

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย
REFLECTIONS OF FISHERMEN COMMUNITIES IN NOVELS OF
PRACHAKOM LUNACHAI

LU XUELIAN

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

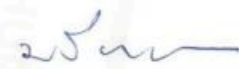
พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย
REFLECTIONS OF FISHERMEN COMMUNITIES IN NOVELS
OF PRACHAKOMLUNACHAI

LU XUELIAN

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)
เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2564

.....
รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์
ประธานกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

.....
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
กรรมการ

.....
อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร
ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

.....
อาจารย์ ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ
กรรมการ

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิก สุนทรธัย
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย

LU XUELIAN 626004

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: พิชรินทร์ บุรณะกร, อ.ด.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย และปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย โดยศึกษา นวนิยาย จำนวน 6 เล่ม และนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า นวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมชาวประมง ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชีวิตความเป็นอยู่ คือ ชีวิตบนเรือมีที่อยู่ที่นอนที่เล็กแคบ แต่มีอาหารการกินที่ อุดมสมบูรณ์ การแต่งกายเรียบง่ายสะดวกต่อการทำประมง และมีอุปกรณ์สื่อสารบนเรือที่ครบถ้วน ชีวิตบน ฝั่งมีบ้านตั้งอยู่ใกล้ริมฝั่งทะเล บ้านเรือนทำด้วยไม้ กินอาหารสำเร็จที่ซื้อได้สะดวกตามร้าน นิยมสวมใส่ เสื้อผ้าที่สวยงาม และเดินทางด้วยรถสองแถว รถจักรยานยนต์เป็นหลัก 2) ด้านความสัมพันธ์ของคนในสังคม ชาวประมง ทั้งคนในครอบครัว หัวหน้ากับลูกน้อง เพื่อน มีความสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดีต่อกัน 3) ด้านคุณธรรม ชาวประมงมีความกตัญญู ชยัน อดทน มีน้ำใจ และพอเพียง 4) ด้านวัฒนธรรมไทย ชาวประมงนับถือ ศาสนาพุทธ มีความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง พระเครื่อง วิทยุญาณ มีประเพณีลอยกระทง และขนบธรรมเนียม ในการจัดงานแต่งงาน

ส่วนปัญหาของสังคมชาวประมงในนวนิยาย มี 7 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาครอบครัว คือ ความรุนแรง สามีไม่มีรายได้ให้ครอบครัว และการมีชู้ 2) ปัญหาความยากจน คือ การมีรายได้ต่ำและภาวะหนี้สิน 3) ปัญหาอาชญากรรม คือ ยาเสพติด การพนัน การทำร้ายร่างกาย และการฆ่าคน 4) ปัญหาความเหลื่อมล้ำ คือ การเอาเปรียบ และการดูถูก 5) ปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ ภัยธรรมชาติ การทำลายระบบนิเวศ 6) ปัญหา การทำประมง คือ การเดินเรือผิดกฎหมาย จับปลาในพื้นที่หวงห้าม และการจับปลาผิดวิธี 7) ปัญหาสุขภาพ คือ โรคเอดส์ หนองใน ตับอักเสบ ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาพบว่า การแก้ไขปัญหาครอบครัวโดยภรรยาหา รายได้เพิ่มด้วยการขายอาหารเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และสามีหย่ากับภรรยาที่มีชู้ การแก้ไขปัญหาความ ยากจนโดยชาวประมงทำการค้าขายเสริมรายได้ การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมโดยผู้นำได้ตั้งกฎระเบียบบน เรือ และผู้ที่ติดยาเสพติดเลิกยาด้วยตัวเอง การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยทำตามประกาศของกรม อุตุวิทยามา การแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายโดยรัฐบาลไทยช่วยเหลือให้มีการขอสัมปทานที่ ถูกต้อง การแก้ไขปัญหาสุขภาพโดยการไปหาหมอรักษา ทั้งนี้ไม่พบแนวทางแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำใน สังคมโดยให้ผู้อ่านไปขบคิดต่อเอง

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน สังคมชาวประมง นวนิยาย ประชาคม ลุนาชัย

Reflections of Fishermen Communities in Novels of Prachakom Lunachai

LU XUELIAN 626004

MASTER OF ARTS (COMMUNICATIVE THAI AS A SECOND LANGUAGE)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PATCHARIN BURANAKORN, Ph.D.

ABSTRACT

This research aimed to analyze reflections of the society of fishermen, focusing on its problems and solutions, in six novels of Prachakom Lunachai. Research findings were reported as a descriptive analysis.

Four aspects of society of fishermen were found in the studied novels, as the following.

- 1) Ways of life – the living on fishing ships was limited in space, yet food was plenty; only simple clothes suitable for fishing were required; and communication equipment was supported. While on land, most fishermen lived in wooden houses near the shore; ate ready meals bought from shops; dressed colorful clothes; and traveled by mini buses or motorcycles.
- 2) Relationships – there were both friends and enemies, between family members and employers and employees, among people in communities.
- 3) Moral – most fishermen regarded gratefulness, diligence, tolerance, compassion, and the self-sufficient principle.
- 4) Culture – most fishermen were Buddhists, yet beliefs relating to the goddess of barges, amulets, spirits were also found. Traditions of Loy Kratong and dealing with the wedding were also practiced.

For social problems of the fishermen, the novels reflected in seven areas, as the following.

- 1) Family problems, caused by violence, Husband does not raise a family and infidelity.
- 2) Poverty, caused by the low income and debts.
- 3) Crime, caused by drugs; gambling; personal attacks; and murders.
- 4) Economic differences caused insults and chances of taking advantages.
- 5) Environmental problems, caused by natural disasters and ecology harms.
- 6) Fishing laws, including areas; methods; and equipment of fishing.
- 7) Personal health, caused by some diseases like Aids; Gonorrhoea; and Hepatitis. The studied novels suggested some solutions for the stated problems, including For the problem of family, wife selling food to support a family, divorce. working extra jobs, like selling goods, to solve the poverty problem. For the problem of crime, rigid rules on board should be set. Related governmental offices should support the fishermen about fishing concessions and weather forecast. For problems of drugs and health, the individuals should be responsible for. Lastly, for economic differences were not found any suggested solutions.

Keywords: reflections, fishermen society, novel, Prachakom Lunachai

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้เขียน ซึ่งท่านได้เสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจจนวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณกรรมการสอบเค้าโครงและสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ บุรณะกร และอาจารย์ ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ ที่ได้สละเวลาในการสอบเค้าโครงและสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้แนวคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านการเรียนและการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่ให้การสนับสนุนด้านการศึกษา และน้องชายให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยในการมาศึกษาเล่าเรียนในประเทศไทย

สุดท้าย ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทุก ๆ คนที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างดีในทุก ๆ ด้านมาโดยตลอด

LU XUELIAN

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 กรอบแนวคิดของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	9
2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม	9
2.1.2 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม	10
2.1.3 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม	11
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์นวนิยาย	12
2.2.1 ความหมายของนวนิยาย	12
2.2.2 องค์ประกอบของนวนิยาย	13
2.2.3 ประเภทของนวนิยาย	16
2.2.4 คุณค่าของนวนิยาย	17
2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชาวประมงในสังคมไทย	19
2.3.1 กลุ่มชาวประมงในสังคมไทย	19
2.3.2 ปัญหาของกลุ่มชาวประมงในสังคมไทย	20
2.3.3 แนวทางแก้ปัญหาของกลุ่มชาวประมงในสังคมไทย	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.4 ประวัติและผลงานของ ประชาคม ลุณาชัย	22
2.4.1 ประวัติชีวิตของ ประชาคม ลุณาชัย	22
2.4.2 ผลงานของ ประชาคม ลุณาชัย	23
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม	24
2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลงานของ ประชาคม ลุณาชัย	28
2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวประมงในสังคมไทย	30
บทที่ 3 ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย	
3.1 ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมง	36
3.1.1 ชีวิตความเป็นอยู่บนเรือ	36
3.1.2 ชีวิตความเป็นอยู่บนฝั่ง	44
3.2 ความสัมพันธ์ของคนในสังคมชาวประมง	52
3.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว	52
3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้อง	55
3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน	58
3.3 คุณธรรมของชาวประมง	60
3.3.1 ความกตัญญู	60
3.3.2 ความขยัน	61
3.3.3 ความอดทน	63
3.3.4 ความมีน้ำใจ	65
3.3.5 ความพอเพียง	67
3.4 วัฒนธรรมไทยในสังคมชาวประมง	68
3.4.1 ความเชื่อ	68
3.4.2 ประเพณี	73
บทที่ 4 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย	
4.1 ปัญหาสังคมชาวประมง	80
4.1.1 ปัญหาครอบครัว	80
4.1.2 ปัญหาความยากจน	83

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.3 ปัญหาอาชญากรรม	86
4.1.4 ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในสังคม	94
4.1.5 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม	96
4.1.6 ปัญหาการทำประมง	98
4.1.7 ปัญหาสุขภาพ	101
4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมง	104
4.2.1 แนวทางแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น	104
4.2.2 แนวทางแก้ไขปัญหาความยากจน	105
4.2.3 แนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรม	105
4.2.4 แนวทางแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม	107
4.2.5 แนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม	107
4.2.6 แนวทางแก้ไขปัญหาการทำประมง	107
4.2.7 แนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพ	109
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	112
5.2 อภิปรายผล	118
5.3 ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย	126
ภาคผนวก ข เรื่องย่อนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย	127
ประวัติผู้เขียน	129

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วรรณกรรมเป็นผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น แสดงออกด้วยการใช้ภาษาเพื่อสื่อเรื่องราวให้เข้าใจระหว่างมนุษย์และให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน ดังที่ ททัยวรรณ ไชยะกุล (2544, น. 6) กล่าวว่า “วรรณกรรมทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ และจินตนาการคล้อยตามได้ วรรณกรรมที่มีศิลปะอาศัยองค์ประกอบรวมในแง่ความงามของภาษา เนื้อหา รูปแบบ และวิธีแต่งที่ผสมกลมกลืนกัน” เห็นได้ว่า วรรณกรรมเป็นสมบัติประการหนึ่งที่ทำให้อารมณ์ ให้ความรู้และความสนุกสนาน นอกจากนี้ วรรณกรรมยังบันทึกภาพของสังคมในแต่ละยุคสมัย สะท้อนให้เห็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับสภาพสังคมด้วย ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2542, น. 5) กล่าวว่า “วรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่านักเขียนจะสนใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม วรรณกรรมก็เป็นคั่นฉ่องแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็นภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง” ดังนั้น วรรณกรรมมีคุณค่าทั้งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านและเป็นกระจกเงาสท้อนภาพของสังคมออกมาได้อย่างชัดเจน

ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นเรื่องที่ไม่อาจปฏิเสธได้ เนื่องจากวรรณกรรมกับสังคมมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ดังที่ อิงอร สุพันธ์วุฒิ (2554, น. 43) กล่าวว่า “วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลายลักษณะ คือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้มนุษย์รับรู้ที่เกิดสิ่งใดขึ้นในสังคมขณะนั้น ในขณะที่สังคมอาจมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน” ฉะนั้น วรรณกรรมจึงมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างแนบแน่น

นักเขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน จึงแสดงออกในเนื้อหาของวรรณกรรม ดังที่ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543, น. 4) กล่าวว่า “สังคมมีอิทธิพลต่อนักเขียนหรือวรรณกรรมมาก ทั้งนี้เพราะนักเขียนคนเดียวเปรียบเสมือนคนสามคน คือ เป็นนักประพันธ์ เป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้น และเป็นพลเมืองของสังคม นักเขียนจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสังคมในยุคสมัยของตนได้” ดังนั้น เมื่อนักเขียนอยู่ในสังคม นักเขียนก็ย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม

วรรณกรรมก็มีอิทธิพลต่อสังคมอย่างเห็นได้ชัด ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2555, น. 105) กล่าวว่า “วรรณกรรมจำนวนมากที่ผู้เขียนจงใจเสนอทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์สังคม ตลอดจนปลูกเร้าสำนึกของผู้อ่านให้ร่วมรับรู้ปัญหาและร่วมใจกันต่อสู้เพื่อให้ถึงเป้าหมายร่วมกัน วรรณกรรมจึงมีผลต่อโลกทัศน์ของผู้อ่านแต่ละคนและต่อสังคมเป็นส่วนรวมด้วย” ดังนั้น วรรณกรรมใดก็ตามที่ชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ ในสังคมย่อมจะเป็นเครื่องกระตุ้นความคิดผู้อ่านให้ช่วยกันแก้ไข วรรณกรรมจึงมีบทบาทที่สำคัญในชี้นำแนวทางให้กับคนในสังคมตลอดมา

วรรณกรรมมีหลายประเภท แบ่งเป็นสารคดีและบันเทิงคดี สำหรับนวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี มักมีขนาดยาว โครงเรื่องกว้างขวางและซับซ้อน ดังที่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556, น. 608) กล่าวว่า

“นวนิยาย หมายถึง บันเทิงคดีร้อยแก้วขนาดยาวรูปแบบหนึ่ง มีตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ในเรื่อง และสถานที่ที่ทำให้เนื้อเรื่องมีความสมจริง นวนิยายเป็นผลผลิตจากสังคมซึ่งผู้เขียนได้รับรู้และเห็นจากวิถีชีวิตของมนุษย์ในกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งกระตุ้นผู้เขียนสร้างงานเขียนประเภทนวนิยายขึ้น เป็นภาพสะท้อนตามประสบการณ์ของผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม นวนิยายจึงเป็นเรื่องบันเทิงที่ให้ความรู้โดยสะท้อนวิถีชีวิตและสังคม เป็นเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนให้รู้จักชีวิต รู้จักสังคม รู้จักมนุษย์”

นวนิยายจัดเป็นวรรณกรรมแห่งการสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ผ่านกระบวนการพัฒนามายาวนานทั้งด้านรูปแบบและเนื้อหาตามลำดับ จนเป็นนวนิยายเช่นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในปัจจุบัน ดังที่ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543, น. 178) กล่าวว่า “ภายในเวลา 70 กว่าปีที่ผ่านมา นวนิยายไทยมีการพัฒนาการทางรูปแบบ แนวคิด เนื้อหา ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดอย่างเห็นได้ชัด เริ่มจากการนิยมนวนิยายรักพาฝันในระยะแรก แล้วก้าวไปสู่นวนิยายที่เสนอข้อคิด นวนิยายการเมือง และนวนิยายสะท้อนภาพสังคมอย่างในปัจจุบัน” ดังนั้น ผู้เขียนนวนิยายมักจะหยิบยกเรื่องราว ความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์ของตนในช่วงเวลานั้น ๆ มาถ่ายทอดเป็นวรรณกรรม

วรรณกรรม สังคม และนักเขียนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจึงมีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมของนักเขียนคนใดคนหนึ่ง ดังเช่นงานวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ (CHANG XIAOQU. 2558) การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ (เพ็ญจันทร์ มาประชา. 2541) ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นและนวนิยายของ ชาติ กอบจิตติ (ประไพ ศรีสุข. 2541) ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล (MA YUAN. 2554) และภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของโบทัน ตามแนวทฤษฎีวิเคราะห์ (ปีนอนงค์ อัมปะละ. 2548) งานวิจัยดังกล่าวทั้งหมด พบว่า ผู้เขียนได้นำประสบการณ์ส่วนตัวที่ผู้เขียนพบเห็นในสังคมมานำเสนอไว้ในวรรณกรรมของตน วรรณกรรมจึงสะท้อนภาพผ่านประสบการณ์ของผู้เขียนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีแหล่งน้ำและทรัพยากรทางน้ำมากมายหลายแห่ง นอกจากอาชีพของคนในสังคมไทยทำเกษตรกรรมแล้ว ยังมีการทำประมงอีกด้วย อาชีพประมงเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวไทยที่อาศัยอยู่ใกล้แหล่งน้ำ ซึ่งเป็นกลุ่ม

อาชีพที่มีวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นและมีอัตลักษณ์ของตนเอง ดังที่ LIAO WEIQING (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากรวบรวมกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรมได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของชุมชนชาวประมงในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและการประกอบอาชีพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนอย่างชัดเจน ในปัจจุบัน การทำประมงรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไปจากประมงดั้งเดิม โดยมีปัจจัยสำคัญจากมีการพัฒนาเทคโนโลยี ประมงพาณิชย์ที่ทำการประมงเพื่อแสวงหากำไร เรือมีขนาดกลางจนถึงขนาดใหญ่ เป็นการประมงโดยใช้เรือเครื่องยนต์ ภายในเรือมีเครื่องมือที่ทันสมัยใช้ในการทำประมงที่มีประสิทธิภาพ เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องวิทยุ เครื่องหาฝูงปลา เรดาร์ หรือเครื่องทำความเย็นสำหรับเก็บรักษาคุณภาพของสัตว์น้ำ เป็นต้น เรือแต่ละลำมีการว่าจ้างแรงงานลูกจ้างในการทำประมงทะเลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจประมงให้ยั่งยืน ดังนั้น สังคมชาวประมงแบบใหม่เป็นแรงบันดาลใจให้นักเขียนบางคนสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบนวนิยายที่น่าสนใจตามมา

ในบรรดานักเขียนทั้งหลาย ประชาคม ลุนาชัย เป็นนักเขียนที่สร้างสรรค์ผลงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมไว้มาก สามารถนำเสนอเรื่องราวได้อย่างมีวรรณศิลป์ ได้รับความนิยมนอกจากผู้อ่านและได้รับการยอมรับจากวงการวรรณกรรม ดังที่ เรืองวุฒิ มิตรสุริยะ (2562, น. 5 อ้างถึงในประชาคม ลุนาชัย) กล่าวว่า “การทำงานอย่างมีระเบียบแบบแผน มีความมุ่งมั่นชัดเจนของผู้เขียนที่ต้องการนำเสนอหนังสือดี ๆ ประดับไว้แก่วรรณกรรม คุณประชาคม ลุนาชัยเป็นนักเขียนมากรางวัลท่านหนึ่งของบ้านเรา กระนั้นเขาก็ไม่เคยคิดที่จะหยุดสร้างสรรค์งานอันทรงค่าของตัวเองมาประดับไว้ในชั้นหนังสือของนักอ่านและในประวัติศาสตร์ของวงการนักเขียนไทย” ประชาคม ลุนาชัยได้รับรางวัลมากมายจากงานเขียนประเภทนวนิยายจากองค์กรต่าง ๆ อาทิ รางวัลจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ รางวัลหนังสืออ่านนอกเวลาจากกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ รางวัลหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชนประเภทนวนิยายของสมพันธ์องค์กรพัฒนาหนังสือ และการอ่านรางวัลหนังสือดี 1 ใน 100 เล่ม ที่เด็กและเยาวชนควรอ่านของคณะกรรมการ กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) รางวัลเซเว่นบุ๊คอวอร์ด จาก บมจ.ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์)

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลงานของ ประชาคม ลุนาชัย ไว้หลายเรื่อง เช่น จินตภาพกับการตีความในรวมเรื่องสั้นและนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย (ปาริชาติ คงสังข์. 2556) แนวความคิดและภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นของประชาคม ลุนาชัย : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ (พิเชษฐ คงโต. 2546) วิเคราะห์ตัวละครและแนวคิดในงานประพันธ์ ของ ประชาคม ลุนาชัย (ถนัด ศักดิ์แสงโสภา. 2542) จากงานวิจัยดังกล่าว วรรณกรรมของประชาคม ลุนาชัยสื่อให้คนในสังคมรับรู้แนวความคิดใหม่ ๆ มองเห็นสภาพสังคมและความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง ทำให้เกิดความรู้สึก

ร่วมเป็นหนึ่งในเดียวระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านอีกด้วย อีกทั้งงานวิจัยดังกล่าวยังแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมของ ประชาคม ลุณาชัย มีคุณค่าให้ศึกษาค้นคว้าได้อย่างหลากหลายแนวทาง

ประชาคม ลุณาชัย เขียนนวนิยายจากประสบการณ์และมุมมองที่เขาได้ผ่านพบมาด้วยตัวเอง เนื่องจากในช่วงหนึ่งของชีวิต ประชาคม ลุณาชัย เคยประกอบอาชีพลูกเรือประมงเป็นระยะเวลาไม่นับปี ดังนั้น ผลงานของประชาคม ลุณาชัย ได้นำเสนออาชีพชาวประมงซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ในวรรณกรรม ประชาคม ลุณาชัยเขียนนวนิยายเกี่ยวกับสังคมชาวประมงไว้หลายเรื่อง ได้แก่ คนข้ามฝั่ง ผึ้งแสงจันทร์ กลางทะเลลึก ในกับดักและกลางวงล้อม ได้แก่วีทิวเรือสุดท้าย ซึ่งแต่ละเรื่องสะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิต และความเชื่อของคนในสังคมชาวประมงไว้อย่างน่าสนใจ

จากความสำคัญดังกล่าว อาชีพประมงเป็นอาชีพหลักของสังคมไทย มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประชาคม ลุณาชัย ได้นำเสนอเรื่องราวของชาวประมงไว้ในวรรณกรรมของเขาได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจศึกษาภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย ซึ่งจะทำให้เข้าใจสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมชาวประมง ตลอดจนทำให้คนในสังคมตระหนักถึงปัญหาที่ชาวประมงกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน และแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพชาวประมงได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของประชาคม ลุณาชัย

1.3 กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย 3 ด้าน คือ แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคมชาวประมง และแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม คือ สภาพของสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมจากการนำเสนอของนักประพันธ์ ทั้งด้านความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี

เนื่องจากนักประพันธ์เป็นสมาชิกในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม และได้นำประสบการณ์ชีวิตเหล่านี้ไปสร้างสรรค์และสอดแทรกไว้ในวรรณกรรม วรรณกรรมจึงสะท้อนให้ผู้อ่านได้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ค่านิยมหรือด้านต่าง ๆ ของสังคมด้วยเช่นกัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคมชาวประมง

ปัญหาสังคมชาวประมง คือ สถานการณ์ที่มีผลกระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อชีวิตชาวประมง และในกิจการประมง สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหามีหลายด้าน รวมทั้งสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง บางประเด็นได้สร้างปัญหาให้แก่กลุ่มชาวประมง เช่น ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในสังคมชาวประมง ถูกทำลายด้วยบริบทของสังคม ถูกนายจ้างเอารัดเอาเปรียบ ปัญหาความยากจนของลูกเรือประมง รายได้ต่ำ และภาวะหนี้สิน ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดและการพนัน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรสัตว์น้ำที่น้อยลง และภัยธรรมชาติ เช่น พายุ อุทกภัย เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ปรากฏในวรรณกรรมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

3. แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมง

แนวคิดในการแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมง ภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการดูแลเรื่องสวัสดิภาพและเอาใจใส่ชีวิตของคนประกอบอาชีพประมง ใช้วิธีการออกกฎหมาย นโยบายอย่างเหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ผู้ประกอบการต้องจ่ายค่าตอบแทนให้กับลูกจ้างอย่างเป็นธรรม นอกจากนี้ กลุ่มชาวประมงควรยึดหลักการทำงานร่วมกัน มีการดูแลรักษาฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและสนับสนุนการประมงเพื่อความยั่งยืน มีเป้าหมายเพื่อให้เกษตรกรประมงมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความมั่นคงในอาชีพ แนวทางแก้ไขปัญหานี้ปรากฏในวรรณกรรมทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษานวนิยายของประชาคม ลุณาชัย ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชีวิตชาวประมงทั้งหมดมี จำนวน 6 เล่ม ได้แก่

1. เทียวเรือสุดท้าย พิมพ์ครั้งที่ 1 แพรวสำนักพิมพ์ 2551
2. ผึ้งแสงจันทร์ พิมพ์ครั้งที่ 5 สำนักพิมพ์เอโนเวล 2553
3. กลางทะเลลึก พิมพ์ครั้งที่ 4 สำนักพิมพ์เอโนเวล 2553
4. คนข้ามฝัน พิมพ์ครั้งที่ 6 สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ 2556
5. ในกำบังและกลางวงล้อม พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์ศรีปัญญา 2561
6. ไต้ก๋ง พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์ดินแดนบุ๊ค 2562

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาพสะท้อนสังคม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งสภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ การศึกษา ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ผู้เขียนได้สื่อออกมาให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงสภาพของบรรยากาศหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนพบเห็น หรือประสบการณ์ของผู้เขียนเอง

2. ชาวประมง หมายถึง กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพจับปลาและสัตว์น้ำทุกชนิด รวมถึงเจ้าของเรือประมงและลูกเรือประมงที่หากินอยู่กับทะเล หรือชาวประมงที่มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับท้องทะเล ซึ่งอาศัยกระจายตัวอยู่บริเวณริมชายฝั่งทะเลและรอบ ๆ อ่าว

3. นวนิยาย หมายถึง วรรณกรรมประเภทเรื่องสมมุติหรือบันเทิงคดี ที่เป็นร้อยแก้วแบบพรรณนาโวหาร แต่งขึ้นด้วยจินตนาการของผู้แต่ง เรื่องราวในนวนิยายจะเป็นเรื่องที่สมมุติแต่ก็ได้รับอิทธิพลจากสังคมจริง ให้ความบันเทิงพร้อมแง่คิดแก่คนอ่านทั่วไป

4. ปัญหาสังคม หมายถึง สภาวะการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา เบี่ยงเบนไปจากภาวะปกติ มีผลกระทบต่อประชาชนในสังคม ส่วนใหญ่ประชาชนมองว่าสภาวะการณ์นั้นไม่ต้องการให้เกิดขึ้น และเห็นว่าสามารถจะแก้ไขได้ด้วยการกระทำร่วมกัน

5. การแก้ไขปัญหา หมายถึง แนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดผลดีอย่างเต็มที่และให้มีผลเสียน้อยที่สุด ผู้กระทำควรมีความรู้ความเข้าใจในปัญหาที่จะแก้ไขอย่างแจ่มแจ้ง อาศัยความสามารถและประสบการณ์ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนเพื่อกลับเข้าสู่ภาวะสมดุล

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทนวนิยาย (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

2. ศึกษานวนิยายไทยที่นำเสนอภาพสังคมชาวประมงของนักเขียนชาวไทย

3. ศึกษานวนิยายของประชาคม ลูนาชัย จำนวน 15 เรื่อง

4. คัดเลือกนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวประมงของ ประชาคม ลูนาชัย จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ คนข้ามฝัน ฝั่งแสงจันทร์ กลางทะเลลึก ในกับดักและกลางวงล้อม เทียวเรือสุดท้าย ได้กั๊ง

5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย

6. วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย

7. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้รู้และเข้าใจเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย
2. ทำให้รู้และเข้าใจปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของสังคมชาวประมงในนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย
3. ทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้สภาพสังคม ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาของสังคมชาวประมงในประเทศไทยซึ่งความรู้ความเข้าใจดังกล่าว อาจนำไปสู่การนำไปเป็นแนวทางการสร้างความเข้าใจกลุ่มคนสังคมชาวประมงที่ดีขึ้นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชาวประมงอาจนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของสังคมชาวประมงได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวិเคราะห์เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม

2.1.2 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

2.1.3 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห่นวนิยาย

2.2.1 ความหมายของนวนิยาย

2.2.2 องค์ประกอบของนวนิยาย

2.2.3 ประเภทของนวนิยาย

2.2.4 คุณค่าของนวนิยาย

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชาวประมงในสังคมไทย

2.3.1 กลุ่มชาวประมงในสังคมไทย

2.3.2 ปัญหาของกลุ่มชาวประมงในสังคมไทย

2.3.3 แนวทางแก้ปัญหาของกลุ่มชาวประมงในสังคมไทย

2.4 ประวัติและผลงานของ ประชาคม ลุณาชัย

2.4.1 ประวัติชีวิตของ ประชาคม ลุณาชัย

2.4.2 ผลงานของ ประชาคม ลุณาชัย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลงานของ ประชาคม ลุณาชัย

2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวประมงในสังคมไทย

โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้ง วรรณกรรมกับสังคมมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน และวรรณกรรมก็สะท้อนสภาพสังคมให้เห็นอย่างชัดเจน ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมและสังคม ดังต่อไปนี้

2.1.1 อิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรม

นักเขียนอาศัยอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคม ฉะนั้น นักเขียนสร้างวรรณกรรมขึ้นมา วรรณกรรมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมยุคนั้น ดังที่มิชนักวิชาการได้อธิบายแนวคิดอิทธิพลของสังคมที่มีต่อวรรณกรรมไว้ดังต่อไปนี้

รีนฤทัย สัจพันธุ์ (2555, น. 184) กล่าวว่า นักเขียนเขียนสิ่งที่ใกล้ตัวออกมาจากความบังคลาใจที่ตัวเองเกิดขึ้นจากสิ่งที่ได้พบ ได้เห็น ได้รู้สึก ได้สัมผัสกับมันอย่างใกล้ชิด บางคนก็เขียนในด้านของสังคม ครอบคลุมเป็นสังคมเล็ก ๆ บางคนก็เขียนในสังคมที่กว้างขึ้นไปสู่สังคมของคนยากจน ชาวไร่ชาวนาอะไรอย่างนั้น ก็แล้วแต่ว่านักเขียนนั้นจะมีแนวทาง มีความถนัดมีความชำนาญของมีประสบการณ์ในทางไหนก็สะท้อนสังคมในทางนั้นออกมา

รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน (2546, น. 44-45) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นเพียงสนามสำหรับเก็บข้อมูล โดยลักษณะการกำเนิดของวรรณคดีหรือวรรณกรรมถือว่าเป็นโครงสร้างส่วนบนซึ่งฐานรองรับอยู่หลายระดับ นับตั้งแต่ผู้เขียนซึ่งรวมถึงประสบการณ์และทรศนะที่แสดงออกมาของผู้เขียนตลอดจนภาวะความกดดันหรือแรงกระตุ้นอันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมผลักดันให้เกิดงานเขียน ในลักษณะต่าง ๆ ขึ้นมา ความเป็นจริงของวรรณคดีหรือวรรณกรรมทุกเล่มที่มีทรศนะของผู้เขียนสอดแทรกในงานของเขาพร้อม ๆ กับการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตและสังคมในงานเขียนของเขาแต่ละชิ้น ภาพของสังคมปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม

หทัยวรรณ ไชยะกุล (2544, น. 76) กล่าวว่า อิทธิพลของสังคมอีกประการหนึ่งที่จะมีส่วนกำหนดลักษณะงานวรรณกรรม นั่นคือ อิทธิพลของสังคมในด้านสภาพเศรษฐกิจและการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจอาจทำให้นักเขียนต้องเขียนตามใจผู้อ่าน ส่วนด้านการเมือง ขอบเขตในการแสดงความคิดเห็นก็เป็นการบั่นทอนเสรีภาพของนักเขียน

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2541, น. 196-198) กล่าวว่า ยุคสมัยมิได้มีอิทธิพลต่อวรรณคดีข้างเดียว วรรณคดีอาจสำแดงอิทธิพลต่อยุคสมัยเหมือนกัน กวีมิใช่เครื่องจักรหรือหุ่นยนต์ที่คอยรับและปฏิบัติตามคำสั่ง กวีถึงจะเป็นคนเดียวกับที่เปรียบเหมือนสามคน คือ นอกจากเป็นนักประพันธ์ช่างแต่งหนังสือแล้ว ยังเป็นหน่วยหนึ่งของคนรุ่นนั้นสมัยนั้น และเป็นพลเมืองของสังคมอีกด้วย เนื่องจากเหตุนี้ ในฐานะที่เป็นศิลปิน กวีอาจหลีกเลี่ยงอิทธิพลของสมัยนั้น ๆ โดยมุ่งสร้างสรรค์ศิลปะของตนให้เลิศลอย มุ่งอยู่แต่ว่าพูดอย่างไรจึงจะไพเราะ จึงจะได้ความเต็มเม็ดเต็มหน่วยและสละสลวย

ใช้รูปกายพยักกลอนใดจึงจะสื่อความคิด ความรู้สึก อุดมคติของตนได้อย่างสมใจ ในทำนองนี้ กวีจะปลดเปลื้องพันธนาการแห่งอิทธิพลสังคมสมัยตนได้ แต่เพราะเหตุว่ากวีไม่ใช่เป็นแต่กวี หากเป็นคนที่เกิดในสมัยหนึ่งซึ่งมีสภาพแวดล้อม มีสภาพการเมืองและเศรษฐกิจที่แตกต่างกับสมัยอื่น กวีใดเกิดขึ้นในสมัยเหล่านี้ กวีจะรอดพ้นอิทธิพลแห่งเครื่องแวดล้อมหาได้ไม่ ถึงแม้กวีจะพยายามหลบหลีกเพียงใดก็ตาม ความคิดความเห็น ความรู้สึกที่ตนมีอยู่เป็นส่วนร่วมกับคนร่วมสมัยก็ไม่วายที่จะแพร่พรายออกมา

สรุปได้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อนักเขียนและวรรณกรรม นักเขียนในฐานะหน่วยหนึ่งของสังคม ผลงานย่อมมีเนื้อหาสาระและความคิดอันดูดซับมาจากสังคม สภาพการณ์ของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป นักเขียนก็จะนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นถ่ายทอดความรู้สึกที่ตนมีอยู่เป็นส่วนร่วมออกมาในงานของตนเอง จึงทำให้สังคมที่ผู้เขียนอาศัยอยู่มีอิทธิพลต่อผู้เขียนจะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม

2.1.2 อิทธิพลของวรรณกรรมที่มีต่อสังคม

สังคมมีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบและเนื้อหาแนวคิดให้แก่วรรณกรรม ในขณะที่เดียวกันวรรณกรรมก็มีอิทธิพลต่อสังคมด้วยในหลายระดับ ดังที่มีนักวิชาการได้อธิบายแนวคิดด้านวรรณกรรมที่มีอิทธิพลต่อสังคมไว้ดังต่อไปนี้

рінฤทัย สัจจพันธุ์ (2555, น. 105) กล่าวว่า มีนวนิยายและวรรณกรรมปัจจุบันอื่น ๆ เป็นจำนวนมากที่ผู้เขียนจงใจเสนอทัศนคติในเชิงสร้างสรรค์สังคม เรียกว่า “วรรณกรรมเพื่อชีวิตเพื่อประชาชน” หรือ “วรรณกรรมแนวสังคมนิยม” ลักษณะการเขียนวรรณกรรมเพื่อชีวิตนี้มีทั้งตั้งคำถามตีแผ่ โจมตี คัดค้าน “สังคมที่เป็นอยู่” และเสนอ “สังคมที่ควรจะเป็น” ตลอดจนปลุกเร้าสำนึกของคนอ่านให้ร่วมรับรู้ปัญหา ร่วมใจกันต่อสู้เพื่อให้ถึงเป้าหมายร่วมกัน วรรณกรรมชนิดนี้จึงมีผลต่อโลกทัศน์ของผู้อ่านแต่ละคนและต่อสังคมเป็นส่วนรวมด้วย วรรณกรรมที่สร้างสรรค์สังคมไม่จำเป็นต้องเป็นวรรณกรรมการเมืองเสมอไป วรรณกรรมใดก็ตามที่ชี้แนะให้เห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ ในสังคมอันอาจเกิดจากระบบหรือเกิดจากตัวคนก็แล้วแต่ย่อมจะเป็นเครื่องกระตุ้นความคิดผู้อ่านให้ช่วยกันแก้ไข โดยไม่ต้องทิ้งของเก่ารับของใหม่มาแทน

องอาจ ไอ้โลม (2555, น. 17) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นผลงานผลิตของสังคม มนุษย์ใช้วรรณคดีสร้างความเพลิดเพลินและเป็นเครื่องมือทางสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนั้น วรรณคดีจึงเข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อสังคมไทยในหลาย ๆ ด้าน อาทิ วรรณคดีเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของกลุ่มชน แสดงถึงการมีอารยธรรม ด้วยเหตุนี้วรรณคดีจึงมีความผูกพันกับศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยอย่างแนบแน่น และมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตคนไทย

สายทิพย์ นุกูลกิจ (2543, น. 177) กล่าวว่า นวนิยายปัจจุบันนี้มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นตัวกลางถ่ายทอดทัศนคติต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน มิได้ทำหน้าที่เป็นเพียงสื่อกลางระหว่าง

ผู้เขียนกับผู้อ่านเท่านั้น นอกจากทำหน้าที่ชี้แนะผู้อ่านแล้วยังถูกใช้ให้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ด้วย ดังนั้น นวนิยายในยุคนี้จึงมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่านอย่างจริงจัง

ตรีศิลป์ บุญขจร (2542, น. 7) กล่าวว่า วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนนอกจากจะเป็นผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิต โน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้วยังเป็นผู้มีทัศนคติที่กว้างไกลกว่าคนธรรมดา อาจเพราะเข้าใจถึงสภาพของมนุษย์และสังคม นักเขียนสามารถมองสภาพความเป็นจริงได้ลึกกว่าคนทั่วไป อิทธิพลของวรรณกรรมต่อสังคมอาจเป็นไปได้ทั้งด้านอิทธิพลภายนอก เช่น การแต่งกายหรือพฤติกรรมตามอย่างในวรรณกรรม และอิทธิพลภายในคืออิทธิพลทางความคิด การสร้างค่านิยมรวมทั้งความรู้สึกนึกคิด นักเขียนจึงมีบทบาทในฐานะผู้นำแนวคิดของสังคมและผู้นำทางวัฒนธรรมที่สำคัญมาก

สรุปได้ว่า วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม เนื่องจากผู้เขียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม เข้าใจถึงสภาพของมนุษย์และสังคมเป็นอย่างดี วรรณกรรมที่แต่งชี้แนะสังคมและถ่ายทอดทัศนคติต่าง ๆ สร้างค่านิยมที่ดีงาม ทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงสภาพสังคมของสมัยนั้น ๆ สามารถนำความคิดความรู้ในวรรณกรรมไปแก้ไขปัญหาสังคม หรือนำมาบังคับการกระทำของตนเองได้ ดังนั้น วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคมด้วย

2.1.3 ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม

วรรณกรรมสร้างมาจากมนุษย์ เนื้อหาเป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากสังคม วรรณกรรมได้สะท้อนภาพสังคมของแต่ละยุคได้อย่างชัดเจน ผู้อ่านมองเห็นสภาพสังคมโดยผ่านวรรณกรรมได้ ดังที่นักวิชาการได้อธิบายแนวคิดภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมไว้ดังต่อไปนี้

อิงอร สุพันธุ์วณิช (2554, น. 6) กล่าวว่า วรรณกรรมกับสังคมแยกจากกันไม่ออก สมัยหนึ่งเป็นอย่างไร วรรณกรรมก็จะสะท้อนออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน วรรณกรรมกับสังคมเป็นสิ่งที่ผูกพันกัน วรรณกรรมจะสะท้อนทั้งความคิดความเชื่อและความเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดยั้ง และวรรณกรรมได้ทำหน้าที่สะท้อนสังคมได้หลากหลายมุมมอง จากความสุข ความรัก อารมณ์ขัน ความงาม ความเปลี่ยนแปลงของสังคม วรรณกรรมเป็นงานเขียนจากคนสู่คน สะท้อนมุมมองหลากหลายของสังคม และจะเป็นเช่นนี้ไปตราบเท่ายังมีสังคมและคนในสังคม

ชิตฐิตา นาคเกษม (2550, น. 92) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นเครื่องบันทึกความเป็นไป และวัฒนธรรมของชาติให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบ วรรณกรรมจึงเปรียบเสมือนกระจกส่องให้เห็นสภาพสังคมของชนชาตินั้น ๆ วรรณกรรมเป็นสิ่งที่ผูกพันกับสังคม วรรณกรรมแต่ละเรื่องจะสะท้อนสภาพสังคมมากน้อยต่างกัน เรื่องในวรรณกรรมบางส่วนจะบันทึกสภาพสังคมโดยตรง บางส่วนเป็นการบันทึกโดยอ้อม ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมทางวัตถุ ด้านการแต่งกาย ด้านความเชื่อ ด้านวัฒนธรรมทางจิตใจ ด้านประเพณี และอื่น ๆ

ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์ (2549, น. 16) กล่าวว่า วรรณกรรมสะท้อนให้เห็นถึงจิตใต้ความรู้สึกนึกคิด และภูมิปัญญาของผู้ประพันธ์ เพราะวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ชาติที่เจริญแล้วต้องมีวรรณกรรมเป็นของตัวเอง และวรรณกรรมเป็นตัวบ่งชี้ให้รู้ว่า ชาติใดมีความเจริญทางวัฒนธรรมสูงแค่ไหน ยุคใดที่ชาตินั้น ๆ วรรณกรรมเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดจินตนาการ และแสดงออกซึ่งศิลปะอันประณีตงดงามของภาษาจากผู้รังสรรค์สู่ผู้เสพ การศึกษาวรรณกรรมทำให้ผู้อ่านเห็นภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจ สะท้อนผ่านมุมมองของผู้ประพันธ์ ผู้อ่านสามารถเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้คนต่างสมัยที่มีต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ

ตรีศิลป์ บุญขจร (2542, น. 5) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม โดยเป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ด้วย วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรม เกี่ยวกับเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม และด้านนามธรรม เป็นค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้น วรรณกรรมจึงเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำและความคิดของมนุษย์ต่อสังคม

สรุปได้ว่า วรรณกรรมเป็นเสมือนกระจกเงาของสังคม ซึ่งสะท้อนภาพสังคมนั้นออกมาให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมได้อย่างชัดเจน ทั้งค่านิยม ความรู้สึก ประเพณี และชีวิตจิตใจของคนในสังคม ดังนั้น วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ด้วย

จากการค้นคว้าสรุปได้ว่า วรรณกรรมกับสังคมจึงมีความผูกพันกันทั้งในส่วนสังคมเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรม วรรณกรรมเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำและความคิดของมนุษย์ต่อสังคม ประเด็นทั้งสองอย่างนี้จะเกาะเกี่ยวกันอย่างยากจะแยกออกจากกันได้ และวรรณกรรมก็สะท้อนภาพสังคมในยุคใดยุคหนึ่งออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์นวนิยาย

นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่มีความนิยมนอย่างมาก เรื่องที่แต่งขึ้นมาจากจินตนาการของผู้เขียนเป็นส่วนใหญ่ แต่นวนิยายก็มีประโยชน์และมีคุณค่าในตัวของนวนิยายเอง ซึ่งสามารถบอกเรื่องราวและความคิดของคนในสมัยต่าง ๆ ได้ และมุ่งให้ความสนุกสนานแก่ผู้อ่าน การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับนวนิยายมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายของนวนิยาย

สำหรับความหมายของ “นวนิยาย” มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายไว้ดังนี้

รีนฤทัย สัจจพันธุ์ (2555, น. 97-99) กล่าวว่า นวนิยาย คือ นิยายแบบใหม่หรือเรื่องเล่าแบบใหม่ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า NOVEL และ NOVELLA ในภาษาอิตาเลียนคำนี้มีใช้ขึ้นเป็นครั้งแรกเพื่อเรียกงานเขียนวรรณกรรมอย่างใหม่ของนักเขียนผู้หนึ่ง ชื่อ บอคคาจีโอ (BOCCACCIO)

เรื่องเตคาเมรอน (DECAMERON) แต่งขึ้นในราวคริสต์ศักราชที่ 1338-1340 ต่อมาในศตวรรษที่ 18 ได้เริ่มมีการแต่งนวนิยายขึ้นในประเทศอังกฤษ ผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ประพันธ์นวนิยายที่แท้จริงคนแรกของอังกฤษ คือ แดเนียลเดโฟ (DANIEL DEFOE) ได้แต่งนวนิยายผจญภัยเรื่องโรบินสัน ครูโซ (ROBINSON CRUSOE) สำหรับนวนิยายไทยเพิ่งเริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 และที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้เริ่มมีคนไทยไปศึกษาวิชาการต่าง ๆ ในยุโรป ได้มีผู้รับเอาอิทธิพลจากวรรณกรรมตะวันตกในรูปแบบที่เรียกว่านวนิยายมาเผยแพร่

วนิดา บำรุงไทย (2544, น. 9) กล่าวว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดี (Fiction) รูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมอ่านกันอย่างแพร่หลายในโลกปัจจุบันเป็นเวลายาวนานกว่าศตวรรษ แม้ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ก้าวไกลอย่างรวดเร็วและรุนแรงด้วยกระแสของเทคโนโลยีการสื่อสารที่พร้อมด้วยสื่อประสิทธิภาพสูงอันหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ณ วันนี้ การผลิตและการอ่านวรรณกรรมประเภทนี้ ทั้งในแง่ของการให้ความเพลิดเพลินผ่อนคลายอารมณ์ ตลอดจนการปลูกฝังค่านิยม และการให้สาระแนวคิดต่าง ๆ จึงยังคงเป็นที่สังคมโลกต้องให้ความสนใจ

เถกิง พันธุ์เกิงอมร (2541, น. 5-6) กล่าวว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งของเรื่องสมมุติ เรื่องสมมุติมีรูปแบบมากมาย ตั้งแต่เป็นเรื่องเกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ จนเขียนเป็นนวนิยายที่มีขนาดยาวที่สุด เมื่อเรื่องสมมุติใดยาวพอที่จะเป็นหนังสือหนึ่ง แทนที่จะเป็นส่วนหนึ่งของหนังสือก็มีความเป็นนวนิยายอยู่ในตัวแล้ว แต่เป็นการพัฒนาในแง่ปริมาณมากกว่า ปัจจุบันคำว่า “นวนิยาย” หมายถึง ร้อยแก้วแบบพรรณนาโวหาร หรือเรื่องเล่าสมมุติขึ้น ซึ่งมีความยาวเกินกว่า 30,000 ถึง 40,000 คำ

วิภา กงกะนันท์ (2540, น. 16) กล่าวว่า นวนิยาย คือ บทประพันธ์ที่เป็นบันเทิงคดีร้อยแก้ว มีหลายแนวเรื่อง เรื่องราวในนวนิยายเป็นเรื่องสมมุติ ซึ่งผู้แต่งใช้กลวิธีนำเสนอที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกว้าวหรือรู้สึกว้าวกับว่าเรื่องราวในนวนิยายเป็นเรื่องจริงที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว กำลังเกิดอยู่ หรืออาจจะเกิดขึ้นได้จริงต่อไปในอนาคต

สรุปได้ว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีร้อยแก้ว ความยาวเกินกว่า 30,000 ถึง 40,000 คำขึ้นไป มีเนื้อหาเป็นเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ที่ผู้ประพันธ์นำมาสมมุติขึ้น แต่ก็ใกล้เคียงกับชีวิตความเป็นจริง สะท้อนถึงสภาพสังคมและมุ่งให้แนวคิด ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน

2.2.2 องค์ประกอบของนวนิยาย

องค์ประกอบของนวนิยายเป็นสิ่งสำคัญ ช่วยบอกให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเหตุการณ์ และเวลาที่กำหนดไว้ในเนื้อเรื่องหรือช่วยสื่อความคิดของผู้แต่งได้ง่าย ดังที่มีนักวิชาการได้อธิบายองค์ประกอบของนวนิยายไว้ดังนี้

อิงอร สุพันธ์วณิช (2552, น. 1-2) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของนวนิยายมี 6 ประการ ได้แก่ โครงเรื่อง (Plot) ตัวละคร (Character) บทสนทนา (Dialogue) บรรยากาศ (Atmosphere) ทิศนคติของผู้ประพันธ์ (Point of view) และทำนองแต่ง (Style)

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543, น. 182-187) กล่าวว่า นวนิยายย่อมมีองค์ประกอบสำคัญของเรื่องคล้ายคลึงกับเรื่องสั้น เพราะต่างก็เป็นเรื่องบันเทิงคดีเหมือนกัน แต่เนื่องจากนวนิยายมีขนาดยาวกว่าเรื่องสั้นมาก จึงมีผลทำให้ส่วนประกอบต่าง ๆ ของนวนิยายมีรายละเอียดแตกต่างไปจากเรื่องสั้นอย่างเห็นได้เด่นชัดจนตามไปด้วย คือ

1) แก่นเรื่อง คือ แนวคิดสำคัญของเรื่องและผู้แต่งมุ่งจะสื่อให้ผู้อ่านทราบแต่ด้วยเหตุที่นวนิยายมีขนาดยาว นวนิยายจึงมีจุดที่จะให้แก่อ่านได้หลายจุด ฉะนั้นแนวคิดในนวนิยายจึงแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความคิดของเรื่องทั้งเรื่องเรียกว่า แนวคิดเอก และความคิดเฉพาะบางตอนของเรื่องเรียกว่า แนวคิดรอง

2) โครงเรื่อง โครงเรื่องของนวนิยายประกอบด้วยปัญหาขัดแย้งด้านพฤติกรรมด้านเหตุการณ์หรือด้านอารมณ์ของตัวละคร เพื่อทำให้อ่านสนใจอยากรู้ค่าเฉลยในตอนจบ โครงเรื่องของนวนิยายมีลักษณะซับซ้อน มีโครงเรื่องย่อย ๆ หลายโครงแทรกอยู่ในโครงเรื่องใหญ่ เพราะนวนิยายเป็นเรื่องเล่าที่มีขนาดยาว มีจุดที่จะให้แก่อ่านได้หลายจุด มีตัวละครที่แสดงพฤติกรรมตามท้องเรื่องได้หลายตัวและมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวละครแต่ละตัวตามสถานที่ต่าง ๆ ได้หลายเหตุการณ์ตามมาด้วย ผู้แต่งนวนิยายจึงจำเป็นต้องอาศัยโครงเรื่องย่อย ๆ อีกหลายโครงมาช่วยเสริมโครงเรื่องใหญ่ให้มีความสมบูรณ์ โครงเรื่องย่อยจึงมีความสำคัญน้อยกว่าโครงเรื่องใหญ่ โครงเรื่องย่อยอาจเป็นเรื่องอีกเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นกับตัวละครประกอบ แต่ขณะเดียวกัน โครงเรื่องย่อยนี้ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับตัวละครเอกด้วยหรืออาจเป็นเรื่องซ้ำกันที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกตอนหนึ่งเพื่อสื่อนิสัยเฉพาะตัวของตัวละครเอกและช่วยให้อ่านเกิดความสนุกสนานไปพร้อมกันด้วยก็ได้

3) ตัวละคร คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ให้เรื่องดำเนินต่อไปหรือเป็นผู้ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเนื้อเรื่อง ตัวละครนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของนวนิยาย เพราะถ้าไม่มีตัวละครแล้วเรื่องราวต่าง ๆ ในนวนิยายก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ ตัวละครในนวนิยายจะแบ่งออกเป็นตัวละครเอกและตัวละครประกอบ ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของเรื่องอาจมีทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง หรืออาจมีเพียงฝ่ายเดียวก็ได้ ตัวละครประกอบมีส่วนช่วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องทำให้เรื่องดำเนินไปด้วยดี

4) บทสนทนา คือ คำพูดที่ตัวละครใช้โต้ตอบกันในเรื่อง บทสนทนาต้องเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวละครต้องสอดคล้องกับบรรยากาศในเรื่อง บทสนทนาเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างหนึ่งของตัวละคร ผู้แต่งนิยมใช้บทสนทนาเป็นสื่อให้อ่านเข้าใจอุปนิสัยใจคอของตัวละครโดยตรง บทสนทนายังช่วยทำให้อ่านเกิดความเพลิดเพลิน

5) ฉาก คือ เวลาและสถานที่รวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ช่วยบอกให้ผู้อ่านรู้ว่า เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ที่ไหน มีลักษณะอย่างไร ผู้แต่งจึงควรมีความรู้หรือประสบการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมวิทยา ฯลฯ พอสมควร เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างฉากให้ถูกต้อง สมจริง สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่อง

6) บรรยากาศ คือ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ผู้แต่งสร้างขึ้นในงานเขียนเพื่อให้เกิดอารมณ์ อย่างใดอย่างหนึ่งและมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละคร การสร้างบรรยากาศในนวนิยาย ควรคำนึงถึงความเหมาะสม ความสัมพันธ์ และความสอดคล้องกันของสถานที่ เวลา ตัวละคร และ อารมณ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจและฝีมือของผู้เขียน ตลอดจนลักษณะนวนิยายเป็นสำคัญ

ไพโรธ เลิศพิริยกุลมล (2542, น. 73-74) กล่าวว่า นิยายโดยทั่วไปจะมีองค์ประกอบ สำคัญ 6 ประการดังนี้

1) เนื้อเรื่อง (Story) ต้องมีเนื้อหาของเรื่องที่จะนำมาเขียน มีแก่น (Theme) ของเรื่อง มีสาระของเรื่อง ตลอดจนความเหมาะสมมีเหตุมีผลในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ

2) ฉาก (Setting) หมายถึง การเขียนที่ก่อให้เกิดมโนภาพแก่ผู้อ่านจนเกิดความเข้าใจ อย่างแจ่มชัด เพื่อให้การดำเนินเรื่องเป็นไปอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์โดยตลอด ทำให้เกิดความสมบูรณ์ เมื่ออ่านแล้วจะทำให้เกิดอารมณ์และมโนภาพตามไปได้ทันที เช่น ภาพความขัดแย้ง ความอุดมสมบูรณ์ สงคราม ความอดอยาก การตื่นกลัว เป็นต้น ซึ่งการสร้างฉากดังกล่าวจะสัมพันธ์ กับท้องเรื่องและตัวละครไปโดยตลอด

3) โครงเรื่อง (Plot) หมายถึง การจัดลำดับเรื่องไว้เป็นขั้นตอน การปล่อยตัวละคร การผูกเรื่อง การเรียงเหตุการณ์ การขึ้นต้น การจบเรื่อง ซึ่งถ้าจะเปรียบการเขียนนวนิยายกับการ สร้างบ้าน ตัวนวนิยายเปรียบเหมือนตัวบ้านที่สร้างขึ้นมา ส่วนโครงเรื่องก็เปรียบเหมือนแปลนบ้าน ซึ่งจำเป็นต้องวางแผนแบบไว้อย่างละเอียดรอบคอบทุกแง่มุมนั่นเอง

4) ความคิดหรือทัศนคติของผู้แต่ง (Point of View) หมายถึง ข้อคิดหลักอย่างใด อย่างหนึ่งที่แฝงไว้ในนวนิยายแต่ละเรื่อง ข้อคิดหรือแนวคิดดังกล่าว ผู้เขียนอาจเสนอโดยเขียนลงไป เลย ให้ตัวละครเป็นตัวพูด หรือจะให้ผู้อ่านได้เห็นเองอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ส่วนการเสนอแนวคิดจะ ใช้เทคนิคอย่างไรเป็นวิธีการของผู้แตงนวนิยายแต่ละคนว่าจะใช้แบบใดตามที่ถนัด หรือตามแบบที่เขา เห็นว่าเหมาะสม นวนิยายทุกเรื่องจะมีความคิด หรือทัศนคติของผู้แตงปรากฏอยู่ เพียงแต่จะชัดเจน หรือไม่เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

5) การสร้างตัวละคร (Characters) หมายถึง การสร้างลักษณะนิสัยของตัวละคร แต่ละตัวให้เกิดความเด่นชัด เหมาะสมกับท้องเรื่อง ซึ่งในการสร้างลักษณะนิสัยตัวละครนี้อาจสร้าง ได้หลายแบบ ได้แก่ แบบพิมพ์เดียวกัน แบบธรรมชาตินิยม แบบมีนิสัยสมมุติ แบบเปรียบเทียบหรือ สัญลักษณ์ แบบคงที่ตลอดกาล

6) การปิดเรื่อง (Ending) หมายถึง ตอนจบของเรื่อง ผู้แต่งนิยายจะกำหนดไว้เลยว่า จะปิดเรื่องอย่างไร จะเลือกเอาแบบพลิกความคาดหมาย แบบโศกนาฏกรรมหรือสุขนาฏกรรม ก็แล้วแต่ว่าการวางโครงเรื่องจะปิดเรื่องด้วยวิธีใด

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, น 11-17) กล่าวว่า ในฐานะที่เป็นเรื่องสมมุติหรือบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง นวนิยายมีองค์ประกอบที่ผสมผสานอย่างได้สัดส่วน ให้กลายเป็นเรื่องแต่งที่สมบูรณ์พร้อม จนกลายเป็นนวนิยายเรื่องหนึ่ง องค์ประกอบของนวนิยายประกอบด้วยแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ และรูปแบบการเล่าเรื่องหรือมุมมอง

สรุปได้ว่า วิธีการแตงนวนิยายของนักประพันธ์โดยองค์ประกอบของนวนิยายจะประกอบด้วยแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และบรรยากาศเป็นหลัก แต่ละส่วนมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ทั้งเหตุการณ์ พฤติกรรม การแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราวมากขึ้น

2.2.3 ประเภทของนวนิยาย

ประเภทของนวนิยายสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภทตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ มีนักวิชาการอธิบายประเภทของนวนิยายไว้ดังต่อไปนี้

ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์ (2549, น. 30-33) กล่าวว่า นวนิยายแบ่งตามแนวคิด หรือลักษณะของนวนิยาย เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) การแบ่งตามแนวคิดของเรื่อง การแบ่งตามแนวคิดของเรื่อง จะเห็นว่า แนวคิดของนวนิยายแต่ละเรื่องไม่เหมือนกัน จึงแบ่งมีประเภทคลาสสิก ประเภทโรแมนติก ประเภทสัจนิยม ประเภทธรรมชาตินิยม ประเภทเหนือความจริง ประเภทสัญลักษณ์นิยม

2) การแบ่งตามลักษณะของเรื่อง เนื้อเรื่องของนวนิยายที่แตกต่างกัน จึงทำให้การแบ่งตามลักษณะของเรื่องได้เป็น ประเภทอิงประวัติศาสตร์ ประเภทเชิงชีวประวัติ ประเภทแสดงข้อคิด ประเภทผจญภัย ประเภทมหัศจรรย์ ประเภทเชิงจิตวิทยา ประเภทหัตถ์นิยาย ประเภทเชิงปัญหา ประเภทการเมือง ประเภทสังคม ประเภทลูกทุ่ง ประเภทต่างแดน ประเภทอิงศาสนา ประเภทอาชญากรรมและสืบสวนสอบสวน

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543, น. 187-193) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของนวนิยายนิยมแบ่งกันอยู่ 3 ลักษณะ คือ แบ่งตามแนวคิดในการเขียน แบ่งตามเนื้อหาของเรื่อง และแบ่งตามแนวการเขียน รายละเอียดดังนี้

1) การแบ่งประเภทของนวนิยายตามแนวคิดในการเขียน โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ นวนิยายแนวจินตนิยม นวนิยายแนวสัจนิยม นวนิยายแนวสัจนิยมใหม่ นวนิยายแนวธรรมชาตินิยม นวนิยายแนวสัญลักษณ์นิยม

2) การแบ่งประเภทของนวนิยายตามเนื้อหาของเรื่อง โดยแบ่งออกเป็น 15 ประเภท ได้แก่ นวนิยายเชิงชีวประวัติ นวนิยายสะท้อนสังคม นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ นวนิยายแสดงข้อคิด นวนิยายล้อเลียน นวนิยายผจญภัย จินตนิยาย อาชญนิยายและเรื่องลึกลับ นวนิยายลึกลับเหนือธรรมชาติ นวนิยายเกี่ยวกับท้องถิ่น นวนิยายเป็นตอนต่อเนื่องกัน นวนิยายผู้ร้ายผู้ดี นวนิยายเชิงจิตวิทยา นวนิยายเชิงปัญหา หัสนิยาย

3) การแบ่งประเภทของนวนิยายตามแนวการเขียน โดยแบ่งออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่ งานเขียนของกลุ่มพาฝัน งานเขียนของกลุ่มจินตนิยายทั้งอิงประวัติศาสตร์และไม่ได้อิงประวัติศาสตร์ งานเขียนของกลุ่มชีวิตครอบครัว งานเขียนของกลุ่มนวนิยายชีวิตต่างแดน งานเขียนของกลุ่มสะท้อนชีวิตชาวชนบท งานเขียนของกลุ่มบุปผาผลาญ งานเขียนในแบบอุดมคติของปัญญาชนเสรีนิยม งานเขียนในแบบกลุ่มผู้ตรู้นใหม่ งานเขียนในกลุ่มศิลปะเพื่อชีวิต

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, น 17-67) กล่าวว่า นวนิยายอาจแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ตามลักษณะของเนื้อหา คือ นวนิยายประวัติศาสตร์ นวนิยายผู้ร้ายผู้ดี นวนิยายเจ้าอารมณ์ นวนิยายเชิงจิตวิทยา นวนิยายสยองขวัญหรือนวนิยายโกทิก นวนิยายเน้นบุคลิกลักษณะ นวนิยายแนวจดหมาย นวนิยายแนวลูกทุ่ง นวนิยายแห่งการเรียนรู้ นวนิยายชีวิตจริงหรือสารนิยาย นวนิยายต่อต้านรูปแบบนวนิยาย นวนิยายตะวันตก นวนิยายจินตนิยายและการทำนาย นวนิยายกรรมาชน นวนิยายซากะ (“ซากะ” หมายถึง “เรื่องราวที่ผ่านมา” มีลักษณะคล้ายพงศาวดารหรือจดหมายเหตุ) นวนิยายโกรเทสก์ (“โกรเทสก์” ในภาษาอังกฤษ คือคำว่า “Grotesque” หมายถึง ลักษณะการออกแบบที่ประหลาดมหัศจรรย์ ในเชิงของเรื่องล้อเลียนประชดประชัน) นวนิยายที่มีความมุ่งหมาย (หมายถึง นวนิยายที่เกิดขึ้นโดยมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้อ่านและสังคมในวงกว้าง เช่น เรื่อง “แม่” ของแม็กซิม กอร์กี้ เพื่อยกย่องเชิดชูวีรกรรมของผู้เป็นแม่คนหนึ่ง) นวนิยายวิทยาศาสตร์และนวนิยายแนวอื่น ๆ เช่น นวนิยายสำหรับเด็ก นวนิยายแนวรักใคร่ ส่วนนวนิยายไทยอาจจำแนกตามเนื้อหาได้เป็น 11 ประเภท คือ นวนิยายรัก นวนิยายสะท้อนสังคม นวนิยายแสดงข้อคิดหรือปัญหา นวนิยายชีวิตโลดโผน อาชญนิยาย นวนิยายผจญภัย หัสนิยาย นวนิยายประวัติศาสตร์ นวนิยายการเมือง นวนิยายอิงพุทธศาสนา และนวนิยายวิทยาศาสตร์

สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของนวนิยายอาจทำได้หลายแบบ เช่น แบ่งตามแนวคิดในการเขียน แบ่งตามเนื้อหาหรือแบ่งตามแนวการเขียน เป็นต้น การแบ่งประเภทของนวนิยายจึงทำให้นวนิยายละเอียดมากขึ้น และแนวทางให้ผู้อ่านมองเห็นเนื้อหาของนวนิยายที่มีอยู่มากมายในปัจจุบันและทำให้เกิดความสนใจศึกษานวนิยาย

2.2.4 คุณค่าของนวนิยาย

นวนิยายได้รับความนิยมน่านแพร่หลายมาก ทั้งนี้เป็นเพราะนวนิยายมีคุณค่าแก่ผู้อ่านหลายประการ มีนักวิชาการได้อธิบายคุณค่าของนวนิยายไว้ดังต่อไปนี้

รีนฤทัย สัจจพันธุ์ (2555, น. 99) กล่าวว่า นวนิยายมีคุณค่าแก่ผู้อ่าน 2 ประการ คือ

1) มุ่งให้ความเพลิดเพลิน 90% ของผู้อ่านหนังสือเพื่อพักผ่อนมิใช่ต้องการค้นคว้าจะอ่านนวนิยายซึ่งเป็นเรื่องจริงบ้าง ผันบ้าง เพิ่มเติมอารมณ์ส่วนที่ขาดหายไป

2) นวนิยายเป็นเรื่องของชีวิต นวนิยายทุกประเภทมีตัวละครเป็นเครื่องชูโรง คนอ่านจะรู้สึกเหมือนว่าได้อ่านเรื่องชีวิตของคนในแวดวงเดียวกัน ไกลบ้างใกล้บ้าง ตัวละครทุกตัวในนวนิยายก็ได้แสดงขั้นตอนต่าง ๆ ของชีวิตไม่ว่าจะเป็นความสุข ความทุกข์ หัวเราะ ร้องไห้ รัก เกลียด ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่ให้ความสนใจ สะใจ ให้ข้อคิด เป็นบทเรียนทางอ้อมแก่คนอ่าน

สายทิพย์ นุกุลกิจ (2543, น. 37-38) กล่าวว่า ในสังคมปัจจุบัน คนไทยส่วนใหญ่เริ่มยอมรับว่า นวนิยายเป็นหนังสือที่ให้คุณค่าแก่ผู้อ่านมากพอสมควร เพราะนอกจากจะให้ความเพลิดเพลินช่วยผ่อนคลายอารมณ์และช่วยให้อ่านเพื่อฝันไปกับจินตนาการของผู้แต่งแล้ว นวนิยายยังเป็นหนังสือที่ให้ “ประสบการณ์เทียม” แก่ผู้อ่านอีกด้วย เพราะนวนิยายเป็นเรื่องที่สะท้อนวิถีชีวิตจริงของคนในสังคมปัจจุบัน นวนิยายจึงไม่ใช่เรื่องไร้สาระอีกต่อไปหากแต่เป็นกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนให้ผู้อ่านรู้จักชีวิต รู้จักสังคม หรือให้แง่คิดและคลายปัญหาบางอย่างของชีวิตได้ด้วย ผู้อ่านจึงสามารถเรียนรู้ชีวิตและสังคมจากนวนิยายได้เป็นอย่างดี

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, น. 61-75) กล่าวว่า นวนิยายเป็นบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง วัตถุประสงค์หลักจึงอยู่ที่ความบันเทิง ความสนุกสนานหรือการผ่อนคลายอารมณ์เป็นสำคัญ ผลพลอยได้อื่นๆ ที่จะได้รับจากการอ่านนวนิยายจัดเป็นวัตถุประสงค์รอง เช่น คติสอนใจ แนวทางการดำเนินชีวิต หรือความรู้ในบางสิ่งบางอย่างที่แฝงเร้นอยู่ในเนื้อเรื่อง และผู้อ่านสามารถมองเห็นและหยิบยกเอามาใช้เป็นประโยชน์ คุณค่าของนวนิยาย ดังต่อไปนี้

- 1) นวนิยายเป็นเครื่องมือแสดงออกถึงการตีความหมายของชีวิต
- 2) นวนิยายเป็นสิ่งบันเทิงและเครื่องหลีกหนี
- 3) นวนิยายเป็นเครื่องมือเผยแพร่แนวคิดทางการเมือง
- 4) นวนิยายเป็นการสื่อข่าว
- 5) นวนิยายเป็นตัวแทนในการแลกเปลี่ยนภาษาและความคิดของวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ
- 6) นวนิยายเป็นการแสดงออกทางจิตวิญญาณของยุคสมัย
- 7) นวนิยายเป็นเครื่องสร้างท่วงทำนองของชีวิตและผู้บันดาลรสนิมของผู้อ่าน

สรุปได้ว่า นวนิยายเป็นบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง นอกจากมุ่งให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านแล้ว ยังเป็นกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนให้ผู้อ่านรู้จักชีวิต รู้จักสังคม หรือให้แง่คิดความรู้ในด้านต่าง ๆ ผู้อ่านจึงสามารถได้รับประสบการณ์จากนวนิยายได้เป็นอย่างดี และเอาสิ่งที่ดีงามมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชาวประมงในสังคมไทย

ในสังคมไทย ชาวประมงเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาก และยังคงดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากอาชีพการทำประมงเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของประชาชน ชาวประมงของไทยได้กระจายอาศัยตามชายฝั่งทะเล โดยรวมกันเป็นชุมชนขนาดเล็กบ้าง ใหญ่บ้างตามจำนวนครัวเรือน ลักษณะของวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชาวประมงเป็นบ่อเกิดของเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่น่าสนใจ

2.3.1 กลุ่มชาวประมงในสังคมไทย

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงกลุ่มชาวประมงในสังคมไทยไว้ดังนี้

วารินทร์ ธนาสมหวัง (2556, น. 3) กล่าวว่า ในอดีตประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะทรัพยากรประมงเนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศมีแหล่งน้ำธรรมชาติจำนวนมาก ชาวประมงเลือกทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านจึงมักเลือกอาศัยอยู่ริมน้ำ ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ความคิด ความเชื่อ และประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชน วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่ใกล้แหล่งน้ำสะท้อนออกมาในลักษณะของเครื่องมือที่ใช้จับสัตว์น้ำ วัฒนธรรมในการกินและการทำอาหาร

มณีมัย ทองอยู่ และคณะ (2549, น. 39-40) กล่าวว่า อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน อาชีพประมงเป็นหนึ่งในอาชีพเกษตรกรรมที่มีความสำคัญไม่แพ้การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเริ่มจากการใช้เครื่องมือในการจับสัตว์น้ำแบบง่าย ๆ เพื่อยังชีพ เนื่องจากในอดีตทรัพยากรสัตว์น้ำยังมีอย่างเหลือเฟือ ต่อมามีการพัฒนาจากการจับสัตว์น้ำเพื่อยังชีพเป็นการประมงเพื่อการค้ามากขึ้น

บรรจง นะแส (2545, น. 20) กล่าวว่า สภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเอื้ออำนวยให้กับการประกอบอาชีพประมงเป็นอย่างดี เพราะสภาพที่ตั้งของประเทศไทยตั้งอยู่บนฝั่งทะเลและมีพรมแดนธรรมชาติที่ติดกับชายฝั่งทะเลเป็นระยะทางยาวถึง 2,614 กิโลเมตร ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับชายฝั่งทะเลรวม 24 จังหวัด มีอาชีพประมงมาโดยตลอด ขณะเดียวกันสภาพทางภูมิศาสตร์ พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มและอุดมสมบูรณ์ไปด้วยแม่น้ำหนองบึง ตลอดจนทะเลสาบจึงทำให้มีการประกอบอาชีพประมง จึงกล่าวได้ว่า อาชีพประมงเป็นอาชีพที่เก่าแก่ที่สุดอาชีพหนึ่งของประเทศไทย แต่ไม่ได้เป็นอาชีพที่สร้างความร่ำรวยให้แก่ผู้ประกอบการแต่อย่างใด

สมบูรณ์ คำแหง (2541, น. 6) กล่าวว่า ชาวประมงพื้นบ้านมีพัฒนาการมานับร้อยปี มีวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการประมงที่แสดงออกให้เห็นในด้านความรู้ ความสามารถ และความชำนาญ ด้านท้องทะเลและการประมง ในอดีตจะใช้เครื่องมือที่ทำขึ้นเองทั้งสิ้น ที่สำคัญล้วนเป็นเครื่องมือที่

เลือกใช้สัตว์น้ำที่สมควร การประมงพื้นบ้านจึงถือว่าเป็นการดำรงของมนุษย์ที่สอดคล้องสมดุกับธรรมชาติ และระบบนิเวศมากที่สุด

สรุปได้ว่า อาชีพประมงมีคู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน และเป็นอาชีพที่เก่าแก่ที่สุดอาชีพหนึ่งของประเทศไทย ชาวประมงมักอาศัยความรู้ ความสามารถในการทำมาหากิน มีวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อและประเพณีวัฒนธรรมของตนเอง ในปัจจุบัน ชาวประมงก็ได้พัฒนาการดำรงชีพไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2.3.2 ปัญหาของกลุ่มชาวประมงในสังคมไทย

กลุ่มชาวประมงรวมทั้งชาวประมงพื้นบ้าน หรือชาวประมงพาณิชย์ ประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย มีนักวิชาการกล่าวถึงปัญหาของกลุ่มชาวประมงในสังคมไทยไว้ดังนี้

สุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2559, น. 131) กล่าวว่า ในปัจจุบัน ยังไม่มีสหภาพแรงงานประมงหรือสมาคมการประมงใดที่ดำเนินการเชิงรุกเพื่อคุ้มครองแรงงานประมง แม้แรงงานประมงส่วนใหญ่ในกลุ่มสำรวจจะสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน เมื่อครั้งที่อุตสาหกรรมประมงไทยยังรับจ้างแรงงานไทยเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ไม่มี การจัดตั้งสหภาพ กฎหมายไทยที่ไม่อนุญาตให้แรงงานตัวดำจัดสหภาพเป็นของตนเอง หรือมีบทบาทนำในสหภาพที่มีอยู่ ทำให้มีข้อจำกัดที่ทำให้แรงงานประมงไม่สามารถมีตัวแทนผลประโยชน์ของตนเพื่อเจรจากับนายจ้าง

ดำเนิน วงศ์วุฒิ และคณะ (2546, น. 16) กล่าวว่า สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนอาชีพประมง ส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บหรือเงินออม ต้องใช้จ่ายประจำวันในการยังชีพประกอบกับการมีหนี้สิน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีหนี้สินกับนายทุนและร้านค้า การกู้ยืมมาเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ การซื้อสิ่งของอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เป็นต้น แต่ปัญหาอย่างมาก คือ ส่งใช้ไม่ทัน ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่มีรายได้ที่ไม่แน่นอน

วิชาญ ศิริชัยเอกวัฒน์ (2544, น. 13) กล่าวว่า ผู้ประกอบอาชีพประมงในเขตน่านน้ำไทยมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ 7 ประการ ได้แก่ ต้นทุนการทำประมงสูง ขาดแคลนแหล่งประมง สิ้นค้าสัตว์น้ำมีราคาต่ำและไม่แน่นอน ขาดแคลนแรงงาน ขาดแคลนเงินทุน ขาดแคลนสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการประมง กฎหมายเก่าและล้าสมัย

สุนันทา นิลเพชร (2544, น. 61) กล่าวว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาชุมชนประมงพื้นบ้านต้องเผชิญกับปัญหาทรัพยากรชายฝั่งอย่างรุนแรง ทรัพยากรประมงลดน้อยลง ชาวประมงพื้นบ้านจำนวนมากตกอยู่ภายใต้วังวนของปัญหาที่ต้องลงทุนในการประกอบอาชีพของตน และกลายเป็นหนี้ที่หนักหน่วงเพื่อให้ครอบครัวและชุมชนสามารถอยู่รอดได้ หลายคนต้องเลิกอาชีพประมง หรือขายที่ดินชายบ้าน และกลายเป็นแรงงานรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม

สรุปได้ว่า ปัญหาของกลุ่มชาวประมงในสังคมไทยมีหลากหลายและรุนแรงมากขึ้น ชาวประมงขาดมาตรฐานในการทำงาน สิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ นอกจากนี้ทรัพยากรประมงในทะเลไทยอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม ทำให้ชาวประมงส่วนใหญ่ขาดทุน มีหนี้สิน ครอบครัวดำรงชีวิตอย่างยากลำบาก

2.3.3 แนวทางแก้ปัญหาของกลุ่มชาวประมงในสังคมไทย

การแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาวประมงให้มีระบบ เป็นธรรม และนำไปสู่การประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน มีนักวิชาการได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มชาวประมงไว้ดังต่อไปนี้

สุภางค์ จันทวานิช และคณะ (2559, น. 132) กล่าวว่า รัฐบาลไทยกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีความร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาวประมง โดยมีแนวทางแก้ไขดังนี้

1) รัฐบาลไทย ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและองค์กรที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของแรงงานควรร่วมกันดำเนินการประเมินเพื่อกำหนดลักษณะงานเรือประมงทะเลซึ่งน่าจะเป็นอันตรายต่ออาชีวอนามัยของลูกเรือหรือศีลธรรมของผู้เยาว์

2) สมาคมประมงและกรมประมงควรร่วมมือกันปรับปรุงการออกแบบเรือประมงโดยสนับสนุนให้มีเครื่องมือทำการประมงที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

3) รัฐบาลไทยควรทำคู่มือที่มีรายละเอียดมากยิ่งขึ้นให้กับองค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ในพื้นที่

4) รัฐบาลควรร่วมมือกับสมาคมประมงและสหภาพแรงงานในการพัฒนานโยบายและบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการวางระเบียบแนวปฏิบัติการจัดการงานและการจ้างงาน

5) รัฐบาลและนายจ้างควรเปิดโอกาสให้แรงงานประมงสามารถจัดตั้งสมาคมขึ้นเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของแรงงานประมงและสามารถเจรจาต่อรองกับนายจ้างได้

ดำเนิน วงศ์วุฒิ และคณะ (2546, น. 19) กล่าวว่า หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางแก้ไขดังนี้

1) การดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพประมงน้ำจืดที่มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาอาชีพปกป้องผลประโยชน์ของพวกเขา

2) การจัดหาเงินทุนประกอบอาชีพและปลดหนี้ของกลุ่มอาชีพประมง

3) การจัดหาอาชีพเสริมให้กับครอบครัว

4) การจัดระบบข้อมูลข่าวสารกรณีพิเศษในการพัฒนาอาชีพประมงน้ำจืด

5) การจัดระบบประกันสังคมอย่างทั่วถึง

สรุปได้ว่า แนวทางแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาวประมง ต้องร่วมแรงร่วมใจกันทุกภาคส่วน รวมทั้งรัฐบาล สมาคมประมง องค์กรที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือกัน พัฒนานโยบายที่ดี ทำให้แรงงานประมงได้รับสวัสดิการอย่างเหมาะสมในการทำงาน และสนับสนุนให้ชาวประมงพัฒนาอาชีพต่อไป

2.4 ประวัติและผลงานของ ประชาคม ลุนาชัย

ประชาคม ลุนาชัยเป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียง และได้รับการยกย่องจากผู้อ่านอย่างมาก ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ และผลงานของ ประชาคม ลุนาชัยไว้ดังนี้

2.4.1 ประวัติชีวิตของ ประชาคม ลุนาชัย

ประชาคม ลุนาชัย ชื่อจริง คือ วิชชา ลุนาชัย เกิดวันที่ 15 ธันวาคม 2502 ที่ตำบลไผ่ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดยโสธร เป็นลูกคนที่ 3 ในจำนวนพี่น้อง 7 คน เติบโตที่อำเภอสรีสะเกษ จังหวัดหนองคาย ใช้ชีวิตและทำงานต่อมาในอีกหลายจังหวัด (ประชาคม ลุนาชัย. 2553, ปกหลัง)

ประชาคม ลุนาชัยเดินทางเข้ากรุงเทพฯ ตั้งแต่อายุ 17 ปี ด้วยความมุ่งหวังจะมาเรียนหนังสือต่อเพื่อเป็นนักเขียน แต่ด้วยโชคชะตาและความยากจนผลักดันให้ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพแทน ประชาคม ลุนาชัยมีประสบการณ์ผ่านการต่อสู้ชีวิตมาหลากหลายประเภท ตั้งแต่เป็นพนักงานเสิร์ฟร้านอาหาร ลูกจ้างโรงน้ำชา กรรมกรโรงงานรองเท้า โรงงานขนมปัง โรงนุ่น เป็นต้น เมื่ออายุ 25 ปี เขาได้ตัดสินใจไปทำงานเป็นลูกเรือประมงใช้ชีวิตชาวเรือและเปลี่ยนย้ายเรือไปตามสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในแถบทะเลชายฝั่งตะวันออก ทะเลภาคใต้ เป็นอาชีพที่ทำงานยาวนานที่สุดถึง 8 ปี เมื่อมีเวลาว่างเขามักเข้าห้องสมุดอ่านหนังสือและเขียนบันทึกเรื่องราวชีวิตของตนเองและคนรอบข้างอยู่เสมอ ได้เก็บประสบการณ์ชีวิตอันล้ำค่าจนกลายเป็นวัตถุดิบชั้นดีที่สามารถหยิบยกมาใช้ในงานเขียนได้ เขาได้ทดลองเขียนเรื่องสั้นเรื่องแรกที่ได้พิมพ์ในหนังสือหนุ่มสาว ชื่อเรื่อง “บทสุดท้ายแห่งตำนานคนยาก”

ภายหลังจากปี พ.ศ. 2535 เขาลาออกจากงานเพื่อทุ่มเทสร้างสรรค์วรรณกรรมอย่างจริงจังและยึดเป็นอาชีพ ต่อมา มีผลงานเรื่องสั้นและนวนิยายอย่างต่อเนื่อง และผลงานการเขียนก็ได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็วผ่านการตีพิมพ์ในนิตยสารต่าง ๆ เรื่องสั้น “รอยบาป” ได้รับรางวัลดีเด่นจากนิตยสาร “หลักไท” เรื่องสั้น “ชะตากรรมของคนเถื่อน” ได้รับรางวัลดีเด่นจากนิตยสาร “ชีวิตต้องสู้” และ “กฎข้อที่ห้า” ได้รับการคัดเลือกให้เป็นเรื่องสั้นรางวัล “ช่อการะเกดยอดเยี่ยมประจำปี 2539” นวนิยายเล่มแรก “ฝั่งแสงจันทร์” ซึ่งเป็นนวนิยายที่สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบของสามัญชนแห่งหมู่บ้านชายฝั่งอยู่กับผืนน้ำและแผ่นดิน ได้รับรางวัลและคัดเลือกเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของกระทรวงศึกษาธิการ จนถึงปัจจุบันมีผลงานที่ได้รับรางวัลหนังสือดีเด่นแห่งชาติมากกว่า 7 ครั้ง มีผลงานเข้าชิงซีไรต์ถึง 7 เล่ม (ประชาคม ลุนาชัย, ม.ป.ป.)

2.4.2 ผลงานของ ประชาคม ลุณาชัย

ประชาคม ลุณาชัย ได้เขียนผลงานออกมาหลากหลาย ผลงานเขียนประเภทนวนิยาย มีรายละเอียดดังนี้

ปี พ.ศ. 2540	ฝั่งแสงจันทร์	ได้รับรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประจำปี 2541
		ได้รับเลือกเป็นหนังสือดีสำหรับเด็กและเยาวชนประเภทนวนิยายของสมาพันธ์องค์กรพัฒนาหนังสือและการอ่าน
		ได้รับเลือกเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (ท 022)
ปี พ.ศ. 2543	คนข้ามฝัน	ได้รับรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประจำปี 2544
		ได้รับเลือกเป็นหนังสือดี ใน 100 เล่ม ที่เด็กและเยาวชนควรอ่านของคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ปี พ.ศ. 2545	ดอกไม้กลางเมือง	
ปี พ.ศ. 2546	โลกห้าเหลี่ยม	
ปี พ.ศ. 2546	กลางทะเลลึก	ได้รับรางวัลชมเชยจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประจำปี 2547
		ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับ 3 รางวัลเซเว่นบุคคอร์ด ครั้งที่ 1 จาก บมจ.ซี.พี. เซเว่นอีเลฟเว่น ประจำปี 2547
ปี พ.ศ. 2548	เขียนฝันด้วยชีวิต	ได้รับรางวัลดีเด่นจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2549
		ได้รับรางวัลชนะเลิศ รางวัลเซเว่นบุคคอร์ด ครั้งที่ 4 จาก บมจ.ซีพี ออลล์ ประจำปี 2550
ปี พ.ศ. 2550	พายูรัก มรสุมชีวิต	
ปี พ.ศ. 2551	เที่ยวเรือสุดท้าย	
ปี พ.ศ. 2552	ก้าวไปเก็บจันทร์พันดวง	

- ปี พ.ศ. 2555 ร้านหนังสือที่มีแต่นิยายรัก
 นิยายรางวัลชมเชย สพฐ. ประจำปี 2556
- ปี พ.ศ. 2557 คง/กระ/พัน/ชาติรี
 นิยายรางวัลชมเชย สพฐ. ประจำปี 2558
 ชนะเลิศอันดับ 3 เซเวนบุ๊กอวอร์ด 2557
- ปี พ.ศ. 2557 ก้าวต่อก้าวบันทึกฝัน วันต่อวันบันทึกชีวิต
- ปี พ.ศ. 2558 ภาพชีวิตที่เขียนด้วยน้ำตา
- ปี พ.ศ. 2561 ในกับดักและกลางวงล้อม
 ชนะเลิศรางวัลเซเวนบุ๊กอวอร์ด ประจำปี 2561
 รางวัลชมเชย สพฐ. ประจำปี 2562
- ปี พ.ศ. 2562 ไต้ก๋ง
 รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 หนังสือดีเด่น ‘เซเวนบุ๊กอวอร์ด’
 ประจำปี 2563
 รางวัลชมเชยอันดับ 1 กลุ่มหนังสือนวนิยาย (สปฐ.) ปี 2563
 (ประชาคม ลุนาชัย. 2562, น. 381-383)

จากประวัติชีวิตและผลงานของ ประชาคม ลุนาชัย สรุปได้ว่า ผลงานนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย มีงานเขียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวประมง จำนวน 6 เล่ม ได้แก่ คนข้ามฝัน ผีแสงจันทร์ กลางทะเลลึก ในกับดักและกลางวงล้อม เทียวเรือสุดท้าย ไต้ก๋ง ทั้งนี้ทำให้เห็นว่าการเขียนของประชาคม ลุนาชัยมีความโดดเด่นในเรื่องการนำเสนอสภาพสังคมชาวประมงทั้งด้านดีและด้านร้ายผ่านมุมมองความคิดอย่างชัดเจน เพราะประชาคม ลุนาชัยเป็นนักเขียนที่ใช้ข้อมูลและประสบการณ์จริงมาเป็นวัตถุดิบในงานเขียนและยังเป็นคนช่างสังเกต และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของสามัญชนออกมาได้อย่างสมจริง สิ่งเหล่านี้เป็นข้อมูลสำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับนักเขียนและทัศนคติที่มีต่อเรื่องราวในสังคม

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการวิจัยต่อไป ดังต่อไปนี้

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะด้านภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรมได้ดังนี้

WEI WANLU (2563) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2546-2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2546-2561 และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยในนวนิยายรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2546-2561 ขอบเขตการวิจัย คือ นวนิยายรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2546-2561 จำนวน 6 เล่ม ได้แก่ ช่างสำราญ ความสุขของกะทิ ลับแล, แก่งคอย คนแคะ ไล่เดือนตบอดในเขาวงกต พุทธศักราช อัดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ ผลการวิจัยพบว่า ในนวนิยายรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2546-2561 สะท้อนภาพสังคมไทย มี 2 ส่วน ได้แก่ ภาพสะท้อนสังคมชนบท และภาพสะท้อนสังคมเมือง 1) ภาพสะท้อนสังคมชนบท มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยเรียบง่าย และอาศัยอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ เศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ ด้านการศึกษา เด็กบางคนยังไม่ได้มีโอกาสไปโรงเรียน ด้านวัฒนธรรมไทยมีค่านิยม คือ ผู้ชายเป็นใหญ่ มีความเชื่อเรื่องผีและศรัทธาในศาสนาพุทธ 2) ภาพสะท้อนสังคมเมือง มีวิถีชีวิตอาศัยอยู่ที่อพาร์ทเมนต์ การประกอบอาชีพต้องพึ่งพาความรู้มาก เศรษฐกิจอยู่ในระดับดี ด้านการศึกษา เด็กส่วนใหญ่ได้เรียนหนังสืออย่างต่อเนื่อง ด้านวัฒนธรรมไทยมีค่านิยมการเชื่อฟังผู้ใหญ่ มีความเชื่อเกี่ยวกับผี วิญญาณ และการมีเวทาคู่ครอง

LI JIAJIA (2562) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สภาพร ศรีสังข์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สภาพร ศรีสังข์ และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมไทยที่สะท้อนในนวนิยายของ สภาพร ศรีสังข์ ขอบเขตของการวิจัย คือ วรรณกรรมประเภทนวนิยายที่แต่งโดย สภาพร ศรีสังข์ ในช่วง พ.ศ. 2538-2547 จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ ดั่งผีเสื้อเลื่อน บองหลา พุงหญ้าขาว ป่าสูงและวันรุ่งทอสาย เด็กชายชาวเล ดงคนดี ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สภาพร ศรีสังข์ ได้แสดงให้เห็นภาพสังคมชนบทภาคใต้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชนบทภาคใต้ที่ผูกพันกับธรรมชาติ ชนบทภาคใต้เป็นชุมชนที่ยังไม่พัฒนา บ้านเรือนเป็นบ้านแบบดั้งเดิม สิ่งแวดล้อมดีงาม มีบรรยากาศเงียบสงบ ชาวชนบทภาคใต้มีอาชีพทำไร่ทำนา และเลี้ยงสัตว์ มีอาหารพื้นบ้านภาคใต้รสชาติโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ 2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในชนบทภาคใต้ สะท้อนภาพความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรและมีความสุข 3) ด้านวัฒนธรรม คนในสังคมชนบทยังดำรงรักษาค่านิยมขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อแบบดั้งเดิม มีการเล่นที่สนุกสนาน และภาษาท้องถิ่น

LIAO WEIQING (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ และเพื่อวิเคราะห์แนวคิดที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ ขอบเขตของการวิจัย คือ ศึกษาวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชีวิตชาวประมงจำนวน 5 เล่ม ได้แก่ ขอบฟ้าทะเลกว้าง ทะเลรำลึม โลกสีน้ำเงิน บ้านริมทะเล และ

เหมือนทะเลมีเจ้าของ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนาจากวรรณกรรม ผลการวิจัยพบว่า วรรณกรรม ทั้ง 5 เล่ม ได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของชุมชนชาวประมงใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประกอบด้วยที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นบ้านหลังเล็ก ๆ ริมทะเล สร้างจากวัสดุที่ได้ง่ายจากธรรมชาติ ด้านอาหารการกินของชาวประมงส่วนใหญ่เป็นอาหารสดจากทะเล ในด้านความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีความสามัคคี และคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) วัฒนธรรม ชุมชนชาวประมง ค่านิยมในการเคารพและกตัญญูต่อบิดามารดาและผู้อาวุโส ในด้านความเชื่อของชุมชนประมง แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ เชื่อในอำนาจที่ลึกลับ ความเชื่อที่สืบทอดกันมา 3) การประกอบอาชีพและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน การประกอบอาชีพที่สืบทอดกันมาแต่เดิม คือ การทำประมงชายฝั่ง ซึ่งพึ่งพาธรรมชาติ และประสบการณ์ที่สืบทอดกันมา หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคม อันได้แก่ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำอาชีพประมงและนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ริมทะเลของรัฐบาล เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนชาวประมง ทั้งในด้านการประกอบอาชีพและด้านวิถีชีวิต ส่วนแนวคิดที่สะท้อนผ่านวรรณกรรมของ อัครศิรี ธรรมโชติ ได้เสนอแนวคิดทั้ง 3 ด้าน คือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้ผู้อ่านรู้จักกตัญญูต่อผู้มีพระคุณต่อตนเอง และมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานและมีความกล้าหาญในชีวิตประจำวัน 2) แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคม ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในเรื่องกระจายรายได้ อาชีพ สถานภาพระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายและชนชั้น ปัญหาของสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศที่ว่าชาวประมงเรือลำใหญ่ไม่อนุรักษ์สัตว์น้ำ จึงทำให้สัตว์น้ำเกือบสูญพันธุ์ไป 3) ความคิดของรุ่นเก่ากับรุ่นใหม่มีความแตกต่างกัน ความคิดของรุ่นเก่าไม่ค่อยยอมรับกับสิ่งใหม่ ๆ ส่วนความคิดของรุ่นใหม่ นิยมเสรีและชอบแสวงหาความจริงและความท้าทาย

CHANG XIAOQU (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ และวิเคราะห์อิทธิพลของนวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ ขอบเขตของการวิจัย คือ นวนิยายของโชติ ศรีสุวรรณ ที่มีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมชนบท จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ ความภูมิใจของลอย ไหมน้อย น้ำحابเดียว ป่าไผ่ชายทุ่ง พระจันทร์ทรงกลด ม้อนน้อยที่รัก ดอกไม้บานที่เชิงภู ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ที่อยู่อาศัยของคนในสังคมชนบทไทยตั้งอยู่ใกล้ชิดธรรมชาติส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร อาชีพครู อาชีพตำรวจ อาชีพทหาร อาชีพพราน และอาชีพค้าขาย 2) ด้านการศึกษาในสังคมชนบทไม่เจริญ เพราะว่าชนบทอยู่ห่างไกลจากเมืองหลวง และครอบครัวส่วนใหญ่จะมีความลำบากยากจน จึงทำให้การศึกษาในสังคมชนบทไทยจึงอยู่ในระดับต่ำไม่มีความเจริญและขาดโอกาสทางด้านการศึกษา 3) ด้านเศรษฐกิจคนในสังคมชนบทไทยส่วนมากจะทำไร่ทำนา ซึ่งได้ผลผลิตค่อนข้างน้อย จึงทำให้ครอบครัวในสังคมชนบทลำบากยากจน และมีภาวะหนี้สิน 4) ด้านวัฒนธรรม จะสะท้อนให้เห็นว่าคนในสังคมชนบทไทยได้อนุรักษ์ค่านิยม ประเพณีและ

ความเชื่อของไทยได้เป็นอย่างดี 5) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในชนบทไทย สะท้อนให้เห็นภาพความสัมพันธ์ที่อบอุ่นและบริสุทธิ์ของคนชนบท 6) ด้านลักษณะนิสัย คนในชนบทไทยเป็นคนที่ยึดมั่นน้ำใจและชอบช่วยเหลือผู้อื่น ผลการวิจัยด้านอิทธิพลของนวนิยายโชติ ศรีสสุวรรณที่มีต่อผู้อ่าน พบว่ามีอิทธิพล 5 ด้าน ได้แก่ 1) กระตุ้นจิตสำนึกของมนุษย์ให้รักธรรมชาติเพื่อคนรุ่นนี้และคนรุ่นถัดไปได้ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติตลอดไป 2) เรียกร้องให้มนุษย์รู้จักความสำคัญของการศึกษาเพื่อที่เป็นผลประโยชน์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ให้สังคมชนบทพัฒนาก้าวหน้า 3) ส่งเสริมความเข้าใจอันดีของสมาชิกในสถาบันครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข 4) ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้มนุษย์เรามีจิตใจดีงาม สังคมสงบสุขและมั่นคง 5) ให้แง่คิดเกี่ยวกับศาสนา คือ การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ชรินทร์ อินทะสุวรรณ (2554) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ ประจวบ วงศ์วิชา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ ประจวบ วงศ์วิชา ขอบเขตของการวิจัย คือ เพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ จำนวน 100 เพลง ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพสะท้อนด้านครอบครัว มีการห่วงใยเอื้ออาทรต่อกันของคนในครอบครัว สมาชิกที่มีภรรยาหลายคนทำให้มีปัญหาการเงิน 2) ภาพสะท้อนด้านการศึกษา นิยมให้บุตรหลานศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา 3) ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ มีการประกอบอาชีพ เช่น ทำสวนยาง สวนกาแฟ ประมง ทำเหมืองแร่ เป็นต้น และกล่าวถึงภาวะความยากจน และผลกระทบของเศรษฐกิจระดับโลก 4) ภาพสะท้อนด้านการเมืองการปกครอง มีความคาดหวังของสังคมต่อนักการเมือง และภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่เป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาความดีไว้ตลอดที่เกี่ยวข้องกับการเมือง 5) ภาพสะท้อนด้านความเชื่อและศาสนา มีความเชื่อไม่น้อยกว่า 14 เรื่อง เช่น พระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช อุทิศยาม กฎแห่งกรรม เป็นต้น ศรัทธาต่อบุคคลในพระพุทธศาสนา เช่น ท่านพุทธทาส ภิกขุ เป็นต้น 6) ภาพสะท้อนด้านประเพณี มีประเพณีส่วนบุคคล ได้แก่ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการแต่งงาน ประเพณีส่วนรวม ได้แก่ งานชักพระงานเดือนสิบ 7) ภาพสะท้อนด้านภาษาถิ่นใต้ ใช้ภาษาถิ่นใต้ มีจำนวนไม่น้อยกว่า 100 คำ ซึ่งบางคำปรากฏในเพลงหลายเพลง 8) ภาพสะท้อนด้านศิลปะการแสดง มีหนังตะลุงและมโนราห์ 9) ภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ มีด้านพืช ผัก ผลไม้ อาหารพื้นบ้าน สิ่งแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว ภัยจากธรรมชาติ

เพ็ญจันทร์ มาประชา (2541) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคม และวิเคราะห์ทัศนคติของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ที่ปรากฏในนวนิยาย ขอบเขตของการวิจัย คือ ศึกษานวนิยายของ นิเวศน์ กันไทยราษฎร์ จำนวน 17 เรื่อง ได้แก่ ถนนนอกเมือง ฆาตกร ลมหายใจสีขาว เปลือกทอง

ผ่านไปเหมือนสายลม หางเครื่อง ไม้ไผ่กลัดตัน เกร็ดดาว ห่องสี่เหลี่ยม ชีวิตนั้นเป็นดั่งเช่นละคร ถอนคนคว้าง ผู้หญิงคนหนึ่ง รถเข็นสีขาว ลูกโป่งสวรรค์ ขอรู้เพียงคนเดียว เขี้ยวลากดิน คนแปลกหน้า ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว สภาพครอบครัวที่ขาดพ่อ สภาพครอบครัวที่อยู่ในความดูแลของพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ สภาพครอบครัวที่มีปัญหาความขัดแย้ง สภาพครอบครัวที่มีความรักความเข้าใจเป็นพื้นฐาน สภาพครอบครัวที่แม่มีสามีใหม่ สภาพครอบครัวชนบท สภาพครอบครัวที่ให้ความสำคัญเรื่องการเลี้ยงดู ด้านอาชีพ ประกอบด้วยอาชีพครู อาชีพตำรวจ อาชีพสื่อมวลชน อาชีพช่างภาพ อาชีพคนในวงการบันเทิง อาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัย อาชีพหมอนวด อาชีพผู้ขายบริการ ด้านพฤติกรรมของคนในสังคม มีลักษณะพฤติกรรมทางเพศ พฤติกรรมที่สะท้อนถึงเรื่องวัตถุนิยม พฤติกรรมความขัดแย้งภายในครอบครัว พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ ด้านปัญหาสังคม มีปัญหาการศึกษา ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาความยากจน ปัญหาครอบครัวจริยธรรม นอกจากนี้ นิเวศน์ ก้นไทยราษฎร์ ยังได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับภาพสะท้อนในสังคม แต่ละด้านโดยสื่อผ่านทางความคิดของตัวละครและน้ำเสียงของผู้เขียน ทัศนะเกี่ยวกับครอบครัว ผู้เขียนให้ความสำคัญกับครอบครัวที่มีชีวิตคู่แบบผัวเมียเดี่ยวว่า เป็นครอบครัวที่มีความสุข และแสดงให้เห็นว่าครอบครัวใดถ้ามีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้องจะก่อให้เกิดปัญหาหาความสุขไม่ได้ ทัศนะเกี่ยวกับอาชีพ ผู้เขียนให้ความสำคัญแก่อาชีพเท่า ๆ กัน เน้นเรื่องความซื่อตรงต่อหน้าที่แต่ละอาชีพ จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างครบถ้วนและสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมให้มากที่สุด ทัศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในสังคม ผู้เขียนเน้นในเรื่องพฤติกรรมทางเพศในลักษณะของคนที่มีพฤติกรรมทางเพศไม่เหมาะสม เน้นให้ความสำคัญของผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ ผู้หญิงก็สามารถทำงานและมีความอดทนต่อสู้กับความยากลำบากได้เป็นอย่างดี ทัศนะเกี่ยวกับปัญหาสังคม ผู้เขียนเน้นปัญหาซึ่งเกิดกับบุคคลในสังคมระดับกลางที่มีฐานะยากจน และขาดโอกาสทางการศึกษาอันเป็นปัญหาสำคัญ ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจและปัญหาสังคมอื่น ๆ อีกหลายประการ

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด วรรณกรรมเป็นเครื่องมือสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมทั้งด้านเศรษฐกิจ ครอบครัว การศึกษา ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมและปัญหาสังคมอย่างชัดเจน

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลงานของ ประชาคม ลุนาชัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลงานของ ประชาคม ลุนาชัย ผู้วิจัยค้นคว้าได้พบว่าทั้งหมดมี 3 เรื่อง ดังนี้

ปาริชาติ คงสังข์ (2556) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง จินตภาพกับการตีความในรวมเรื่องสั้น และนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การสร้างจินตภาพซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการนำเสนอสารและการตีความสาร เพื่อค้นหาความหมายสำคัญที่ปรากฏในงานประพันธ์ของประชาคม ลุนาชัย เพื่อเข้าใจสารซึ่งเกิดจากการตีความทั้งในตัวบทและบริบท และเพื่อนำบริบท

แวดล้อมตีความสารเพื่อหาความหมายที่ลึกซึ้งหรือเปลี่ยนแปลงไปจากการตีความจินตภาพ ขอบเขตของการวิจัย คือ วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นและนวนิยายของประชาคม ลูนาซัย ที่ได้รับรางวัลจำนวน 10 เล่ม เรื่องสั้นได้แก่ ลูกแก้วสำรอง นาฏกรรมแห่งชีวิต เมืองใต้อุโมงค์ เกสรปรารถนา นิทานกลางแสงจันทร์ คนเล็กหัวใจมึน...มหาสมุทร นวนิยาย ได้แก่ ฝั่งแสงจันทร์ คนข้ามฝัน กลางทะเลลึก เขียนฝันด้วยชีวิต ผลการวิจัยพบว่า จินตภาพโดยรวมเรื่องสั้นและนวนิยายของประชาคม ลูนาซัย เกิดจากการพรรณนาภาพสังคมชนบทและสังคมเมืองผ่านคำขยายนาม กริยา วลี การใช้ภาพพจน์ อุปมา อุปลักษณ์ บุคคลวัต อติพจน์ สัทพจน์ วิภาษ และอรรถวิภาษ ซึ่งใช้เปรียบเทียบอารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ให้มีความลึกซึ้งมากขึ้น และการใช้สัญลักษณ์ที่ไม่ซับซ้อนแต่สามารถแทนความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างแยบยล การตีความสารเกิดจากการตีความตัวบท ผ่านกระบวนการทางจินตภาพที่ผสมผสานกันระหว่างภาษากับเรื่องราวในตัวบท สารของเรื่องจึงสื่อมาถึงผู้อ่านได้อย่างละเอียดละไม ส่วนการตีความบริบทจากประวัติ ผลงาน และประสบการณ์ของประชาคม ลูนาซัย ทำให้มองเห็นความเชื่อมโยงและการทับซ้อนกันระหว่างความจริงในชีวิตผู้เขียนกับความสมจริงในวรรณกรรม การศึกษาจินตภาพกับการตีความโดยรวมเรื่องสั้นและนวนิยายของประชาคม ลูนาซัย ทำให้พบคำตอบที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าถ้อยคำ คือ สารที่สื่อมนโสำนึกทางจิตวิญญาณที่แสดงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์

พิเชษฐ คงโต (2546) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวความคิดและภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นของประชาคม ลูนาซัย : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวความคิดและภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นของประชาคม ลูนาซัย ขอบเขตของการวิจัย คือ เรื่องสั้นของประชาคม ลูนาซัย จำนวน 99 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า ประชาคม ลูนาซัยเสนอแนวความคิดในเรื่องสั้น 4 ด้าน ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับมนุษย์กับสังคม ผู้เขียนเสนอว่า สังคมมีผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์ ในเรื่องการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และก่อให้เกิดปัญหาที่นับเป็นปรากฏการณ์ของสังคม 2) แนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์กับมนุษย์ ผู้เขียนเสนอว่า มนุษย์ควรมีหน้าที่ที่ต้องกระทำและควรปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีน้ำใจ 3) แนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์กับการดำเนินชีวิต ผู้เขียนเสนอว่า มนุษย์ควรดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่ายและเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความหมาย 4) แนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนเสนอให้มนุษย์ตระหนักถึงคุณประโยชน์ต่อธรรมชาติและภัยที่มนุษย์จะได้รับจากการทำลายสิ่งแวดล้อม ในด้านภาพสะท้อนสังคม ผู้เขียนเสนอภาพสะท้อนถึง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสังคม ผู้เขียนสะท้อนภาพเมืองที่ไม่น่าอยู่ ปัญหาจากกลุ่มอาชีพชาวประมง โสเภณี ผู้ใช้แรงงาน และข้าราชการ ตลอดจนปัญหาที่มีในสังคม เช่น ปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ ปัญหาความยากจน และปัญหาสิ่งแวดล้อม 2) ด้านเศรษฐกิจ ผู้เขียนสะท้อนภาพเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ 3) ด้านการเมือง ผู้เขียนสะท้อนภาพสะท้อนภาพพฤติกรรมด้านลบของนักการเมืองที่ทำให้ประชาชนขาดศรัทธา 4) ด้านวัฒนธรรม

และความเป็นอยู่ ผู้เขียนสะท้อนภาพครอบครัว ค่านิยม ความเชื่อ ความดี มนุษยธรรมและความไว้
มนุษยธรรม มลภาวะและสิ่งแวดล้อม

ถนัด ศักดิ์แสงโสภาก (2542) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง วิเคราะห์ตัวละครและแนวคิดในงาน
ประพันธ์ ของ ประชาคม ลุนาซัย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ตัวละคร และแนวคิดในงานประพันธ์
ของประชาคม ลุนาซัย ขอบเขตของการวิจัย คือ วรรณกรรมของ ประชาคม ลุนาซัย ที่ได้รับการ
รวมเล่ม ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2537-2542 มีนวนิยาย 1 เล่ม และรวมเรื่องสั้น 3 เล่ม จำนวน
37 เรื่อง รวม 38 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า ด้านตัวละคร ประชาคม ลุนาซัย ได้สร้างตัวละครอย่าง
น่าสนใจ ลักษณะนิสัยของตัวละคร มีลักษณะที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับบุคคลจริง
ทั้งตัวละครประเภทน้อยลักษณะ และตัวละครประเภทหลายลักษณะ ตัวละครมีบทบาทที่เหมาะสม
แสดงให้เห็นพฤติกรรมของคนที่สร้างปัญหาให้กับบุคคลอื่นและสังคม และพฤติกรรมของคนที่ถูกเป็น
ผู้ถูกกระทำจากปัญหานั้น การนำเสนอตัวละคร ใช้วิธีการนำเสนอโดยการบรรยาย และการนำเสนอ
โดยใช้บทสนทนา ในด้านแนวคิด ประชาคม ลุนาซัย เสนอไว้หลายประการ คือ แนวคิดเรื่องการล่ม
สลายของสังคมชนบท ซึ่งให้เห็นสภาพของสังคมชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลง แนวคิดเรื่องความแปลก
แยกในสังคมเมือง ซึ่งให้เห็นการขาดความสัมพันธ์ ขาดการช่วยเหลือกันของคนในสังคม แนวคิดเรื่อง
อุดมคติแห่งความรัก ซึ่งให้เห็นความรักที่เกิดจากการเสียสละ เอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แนวคิด
เรื่องศักดิ์ศรีแห่งชีวิตและการงาน ซึ่งให้เห็นความภาคภูมิใจและยึดมั่นในแนวทางการดำรงชีวิตและ
หน้าที่การงาน แนวคิดเรื่องคุณค่าและการสืบทอดวัฒนธรรม ซึ่งให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมใน
ท้องถิ่น ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ช่วยยึดเหนี่ยวและจรรโลงสังคม และแนวคิดเรื่องการเมืองการปกครอง
ที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของการเมืองการปกครองที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า งานประพันธ์ของประชาคม ลุนาซัยได้ใช้จินตภาพและ
สร้างตัวละครอย่างสมจริง แผงแนวความคิดต่าง ๆ ในเนื้อหา เช่น แนวความคิดเกี่ยวกับมนุษย์กับ
สังคม มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับการดำเนินชีวิต มนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มนุษย์กับสังคม
เป็นต้น ซึ่งชี้ให้เห็นถึงชีวิตความเป็นจริงของมนุษย์

2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวประมงในสังคมไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวประมงในสังคมไทย ผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่าง ดังนี้

ณัฐพล อังคประเสริฐกุล (2559) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ผลกระทบของชาวประมงในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จากมาตรการการแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมายตามพระราชกำหนดการ
ประมง พ.ศ. 2558 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของชาวประมง
จากมาตรการการแก้ไขปัญหาการประมงผิดกฎหมายตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ขอบเขตการวิจัย คือ การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามชาวประมงที่
เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจาก ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีสถานภาพสมรส มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 - 6 คน มีที่ตั้งของบ้านที่อยู่อาศัยตำบลปากน้ำระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 มีอาชีพผู้ประกอบการประมง และมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001-20,000 บาท ผลกระทบของชาวประมงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจแบ่งเป็น 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องรายได้ ภาพรวมผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง เรื่องรายจ่ายและหนี้สิน ภาพรวมผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องความมั่นคงในอาชีพ ภาพรวมผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง 2) ด้านสังคมแบ่งเป็น 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ภาพรวมผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง และเรื่องปัญหาภายในชุมชน ภาพรวมผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยสรุปดังนี้ 1) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรมีการปรึกษาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกับชาวประมงก่อนประกาศใช้กฎหมาย 2) ภาครัฐควรมีการกระจายข้อมูลให้ทั่วถึงและขอให้การปรับมาตรการให้มีความเหมาะสมกับชาวประมง 3) ภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือชาวประมงทั้งทางตรงและทางอ้อม

พัชชญาพร พินิจพุทธพงศ์ (2557) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การดำเนินชีวิตและปรับตัวของชาวประมงบ้านเก้าเส้ง ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตและการปรับตัวของชาวประมงบ้านเก้าเส้ง ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ขอบเขตของการวิจัย คือ ใช้การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครอบครัวชาวประมงพื้นบ้านจำนวน 14 ราย จากจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 50 ครัวเรือน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินชีวิตของชาวประมงบ้านเก้าเส้งในด้านเศรษฐกิจ ชาวประมงทำอาชีพประมงมาตั้งแต่บรรพบุรุษและประกอบอาชีพประมงด้วยความสมัครใจ ในปัจจุบันนี้การทำประมงหากินลำบาก ไม่มีความมั่นคง ทำให้มีรายได้ไม่พอเพียงต่อการใช้จ่ายภายในครอบครัว ในด้านสังคม ชาวประมงส่วนใหญ่มีถิ่นกำเนิดอยู่ที่แหลมสนอ่อน และบางส่วนเกิดที่ชุมชนเก้าเส้ง ชาวประมงบ้านเก้าเส้งทั้งหมดเป็นชาวไทย นับถือศาสนาอิสลาม สามารถอยู่ร่วมกับผู้ที่นับถือศาสนาพุทธได้เป็นอย่างดี ในด้านสิ่งแวดล้อม ชีวิตชาวประมงผูกพันกับท้องทะเล ชาวบ้านจะจับสัตว์น้ำมาแค่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ไม่ทำลายระบบนิเวศ แต่ในปัจจุบันทรัพยากรในทะเลลดลง ทำให้อาชีพประมงหากินอย่างลำบาก การปรับตัวของชาวประมง พบว่า ในด้านเศรษฐกิจ ชาวประมงมีอาชีพเสริมนอกฤดูกาลประมง เช่น รับจ้างทำของขาย ทำโรงงาน ก่อสร้าง เป็นต้น ยังมีการกู้ยืมเงิน เพื่อหาเงินเป็นค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ในครัวเรือน ในด้านสังคม บางครอบครัวลูกหลานออกไปตั้งบ้านเรือนอยู่ภายนอกชุมชน ยาเสพติดระบาดเข้าไปในหมู่บ้านโดยทางชุมชนพยายามจัดกิจกรรมที่ให้วัยรุ่นห่างไกลจากยาเสพติดเท่าที่จะทำได้ ในด้านสิ่งแวดล้อม ทำประมงด้วยความระมัดระวังและดูแลรักษาทรัพยากรในทะเลให้มีความอุดมสมบูรณ์และไม่ให้เรือประมงอวนลาก อวนรุนเข้ามาบุกรุกในเขตชายฝั่ง

เสาวณีย์ ณ นคร (2557) ได้ศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ และคุณภาพชีวิต ของชาวประมงทะเลในตำบลสิชล อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคและการเป็นหนี้ของชาวประมงทะเล
- 2) ศึกษาคุณภาพชีวิตของชาวประมงทะเล
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคและการเป็นหนี้กับคุณภาพชีวิตของชาวประมงทะเล

ขอบเขตการวิจัย คือ ศึกษาจากการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนชาวประมงทะเลที่อาศัยอยู่ใน 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาสิก บ้านท้องโหนด และบ้านคอเขา ตำบลสิชล อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 300 ครัวเรือน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริโภคและการเป็นหนี้ของชาวประมงทะเลที่สำคัญ ได้แก่ ชาวประมงทะเลเลือกซื้อสินค้าที่ถูกมากที่สุด สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้ามากที่สุด คือ ความต้องการของตนเอง ประเภทและค่าใช้จ่ายในการบริโภครายเดือนที่มากที่สุด คือ ด้านอาหาร และเครื่องดื่มทั่วไป ซึ่งมีค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 4,001-8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.33 ด้านระดับคุณภาพชีวิตของชาวประมงทะเล โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ส่วนใหญ่ชาวประมงทะเลในตำบลสิชลมีคุณภาพชีวิตปานกลาง ร้อยละ 69.33 รองลงมาคือคุณภาพชีวิตที่ดี ร้อยละ 29.33 ส่วนที่มีคุณภาพชีวิตในระดับที่ไม่ดีมีเพียง ร้อยละ 1.33 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตโดยรวมของชาวประมงทะเลมีดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านประชากรของชาวประมงทะเล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพอื่นนอกเหนือจากการประมง รายได้และระยะเวลาในการประกอบอาชีพประมง 3) พฤติกรรมการบริโภค ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในอาหารและเครื่องดื่มดื่มทั่วไป ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งกาย ค่าบำรุงรักษา ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการสื่อสาร การบันเทิงและการจัดพิธีในโอกาสสำคัญ ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค ค่าใช้จ่ายเพื่อผลตอบแทนในอนาคต และค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ 4) การเป็นหนี้ ภาวะหนี้สินในปัจจุบัน และความสามารถในการชำระหนี้

อนุสรณ์ อินบุตร (2553) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กรณีศึกษาแรงงานภาคประมงทะเล มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจ้าง สภาพการทำงาน ความเป็นอยู่ สวัสดิการ และปัญหาจากการประกอบอาชีพของแรงงานประมง 2) ศึกษาการคุ้มครองแรงงานประมงทะเล และแนวทางการป้องกันการและปราบปรามการค้ามนุษย์รูปแบบการบังคับใช้แรงงานประมงทะเลของประเทศไทย ขอบเขตของการวิจัย คือ การวิจัยเอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 58 แหล่ง การสัมภาษณ์ลูกจ้างประมงทะเล การสนทนากับนายจ้าง และจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นของผู้บริหารและนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง จัดลำดับข้อมูลโดยแยกออกตามเนื้อหา ทำการวิเคราะห์ให้เห็นภาพรวมในแต่ละเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ในกลุ่มแรงงานประมงทะเลของประเทศไทยในปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากเกิดภาวะขาดแคลนแรงงานอย่างหนัก ในขณะเดียวกัน ปริมาณความต้องการ

ในการใช้แรงงานมีมากขึ้น ทำให้เกิดขบวนการค้ำมนุษย์เพื่อจัดหาแรงงานเข้าสู่ธุรกิจภาคประมงอย่าง ผิดกฎหมาย ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้แรงงานไม่ประสงค์จะทำงานในอาชีพนี้ คือ อาชีพประมงมีความ ยากลำบากและมีความเสี่ยงภัยอันตรายสูง ลักษณะงานไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน และขาดมาตรฐานใน การดำเนินชีวิตบนเรือ นอกจากนี้ ยังขาดมาตรการ และกลไกจากภาครัฐในการให้ความคุ้มครอง สภาพการทำงาน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการต่าง ๆ ทำให้เกิดการถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง และตามที่รัฐบาลได้ประกาศให้ปัญหาการค้ำมนุษย์เป็นวาระแห่งชาติปี 2548 และจัดทำกฎหมาย ป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 และได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณา แนวทางและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์รูปแบบของแรงงานประมง เพื่อศึกษาพิจารณาหาแนวทาง มาตรการ และแสวงหาความร่วมมือภาคีเครือข่ายในการป้องกันและ ปราบปรามการค้ำมนุษย์รูปแบบของแรงงานประมง แต่ปัจจุบันยังไม่มีมาตรการและกลไกในการ ปฏิบัติงานที่ชัดเจน ข้อเสนอแนะแนวทางในการป้องกันการค้ำมนุษย์ คือ ประชาสัมพันธ์ให้ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงานประมงทะเลและความเสี่ยงของภัยการค้ำมนุษย์ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย คุ้มครองแรงงานที่เกี่ยวข้องให้ขยายการคุ้มครองแรงงานอย่างทั่วถึง จัดทำมาตรฐานและสร้างกลไกใน การควบคุมการจ้าง สภาพการทำงาน ความเป็นอยู่ที่เหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในเรือ พิจารณาขยายการคุ้มครองด้านสิทธิประโยชน์ สวัสดิการให้เทียบเคียงกับแรงงานในกิจการประเภท อื่น และแนวทางในการปราบปรามการค้ำมนุษย์ คือ การจัดระเบียบเรือให้เข้าระบบอย่างถูกต้อง การควบคุมเรือเข้า-ออกท่า จัดการทำฐานข้อมูลเรือ คนประจำเรือ นายหน้า นายจ้าง เพื่อให้สามารถ ติดตามช่วยเหลือผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถติดตามผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี ได้ เป็นต้น

โสภา ทองประเสริฐ (2550) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาวิถีชีวิตชาวประมงชุมชน คลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิถีชีวิตเกี่ยวกับความเชื่อ และพิธีกรรมของชาวประมงชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ 2) ศึกษาวิถีชีวิต เกี่ยวกับความเป็นอยู่ และประเพณีของชาวประมงชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัด สมุทรปราการ 3) ศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชน และพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชาวประมงชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ขอบเขตของการวิจัย คือ เลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรในหมู่ที่ 5-14 ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยการสัมภาษณ์ชาวประมงชุมชนคลอง ด่าน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการใช้ข้อมูลด้านเอกสารประกอบการวิเคราะห์ ผลการศึกษาสรุป ได้ดังนี้ ชาวประมงชุมชนคลองด่านมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับความเชื่อ พิธีกรรมทั้งในด้านของการ ประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตประจำวัน รูปแบบของความเชื่อ และพิธีกรรมเป็นสิ่งที่สืบทอดมา จากบรรพบุรุษ ชาวประมงชุมชนคลองด่านให้ความสำคัญแก่การประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับอาชีพ มากกว่าพิธีในด้านอื่น ๆ เนื่องจากชาวประมงมีความเสี่ยงสูง และต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ

ในการประกอบอาชีพ ความเชื่อ และพิธีกรรมที่เกิดขึ้นจึงมีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวประมงชุมชนคลองด่านจึงต้องแสวงหาความมั่นคงทางจิตใจในการประกอบอาชีพ ด้านวิถีชีวิตเกี่ยวกับความเป็นอยู่ และประเพณี ชาวประมงชุมชนคลองด่านยึดถือปฏิบัติตามแบบอย่างของสังคมไทยทั่วไป คือ ให้ความสำคัญแก่การประกอบพิธีกรรมตามขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านของชีวิต เช่น จากวัยเด็กก้าวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ หรือการเปลี่ยนผ่านจากภาวะในช่วงชีวิตของบุคคล ชาวประมงชุมชนคลองด่านได้ปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้เป็นไปตามรูปแบบของวัฒนธรรมสมัยนิยมที่แพร่เข้ามาในชุมชน ส่งผลให้ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตของชาวประมงชุมชนคลองด่านมีความเปลี่ยนแปลงจากความเชื่อดั้งเดิม ขนบธรรมเนียม และประเพณีของชาวประมงชุมชนคลองด่านจึงมีความคล้ายคลึงกับชุมชนในละแวกใกล้เคียง ในด้านอัตลักษณ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรม ชุมชนคลองด่านเป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีผู้คนหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ร่วมกัน แต่มีความรักในท้องถิ่น ผู้คนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เป็นจุดยืนในการต่อรองกับอำนาจรัฐ ส่งผลให้ชุมชนสามารถอยู่รอด และรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ได้

จากงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับสังคมชาวประมงในประเทศไทยในด้านต่าง ๆ เช่น การดำรงชีวิต ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนชาวประมง เป็นต้น เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้านเทคโนโลยีพัฒนาขึ้น ทำให้ชีวิตของชาวประมงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีการปรับตัวเพื่อการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีแนวทางการวิจัยที่ชัดเจน

บทที่ 3

ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย

นวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ได้เสนอเรื่องราวของมนุษย์โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาวประมง ทั้งนี้ เพราะเขามีประสบการณ์ใช้ชีวิตผูกพันกับอาชีพประมงมานาน งานประพันธ์จึงมีคุณค่าทำให้ผู้อ่านเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ชาวประมงได้อย่างลึกซึ้ง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมของชาวประมง ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมง

3.1.1 ชีวิตความเป็นอยู่บนเรือ

- 1) ที่อยู่อาศัยบนเรือ
- 2) อาหารการกินบนเรือ
- 3) การแต่งกายบนเรือ
- 4) การติดต่อสื่อสารบนเรือ

3.1.2 ชีวิตความเป็นอยู่บนฝั่ง

- 1) ที่อยู่อาศัยบนฝั่ง
- 2) อาหารการกินบนฝั่ง
- 3) การแต่งกายบนฝั่ง
- 4) การคมนาคมบนฝั่ง

3.2 ความสัมพันธ์ของคนในสังคมชาวประมง

3.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้อง

3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

3.3 คุณธรรมของชาวประมง

3.3.1 ความกตัญญู

3.3.2 ความขยัน

3.3.3 ความอดทน

3.3.4 ความมีน้ำใจ

3.3.5 ความพอเพียง

3.4 วัฒนธรรมไทยในสังคมชาวประมง

3.4.1 ความเชื่อ

- 1) ความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง
- 2) ความเชื่อในศาสนาพุทธ
- 3) ความเชื่อเรื่องพระเครื่อง
- 4) ความเชื่อเรื่องวิญญาณ

3.4.2 ประเพณี

- 1) ลอยกระทง
- 2) งานแต่งงาน

โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมง

ชีวิตความเป็นอยู่เป็นสภาพการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวกับความต้องการที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ รวมถึงที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกายและการคมนาคม ในสังคมไทยชาวประมงเป็นกลุ่มอาชีพที่สำคัญและพึ่งพาแหล่งน้ำทำประมงเพื่อดำรงชีวิต นวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย ได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมง ดังต่อไปนี้

3.1.1 ชีวิตความเป็นอยู่บนเรือ

สภาพการดำเนินชีวิตของชาวประมงนั้นต้องใช้ชีวิตอยู่ในเรือประมงที่ลอยลำอยู่กลางทะเลเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่าอยู่บนฝั่ง งานบนเรือเป็นงานหนัก เวลากินและเวลานอนไม่มีความแน่นอน และต้องเสี่ยงกับความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติด้านดินฟ้าอากาศกลางทะเล สภาพชีวิตความเป็นอยู่บนเรือของชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ที่อยู่อาศัยบนเรือ

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ชาวประมงชื่อพุทที่อาศัยอยู่ในเรือประมงขนาดเล็กในตอนที่ต้องออกทะเลทำประมง พูและลูกเรือคนอื่น ๆ ต้องอาศัยอยู่บนเรือเป็นเวลานาน แต่บนเรือมีพื้นที่จำกัด ที่นอนจึงคับแคบไม่พอนอน ดังตัวอย่าง

*แกงชั้นล่างเจียบเหงา ข้างผนังด้านหน้าติดห้องนายท้าย
เป็นที่นอนของพุ เขานำลังไม้แปดใบมาคว่ำเรียงกัน ปูกระสอบ
ปานทับสองชั้น หมอนบิดบี้แบนเต็มไปด้วยคราบเหงื่อวางจิตขอบ
หน้าต่างด้านขวามือ น้ำหนักตัวของชายผู้อ้วนที่สุดในเรือเกือบบร้อย*

ยี่สิบกิโลกรัม หลังออกกะถ่อท้าย เขาจะนอนขลงเหมือนหมูใน
คอก ช่วงกลางวันทะเลเรียบ หมูตัวเขื่อนอนจมกองเหงื่อ
ส่งเสียงกรนปานฟ้าถล่ม ถัดจากแถวหลังไม้เป็นพื้นกระดานโล่ง
ข้างปล่องท่อไอเสียเป็นข้าวสารสามกระสอบ ถัดไปอีกเป็นหลังไม้
ขนาดใหญ่สำหรับเก็บเครื่องมือช่าง

(คนข้ามฝัน. 2556 : 15)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ที่นอนของคนบนเรือประมงเป็นเพียงที่นอนเพื่อ
พักผ่อนแค่ชั่วคราวเท่านั้น เนื่องจากพื้นที่แคบ ที่อยู่อาศัยจึงไม่เพียงเป็นที่นอนของคนบนเรือเท่านั้น
แต่ยังเป็นที่วางอาหารและเครื่องมือต่าง ๆ คนเรือที่ตัวใหญ่ต้องนอนอย่างลำบาก ถึงแม้ที่อยู่อาศัย
บนเรือที่เล็กและสกปรก ชาวประมงก็ต้องปรับตัวเพื่อชีวิตอยู่รอด และไม่ว่าที่อยู่อาศัยจะเล็กแคบ
เพียงใดก็ตาม พวกเขาก็นอนหลับได้สนิท เพราะเหนื่อยจากการทำงานหนักบนเรือ

นวนิยายเรื่อง ใต้กิง กล่าวถึง กิงเป็นคนคอยดูแลเครื่องยนต์เรือ เขาอาศัยอยู่ใน
ห้องช่างที่มีกลิ่นน้ำมันเครื่อง พื้นที่คับแคบ และต้องอดทนนอนบนพื้นกระดาน ยังมีสัตว์ตัวเล็ก
วิ่งออกมาในกลางคืน ดังตัวอย่าง

กิงเตือนตัวเองว่าตอนนี้เขาเป็นช่างเครื่อง เขาไม่อาจ
ปฏิเสธกลิ่นน้ำมันโซลา จาระบี และโลกอันคับแคบในห้องที่เต็มไปด้วย
ด้วยเครื่องมือช่าง ที่ซุกหัวนอนก็ต้องย้ายมาซบพื้นกระดาน
สามแผ่น ทุกค่ำคืนเขามักสะดุ้งตื่นกับการมาเยือนของเจ้าถิ่น
ทั้งเจ้าแมลงสาบจอมแทะ และหนูซุกซนที่วิ่งกระโจนมาเกยบนอก

(ใต้กิง. 2562 : 93)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมของห้องพักสำหรับช่างเครื่อง
เรือประมงมีบรรยากาศที่ไม่ดีทั้งกลิ่นน้ำมันที่แรง และพื้นที่ก็ไม่สะอาดสะอาดพอ จึงต้องนอน
อย่างตื่นกลัวเนื่องจากมีสัตว์เล็กในเรือวิ่งออกมาหาของกินในตอนกลางคืน ห้องที่เล็กถูกนำมา
เก็บเครื่องมือต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถนอนในบริเวณที่กว้างได้ สะท้อนถึงที่อยู่อาศัยบนเรือ
ของชาวประมงนั้นมีความเป็นอยู่อย่างลำบาก

นวนิยายเรื่อง ฝั่งแสงจันทร์ กล่าวถึง เก่งเรือชั้นสองเป็นที่นอนของลูกเรือประมง
ลูกเรือทั้งหมดต้องนอนกันอยู่เก่งเดียวกัน จำนวนลูกเรือที่มากเกินไปทำให้ต้องนอนติด ๆ กัน บางครั้ง
คลื่นแรง จนทุกคนนอนไหลมาอยู่รวมในฝั่งเดียวกัน ทำให้นอนเบียดกันมากขึ้น ดังตัวอย่าง

เก่งชั้นสองซึ่งถือว่ากว้างที่สุด มีเนื้อที่ประมาณสองคูณสี่
เมตร เราเบียดเสียดนอนกันถึงยี่สิบสองคน แบ่งตามยาวเป็น
สองฝั่ง นอนหันหัวไปคนละทาง ขาเหยียดประสานงากันตอนหลับ

มีบ้างที่เผลอถือเอาฝ่ายตรงข้ามแรง ๆ บางครั้งรู้สึกสากผาเท้า
เมื่อเหยียบเอาหัวของใครบางคนเข้า ยามเรือโคลงเคลงและ
ถูกคลื่นกระแทกหนัก ๆ จนเอียงวูบวาบ คนสองฝ่ายก็ไหลเทมา
กองรวมกัน

(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 117)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ในขณะที่ออกทะเล ชาวประมงกินนอนอยู่บนเรือโดย
จะต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนจำนวนมากในห้องเดียวบนเรือลำเดียวกัน ที่พักอาศัยกว้างหรือไม่จะขึ้นอยู่กับ
ขนาดของเรือประมงและจำนวนลูกเรือด้วย ที่พักของคนเรือทั้งหมดอยู่บริเวณที่เป็นแก่งเรือ
สำหรับที่นอนของชาวประมงไม่มีการแบ่งพื้นที่เป็นส่วนตัว ทุกคนจะนอนอยู่ชั้นเดียวกัน เนื่องจากมี
คนจำนวนมาก เนื้อที่จึงเล็กไม่พอนอน ต้องนอนกันอย่างแออัด และเบียดกันจนเท้าของคนคนหนึ่งไป
โดนหัวของคนอื่น ๆ ได้ ที่อยู่อาศัยบนเรือของชาวประมงจึงไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการ
พักผ่อนที่เหมาะสม แต่พวกเขาถืออดทนและมุ่งมั่นทำงานหาปลาให้สำเร็จทุกครั้งที่อยู่อาศัย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ภาพที่อยู่อาศัยบนเรือของชาวประมงซึ่งเป็นห้องแบ่ง
ออกเป็นสองชั้น ชั้นล่างเป็นที่นอนของช่างเครื่องและที่สำหรับเก็บสิ่งของต่าง ๆ ที่มีบรรยากาศไม่ดี
ทั้งร้อนและกลิ่นเหม็นน้ำมันเครื่อง และยังคงอดทนแมลงต่าง ๆ ที่อยู่ตามพื้นด้วย ชั้นบนเป็นที่พัก
ของลูกเรือ เป็นห้องรวมที่มีพื้นที่ขนาดเล็ก ที่นอนเล็กแคบ และต้องแออัดนอนร่วมกับคนจำนวนมาก
แสดงให้เห็นถึงคนในสังคมชาวประมงที่มีฐานะไม่สูง ทำงานใช้ชีวิตอยู่บนเรือประมงอย่างยากลำบาก
แต่พวกเขาก็อดทนและไม่ได้ให้ความสำคัญกับการกินอยู่หลับนอนบนเรือมากนัก ขอให้เพียงมีที่นอน
ให้หลับได้ก็พอ พวกเขาที่อยู่ได้ นับเป็นวิถีชีวิตของชาวประมงที่พอเพียงในด้านที่อยู่อาศัย

2) อาหารการกินบนเรือ

อาหารมีความจำเป็นต่อร่างกายและการดำรงชีวิตของมนุษย์มาก ต้องอาศัย
อาหารเพื่อให้พลังงานและมีชีวิตอยู่รอด นวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ได้สะท้อนภาพอาหารการ
กินในชีวิตประจำวันของชาวประมงบนเรือ อาหารหลักจะประกอบด้วยสัตว์ทะเลประเภทปลาหลาย
ชนิด และมีวิธีการประกอบอาหารที่สะดวกและเรียบง่าย ในแต่ละมื้อจะเปลี่ยนรายการอาหารไปตาม
ประเภทของสัตว์ทะเลที่หาได้ และบางมื้อก็รับประทานอาหารที่ทำมาจากเนื้อหมู เนื้อไก่ซึ่งได้เอา
ลงเรือก่อนออกทะเลทำประมง จึงมีอาหารหลายชนิดให้เลือก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง พ่อครัวที่ทำงานในเรือประมงมีหน้าที่
รับผิดชอบทำกับข้าววันละสามหรือสี่มื้อ ต้องคิดเมนูอาหารที่หลากหลายและแตกต่างกัน เพื่อให้
ลูกเรือเติมพลังหลังทำงานหนัก ดังตัวอย่าง

พ่อครัวผู้มีเวลาว่างมากกว่าใคร นั่งคลั่งหลังเท้าครุ่นคิดถึง
รายการอาหารมื้อต่อไป เรือออกจากฝั่งมาทีไร เขาทำอะไรแล้ว

บ้าง เมื่อวานนี้มือเข้าแกงส้มผักบุงกับทอดปลาเค็ม มื้อกลางวัน
แกงเขียวหวานไก่กับคะน้าผัดหมู มื้อเย็นต้มยำปลาทุบกับไข่เจียว
ครั้นถึงเวลาตักข้าวต้มรอบตัก ...

(คนข้ามฝัน. 2556 : 51)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาหารการกินของลูกเรือประมงในเรือ มีอาหาร
หลากหลายให้เลือก ทั้งประเภทปลา เนื้อไก่ และเนื้อหมู พ่อครัวรับผิดชอบจัดเมนูทำอาหารทุกมื้อให้
ลูกเรืออย่างมีระเบียบ สะท้อนถึงการทำงานกลางทะเลของลูกเรือประมงต้องได้รับพลังงานจาก
สารอาหารที่มีคุณค่าเพียงพอ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับร่างกายสามารถทำงานได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ และสะท้อนว่า อาหารการกินของชาวประมงบนเรือนั้นมีมากมายและอุดมสมบูรณ์ทั้ง
จากอาหารทะเลที่จับได้กลางทะเลและจากอาหารประเภทหมู ไก่ ไข่ที่ขนลงเรือมาตั้งแต่เริ่มออกทะเล
นวนิยายเรื่อง กลางทะเลลึก กล่าวถึง เจมส์นำอาหารทะเลที่จับได้ทั้งปลา
ประเภทที่ราคาแพงและกุ้งใหญ่มาทำกับข้าว และทำน้ำจิ้มด้วยเครื่องปรุงที่มีอยู่ เตรียมไว้อย่างดี
ดังตัวอย่าง

ลาบปลากระพง ต้มส้มปลาเก๋า ปลาสำลีเผา จะละเม็ดขาว
และกุ้งใหญ่ทอดราดกระเทียมเจียว กุ้งมังกรเผาพร้อมน้ำจิ้มรสจัด
มะนาวและพริกชี้หูสดหมดเกลี้ยงไปเมื่อหลายวันก่อน เจมส์พลิก
แพลงน้ำพริกชี้หูแห้งมาคั่ว โขลกให้ละเอียดใส่น้ำปลาและน้ำส้ม
เขาแยกวางเป็นวงรอไว้

(กลางทะเลลึก. 2553 : 108)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาหารการกินบนเรือของชาวประมงมักจะ
ปรุงอาหารที่ทำด้วยปลา กุ้ง ปลาหมึก ที่จับได้จากทะเลเป็นหลัก และมักจะมีอาหารสดกับอาหารแห้ง
ที่เตรียมไปจากฝั่งซึ่งเครื่องปรุงและเครื่องประกอบอาหารที่เก็บไว้ได้นาน ยังแสดงให้เห็นลักษณะการ
กินของชาวประมง รู้จักปรุงอาหารให้เหมาะกับรสชาติจัด ๆ โดยส่วนใหญ่จะเป็นรสเผ็ดและเปรี้ยว
ซึ่งสะท้อนให้เห็นความอุดมสมบูรณ์ของอาหารการกินบนเรือประมง

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง สักเป็นพ่อครัวในเรือประมงรู้จักปลา
แต่ละประเภท มีประสบการณ์ในการเลือกชนิดปลาเพื่อทำอาหารและใช้วิธีการปรับปรุงอาหารให้มี
รสชาติที่น่ารับประทาน ทำให้อาหารในเรือมีความหลากหลายมากขึ้น ดังตัวอย่าง

สักเลือกปลาอินทรีเพราะไม่ต้องขอดเกล็ด เนื้อนุ่มจัดการ
ง่ายกว่าปลาเก๋าและกะพงแดง ปลาดิบและลาบใช้เวลาไม่ถึงหนึ่ง
ชั่วโมงบึ่งก็ยกออกไปเสิร์ฟ เรียกโง้งลงมาจับ แบ่งไปห้องนายท้าย
ครู่ต่อมาต้มยำส้มหัวปลาในหม้อก็เดือดปุด ๆ กลิ่นหอมโชยคลุ้ง

(คนข้ามฝัน. 2556 : 190)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาหารการกินบนเรือจะใช้อาหารทะเลเป็นหลักในการประกอบอาหาร เนื่องจากมีสัตว์ทะเลอยู่รอบเรือ อาหารทะเลสดสามารถทำอาหารได้หลากหลายวิธีตามความนิยมของพ่อครัวประจำเรือ การเลือกปรุงอาหารจะขึ้นอยู่กับสัตว์ทะเลที่หาได้ และมีการพัฒนาวิธีการทำอาหารให้หลากหลายขึ้น แต่ยังคงเน้นการประกอบอาหารที่สะดวกเรียบง่าย ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมงบนเรือนั้นแม้จะลำบากเรื่องที่อยู่อาศัย ที่นอน แต่ก็ไม่ลำบากในเรื่องอาหารการกิน เลยสามารถกินอาหารทะเลที่ราคาแสนแพงได้อย่างเต็มที่

นวนิยายเรื่อง ในกัปดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง อาหารแห่งบนเรือประเภท ข้าวสารซึ่งมีทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียว ลูกเรือประมงจัดการหุงข้าวและนำอาหารขึ้นมาทำเองในมือรอบดึก ดังตัวอย่าง

ข้าวสารหกกระสอบที่กองพะเนินกันไว้ในแก๊งชั้นล่าง เป็นข้าวเหนียวสองกระสอบ ถึงยามค่ำคืนราวสองสามทุ่ม กลุ่มของนกยักษ์ก็กรูกันลงมาจัดการหุงข้าวด้วยตัวเอง พวกเขาแบ่งกำลังกันไปเปิดห้องนำผักและเนื้อแพะขึ้นมาจัดการ...

(ในกัปดักและกลางวงล้อม. 2561 : 49)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปริมาณข้าวสารที่เตรียมไปจะขึ้นกับระยะเวลาที่เรืออยู่ในทะเล และจำนวนสมาชิกบนเรือ ข้าวสารบนเรือมักมีข้าวเหนียวด้วย ข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักของกลุ่มลูกเรือประมงที่มาจากภาคอีสาน เนื่องจากกินข้าวเหนียวสามารถอยู่ท้องได้นาน และมีพลังในการทำงาน คนอีสานจึงนิยมรับประทานข้าวเหนียวในชีวิตประจำวัน แสดงถึงอาหารบนเรือมีจำนวนมากพอสำหรับชาวประมงคนที่หิวมาทำกินเองในมือกลางคืนได้อีกด้วย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า วิถีชีวิตด้านอาหารการกินของชาวประมงนั้นกินข้าวและอาหารทะเลเป็นหลัก บางมื้อก็กินเนื้อไก่หรือเนื้อหมูที่ขนส่งเรือมาตั้งแต่เริ่มออกเรือ นิยมรสชาติอาหารที่ค่อนข้างจัด สำหรับลูกเรือประมงต้องการอาหารที่มีประโยชน์เพื่อให้มีพลังงานในการทำงาน ทำให้อาหารในแต่ละวันมีความหลากหลายและไม่เหมือนกัน แสดงถึงชาวประมงมีความอุดมสมบูรณ์ทางอาหารการกิน และมีวิธีประกอบอาหารที่สะดวกและเรียบง่าย แต่เปลี่ยนแปลงเมนูอาหารไปทุกวันเพื่อสร้างความสุขในการกินอาหารให้มากและอิมเพื่อพร้อมต่อการทำงานหนัก

3) การแต่งกายบนเรือ

เครื่องแต่งกายเป็นสิ่งที่มนุษย์สวมใส่เพื่อปกป้องร่างกายจากสภาวะอากาศสภาพแวดล้อม ความปลอดภัยและความสะดวกสบาย เครื่องแต่งกายบนเรือของชาวประมงมีลักษณะสอดคล้องกับธรรมชาติ ด้วยสาเหตุที่อากาศร้อน ลมพัดแรง ชาวประมงทั่วไปจะสวมเสื้อผ้าเก่า ๆ ซึ่งเป็นชุดทำงานบนเรือโดยเป็นกางเกงแบบจีน เสื้อเชิ้ตแขนยาวหรือเสื้อยืดแขนสั้นที่มีราคาถูก

ภาพสะท้อนการแต่งกายบนเรือของชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง ลูกเรือประมงแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสำหรับทำงานบนเรือ แต่บางคนก็ใส่น้อยนิดเดียว หรือนุ่งกางเกงเงินแบบใหญ่หลวม ทุกคนเปียกไปทั้งตัวเมื่อทำงานบนเรือ ดังตัวอย่าง

*พวกเราคนอวนในชุดทำงานเต็มยศ บ้างสวมกางเกงใน
เพียงตัวเดียว บ้างนุ่งกางเกงเงินทรงหางกระเบน เปียกโชกตั้งแต่
หัวจดเท้า แข่งกันสะบัดปลาให้หลุดจากตาอวนมือแทบฉีก แข่งขา
อ่อนล้าตามลำดับเมื่อสาวอวนถึงที่แปดที่เก้า*

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 114)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การแต่งกายของชาวประมงในขณะที่ทำงานบนเรือนั้นจะเป็นเสื้อผ้าแบบเก่า เรียบง่าย หรือใส่เพียงกางเกงขั้นในเท่านั้น เพราะไม่ว่าจะใส่เสื้อผ้าแบบไหนก็ตาม สุดท้ายเสื้อผ้าที่ใส่ทุกตัวก็เปียกอยู่ดี เพราะต้องทำงานอยู่บนเรือ จับปลาที่อยู่ในทะเลที่แม้จะไม่ได้ลงไปจับปลาเองในทะเล มีเครื่องมือช่วยในการจับปลา แต่การนำปลาออกจากเครื่องมือจับปลาก็ทำให้ชาวประมงเปียกไปทั้งตัวได้เช่นกัน ชาวประมงจึงสวมใส่เสื้อผ้าที่มีลักษณะหลวมและใส่สบายเพื่อสะดวกการเคลื่อนไหวในการทำงานโดยไม่ต้องคำนึงถึงความสวยงามของเสื้อผ้าที่ใส่ และเหมาะสมกับภูมิอากาศที่ร้อนจัด

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง บังใส่เสื้อผ้าแขนยาวและหมวกคลุมตัวให้มีมิติในการทำงาน หลังเสร็จงานก็อาบน้ำทาแป้งเปลี่ยนชุดใหม่ ดังตัวอย่าง

*...เขาสวมเสื้อแขนยาวตลอด หมวกปีกกว้างไม่เคยหลุด
จากหัว เสร็จงานเขาอาบน้ำถูเนื้อตัวจนสะอาดเอี่ยม จากนั้นก็
ประแป้งขาวโพลนไปทั้งตัว ตอนดึกเขาจะช่วยซัพพลาย*

(คนข้ามฝัน. 2556 : 141)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เครื่องแต่งกายของชาวประมงในการทำงาน บางคนมักจะชอบสวมใส่เสื้อแขนยาวและหมวกปีกกว้าง เพื่อป้องกันแสงแดดหรือป้องกันร่างกายให้พ้นจากอันตรายที่อาจเกิดจากสัตว์ในทะเล และเสื้อผ้ามักจะเปราะอะเปื้อนง่ายต้องอาบน้ำเปลี่ยนชุดบ่อย ๆ แสดงถึงเครื่องแต่งกายของชาวประมงไม่ใช่ใส่เพื่อความสวยงาม แต่ต้องการใส่ให้เหมาะกับการทำงานมากกว่า

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า เครื่องแต่งกายของชาวประมงที่อยู่บนเรือมีลักษณะเรียบง่าย สวมใส่สบาย ใส่แล้วไม่ร้อน และเนื้อผ้าบางเบา โดยเป็นกางเกงทรงหลวม ขายาว ส่วนเสื้อชาวประมงมักจะใส่เสื้อยืดคอกลมแขนยาว เนื่องจากงานประมงเป็นงานต้องขนสัตว์จากในทะเล

ซึ่งต้องเลอะเทอะเปรอะเปื้อนทั้งจากตัวสัตว์และจากน้ำทะเลอยู่ตลอดเวลา ชาวประมงจึงสวมใส่เครื่องแต่งกายที่ง่ายและสะดวกในการประกอบอาชีพเป็นหลัก ไม่เน้นการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มียี่ห้อดีหรือราคาแพง

4) การติดต่อสื่อสารบนเรือ

การสื่อสารเป็นกระบวนการติดต่อระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกันในชีวิตประจำวัน เครื่องมือทำประมงจะประกอบด้วยวิทยุสื่อสารหลายชนิดอย่างทันสมัยและครบถ้วนถูกนำมาใช้ในการทำประมง ทำให้การติดต่อสื่อสารบนเรือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง เรือประมงสมัยใหม่ มีติดตั้งเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งวิทยุสื่อสาร ใช้สำหรับติดต่อระหว่างได้แก่ทุกคนได้เพื่อรับรู้ข่าวสารระหว่างกันเมื่ออยู่กลางทะเล ดังตัวอย่าง

...เรืออวนลากสมัยใหม่ทุกลำมีวิทยุทรานซิสเตอร์ มีวิทยุสื่อสารทั้งเล็กและใหญ่ บางลำมีโทรทัศน์ด้วยซ้ำ ได้แก่ทุกคนรู้ว่า พายุกำลังจะมา รู้ตั้งแต่มันขึ้นฝั่งเวียดนาม และได้ข่าวตั้งแต่มันโผล่หัวออกมาจากทะเลจีนใต้แล้ว...

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 213)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เรือประมงในปัจจุบัน มีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทันสมัยครบถ้วน การใช้วิทยุสื่อสารเป็นวิธีการติดต่อสื่อสารที่จำเป็นมาก เพราะต้องการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารกับเรือประมงด้วยกัน ยังช่วยรับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว และการพยากรณ์อากาศ เช่น พายุเข้าหรือต้องการความช่วยเหลือจากเรือลำอื่น เป็นต้น วิทยุสื่อสารมีประโยชน์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น และชาวประมงก็มีความปลอดภัยต่อชีวิตของทุกคนได้สะท้อนถึงเทคโนโลยีบนเรือประมงมีความก้าวหน้ามากขึ้นและทำให้การประมงไทยมีความยั่งยืนต่อไป

นวนิยายเรื่อง ใต้กึ่ง กล่าวถึง ส่วนมากห้องใต้กึ่งมีเครื่องมือด้านอิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิดเพื่อใช้อุปกรณ์เหล่านี้ในการติดต่อและรับข่าวสารระหว่างเรือประมงกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการประมงที่ตั้งอยู่บนฝั่ง ดังตัวอย่าง

ห้องนอนใต้กึ่งโอโง่ พร้อมสรรพทั้งลิ้นชักเก็บของติดผนัง จอเรดาร์และชาวเดอร์ วิทยุใหญ่ซึ่งใช้สื่อสารกับบริษัทและองค์การสะพานปลาได้ทุกแห่งขณะลากอวนอยู่ในทะเล วิทยุמדคำ สองร้อยช่องสำหรับสื่อสารระหว่างเรือด้วยกัน

(ใต้กึ่ง. 2562 : 124)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การประกอบอาชีพประมงพาณิชย์ต้องมีเครื่องใช้ต่าง ๆ และวิทยุสื่อสารหลายประเภทไว้อย่างพร้อม สิ่งที่ใช้สำหรับติดต่อกันจะต้องเป็นวิทยุสื่อสาร ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับชาวประมง สามารถคอยรับฟังข่าวสารบนเรือได้ ได้ก่งจะเป็นผู้ใช้วิทยุสื่อสารติดต่อกับบริษัทเพื่อรายงานเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เช่น ปริมาณปลาที่จับได้ กำหนดขายปลาที่สะพานปลา เป็นต้น เครื่องวิทยุสื่อสารจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการทำประมงขนาดใหญ่ที่ต้องออกทะเลไปไกล

นวนิยายเรื่อง ไต้ก่ง กล่าวถึง ไต้ก่งมักเปิดวิทยุสื่อสารไว้ตลอดบนเรือ และคุยกันกับเรือลำอื่น ๆ เป็นประจำ รับฟังข้อมูลข่าวสารที่สำคัญหรืออาจพูดคุยกันในเรื่องต่าง ๆ เพื่อหาความสนุกสนาน ดังตัวอย่าง

แกเปิดวิทยุสื่อสารทิ้งไว้ นาน ๆ จะขึ้นเสียงคุยกับเพื่อน ๆ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องสัพเพเหระ เช่น พระเครื่องตั้งที่มีการซื้อขายหรือเช่ากันราคาแพง ข่าวสารชาวเรือจากพื้นที่อื่น เหตุเรือล่มเพราะพายุโซนร้อน ฆาตกรรม เหล้า กัญชา และช่องเปิดใหม่ตามพื้นที่ชายฝั่ง

(ไต้ก่ง. 2562 : 62)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงนิยมใช้เครื่องวิทยุในช่วงระยะเวลาอยู่กลางทะเล นอกจากใช้วิทยุสื่อสารเพื่อการทำประมงแล้ว ชาวประมงยังใช้วิทยุสื่อสารคุยเรื่องราวอื่นด้วย เช่น เรื่องพระเครื่อง เรื่องเที่ยว เป็นต้น แสดงถึงวิทยุสื่อสารเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถสร้างความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินให้กับชาวประมงบนเรือผ่านการคุยวิทยุสื่อสารในยามใช้ชีวิตอยู่บนเรือช่วยผ่อนคลายอารมณ์ และสร้างมิตรภาพที่ดีกับชาวประมงในเรือลำอื่นได้

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า การติดต่อสื่อสารบนเรือของชาวประมง ส่วนมากอาศัยเครื่องวิทยุสื่อสารเฉพาะทางหลากหลายแบบซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ทันสมัยใช้เพื่อติดต่อ รั้บรู้ข่าวสารได้รวดเร็ว และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำประมง แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีบนเรือประมงมีการพัฒนาก้าวหน้ามากขึ้น นอกจากนี้ วิทยุสื่อสารเป็นสิ่งหนึ่งสร้างความเพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ของชาวประมงในยามต้องใช้ชีวิตอยู่บนเรืออย่างยาวนาน และอาจสร้างมิตรภาพที่ดีกับชาวประมงบนเรือลำอื่นได้โดยผ่านการพูดคุยทางวิทยุสื่อสาร

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ได้สะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่บนเรือของชาวประมงที่ต้องพึ่งพาสภาพภูมิอากาศท่ามาหากินอยู่บนเรือ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย พื้นที่ใช้นอนมีน้อยและคับแคบ แต่มีอาหารการกินบนเรืออย่างอุดมสมบูรณ์ กินอาหารทะเลเป็นหลัก บางมื้อก็กินหมู ไก่ ผักชนิดต่าง ๆ ที่เตรียมมาจากฝั่ง เครื่องแต่งกายของชาวประมงที่อยู่บนเรือมีลักษณะเรียบง่าย มักจะใส่กางเกงทรงหลวม ขาวยาว ส่วนเสื้อชาวประมงมักจะใส่เสื้อยืด

คอกลมแขนยาว สวมใส่สบายและเนื้อผ้าบางเบา และราคาถูก ขณะทำประมงอยู่กลางทะเล มีอุปกรณ์สื่อสารบนเรืออย่างครบถ้วนและมีการติดต่อสื่อสารด้วยวิทยุสื่อสารหลายชนิดเพื่อรับรู้ข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้รวดเร็ว ทำให้การทำประมงได้ง่ายและเกิดผลประโยชน์มากขึ้น

3.1.2 ชีวิตความเป็นอยู่บนฝั่ง

ชาวประมงดำเนินชีวิตอยู่ตามชุมชนประมงใกล้ชายฝั่งทะเลทั่วไป เนื่องจากสะดวกในการเดินทางออกทะเลเพื่อการทำมาหากิน ชาวประมงริมฝั่งทะเลมีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนในด้านที่อยู่อาศัย อาหารการกิน การแต่งกาย และคมนาคมสำหรับสภาพชีวิตความเป็นอยู่บนฝั่งของชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ที่อยู่อาศัยบนฝั่ง

ที่อยู่อาศัยนับเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์อย่างมาก เป็นการอำนวยความสะดวกแก่คนในสังคม สำหรับที่อยู่อาศัยบนฝั่งของชาวประมงจะใกล้ชิดกับแม่น้ำลำคลองหรือทะเลเป็นหลัก มีบรรยากาศเงียบสงบ และมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย

นวนิยายเรื่อง ฝั่งแสงจันทร์ กล่าวถึง บ้านของป้าจันทร์ตั้งอยู่ใกล้ฝั่งริมคลอง เป็นบ้านไม้สองหลัง ขนาดไม่เท่ากัน ห้องที่เล็กเป็นห้องใต้ถุนอยู่ข้าง ๆ สภาพของบ้านแข็งแรงดี ดังตัวอย่าง

สุดทางเดินแคบ ๆ ไปเกือบถึงฝั่งคลอง บ้านไม้สองหลัง แยกจากเรือนหลังอื่น ๆ ไปยืนสงบอยู่กลางลานดินโล่ง หันหน้าเข้าหากันเว้นช่องทางเดินไว้ประมาณสองเมตร บ้านทางด้านเหนือใหญ่กว่าบ้านอีกหลังเท่าตัว ประตูห้องใต้ถุนหับไว้มิดชิด ฝาแฝกไม้ไผ่ทุกด้านสภาพแน่นหนาแข็งแรง ฝาไม้กระดานส่วนบนใต้หลังคาสังกะสียังดูใหม่ น่าจะเพิ่งถูกซ่อมแซมมาได้ไม่นาน

(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 24)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ที่อยู่ของชาวประมงมีลักษณะเป็นชุมชนริมน้ำ ซึ่งเริ่มขึ้นจากใช้พื้นที่ริมคลองเป็นที่อยู่อาศัย บ้านเรือนของชาวประมงมักเป็นบ้านใต้ถุนสูงเพื่อช่วยให้บ้านโปร่ง อยู่สบาย และบริเวณบ้านมีพื้นที่ค่อนข้างกว้าง แต่ตัวบ้านมีขนาดไม่ใหญ่มาก วัสดุการสร้างบ้านของชาวประมงส่วนใหญ่มาจากธรรมชาติซึ่งเป็นไม้ไผ่ เนื่องจากหาง่าย แข็งแรงทนทาน แต่บ้านบางส่วนต้องมีการซ่อมและให้ความดูแลเมื่อใช้ไปนานตามกาลเวลา คนในชุมชนประมงที่ฐานะไม่ดีมักมีที่อยู่อาศัยแบบเรียบง่ายและบรรยากาศรอบบ้านเงียบสงบ

นวนิยายเรื่อง ฝั่งแสงจันทร์ กล่าวถึง โทนกับเพื่อน ๆ มาพึ่งพาอาศัยอยู่ห้องใต้ถุนของป้าจันทร์ สภาพข้างในห้องเหมือนเคยเป็นเล่าไก่อมาก่อน ฝาไม้ไผ่ที่เก่ามาก มีเตียงไม้วางไว้และเสื้อผ้าของโทนแขวนอยู่บนราว เพราะโทนมาอยู่ก่อนเพื่อน ดังตัวอย่าง

ห้องใต้ถุนนี่เองคือห้องพักซึ่งป่าจันทร์มอบหมายให้เรา
แล้วเป็นที่เรียบง่าย สภาพภายในคล้ายเล้าไก่ ฝาแฝกไม้ไผ่ทั้ง
สามด้านเก่ากรอบและเต็มไปด้วยรอยมอด เติงไม้กว้างขวาง
ชิดอยู่ทางฝาห้องด้านซ้าย ตามราวลวดอาบสนิมซึ่งชิงไว้กับเสา
สองต้นมีเนื้อผ้าของโตน้อยแขวนอยู่ แสดงว่านอกจากโตนแล้ว
ไม่มีใครอยู่ที่นี้

(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 26)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การสร้างบ้านในชุมชนชาวประมง มักจะสร้างบ้าน
แบบใต้ถุนยกพื้นสูงและทำห้องเล็ก ๆ ไว้ข้างใต้ถุนเพื่อใช้ประโยชน์ตามความต้องการ อาจทำเป็นห้อง
เลี้ยงสัตว์หรือห้องนอนของคนได้ บางส่วนของห้องสร้างด้วยไม้ไผ่และสภาพที่เก่าชำรุดอย่างไม่น่าอยู่
อาศัย แต่ลูกเรือประมงคนที่ห่างไกลจากบ้านเกิด ไม่มีที่อยู่ของตัวเอง และค่าเช่าห้องใช้จ่ายแพง
เกินไป แกรับภาระไม่ไหว จึงต้องอาศัยอยู่ในห้องที่คนอื่นยกให้อยู่ ที่พักทั้งเล็กและบรรยากาศไม่ดี
สะท้อนถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนจนในสังคมชาวประมงแค่เพื่อชีวิตอยู่รอด

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง สักกลับมาถึงที่อยู่อาศัยของตน เป็นบ้าน
ขนาดเล็ก มีแคร่ไม้ไผ่หลายตัวไว้ใช้ภายในบ้าน ในห้องไม่มีการตกแต่งใด ๆ ซึ่งสักอยู่คนเดียว
ดังตัวอย่าง

ประตูบ้านเปิดออก สักก้าวเข้าไปวางถุงข้าวของลง
บนแคร่ไม้ไผ่ แคร่สี่ตัวเรียงชิดกันแทนกระดานพื้นเรือน ตรงนี้เคย
เป็นที่นอนที่นั่งเล่นและใช้รับแขก อีกด้านหนึ่งเป็นแคร่ที่นอน
ของสัก วางติดกับห้องเล็ก ๆ ห้องนั้นว่างเปล่าลงหลังแม่ของเขา
จากไปอย่างไม่มีวันกลับ

สักเดินไปผลักหน้าต่างขัดตะเปิดออกและใช้ไม้ค้ำไว้
แสงสว่างจากภายนอกสอดเข้ามา

(คนข้ามฝัน. 2556 : 82)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สภาพที่อยู่ของคนในสังคมประมงมีขนาดพื้นที่ภายใน
บ้านไม่ค่อยกว้าง ทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้านต้องรวมอยู่พื้นที่เดียวกันทั้งเป็นที่นอน ที่นั่งเล่น และ
ที่รับแขก ภายในบ้านไม่มีเฟอร์นิเจอร์มากมาย เพียงเป็นของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวันเท่านั้นและ
ส่วนใหญ่ทำจากไม้อย่างเรียบง่าย ซึ่งสะท้อนให้เห็นบ้านของชาวประมงมักมีพื้นที่ไม่มากและ
เครื่องประกอบภายในบ้านน้อย ไม่มีการตกแต่งบ้านให้สวยงามมากนัก

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง บ้านของสักตั้งอยู่ใกล้ชายทะเล บ้านขนาดเล็ก
และเรียบง่าย เขาใช้ชีวิตอยู่กับทะเลมาตั้งแต่เด็กและคุ้นเคยกับชายป่าที่อยู่ข้าง ๆ ดังตัวอย่าง

สักเดิบโตมากับชายทะเล บ้านหลังเล็กชั้นเดียวของเขาอยู่
ติดชายป่าแสม เดินจากประตูบ้านไปเพียงห้าทศวรรษก็เห็นน้ำ
กับฟ้าบรรจบกันเป็นเส้นโค้ง รายรอบเป็นป่าเขียวขจี ...

(คนข้ามฝัน. 2556 : 84)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า บ้านของชาวประมงมีลักษณะเป็นชั้นเดียวและขนาด
ไม่กว้าง ปลูกสร้างอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติซึ่งเป็นชายป่าอยู่ติดกัน และบ้านมักหันหน้าเข้าหาทะเล
อย่างใกล้ชิด ทุกวันได้มองเห็นทะเลและท้องฟ้าที่สวยงาม ซึ่งสะท้อนถึงแม้ชาวประมงมีบ้านที่เล็ก
แต่การดำรงชีวิตของชาวประมงที่อยู่กับทะเลที่กว้างใหญ่ได้อย่างมีความสุข

นวนิยายเรื่อง ไต้ก๋ง กล่าวถึง บ้านสามหลังที่ใหญ่โตและบริเวณพื้นที่มีรั้วไม้กั้นไว้
นั้นเป็นที่อยู่อาศัยของกึ่งและน้องสาวอีกสองคน อยู่บ้านคนละหลังกับครอบครัว ยังมีพื้นที่สำหรับ
ไว้เป็นโรงจอดรถอีกด้วย ดังตัวอย่าง

ในบริเวณรั้วไม้ที่เก่าจนสีที่ทาไว้ซีดจางแทบไม่เหลือเค้า
บ้านสองชั้นสามหลังแยกไปยืนสงบอยู่คนละมุม ติดรั้วด้านไกลเป็น
ที่พักอาศัยของน้องสาวคนเล็กกับครอบครัว หลังใหญ่ดั้งเดิม
น้องสาวคนโตยึดครองไว้อย่างเหนียวแน่น หลังเล็กสุดด้าน
ตะวันออกตรงที่เคยเป็นเรือนพักคนงานกึ่งว่าจ้างออกแบบแปลน
ปลูกสร้างไว้สำหรับตัวเอง โรงจอดรถหลังคาสังกะสีถัดจาก
ประตูรั้วด้านหน้า...

(ไต้ก๋ง. 2562 : 282)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ที่อยู่อาศัยของชาวประมงที่มีฐานะดีมักจะมีที่ดินของ
ตนเองค่อนข้างกว้าง และนิยมทำรั้วไม้ไว้รอบตัวบ้าน บ้านที่สร้างส่วนใหญ่จะเป็นบ้านสองชั้น สมาชิก
ในครอบครัว คือ พ่อแม่พี่น้องมักจะอาศัยอยู่ด้วยกัน แต่คนที่แต่งงานแล้วจะสร้างบ้านหลังใหม่ของ
ตัวเองอยู่ข้างบ้านหลังใหญ่ แสดงถึงครอบครัวของชาวประมงบางครอบครัวที่ทำมาหากินได้ดีและ
มั่นคงจึงมีพื้นที่บ้านใหญ่โตและใช้ชีวิตอยู่กับญาติพี่น้องได้อย่างมีความสุข

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง บ้านห้องแถวสามชั้นของไต้ตั้งอยู่
ชานเมืองปัตตานี ใกล้ริมแม่น้ำและห่างสะพานปลาไม่ไกลนัก เป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวแล้ว
ยังเป็นที่พักของลูกน้องด้วยในเมื่อเรือขึ้นคาน ดังตัวอย่าง

แกเพิ่งมีบ้านเป็นของตัวเองเมื่อห้าปีก่อน ห้องแถว
สามชั้นเกือบปลายสุดของซอยนาเกลือ ถือเป็นชานเมืองปัตตานี
ใกล้กับริมฝั่งแม่น้ำ ห่างสะพานปลาและท่าน้ำลึกไม่กี่กิโลเมตร

ห้องแถวสามชั้นนอกจากเป็นที่อยู่อาศัยของแก๊งกับครอบครัว ซึ่งประกอบไปด้วยเมียกับลูกชายสองคนแล้ว ยังเป็นที่พักพิงของลูกน้องยามเรือขึ้นคาน ใครไม่กลับบ้านหรือไม่มีบ้านจะกลับ แกมอบห้องชั้นล่างและชั้นสองไว้ให้พักอาศัย จนกว่าเรือจะลงคาน แล้วออกจับปลาน้ำใหม่

(ในกบดักและกลางวงล้อม. 2561 : 33-34)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงให้ความสำคัญต่อที่อยู่อาศัยหรือบ้านมาก จึงพยายามตั้งถิ่นที่อยู่ของตัวเอง ส่วนใหญ่บ้านจะใกล้ชิดกับแหล่งแม่น้ำริมคลอง เนื่องจากสะดวกในการประกอบอาชีพประมง และบ้านเรือนซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัว เป็นสัญลักษณ์อันแสดงถึงความอบอุ่น ความผูกพันของคนในครอบครัวด้วย และยังอำนวยความสะดวกให้ลูกน้องคนที่อยากมาพักก็มีพื้นที่อาศัยอยู่ด้วยกันได้ด้วย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ที่อยู่อาศัยบนฝั่งในชุมชนประมง ตั้งที่อยู่ใกล้ริมน้ำหรือฝั่งทะเลเพื่อสะดวกในการทำประมง บ้านเรือนของชาวประมงทั่วไปมักจะเป็นบ้านหลังเดี่ยวและบ้านยกพื้นสูง แต่ขนาดของบ้านไม่กว้าง และส่วนใหญ่วัสดุในการสร้างทำด้วยไม้ บรรยากาศใกล้ธรรมชาติและดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ส่วนชาวประมงที่มีฐานะมั่นคง บ้านเรือนมักเป็นบ้านสองชั้นหรือสามชั้นแบบทันสมัยขึ้น บ้านขนาดใหญ่ ซึ่งคนในครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างอบอุ่น และยังสามารถเป็นที่พักสำหรับลูกน้องในการทำงานได้ด้วย แสดงถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมงอยู่ด้วยกันอย่างใกล้ชิดและสงบสุข

2) อาหารการกินบนฝั่ง

อาหารการกินบนฝั่งในสังคมชาวประมงมักเป็นอาหารไทยทั่ว ๆ ไปรวมทั้งอาหารคาว อาหารหวานที่สามารถหากินได้ง่าย และส่วนใหญ่ชาวประมงจะซื้อกับข้าวสำเร็จจากบนฝั่งมารับประทาน หรือไปซื้ออาหารการกินบนฝั่งอย่างเรียบง่าย

นวนิยายเรื่อง ฝั่งแสงจันทร์ กล่าวถึง มีอาหารตอการค้า กับข้าวที่โหนดใช้เงินส่วนตัวซื้อมาเลี้ยงทุกคนถูกยกออกมาวาง มีอาหารคาวหลายชนิด และขนมอีกมากมาย ดังตัวอย่าง

ม่านแห่งคำคืนห่มคลุมลงอย่างรวดเร็ว ไฟสองหลอดบนเพดานสาดแสงกระจายไปทั่ว ป้าฉิมยกสำรับออกมาวาง กับข้าวที่โหนดสะละเงินส่วนตัวซื้อมามีทั้งต้มยำไก่ ผัดหมู ปลาราดพริก ขาหมูต้มพะโล้ และปูอบกับปลาสำลีเผาสำหรับป้าจันทร์ ของหวานมีขนมหลายอย่างซึ่งป้าฉิมยังไม่ได้เอาออกจากถุง

(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 137)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาหารการกินบนฝั่งมีความหลากหลายและไม่เหมือนกัน ลูกเรือประมงมักซื้ออาหารสำเร็จมารับประทานร่วมกับเพื่อน ๆ ด้วยกัน โดยไม่ชอบทำกับข้าวด้วยตัวเอง อาหารคาวซึ่งทำมาจากเนื้อหมู เนื้อไก่ อาหารทะเล และคนส่วนมากนิยมทานอาหารหวานหลังทานข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว

นวนิยายเรื่อง ใต้กัง กล่าวถึง กิ่งมักคุ้นเคยกับพ่อค้าแม่ค้าที่ขึ้นรถขึ้นมาขายอาหารที่ทำจอดเรือในตอนค่ำ มีอาหารหลายประเภท สาเหตุจากชาวประมงมักเป็นลูกค้าประจำของร้านอาหารเหล่านี้ ดังตัวอย่าง

กิ่งมีเวลาเดินทอดน่องไปตามสะพาน แวะร้านค้าซื้อข้าวของก่อนเดินกลับทางเดิม ไกล่ค้าบรรดาพ่อค้าแม่ค้าขึ้นรถมาจับจองลานซีเมนต์ไกล่ที่จอดเรือทหาร กิ่งคุ้นเคยกับพ่อค้าแม่ค้าซึ่งนั่งเฝ้ารถเข็นไกล่กับเชิงสะพานที่เรือจอดเทียบ ทั้งขนม ผลไม้ หมูปิ้งหมักย่าง...

(ใต้กัง. 2562 : 76)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาหารการกินของชาวประมงเมื่ออยู่บนฝั่ง มักอาศัยร้านอาหารต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้สะพานท่าเรือ ชาวประมงนิยมซื้อกินอาหารจากฝั่งมากที่สุดก็คือร้านอาหารประเภทรถเข็นอยู่บริเวณที่จอดเรือ พวกเขาเรือเป็นลูกค้าหลักและลูกค้าประจำ อาหารมีหลายประเภท ส่วนมากเป็นอาหารปิ้งย่าง อาหารตามสั่ง และขนมที่ราคาไม่แพงมาก ซึ่งแสดงถึงอาหารการกินบนฝั่งอย่างเรียบง่าย ชาวประมงมักกินอาหารที่หากินได้สะดวกตามฝั่งทะเล

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า สำหรับอาหารการกินบนฝั่ง ชาวประมงส่วนใหญ่มักเลือกซื้ออาหารสำเร็จมารับประทาน หรือหาร้านอาหารที่ไกล่ท่าจอดเรือที่ขายอาหารไทยหลาย ๆ อย่างไม่ค่อยนิยมทำกับข้าวกันเอง ส่วนมากเป็นอาหารตามถนนที่หากินได้ง่ายและราคาไม่แพง ร้านอาหารประเภทรถเข็นจึงเป็นที่นิยมและเป็นลูกค้าประจำด้วย แสดงให้เห็นว่าการกินบนฝั่งของชาวประมงมีความเรียบง่าย

3) การแต่งกายบนฝั่ง

เครื่องแต่งกายของชาวประมงมักมีเสื้อผ้าสองประเภท คือ เสื้อผ้าเก่า ๆ สำหรับใส่ทำงานบนเรือ และเสื้อกางเกงดี ๆ เพื่อใส่ตอนใช้ชีวิตอยู่บนฝั่งซึ่งการแต่งกายบนฝั่งค่อนข้างเรียบง่ายและดูดี และลักษณะของการแต่งกายมักไปตามความนิยมของคนในสังคม

นวนิยายเรื่อง ใต้กัง กล่าวถึง กิ่งแต่งตัวอย่างทันสมัย ใส่กางเกงและเสื้อผ้ายี่ห้อ และมีเครื่องประดับต่าง ๆ ติดตัวในขณะที่เรือเข้าฝั่งคิดบัญชี ดังตัวอย่าง

*กิ่งสวมกางเกงยีนส์ลายสวี่ เสื้อยืดคอปกตราจระเข้
สวมแว่นกันแดดเรย์แบนสีชา ที่วักระเป่าหนังใบโตลงจากเรือ*

เดินเข้าออกสำนักงานสองสามรอบขณะฝ่ายบัญชีกำลังเตรียม
ความพร้อม ข้าวเรือโซคนำชัย 10 ถึงฝั่งกระจายกันไปทั่วแล้ว...

(ใต้ก้ง. 2562 : 139)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงส่วนใหญ่มีการเตรียมชุดเสื้อผ้าแบบดี ๆ ไว้เปลี่ยนใส่ที่เฉพาะตอนเรือเข้าฝั่ง การแต่งกายจึงแตกต่างไปจากเมื่อทำงานอยู่บนเรือ โดยสวมเสื้อผ้าที่เป็นยี่ห้อของต่างประเทศและราคาแพง แสดงถึงชาวประมงคนที่มีฐานะที่สูง สามารถสร้างบุคลิกภาพที่ดีและได้รับความเคารพนับถือจากคนในสังคม

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง ใต้กัณฑ์ซึ่งแต่งตัวอย่างสวยงาม และสวมแว่นตาก็มียี่ห้อเมื่อเดินทางมาถึงที่สำนักงานเดือน ดังตัวอย่าง

ทั้งสองสวมแว่นเรย์แบนสีดำ คนร่างเล็กวัยราวห้าสิบ
ต้น ๆ ตัวเปล่า สวมเสื้อยืดคอปกสีชมพู กางเกงยีนสีครีม ขยับห่าง
สามล้อมมายืนเด่นบนพื้นหญ้า ขณะชายหนุ่มวัยสามสิบร่างสันทัด
แต่ดูแกร่ง สวมเสื้อยืดสีดำแขนยาวที่หัวกระเป๋ajemส์บอบด์ ขยับ
เท้าเคลื่อนไหวก้าวเข้าหาผจญ

“เราต้องการคนงานไปออกเรืออวนล้อมตีปลาโอ” ชาย
หนุ่มร่างสันทัดกล่าวขึ้น ด้วยน้ำเสียงชัดเจนฉฉฉฉอย่างเชื่อมั่นใน
ตัวเอง

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 16)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เครื่องแต่งกายบนฝั่งของชาวประมง ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่แสดงฐานะทางสังคม มักเป็นเสื้อยืด กางเกงยีน แต่งตัวอย่างสุภาพ บ่งชี้ถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้สวมใส่ในด้านอาชีพและตำแหน่ง เพราะชาวประมงที่เป็นผู้นำต้องการให้ตัวเองดูดีในสายตาของผู้พบเห็น ยังแสดงถึงการแต่งกายได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเน้นความสวยงาม ความทันสมัยและความสะอาด ไม่คำนึงถึงประโยชน์มากนัก

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า การแต่งกายบนฝั่งของชาวประมงมีลักษณะเรียบร้อยและความสวยงาม ส่วนใหญ่มีเสื้อผ้าชุดที่ดีใส่ตอนอยู่บนฝั่ง มักเป็นเสื้อยืด กางเกงยีน และเครื่องประดับที่เป็นแบรนด์มีชื่อเสียงอย่างทันสมัยและราคาค่อนข้างแพง แสดงให้เห็นว่าชาวประมงเน้นการแต่งกายบนฝั่งมากกว่าอยู่บนเรือ และต้องการบ่งชี้ฐานะของตนเองและมีความน่าเชื่อถือในสายตาของคนอื่นที่อยู่ในสังคมชาวประมงด้วย

4) การคมนาคมบนฝั่ง

การคมนาคมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ เนื่องจากเราต้องการเคลื่อนย้ายหรือเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การคมนาคมขนส่งจึงช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่

คนในสังคมในการเดินทาง ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคนได้ การคมนาคมในสังคม ชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม สุนาชัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1) รถสองแถว

รถสองแถวเป็นรถบรรทุกที่ใช้สำหรับขนส่งผู้โดยสารประจำทาง ในชุมชน ประมง ชาวประมงทั่วไปอาศัยการขนส่งมวลชน บริเวณตลาดหรือสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งมีผู้ที่มาติดต่อเป็น จำนวนมาก มักมีป้ายรถสองแถวตั้งอยู่ มีคนอาศัยใช้บริการอย่างหนาแน่นในบางช่วงเวลา

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง ชาวประมงรับเงินส่วนแบ่งกลับมาถึงบ้าน มักชอบพาครอบครัวไปซื้อของต่าง ๆ โดยขึ้นรถสองแถวหรือมอเตอร์ไซค์รับจ้างไปตลาด ดังตัวอย่าง

*พ่อบ้านผู้กลับมาพร้อมเงินส่วนแบ่งและเงินลวงหน้าของ
น้ำต๋อไป มาถึงบ้านนั่งกันยังไม่ทันอุ่นก็รีบพาลูกเมียออกไปจับจ่าย
ซื้อข้าวของ สองแถวโดยสารซึ่งแล่นระหว่างหมู่บ้านกับตลาดใน
ตัวเมืองแน่นเอียดแทบไม่เหลือที่ให้นั่ง...*

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 71-72)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ในสังคมชาวประมง การดำรงชีวิตของชาวประมง มักพึ่งพารายได้ของแต่ละครั้งจากการออกไปทำประมง และทุกคนมีความสุขเมื่อเรือเข้าฝั่งและได้รับ เงินส่วนแบ่งจากการทำประมง ชาวประมงกับคนในครอบครัวมักพากันเที่ยวตลาดซื้อข้าวของต่าง ๆ การเดินทางของพวกเขาจะต้องอาศัยรถสองแถวประจำทาง ทำให้บรรณมีผู้โดยสารอย่างแออัดและ ที่นั่งน้อย สะทอนถึงชาวประมงเดินทางกันมากในบางช่วงและวิธีการเดินทางมีให้เลือกไม่มากนัก ระบบการขนส่งไม่พอในชุมชน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้คน คนเยอะเกินไปทำให้ ไม่ปลอดภัยในการเดินทาง เกิดอันตรายได้ง่าย

4.2) รถจักรยานยนต์

ในชีวิตประจำวัน ในสังคมไทยมีกลุ่มคนมากที่นิยมใช้รถจักรยานยนต์เป็น ยานพาหนะในการเดินทาง รถจักรยานยนต์มีขนาดไม่ใหญ่นัก สามารถวิ่งถนนได้เหมือนรถประเภท อื่น และขี่เข้าซอยเล็ก ๆ ได้โดยสะดวก เมื่อต้องการออกเดินทางอย่างรวดเร็วก็ช่วยประหยัดเวลาได้ รถจักรยานยนต์จึงเป็นยานพาหนะที่ชาวประมงส่วนมากนิยมใช้

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง ไต้พจน์มักใช้รถจักรยานยนต์ ในการเดินทางระหว่างบ้านถึงท่าเรือ ภรรยาของเขาก็จะมาด้วยเสมอเพื่อส่งสามีแล้วขับรถกลับบ้าน เอง ดังตัวอย่าง

*ไต้พจน์ขี่มอเตอร์ไซค์มาพร้อมเมียของแกที่นั่งซ้อนท้าย
เป็นวิธีเดินทางที่ปฏิบัติมาตั้งแต่อยู่เรืออวนซึ่ง พอแกก้าวลงเรือ
เมียของแกก็ขี่มอเตอร์ไซค์กลับบ้าน...*

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 105)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะที่ใช้ในการคมนาคมที่สำคัญและแทรกซึมอยู่กับการใช้ชีวิตประจำวันของชาวประมงมาอย่างยาวนาน คนในชุมชนประมงมักชอบใช้รถจักรยานยนต์ในการเดินทาง เนื่องจากเป็นวิธีเดินทางที่ง่าย รวดเร็วและราคาถูก บางครอบครัวซื้อรถคันหนึ่งไว้ที่บ้าน เพราะคนในครอบครัวสามารถใช้กันได้เมื่อมีความต้องการ รถจักรยานยนต์จึงช่วยเพิ่มความสะดวกสบายในการเดินทางให้แก่กลุ่มชาวประมง

นวนิยายเรื่อง ใต้กัง กล่าวถึง น้องสาวทั้งสองของกึ่งซึ่งรถจักรยานยนต์มาถึงท่าเรือรอพี่ชายกลับบ้าน กึ่งเพิ่งรู้ว่าน้องสาวได้ซื้อรถจักรยานยนต์ใช้แล้ว ดังตัวอย่าง

*ขณะยืนอยู่หน้าสำนักงาน มอเตอร์ไซค์ซ้อนสองตรงเข้ามาจอด กึ่งไม่คาดคิดว่าจะได้พบน้องสาว
กึ่งตัวค่อมมอเตอร์ไซค์ที่น้องสาวขี่ซ้อนกันมา “ซื้อรถกันตั้งแต่เมื่อไหร่”
แก้วตอบยิ้มนๆ “ปีกว่าแล้วพี่ เดียวแก้วไปส่งก้อยก่อนค่อยกลับมารับพี่ตอนคิดบัญชีเสร็จ”*

(ใต้กัง. 2562 : 139)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การเดินทางในสังคมชาวประมงอาศัยเดินทางด้วยรถจักรยานยนต์เป็นหลัก เนื่องจากรถจักรยานยนต์มีความเร็วและคล่องตัวเมื่อใช้งานไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน ถึงแม้เป็นผู้หญิงก็ยังสามารถขี่รถจักรยานยนต์ได้อย่างคล่องแคล่ว สามารถช่วยรับส่งคนในครอบครัวไปกลับที่ทำงานและบ้าน และอำนวยความสะดวกและประหยัดเวลาในการเดินทางอย่างมาก รถจักรยานยนต์จึงเป็นพาหนะที่ช่วยให้คนในครอบครัวของชาวประมงได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางมากขึ้น

4.3) รถยนต์ส่วนบุคคล

รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นรถชนิดหนึ่งที่สำคัญสำหรับส่วนบุคคลมีหลังคาเครื่องบังแดดบังฝน มีเครื่องปรับอากาศในรถ ผู้นั่งสามารถนั่งได้อย่างสบาย การเคลื่อนไหวของรถเก๋งก็เร็วและมีความปลอดภัยพอสมควร ครอบครัวที่มีฐานะในสังคมชาวประมงจะมีรถยนต์ส่วนตัวใช้เมื่อจำเป็น

นวนิยายเรื่อง ใต้กัง กล่าวถึง กึ่งได้ซื้อรถเก๋งไว้ให้กับตัวเองเพื่อใช้งานตอนใช้ชีวิตอยู่บนฝั่งเพื่อเดินทางระหว่างบ้านถึงท่าจอดเรือได้สะดวกขึ้น ดังตัวอย่าง

กึ่งเจียดเงินเก็บซื้อรถเก๋งเกียร์อัตโนมัติไว้ใช้งานเมื่อสามปีที่แล้ว หลังจากนั้นเรือออกสู่ทะเลก็ปล่อยให้เจ้าเปอโยต์สีบรอนซ์เงินเดียวตายในโรงจอดข้างสำนักงานจนฝุ่นเกาะไปทั้งคัน ทุกเที่ยวเรือจอนเป็นคนขับนำไปฉีคน้ำล้าง แล้วขับมารับกึ่งไปส่งบ้าน

(ใต้กัง. 2562 : 282)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงบางคนที่มีฐานะ การมีรถเก๋งใช้ส่วนตัว สามารถช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ในเมื่อใช้ชีวิตอยู่บนฝั่ง รถเก๋งเกิดประโยชน์แก่ตัวเอง ไปไหนได้อย่างสะดวกรวดเร็ว แสดงถึงสังคมชาวประมงพัฒนาและมีความเจริญมากขึ้น สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมก็มีฐานะดีมากขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า การคมนาคมในสังคมชาวประมงมีความหลากหลาย มีทางเลือกด้านพาหนะหลายชนิดให้คนได้เลือกใช้โดยมีรถโดยสารสาธารณะประเภทรถสองแถวโดยสาร แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ของชาวประมง บางครอบครัวซื้อรถจักรยานยนต์ที่ขอดี คือ เร็วและคล่องตัวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนได้อย่างสะดวก สำหรับคนที่มีฐานะสูงก็มีรถเก๋งส่วนตัวใช้ในการเดินทาง สามารถมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสุขสบายมากขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ได้สะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่บนฝั่งของชาวประมง มักตั้งที่อยู่ใกล้ชิตริมคลองและฝั่งทะเลเพื่อสะดวกในการขึ้นลงเรือไปทำประมง บ้านเรือนมักเป็นบ้านเดี่ยวและบ้านยกพื้นสูง ขนาดบ้านไม่กว้าง วัสดุทำด้วยไม้บรรรยากาศใกล้ชิตริมธรรมชาติ ส่วนบ้านเรือนของคนที่มีฐานะดีเป็นบ้านสองชั้นหรือสามชั้นแบบทันสมัยขึ้น ขนาดบ้านใหญ่ซึ่งคนในครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อาหารการกินบนฝั่งมีความเรียบง่าย มักซื้ออาหารสำเร็จหรือหาร้านอาหารที่ใกล้ท่าเรือเป็นหลัก การแต่งกายของชาวประมงมีลักษณะสวยงาม มักใส่เสื้อยืด กางเกงยีนที่ทันสมัย การคมนาคมในชุมชนประมง ระบบขนส่งสาธารณะประเภทรถสองแถวไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวประมง จึงใช้รถจักรยานยนต์ในการเดินทางเป็นหลัก บางครอบครัวที่ร่ำรวยมีรถยนต์ส่วนบุคคลใช้เพื่อสะดวกสบายมากขึ้น

3.2 ความสัมพันธ์ของคนในสังคมชาวประมง

เมื่อคนใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ชาวประมงเป็นคนกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาหากินอยู่บนเรือที่ลอยลำอยู่ในท้องทะเลเป็นเวลานาน จึงย่อมมีความสัมพันธ์กันในสังคมชาวประมงอย่างแน่นแฟ้น ซึ่งนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย ได้นำเสนอถึงความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมชาวประมง ทั้งคนในครอบครัว หัวหน้ากับลูกน้อง และเพื่อน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ครอบครัวของชาวประมงถึงแม้ยากจน ไม่ว่าจะชีวิตต้องเจอกับเรื่องราวมากมาย แต่สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ ห่วงใย และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ครอบครัวจึงเป็นแหล่งความรักและความอบอุ่น

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง จอมเป็นคนใจดี แต่ขยันทำงาน ป้าจันทร์ซึ่งเป็นแม่ได้ชื่นชมลูกสาวตัวเองบ่อย ๆ แม้ว่าลูกสาวเป็นคนผิดปกติจากคนอื่น พูดไม่ได้ และรูปร่างหน้าตาก็ไม่สวย แต่ก็ยังเป็นลูกที่แสนดีและหาสิ่งแทนไม่ได้ ดังตัวอย่าง

“หญิงใบบู้หน้าสงสาร” นี่คือคำพูดที่เราเอ่ยถึงหล่อนอยู่เสมอ ๆ ความเงียบและความขยันการงานของหล่อนทำให้เรานึกนิยมนกย่องอยู่ในใจ ป้าจันทร์ก็ออกจะชื่นชมลูกสาวไม่น้อย เราเข้าใจแก่ดี เลือดเนื้อเชื้อไขเพียงหนึ่งเดียว แม้เป็นใบบู้และอัปลักษณ์เพียงใด ย่อมเป็นหัวแก้วหัวแหวนซึ่งหาสิ่งใดสูงค่ากว่านี้ไม่ได้อีกแล้ว จอมคือของขวัญชิ้นประเสริฐสุดเท่าที่สวรรค์มีเมตตาต่อผู้เป็นแม่

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 43)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ในครอบครัวชาวประมงมีความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกเป็นความสัมพันธ์ที่อบอุ่น เพราะสายใยรักระหว่างแม่กับลูกสาวเป็นความสัมพันธ์ที่มีความเหนียวแน่นและเข้มแข็ง ไม่เพียงแต่ความสัมพันธ์กันที่เป็นสายเลือดเดียวกัน แต่เป็นความผูกพันด้วยความรักที่มีต่อกันอย่างแท้จริง ถึงแม้ลูกมีความบกพร่องทางการสื่อสารและหน้าตาซีเหร่ ผู้เป็นแม่ก็ปกป้องและชื่นชมลูกของตัวเองเสมอ สะท้อนถึงความรักระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป แม่เลี้ยงลูกให้เป็นคนที่ดี ตั้งใจในการทำงาน ผ่านพันอุปสรรคต่าง ๆ ได้ เห็นได้ว่าเด็กมีจิตใจที่เข้มแข็งและสู้กับชีวิต

นวนิยายเรื่อง กลางทะเลลึก กล่าวถึง ไต้มีครอบครัวแต่ไม่ได้เจอกันบ่อยนัก เพราะไต้ต้องออกทะเลบ่อยและไปเป็นเวลานานในแต่ละครั้ง ดีที่ว่าภรรยามีความเข้าใจการทำงานของสามีและเดินทางตามรับส่งสามีไปทำงานทุกหนทุกแห่ง ดังตัวอย่าง

มีครอบครัวไม่ได้อยู่ร่วม มีลูกหลานก็นานเป็นปีกว่าจะได้เห็นหน้า ยังดีที่เมียเข้าใจวิถีชีวิตอันน่าเวทนาของแก เธอจะตามแกไปทุกหนทุกแห่ง ตอนออกลากพม่าเธอต้องเดินทางจากปากน้ำมาระนอง ตอนลากเวียดนามก็ต้องพารถตู้ปลาไปรอแกที่แหลมงอบ ตลอดสามปีนี่เธอต้องเดินทางไกลมาติดตาม

(กลางทะเลลึก. 2553 : 73)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวชาวประมงมีความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาที่ดีต่อกันซึ่งภรรยามีความเข้าใจสามีที่ต้องทำงานไกลจากบ้านและไม่ค่อยมีเวลาได้อยู่กับคนในครอบครัว และยังพยายามช่วยสามีแบ่งปันภาระงาน เสียสละเดินทางตามไปทุกที่เมื่อพบปัญหาจะแก้ไขได้สำเร็จ ซึ่งให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาที่มีความผูกพันกัน การใส่ใจและร่วมมือ

ร่วมใจกัน สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่ดีของสามีภรรยาในครอบครัวสังคมชาวประมง ไม่ทอดทิ้งกัน ครอบครัวจึงสงบสุขและมั่นคง

นวนิยายเรื่อง ไต้ก๋ง กล่าวถึง กิ่งกอดน้องสาวสองคนที่ไม่ได้เจอกันนานด้วยความดีใจ และความคิดถึง เขารักทุกคนในครอบครัวทั้งพ่อแม่และน้องสาว และเขาได้เลี้ยงดูน้องสาวมาตั้งแต่ เล็ก ดังตัวอย่าง

“พี่กิ่ง” ก้อยลงจากท้ายรถโม่เข้ามาสวมกอด

*แก้วปรีห์อ้อมแขนของเขาติด ๆ กิ่งกอดน้องสาวไว้ได้มีวง
แขน กลั้นน้ำตาแห่งความตื่นตันไว้ เขารักน้องสาว รักพ่อแม่ และ
รักบ้านริมคลองที่ผูกพันมาตั้งแต่วัยเด็ก น้องสาวทั้งสองเคยลอยละ
ลิว่จากวงแขนที่จับโยนของเขาเมื่อยังเล็ก ๆ เขาเคย
ป้อนข้าว หยอกล้อ และเช็ดน้ำตาให้*

(ไต้ก๋ง. 2562 : 139)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่พี่น้องมีความรักอันแน่นแฟ้นต่อกัน ถึงแม้ไม่ได้เจอกันเป็นเวลานาน แต่ความคิดถึงไม่ได้จางหายไป คนที่เป็นพี่รู้จักทำหน้าที่ช่วยเหลือพ่อแม่ดูแลและเลี้ยงน้องแทนพ่อแม่ด้วย แสดงให้เห็นว่า สมาชิกในครอบครัวของชาวประมงมีความรักใคร่ ช่วยเหลือ และดูแลกันมาอย่างเนิ่นนาน ซึ่งทำให้ทุกคนในครอบครัวมีความสุขตลอดมา

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์ดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง ลูกเรือประมงหลายคนที่ห่างไกลจากบ้านเกิด จะติดต่อส่งข่าวสารให้ทางบ้านตลอดและเก็บเงินส่งถึงพ่อแม่เป็นระยะด้วย ดังตัวอย่าง

*แก้อกับหยองสองพี่น้องสุขุขทัยมักส่งข่าวถึงบ้านทุกเดือน
เที่ยวไหนเรือได้ปลามากและได้พจนเปิดโอกาสให้เบิกเพิ่ม ทั้งสอง
จะส่งธนาณัติถึงพ่อแม่...*

*สมคิดและนาทใช้บริการไปรษณีย์ส่งข่าวสารถึงทางบ้าน
เช่นเดียวกัน แม้นานเดือนแต่ไม่ได้ขาดหาย เช่นเดียวกับต้มที่เงิน
มักขาดมือไม่พอใช้หากเรือหยุดจอดหลายวัน ถึงกระนั้นสายใยที่
เชื่อมต่อกับทางบ้านก็ไม่ได้ขาดหายไป...*

(ในกัณฑ์ดักและกลางวงล้อม. 2561 : 217-218)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างลูกเรือประมงและครอบครัวส่วนใหญ่ต้องเดินทางห่างไกลจากบ้านมากและยังไปพบกับสภาพการทำงานหนัก ทำให้เกิดความคิดถึงบ้านและอยากกลับบ้านมากขึ้น ลูกเรือประมงมักจะส่งข่าวถึงบ้านอย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีการจ่ายเงิน

ค่าจ้าง ลูกเรือกลุ่มนี้มักจะส่งเงินกลับไปให้พ่อแม่พร้อมกับจดหมายเล่าเรื่องราวการทำงานอยู่เสมอ แสดงถึงชาวประมงมีความผูกพันกับทางครอบครัวอย่างยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ในสังคมชาวประมง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ที่ดี ไม่ว่าจะเป็นสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก สามีกับภรรยา หรือพี่กับน้อง มักจะเป็นความสัมพันธ์ที่มีความเหนียวแน่น ผูกพันราวกับสายเลือดเดียวกันซึ่งทุกคนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ในครอบครัว ขยันทำงาน ถึงแม้อยู่ห่างไกลกันเวลานาน แต่ไม่เคยทิ้งกัน ยังมีความรักและความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ครอบครัวเข้มแข็งและสมาชิกในครอบครัวก็มีความสุข

3.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้อง

ในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง มักเป็นไปในลักษณะหัวหน้าคอยออกคำสั่งให้ลูกน้องทำกิจกรรมต่าง ๆ ดูแลและรับผิดชอบต่อลูกน้อง การปรับตัวของหัวหน้าเพื่อมีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกน้องจึงเป็นเรื่องที่ละเอียดไม่ได้ เนื่องจากถ้าหัวหน้าเป็นที่ชื่นชอบของลูกน้องแล้วจะทำให้ลูกน้องรักและมีกำลังใจในการทำงาน ได้ผลงานที่ดีตามมา และทำงานอยู่ร่วมกันไปอีกนาน

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ไต้เจียงเป็นพี่ใหญ่ ปกป้องลูกน้องทุกคน และเนื่องจากซัพทำงานดี เจียงพอใจกับการทำงานของซัพ ดังตัวอย่าง

“ข้าเป็นพี่ใหญ่” เจียงยึดอกขึ้นเล็กน้อย “เอ็งทำงานให้ดี
แล้วกัน ข้าปกป้องลูกน้องได้ทุกคน”

“ผมจะทำให้ดี แล้วไต่จะเห็น”

เจียงยิ้มด้วยท่าทางพอใจ คิ้วเงินอีกห้าร้อยจากกระเป๋า
เสื่อยื่นให้ซัพ “เอาไว้ใช้ไต่หนุ่ม เป็นเงินพิเศษไม่เกี่ยวกับค่าแรง
เที่ยวให้สบายใจ เงินหมดมะรินนี้มาเบิกซื้อของไต่อีก”

(คนข้ามฝัน. 2556 : 77)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหัวหน้างานและลูกน้อง หัวหน้าซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสามารถปกป้องลูกน้องได้ มองเห็นคุณค่าของลูกน้องซึ่งเป็นลูกน้องที่มีความสามารถในการทำงาน ให้ความช่วยเหลือและเอาใจใส่ ลูกน้องเองก็ต้องการงานเพื่อรับรายได้ และต้องการความปลอดภัยในการทำงาน ทำให้ลูกน้องทุ่มเทและพยายามทำงานด้วยความเต็มใจ แสดงถึงความสัมพันธ์ในลักษณะที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน หัวหน้าต้องพึงลูกเรือในการทำประมง ขณะเดียวกันรายได้ที่ไต่จะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับความสามารถหัวหน้าและต้องฝากชีวิตไว้กับหัวหน้าด้วย

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง นาทเป็นลูกน้องของไต้พจน์ ทำงานด้วยกันสิบสองปี ไต้พจน์ดีต่อนาทเหมือนน้องชาย ยังเห็นใจในการทำงาน ปกตินาทก็มาพักที่บ้านไต้ช่วยครอบครัวของไต้ทำงานต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

*นาทอยู่กับไต้พจน์มาสิบสองปี สถานะของเขาไม่ต่างกับ
น้องชายบุญธรรมของไต้พจน์ ทำงานอื่นไม่ถนัด แยกย้ายเขามา
ถือท้าย ช่วงเรือขึ้นคานกลับเยี่ยมบ้านที่แม่กลองเพียงไม่กี่วัน
นาทก็จะหิ้วกระเป๋าใบเล็ก ๆ เดินทางสู่ปัตตานี กินนอนในบ้าน
ไต้พจน์ เข้าซื้อมอเตอร์ไซค์ส่งลูกสองคนของไต้พจน์ไปโรงเรียน
บางวันก็ช่วยเมียไต้พจน์ทำกับข้าว*

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 111)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้องในสังคมชาวประมงเป็นความสัมพันธ์ที่ดี มีความผูกพันกันเหมือนพี่น้องกัน เพราะหัวหน้าเป็นคนที่มีนิสัยดีงาม รักลูกน้องและปรับตำแหน่งหน้าที่ที่เหมาะสมสำหรับลูกน้อง ทำให้ลูกน้องยอมติดตามหัวหน้าและปฏิบัติงานได้ดีมาตลอด นอกจากนี้ ในเวลาว่างยังตอบแทนบุญคุณของหัวหน้างานด้วยการช่วยครอบครัวของหัวหน้าทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองสามารถทำได้ ความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ทำให้ทั้งหัวหน้าและลูกน้องมีความสุขในการทำงานและการใช้ชีวิต

นวนิยายเรื่อง ไต้ก๋ง กล่าวถึง กิ่งเป็นไต้ก๋งที่ดูแลลูกน้องอย่างดี ช่วยเหลือในทุกด้าน และรับผิดชอบทุกชีวิตของลูกน้องบนเรือ จึงทำให้ลูกน้องมีนิสัยที่ดี เข้าใจภาระงานของตนเอง และเคารพรับฟังคำสั่งของไต้ก๋ง ดังตัวอย่าง

*...กิ่งอยู่พูดคุยกับลูกน้อง ดูแลพวกเขาเหมือนญาติ
ทั้งการเงินที่ใครจะขอเบิกล่วงหน้า และความเป็นอยู่ของครอบครัว
หากใครมีความจำเป็นเดือดร้อนเร่งด่วน*

*ไต้จ้อดและไต้จ้าวปกครองลูกน้องได้ดีอย่างไร กิ่งพยายาม
ปฏิบัติต่อพวกเขาในระดับเดียวกัน ทุกคนที่ย้ายมาทำงานกับกิ่ง
ไม่มีใครติดยาเสพติด ไม่มีประเภทรื้อถึงฝั่งมาหัวราน้ำ เข้าใจงาน
อดทนต่อการรอคอย และให้ความเคารพเชื่อฟังไต้ก๋งด้วยวินัย*

(ไต้ก๋ง. 2562 : 177)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้องซึ่งหัวหน้าเป็นคนดูแลและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ลูกน้องเผชิญอยู่ และปฏิบัติทำแบบอย่างที่ดีในการทำงาน ทุกคนเรียนรู้ภาระงานของตนเองได้ดี แสดงถึงหัวหน้านิสัยดี มีความสามารถสูงในการหาปลา ลูกน้องย่อมรักและเคารพผู้ที่เป็นหัวหน้าอย่างเต็มใจ

นวนิยายเรื่อง เที้ยวเรือสุดท้าย กล่าวถึง ใต้ก๋งเป็นหัวหน้าที่ต้อนญาติให้ลูกน้อง เข้าห้องนอนบนเรือและสอนการดูเครื่องใช้ต่าง ๆ ยังสามารถพูดคุยสนุกรสนกันได้อย่างสนิทสนม ดังตัวอย่าง

เป็นห้องใต้ก๋งแห่งแรกที่ผมมีโอกาสสัมผัส ลำอื่น ๆ
อย่าได้หวังเฉียดเข้าไปใกล้ ใต้ก๋งคนนี้เป็นรายเดียวที่ชี้ให้ลูกน้อง
ดูจอเรดาร์ บอกถึงจุดตกของดาวเทียมนำทาง ให้รายละเอียด
แม้กระทั่งเส้นสายระดับน้ำในจอซาวนด์เคอร์ ไม่เคยหวงความรู้
ไม่เคยดูหมิ่นใคร

เราเข้าไปนั่งเล่นในห้องนอนแก ดูรูปเมียที่แกติดไว้ข้างฝา
บ้างก็กระเช้าแกเล่นเหมือนเพื่อนสนิท แกยิ้มและหัวเราะร่วมกับ
พวกเราอย่างไม่ถือสา สนิทแนบแน่นเป็นเนื้อเดียวกันประดุจพี่กับ
น้อง

(เที้ยวเรือสุดท้าย. 2551 : 137-138)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของหัวหน้ากับลูกน้องที่ดีเป็นอย่างไร หัวหน้าที่ดีมักจะคอยตักเตือน สั่งสอนลูกน้องอยู่เสมอ คอยสนับสนุนลูกน้อง ลูกน้องคนใดที่ฉลาด ใต้ก๋งก็จะสอนวิธีการเดินเรือ การดูแลหลังปลา สนิทสนมคุยเล่นได้อย่างเป็นกันเอง ใต้ก๋งแบบนี้ลูกน้อง จะรักมากและสามารถอยู่ด้วยนาน

นวนิยายเรื่อง เที้ยวเรือสุดท้าย กล่าวถึง ใต้ก๋งสั่งลูกน้องทำงานอย่างตืด ๆ กัน ทำให้ ลูกน้องทำไม่ทันจึงแสดงความคิดเห็น แต่ใต้ก๋งไม่สนใจ ยังมีทำที่ดูและเร่งให้ลูกน้องทำงานเร็ว ๆ ขึ้น ดังตัวอย่าง

“พวกมึงทำงานกันช้าเอง” ใต้ก๋งว่า “อยากได้เงินมาก ๆ
ทนหน่อยสิ”

“ให้มีห้องเอาปลาไก่อ่งก็พอ” หัวหน้าต่อรอง “ชั่วโมงครึ่ง
ก็ครั้งนี่เราทำกันไม่ทัน”

“ตอนรับเงินล่วงหน้าไม่เห็นพวกมึงบ่นกันนี่” ใต้ก๋งพูด
เสียงเยือกเย็น “พอออกมากลางทะเลทำงานหนักหน่อยก็สูไม่ไหว
ใจเสาะแบบนี้จะไปหาแตกกับใครได้ พวกมึงทำให้ทันแล้วกัน
กูไม่ออกไปลากข้างนอกให้เสียเวลาหรอก”

(เที้ยวเรือสุดท้าย. 2551 : 59-60)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้องในสังคม ชาวประมงที่ไม่ดี ใต้ก๋งที่มีนิสัยที่ไม่ดีมักจะสั่งให้ลูกน้องทำงานหนักและยาวเกินไป และวางตัว

เครื่องขริม ลูกน้องทำอะไรผิดหน่อยก็ตำ ทำให้ลูกน้องเกรงกลัว นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าหัวหน้า ซึ่งเป็นผู้นำการทำงานของลูกน้อง ไม่มีความใส่ใจต่อคนอื่น มุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่า ทำให้หัวหน้าขาดความน่าเชื่อถือ ลูกน้องมักไม่ชอบและทำงานร่วมกันได้ไม่นาน

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้องในสังคมชาวประมงมีทั้งดีและไม่ดีด้วย ความสัมพันธ์ที่ดีจะมีความสามัคคีกันรักใคร่เป็นหนึ่งเดียวกันซึ่งหัวหน้าเอาใจใส่ดูแลลูกน้องในการทำงาน และลูกน้องก็ซื่อสัตย์ต่อหัวหน้า ขยันในการทำงาน ทำให้ทำงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีซึ่งหัวหน้ามีนิสัยไม่ดี เอาเปรียบลูกน้อง ไม่เอาใจใส่เมื่อเกิดความขัดแย้งกัน ลูกน้องต้องอดทนและทำงานร่วมกันอย่างไม่มีความสุข

3.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

เพื่อนมีความจำเป็นต่อคนเราทุกคน เพราะเราไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวลำพังในสังคมได้ กลุ่มชาวประมงมีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่มีความจริงใจต่อกัน ช่วยเหลือแบบไม่หวังสิ่งตอบแทน อยู่ร่วมกันอย่างมีรอยยิ้มได้เสมอ เป็นความสัมพันธ์ที่สวยงามและน่าชื่นชม

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง พลไปเยี่ยมโทนที่โรงพยาบาล เพราะโทนถูกทำร้ายจนร่างกายบาดเจ็บหลายแห่ง ถึงแม้โทนเองยังเจ็บปวดอยู่ แต่ก็เป็นห่วงพลมากกว่า เมื่อโทนได้รู้ว่าพลปลอดภัยดี โทนก็ยิ้มสบายใจขึ้น ดังตัวอย่าง

ผมไปเยี่ยมโทนขณะเขานอนแหวอยู่บนเตียงคนไข้ เขาถูกฟาดด้วยท่อนเหล็กและถูกของมีคมแทงเป็นแผลลึกหลายแห่ง ขา แขน หน้าอก และหน้าท้อง ถูกหุ้มด้วยผ้าพันแผลขาวโพลน ปะหน้าผม เขาเป็นคนเปิดปากทักถามขึ้นก่อนด้วยซ้ำ หน้าตาบวมปูด และเขียวซ้ำทำให้เรามองเห็นผมไม่ค่อยถนัด พอรู้ว่าผมปลอดภัย ไม่มีบาดแผลแม้เพียงปลายก้อย ปากบวมแจ๋เป็นครุฑของเขา พยายามคลี่ยิ้ม

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 168)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนในสังคมชาวประมง ก็มีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่สวยงามและน่าชื่นชม เพราะสามารถดูออกได้ในเวลาที่ฝายใดฝายหนึ่งประสบอันตรายถึงชีวิตหรือบาดเจ็บ คนที่เป็นเพื่อนแท้ ๆ มักจะอยู่ข้างกายเสมอ เพื่อนที่ดีจะคอยเอาใจใส่ ห่วงใยซึ่งกันและกัน และร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน สะท้อนถึงชาวประมงที่เป็นเพื่อนกันมักจะคอยช่วยเหลือกันเวลาอยู่ร่วมกัน

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ลูกเรือประมงที่ทำงานอยู่เรือลำเดียวกัน พวกเขามีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิด ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันบนเรือลำเดียวกันเป็นเวลานาน ดังตัวอย่าง

ความรักผูกพวกเขาไว้ด้วยกัน ได้เห็นรอยยิ้มและดวงหน้า
แสนเศร้าของกันและกัน นั่งปรับทุกข์และรินเหล้าให้กันดื่ม
หัวเราะครื้นเครงกับการประจบประแจงของบั้ง ยิ้มอย่างเวทนา
เมื่อเห็นวิฑูรย์เข้าโรงรับจำนำสละสร้อยประดับเกียรติเพื่อรักษา
ยอดเงินฝากในธนาคาร รักษามันไว้เพื่อซื้อผืนซิ่นใหญ่กว่า...

(คนข้ามฝัน. 2556 : 147)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างลูกเรือประมงที่ดงงามและรักกัน
มีความสนิทสนมกันเป็นพวกเดียวกัน ร่วมทุกข์สุขกับเพื่อนร่วมงาน และยังช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
ทุกคนได้สร้างความฝันด้วยกันและพยายามเก็บเงินเพื่อชีวิตในอนาคต ไม่มีความเห็นแก่ตัว แสดงให้
เห็นว่าลูกเรือประมงเมื่อทำงานร่วมกันก็สามารถมีความผูกพันกันอย่างจริงจัง

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง สายไปชกมวยให้ฝรั่งคู่เพื่อได้เงินมาเป็นค่ารถใน
การเดินทางของเขาและเพื่อนด้วย ตัวเองยอมได้รับบาดเจ็บ ดังตัวอย่าง

“เราออกเดินทางได้แล้ว ภูมิเงิน” เสียงของสายเปลี่ยน
จากเดิมไปเล็กน้อย

เขนงหัวขึ้นมานั่งพิศดูภาพใบหน้าของเพื่อน เขาทำหน้า
เหยเกเหมือนพยายามจะแบ่งเบาความเจ็บปวดมาจากสาย

“มึงไปทำอะไรมาไอ้สาย” เสียงของเขนกล้ายจะร้องให้

“กูไปหาเงิน” สายชูเงินหลายร้อยบาทในมือขึ้นอวด

“หน้ามึงไปโดนอะไรมา” สีหน้าโทนเจ็บปวดไม่แพ้เขน

“ชกมวยให้ฝรั่งคู่” สายพูดแผ่วเบา

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 175)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่มีการเสียสละ เพื่อนยอมไป
เผชิญกับสิ่งที่ยากลำบาก เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของเพื่อนทุกคน โดยไม่สนใจอันตรายที่จะ
เกิดกับร่างกายของตัวเองแม้แต่ชนิดเดียว ไม่เห็นแก่ตัว เป็นคนดี รักเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน
ของชาวประมงจึงเป็นความสัมพันธ์ที่บริสุทธิ์และดงงาม

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ในสังคมชาวประมง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมักเป็นสิ่งที่
ดีงาม ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น เพื่อนก็ให้ความช่วยเหลือกันและมีความจริงใจต่อกัน เป็นมิตรภาพที่แท้จริง
เพื่อนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มชาวประมงเห็นคุณค่าของเพื่อน จริงใจต่อเพื่อน และ
หวงแหนช่วงเวลาที่ได้อยู่กับเพื่อนเสมอ

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย สะท้อนถึงความสัมพันธ์
ระหว่างสมาชิกในสังคมชาวประมง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์

ที่ดี ทั้งความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก สามีกับภรรยา และพี่กับน้อง มักจะเป็นความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่น ทุกคนมีความรับผิดชอบหน้าที่ในครอบครัว ชยันทำงาน ยังมีความรักและความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้องในสังคมชาวประมงมีทั้งดีและไม่ดี ความสัมพันธ์ที่ดีมีความสามัคคีกันรักใคร่เป็นหนึ่งเดียวกันซึ่งหัวหน้าเอาใจใส่ลูกน้องและลูกน้องก็ซื่อสัตย์ต่อหัวหน้า ทำงานประสบความสำเร็จ แต่ก็มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดี คือหัวหน้านิสัยไม่ดี เอาเปรียบลูกน้อง เกิดความขัดแย้งกัน ลูกน้องต้องอดทนและทำงานอย่างไม่มีความสุข ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมักเป็นสิ่งที่ดีงาม เพื่อนให้ความช่วยเหลือกันและมีความจริงใจต่อกัน เป็นมิตรภาพที่แท้จริงและเห็นคุณค่าของเพื่อนเสมอ

3.3 คุณธรรมของชาวประมง

คุณธรรมเป็นสิ่งสวยงามและแสดงถึงบุคลิกภาพของคนได้ อีกทั้งยังเป็นตัวกระตุ้นให้มีการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ดีงามเสมอ นวนิยายของประชาคม ลุณาชัย ได้นำเสนอคุณธรรมของชาวประมง คือ การมีความกตัญญู ชยันในการทำงาน มีความอดทนสูง และมีน้ำใจต่อผู้อื่น รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 ความกตัญญู

ความกตัญญู คือ การรู้สึกนึกคิดในบุญคุณ แสดงออกด้วยการเคารพ นับถือและช่วยเหลือในกิจการต่าง ๆ ต่อผู้ที่มีพระคุณ สังคมชาวประมงให้ความสำคัญต่อความกตัญญูเป็นอย่างมาก เด็ก ๆ รู้จักกตัญญูและตอบแทนผู้ที่มีบุญคุณต่อตนและรู้จักช่วยเหลือผู้ใหญ่

นวนิยายเรื่อง กลางทะเลลึก กล่าวถึง ไต้ทิมเป็นลูกคนโตในครอบครัวชาวประมง และมีน้องหลายคน เขาออกทะเลช่วยพ่อทำงานมาตั้งแต่เด็ก และยังสืบทอดอาชีพประมงต่อหลังจากที่พ่อเสียชีวิตไปแล้วด้วย ดังตัวอย่าง

*แกมีน้องชายสามและน้องสาวอีกหนึ่ง แกเป็นลูกคนโต
ที่ออกทะเลกับพ่อมาตั้งแต่เล็ก พอสิ้นบุญพ่อก็ขายเรือเล็กซึ่งเป็น
มรดกตกทอดแล้วซื้อลำนี้ต่อจากเพื่อนบ้าน แกเป็นคนเดียวใน
จำนวนพี่น้องร่วมท้องที่ออกมาได้คลื่อนอยู่กลางทะเล...*

(กลางทะเลลึก. 2553 : 86)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความกตัญญูของชาวประมง แม้เป็นเด็กอายุน้อยก็รู้จักช่วยเหลือพ่อแม่ เมื่อพ่อเสียชีวิตไปแล้ว บ้านที่มีฐานะยากจน ลูกผู้ชายคนโตมักจะต้องรับหน้าที่ของพ่อ เริ่มทำงานตั้งแต่เด็กเพื่อช่วยทำมาหากิน ดูแลและเลี้ยงน้อง และไม่กลัวความลำบาก แสดงถึงความกตัญญูของลูกที่มีต่อพ่อแม่ เป็นสิ่งที่ดีงามในสังคม

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง โทนและเพื่อน ๆ เมื่อกลับมาจากเรือวันแรก ทุกคนก็ได้ให้เงินเล็กน้อยแก่ป้าจันทร์เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในแต่ละวัน สำหรับเป็นการตอบแทนป้าให้พวกเขามีที่อยู่อาศัย ดังตัวอย่าง

*วันแรกที่กลับมาจากเรือพร้อมเงินเต็มกระเป๋า เราเจียดให้
ป้าจันทร์ไว้ใช้คนละสองสามร้อย เป็นค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าซักรีดเสื้อผ้า
และค่ากับข้าวยามเราหมดตัวแล้วชุมชนกลับมาตายรัง*

*โทนเป็นคนคาดคั้นให้แกร็บเงินไว้ เขามีวิธีพูดค่อนข้าง
นุ่มนวล เป็นต้นว่า ป้าอย่าได้เกรงใจพวกผมเป็นอันขาด รับไว้เถอะ
ป้า เก็บเอาไว้ หากป้าทำใจจืดไม่ยอมรับ พวกผมคงไม่กล้าอยู่ที่นี้*

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 50-51)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สังคมของกลุ่มชาวประมงก็ให้ความสำคัญกับความกตัญญู ไม่เพียงกตัญญูต่อพ่อแม่ ยังมีความกตัญญูคนที่มิบุญคุณต่อตนด้วย ผู้ใหญ่ในชุมชนเมตตาอำนวยความสะดวกให้อยู่ ลูกเรือประมงก็รู้จักแบ่งปันค่าใช้จ่ายส่วนอื่นให้เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณต่อเจ้าของบ้านอย่างจริงใจ เคารพต่อผู้ใหญ่ และพูดจาสุภาพเรียบร้อยถูกกาลเทศะ จึงทำให้ทุกคนดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่งดงาม ในสังคมชาวประมงที่แม้จะมีฐานะยากจน แต่เด็ก ๆ ก็เข้าใจพ่อแม่ มีความกตัญญูรู้จักช่วยเหลือทำงานตั้งแต่เล็ก เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ครอบครัว นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นว่าเด็กรุ่นใหม่มีความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ในชุมชนด้วย รู้จักเคารพและมีน้ำใจต่อผู้ใหญ่ ความกตัญญูเป็นสิ่งที่สังคมยกย่องตลอดมา ทำให้ทุกคนในสังคมชาวประมงดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

3.3.2 ความขยัน

กลุ่มคนในสังคมชาวประมงมีความขยัน ออกทะเลจับสัตว์น้ำ ทำหน้าที่ของตนเองด้วยความมุ่งมั่นเอาใจใส่อย่างจริงจัง ถึงแม้ทำงานมีความเสี่ยงอันตราย แต่เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด ชาวประมงก็ขยันทำงาน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝั่ง กล่าวถึง ชัฟทำงานเป็นลูกเรือประมง ขยันฝึกทำงานต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ความขยันทำให้เขาก้าวหน้าและทำงานทุกอย่างได้สำเร็จ ดังตัวอย่าง

*ลูกเรือเล็ก ๆ อย่างชัฟเริ่มไต่เต้าจากการขุดเชือก
เลื่อนมาใช้ขวาน หักเย็บอวนหน้าดำคร่ำเครียด ไม่มีใครสอนเขา
ต้องชวนขวนหาโอกาสก้าวหน้าด้วยตนเอง ยามว่างเขานำ
เศษอวนเก่า ๆ มาตัดและหักเย็บ...*

(คนข้ามฝั่ง. 2556 : 91)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความขยันของชาวประมงในการทำงาน ชาวประมงมีความขยันขันแข็งมาก ถึงแม้ไม่มีใครสอนงานให้ เขาจะไม่อยู่เฉย ๆ ไม่เคยท้อแท้ ยังคิดจะต่อสู้กับการทำงาน คนที่ขยัน เห็นงานได้ทุกที่ จะแสวงหาโอกาสเรียนรู้ทักษะการทำงาน พัฒนาด้วยตัวเองค่อย ๆ ฝึกฝน จนเกิดฝีมือชำนาญในการหาปลา และมีความสามารถมากกว่าคนอื่น การออกทะเลต้องขยันเรียนรู้เพื่อหารายได้ หากไม่ขยันจะมีรายได้ไม่เพียงพอกับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน แสดงถึงความขยันเรียนรู้ให้เชี่ยวชาญในการทำงาน และมีความรักต่ออาชีพและทะเลของชาวประมง

นวนิยายเรื่อง ใต้กัง กล่าวถึง กิ่งนอกจากทำหน้าที่เป็นนายท้ายแล้ว ในช่วงเวลาว่าง เขายังออกไปหน้าเรือทำงานส่วนต่าง ๆ กับคนอื่นด้วย เพื่อเรียนรู้งานที่ไม่เคยทำมาก่อน ดังตัวอย่าง

ความซุกซนเยี่ยงเด็กหนุ่มหายไปนาน ถึงกระนั้นกิ่งก็ไม่ยอมอยู่เฉยในห้องนายท้าย ออกไปช่วยงานหน้าเรือ ทั้งจัดรายการปลาราคาแพงลงสมุดบัญชีตามหน้าที่ ตรวจสอบน้ำแข็งที่เหลือ คำนวณปลาที่ขึ้นมากับถุงอวน ช่วยลำเลียงลาดปลา ลงห้องน้ำแข็ง

อวนขาดทุกครั้งเข้าไปช่วยเย็บ เปลี่ยนเนื้อใหม่ หัดแทงเชือกสอดร้อยเข้าเป็นเนื้อเดียวกันเคียงข้างหัวหน้าขอน แดดช่วงหน้าร้อนแดดแรง ผิวเนื้อเปลือยเปล่าของนายท้ายสุกแดง ค่อย ๆ เกรียมคล้ำไม่ต่างคนอวนทั่วไป

(ใต้กัง. 2562 : 78)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงมีความขยันทำงานอย่างมาก ถึงแม้ไม่ใช่หน้าที่ของตัวเองต้องรับผิดชอบ แต่ยังขยันเรียนรู้ทักษะของงานส่วนอื่น ๆ บนเรือ อย่างไม่กลัวแดดแรง เพื่อมีประสบการณ์และมีความสามารถเพิ่มมากขึ้นในการประกอบอาชีพประมง แสดงให้เห็นว่าชาวประมงมีความขยันที่จะเรียนรู้งานต่าง ๆ ด้วยการลงมือทำงานด้วยตนเอง จนการทำงานประสบความสำเร็จด้วยดี

นวนิยายเรื่อง ฟังแสงจันทร์ กล่าวถึง หลังเลิกงานแล้ว ก่อนกลับบ้านจอมแหวะไปร้านขายของชำรับถุงผักปลาที่เจ้าของร้านเตรียมไว้ให้ เมื่อถึงบ้านจอมก็รีบทำกับข้าวพร้อมทำงานบ้านอื่นด้วย ดังตัวอย่าง

ช่วงที่โรงงานมีปลาเข้าน้อย งานเลิกเร็วและไม่ต้องทำล่วงเวลา ส่งผลให้จอมกลับบ้านแต่วันกว่าปกติ ภารกิจประจำวันช่วงสุดท้ายของจอมเริ่มขึ้นหลังจากลงรถตรงหน้าร้านขายของชำ แหวะไปรับถุงผักปลาจากแผงซึ่งแม่ค้าเจ้าประจำจัดเตรียมไว้ให้แล้ว...

*กลับมาถึงบ้านหล่อนรีบลงมือหุงข้าว ล้างถ้วยชามซึ่งผม
กับป้าจันทร์แช่ไว้ในกะละมัง หล่อนใช้เวลาทำกับข้าวเย็นไม่นาน
สำหรับก็ถูกยกออกมาวางกลางจานเรื้อน...*

(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 100)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนในครอบครัวชาวประมงมีความขยันหมั่นเพียร ไม่เพียงขยันทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัวแล้ว เมื่อกลับมาถึงบ้าน ยังจัดการกับภารกิจในบ้านรวมทั้งทำกับข้าวให้คนในบ้าน และทำความสะอาดบ้านด้วย เนื่องจากเป็นสิ่งที่ต้องทำในชีวิตประจำวัน การกระทำได้อย่างรวดเร็วและคล่องแคล่ว จะเห็นได้ว่าความขยันของชาวประมงสามารถช่วยให้ชีวิตตัวเองและคนในครอบครัวอยู่รอดและดำรงได้ต่อไป

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ชาวประมงมักจะมี ความขยันในการทำมาหากิน จะแสวงหาโอกาสเพิ่มทักษะในการทำงาน พัฒนาตัวเองให้เก่งขึ้นจนเกิดฝีมือชำนาญในการหาปลา ย่อมเหนือกว่าคนอื่น นอกจากนี้ ยังมีความขยันทำงานภายในบ้านได้อย่างเรียบร้อยเพื่อคนในครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้น แสดงให้เห็นว่าความขยันเป็นคุณธรรมที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จได้

3.3.3 ความอดทน

ชาวประมงมีความอดทนสูง การรักษาปกติภาวะของตนเองไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกรบกวนด้วยสิ่งอันพึงปรารถนาหรือไม่ มีความมั่นคง หนักแน่น แม้จะตกอยู่ในสภาพเดือดร้อน ความยากลำบาก ก็รักษาปกติภาวะไปได้เรื่อย ๆ อย่างไม่ท้อแท้

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ชัพในยามที่ร่างกายได้รับบาดเจ็บ แต่เขาก็ยังทำงานในเรือประมงร่วมกับคนอื่นอย่างอดทน ดังตัวอย่าง

*กลิ่นอับเหงื่อโชยมาจากร่างซึ่งหลับฟิงกระสอบข้าวสาร
ตาของชีพหลับสนิท หายใจรวยริน ตามหัวไหล่ ท่อนแขน หน้าอก
และช่วงท้องของเขามีแผลเล็ก ๆ และรอยเขียวช้ำระบายนอยู่ทั่ว ...
แม้จะบาดเจ็บแต่ชีพเป็นเหมือนสัตว์ที่ทรหด เขาไม่หวังตัวเอง
ออกไปทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ตามปกติ*

(คนข้ามฝัน. 2556 : 32)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงมีความอดทนกับชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่แย่มาก ไม่ได้ดูแลเรื่องสุขภาพกายเติมไปด้วยกลิ่นเหงื่อกลิ่นคาวปลาทุกวัน ร่างกายยังได้รับบาดเจ็บไม่มากนักน้อยในระหว่างการทำงาน แต่ต้องปฏิบัติงานตามปกติอย่างไม่หวังตัวเอง สะท้อนถึงการดำเนินชีวิตของชาวประมงมีความเข้มแข็ง อดทน ไม่กลัวเหน็ดเหนื่อยเพื่อประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายของตัวเอง

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง รมิชาเพียงข้างเดียว เมื่อเข้ากะถือ
ท้ายเขาต้องอดทนความเจ็บในยามที่ต้องทิ้งน้ำหนักตัวลงบนขาเทียม ดังตัวอย่าง

*รมเข้ากะถือท้าย เขายืนบนขาเทียมซึ่งหลายครั้งทำให้เขา
ขบฟันยามที่ถ่วงน้ำหนักตัวลงไป ความเจ็บแปลบแล่นจับชั่วหัวใจ
เขาหมุนพวงมาลัยรับคลื่นที่โถมเข้าหาทางฝั่งตะวันออก ขบฟันอีก
ครั้งขณะโถมน้ำหนักตัวลงบนขาข้างซ้าย*

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 102)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงมีความอดทนสูง เนื่องจากสำหรับงานประมง
เป็นงานต้องใช้แรงมาก และคนที่ร่างกายไม่สมบูรณ์ มีขาเพียงข้างเดียวมักจะยากที่จะทำงานได้
คล่องตัว บางครั้งจะต้องอดทนต่อความยากลำบากมากกว่าคนอื่น แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ความ
บกพร่องทางร่างกาย และประสบการณ์เจ็บปวดเมื่อใช้แรงมากเกินไป แต่ชาวประมงสามารถปรับตัว
ให้อดทนได้มากที่สุด จนทำให้การทำงานสำเร็จด้วยดี

นวนิยายเรื่อง เทียวเรือสุดท้าย กล่าวถึง ลูกเรือประมงต้องทำงานหนักอย่างลำบาก
ทั้งยังบาดเจ็บได้ตลอดเวลาที่ทำงานอยู่บนเรือ แต่ทุกคนสู้กับความเหนื่อย หากบาดเจ็บขึ้นมา
ก็พักผ่อนพักกำลังแล้วทำงานต่อไป ดังตัวอย่าง

*กู้อวนอีกสองหน ไม่เพียงแต่บาดเจ็บแผลของคนงานใหม่
พวกเขาเริ่มเจ็บเนื้อปวดตัว แต่ท่าทางทุกคนยังพอสู้ไหว นัยน์ตา
ยังฉายแววมุ่งมั่น ปล่อยอวนสี่ชั่วโมงกู้อวนครั้งนี้พอมีเวลาพักหายใจ
อย่างน้อยก็ได้นอนหลับสบายใหญ่ ตื่นขึ้นมามีแรงพอจะหยิบยกอะไร
หนัก ๆ ได้*

(เทียวเรือสุดท้าย. 2551 : 52)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงมีความอดทนมาก เนื่องจากงานบนเรือหนัก
กว่างานบนฝั่ง ร่างกายได้รับความเจ็บปวดก็ต้องอดทนไว้และสู้กับทุกสิ่งอย่าง การนอนพักก็ไม่ได้ไป
ตามเวลาปกติตลอด พยายามนอนให้พอจึงจะมีแรงทำงานต่อได้ ซึ่งแสดงถึงชาวประมงมีความอดทน
กับทั้งงานหนักและเสียงจากภัยที่เกิดจากอุปกรณ์เครื่องมือทำประมง และต้องปรับตัวปรับเวลานอน
ให้ชินกับการทำงานไม่เป็นเวลาด้วย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า อาชีพประมงเป็นงานที่หนักและเหน็ดเหนื่อย ถึงแม้จะมี
สภาพแวดล้อมการทำงานที่ไม่ดีหรือมีข้อจำกัดด้วยความไม่สมประกอบของร่างกาย ชาวประมงก็
พยายามต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำงานอย่างไม่หวั่นต่อความยากลำบาก ปรับตัวให้เข้ากับกร
ทำงาน จนทำให้ทุกอย่างผ่านพ้นไปได้ และได้รับผลที่ดีต่อตนเอง

3.3.4 ความมีน้ำใจ

ในสังคมชาวประมง ผู้คนมีความเอื้ออาทรและให้ความสนใจในความต้องการ ความทุกข์ของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันและช่วยเหลือให้พ้นจากความเดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งเล็ก ๆ หรือ สิ่งใหญ่ ๆ ก็ตาม แต่ก็สามารถทำให้ทุกคนในสังคมดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง เฒ่าหอยเป็นเพื่อนของป้าจันทร์ เขาได้ช่วย ป้าจันทร์ไปเบิกเงิน แล้วเอากลับมามอบให้ป้า โดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทนใด ๆ ดังตัวอย่าง

*เฒ่าหอยไปเบิกเงินกลับมามอบให้ป้าจันทร์ในตอน
บ่ายคล้อย ที่แรกผมคิดว่าตะแกคงเรียกร้องส่วนแบ่งจากการที่
เป็นธุระให้ทุกอย่าง อย่างน้อยป้าจันทร์คงเสียเหล่าให้ตะแก
สักขวดสองขวด แต่ทว่าผมคิดผิด ตะแกยัดเงินใส่มือป้าจันทร์เสร็จ
แล้ว นั่งลงพูดคุยเพียงครู่เดียว เดินลงจากบ้านด้วยสีหน้าระรื่น...*

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 68)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความมีน้ำใจของสังคมชาวประมง เมื่อคนอื่นกำลัง เดือดร้อนในชีวิต เนื่องจากไม่สามารถทำได้ด้วยตัวเอง คนที่รู้จักกันมักช่วยเหลืออย่างเต็มใจโดยไม่หวังค่าแรงหรือสิ่งตอบแทนทั้งสิ้น สะท้อนถึงคุณค่าของการช่วยเหลือกันว่าเป็นพฤติกรรมที่พึงงาม ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างอบอุ่น

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ชัพโดนลูกเรือลำอื่นทำร้ายร่างกายจนได้รับ บาดเจ็บ สักเพื่อนของชีพ ได้เอาใจใส่และสอบถามความต้องการของชีพ สักสัญญากับชีพว่าจะช่วย ชื่อยาและของจำเป็นมาให้ชีพ ดังตัวอย่าง

*“เพื่อนเอ๋ย... ทนเอาหน่อยนะ ออกมาเที่ยวหน้าข้าจะ
ชื่อยามาฝาก” สักพูดพลอบ*

“เอ็งอยากได้อะไรบ้างละ อยากกินขนมอร่อย ๆ ไหม”

สักชวนคุย

“ขอบใจมาก” ชัพยังบีบมือและจ้องหน้าสัก พูดเสียงสั้น

*“ข้าจะชื่อยาดี ๆ มาให้ เอ็งจะได้หายเร็ว ๆ เทียวหน้าเอ็ง
ถูกส่งมาอยู่ลำนี้อีก ถ้าเอ็งอยู่ลำอื่นข้าก็จะหาทางฝากไปให้” สัก*

ผงกหัวซ้ำ ๆ

(คนข้ามฝัน. 2556 : 49)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความมีน้ำใจของชาวประมงด้วยกัน ช่วยเหลือเพื่อนที่กำลังเจ็บปวดทางร่างกายและดูแลตัวเองไม่ได้ ชาวประมงมีการเสียสละช่วยเหลือ เอาใจใส่ บางครั้ง พฤติกรรมเล็ก ๆ ก็สามารถช่วยชีวิตของผู้อื่นได้ ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือก็ขอบพระคุณด้วยความ

ซาบซึ่ง สะท้อนถึงคุณค่าของการช่วยเหลือกัน ที่ทำให้สังคมชาวประมงที่ต้องทำงานหนักเหนื่อยได้ เห็นความหวังของชีวิต และดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยการช่วยเหลือกันของกลุ่มคนในสังคมชาวประมงที่มีหัวอกอันเดียวกัน

นวนิยายเรื่อง ไต้ก๋ง กล่าวถึง ไต้ก๋งช่วยเหลือลูกน้องด้วยการให้ลูกน้องเบิกเงินล่วงหน้า ก่อนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายทางบ้าน และซื้อของส่วนตัวได้อีก ดังตัวอย่าง

ทางออกประการเดียวที่กึ่งพอมองเห็น เขาเสนอขึ้นมา
“เอาแบบนี้ เอ็งเบิกเงินล่วงหน้าไปเลยสามเดือน เอาไปให้เมียเก็บ
ไว้ใช้ กลับมาแบ่งเปอร์เซ็นต์เหลือเท่าไรก็ว่ากัน เข้าปัตตานีเอ็งก็
ยังเบิกซื้อของใช้ส่วนตัวได้”

(ไต้ก๋ง. 2562 : 307)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความมีน้ำใจของชาวประมงที่เห็นว่าคนอื่นกำลังประสบ ปัญหาที่หาทางออกไม่ได้ ก็พยายามหาวิธีช่วยแก้ไขเท่าที่จะทำได้ เพราะเข้าใจความยากลำบากของ คนรอบข้างที่ต้องการส่งเงินให้ทางครอบครัวใช้จ่ายเป็นประจำ บางครั้งการอำนวยความสะดวกแก่ ลูกน้องก็เป็นการช่วยเหลือให้ครอบครัวของคนนั้นมีชีวิตอยู่รอดได้ด้วย แสดงถึงจิตใจที่ดีงามของคนใน สังคมชาวประมง

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ชัฟและสักเจอนกพิราบตัวหนึ่งที่ชายฝั่ง นกบาดเจ็บบินไม่ได้ ทั้งสองคนจึงนำนกกลับบ้านให้ความดูแลเป็นอย่างดี รอวันนกหายเจ็บและโฉบิน สู่ท้องฟ้า ดังตัวอย่าง

นกพิราบหัวทิมตะแดงข้าง มันไม่อาจบินได้ ชัฟให้ยาและ
อาหาร วางกรงไว้บนแคร่ วันต่อมามันลุกขึ้นได้แต่ซิมกะที่อยู่
กรง ปีกบาดเจ็บไม่อาจพามันทะยานสู่ท้องฟ้าและทะเลกว้างได้
เป็นร้อย ๆ ไมล์เหมือนยามปกติ พวกเขาซื้อข้าวเปลือกและ
ข้าวโพดมาให้มันกิน

(คนข้ามฝัน. 2556 : 87-88)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความมีน้ำใจของชาวประมงในการช่วยเหลือคนที่บาดเจ็บ ถึงแม้เป็นสัตว์เล็ก ๆ แต่ก็เป็นสิ่งที่มีชีวิตเหมือนกัน ตัวละครเห็นนกบาดเจ็บ ช่วยเหลือจนทำให้พ้นจาก ความทุกข์ความเดือดร้อน เพื่อบินได้อย่างอิสระอีกครั้ง แสดงให้เห็นการเอื้อเฟื้อของชาวประมง รู้จัก รักใคร่สิ่งที่มีชีวิต เป็นการกระทำที่ดีงามในสังคม

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า กลุ่มชาวประมงมีคุณธรรมในการช่วยเหลือกัน มีจิตใจที่ดีงาม มักเป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยแรงกาย รู้จักแบ่งปันเสียสละเพื่อประโยชน์

ของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนที่เดือดร้อน และยังรักสัตว์ช่วยเหลือสัตว์ ทำให้สังคมชาวประมง เป็นสังคมที่น่าอยู่และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3.3.5 ความพอเพียง

ความพอเพียง หมายถึง ความพอดี ไม่มากเกินไปหรือน้อยเกินไป เป็นการดำรงชีวิตโดยใช้ ความรู้ คู่คุณธรรม การใช้ชีวิตแบบพอเพียงสามารถทำให้ชีวิตของเราประสบความสำเร็จได้ สามารถ พัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของเราให้ดีขึ้นได้จริง ชาวประมงส่วนมากมีความพอเพียงในความ ต้องการของตน

นวนิยายเรื่อง ได้กัง กล่าวถึง กิ่งอายุถึงหกสิบเจ็ดปี มีทรัพย์สินของตนจากการทำประมง ได้พอสมควร เขาไม่หลงติดกับวัตถุ รู้จักประมาณตนและใช้เวลาทำสิ่งที่ตนชอบ ดังตัวอย่าง

*ในวัยหกสิบเจ็ดปี กิ่งมีเงินจำนวนมากพอสมควรกับบัญชี
สองธนาคาร ทองคำซึ่งได้รับมาจากนายจ้างและซื้อเก็บสะสมไว้
เองอีกเล็กน้อย เขาไม่เคยวางแผนชีวิตไว้ล่วงหน้า และไม่มี ความ
มุ่งมาดปรารถนาในสิ่งใด เขาพักผ่อนอยู่กับบ้าน อ่านหนังสือ
ฟังเพลง นั่งจ่อมมองกลุ่มเด็ก ๆ ที่เล่นหัวกันใต้ร่มไม้ที่ปลิดร่วง
(ได้กัง. 2562 : 366)*

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความพอเพียงของชาวประมงซึ่งการใช้ชีวิตอย่างพอดี ทำมาหากินได้เงินเก็บของส่วนตัว ถึงแม้ไม่มากจนร่ำรวยเป็นเศรษฐี แต่ก็ไม่อดอยากจนต้อง เบียดเบียนตนเอง และชาวประมงก็รู้จักลดความโลภและความต้องการของตน เพื่อมีเวลาในการ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำสิ่งที่มีประโยชน์แก่ตนเองและใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวอย่างสงบ

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝั่ง กล่าวถึง เกิดกับเพื่อน ๆ มีบ้านเรือนที่ติดริมทะเลเป็นของ ตัวเอง ปลูกพืชสวนครัวไว้กินเอง และมีเรือส่วนตัวเพื่อหาปลาดำรงชีพ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ดังตัวอย่าง

*“เรามีที่ดินปลูกบ้าน” เกิดลดสีหน้าเคร่งขรึมลง
“เช่าที่ดินปลูกผักสวนครัว ซื้อเรือไว้หาปลาเลี้ยงชีวิต มันมีความสุข
จริง ๆ สักเอ๋ย”*

(คนข้ามฝั่ง. 2556 : 332)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงเลี้ยงตัวเองได้ในระดับชีวิตที่ประหยัด สามารถ พึ่งตนเองให้พออยู่พอกินไม่อดอยาก รู้จักการผลิตพืชผักไว้กินเองในครัวเรือน ใช้สิ่งที่ธรรมชาติให้มา เป็นประโยชน์ที่สุด แสดงถึงวิถีชีวิตที่พอเพียงของชาวประมงพื้นบ้านที่รู้จักคุณค่าของธรรมชาติ และ ใช้ชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างมีความสุข

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า การทำอาชีพประมง ชาวประมงมักยึดหลักคุณธรรม ความพอเพียงในการดำเนินชีวิต พึ่งพาตนเองทำมาหากิน ออกทะเลหาปลามาได้เก็บกินส่วนหนึ่งและขายส่วนหนึ่งเพื่อเก็บเงิน ชาวประมงรู้จักประมาณตนอยู่อย่างพอเพียง และใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม มีบ้านที่อยู่และแหล่งเลี้ยงชีพ เป็นชีวิตที่พออยู่พอกิน

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย สะท้อนภาพด้านคุณธรรมของชาวประมง ได้แก่ ความกตัญญู ลูกหลานชาวประมงรู้จักช่วยเหลือและช่วยพ่อแม่ทำงานมาตั้งแต่เล็ก คนรุ่นใหม่มีความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ในชุมชน รู้จักเคารพและมีน้ำใจต่อผู้ใหญ่ อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ความขยัน ชาวประมงขยันในการทำมาหากิน พยายามเรียนรู้ทักษะในการหาปลาและขยันทำภารกิจต่าง ๆ ภายในบ้าน ความอดทน ชาวประมงมีความอดทนสูง ต่อสู้กับความยากลำบากในการทำงาน ปรับตัวทั้งร่างกายและจิตใจให้เข้ากับการทำงานให้มากที่สุด ความมีน้ำใจ ชาวประมงมีจิตใจที่ดีงาม มักเป็นผู้ให้และอาสาช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ รู้จักแบ่งปันเสียสละเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจเพื่อนที่เดือดร้อน และยังรักสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ ทำให้คนในสังคมชาวประมงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความพอเพียง ชาวประมงยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการทำอาชีพและการดำเนินชีวิต มีที่ดินสร้างบ้านและปลูกพืชผักอย่างพอเหมาะกับความต้องการของตน

3.4 วัฒนธรรมไทยในสังคมชาวประมง

วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นความคิด ความเชื่อ พฤติกรรม ระเบียบประเพณีอันดีงามของคนในสังคม และวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคก็มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกันตามความแตกต่างของแต่ละภูมิภาค นวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย ได้นำเสนอถึงวัฒนธรรมไทยในสังคมชาวประมง ดังต่อไปนี้

3.4.1 ความเชื่อ

ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน การยอมรับนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพราะเชื่อว่ามีอำนาจเหนือธรรมชาติจะบันดาลให้เกิดผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์มีอยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ชาวประมงจึงยึดถือความเชื่อต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของพวกเขา ได้แก่ ความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง ความเชื่อในทางพุทธศาสนา ความเชื่อพระเครื่อง และความเชื่อเรื่องวิญญาณ มีรายละเอียดดังนี้

1) ความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง

แม่ย่านางเป็นความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และที่พึ่งทางใจของชาวประมงในการออกเรือทุกครั้ง เพราะเชื่อว่าการบูชาแม่ย่านางเรือจะนำโชคมาให้แก่คนเดินทาง ทำให้มีความปลอดภัยและสามารถช่วยจับปลาและสัตว์น้ำได้เป็นจำนวนมาก ๆ

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ชัฟกำลังจัดการเช่นไหว้แม่ย่านางด้วยรูปและเครื่องเช่นไหว้ต่าง ๆ ที่เตรียมมา ปฏิบัติตามพิธีที่ได้ก่งทำมาทุกครั้ง ก่อนเรือจะออกทะเลทำประมงดังตัวอย่าง

ชัฟจัดการไหว้แม่ย่านางเมื่อเรือขยับถอยออกจากท่า
จุดประทัด ฉีกผลส้มปึกรูป เผากระดาดเงินกระดาดทอง เขาทำ
ได้คล่องแคล่วหลังจากเฝ้ามองเจียงมานาน จดจำไว้ทุกขั้นตอน

(คนข้ามฝัน. 2556 : 221)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงยึดเหนี่ยวความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง เมื่อชาวประมงจะออกทะเลเพื่อจับปลาทุกครั้งจะทำการเช่นไหว้แม่ย่านางก่อน เจ้าของเรือต้องจัดพิธีกราบไหว้แม่ย่านางอยู่เป็นประจำ และมีของไหว้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความเคารพนับถือ โดยเชื่อว่าแม่ย่านางเรือสามารถนำโชคกลับมาสู่ชาวประมง และเพื่อให้เกิดสวัสดิมงคลต่อการประกอบอาชีพ และเพื่อให้แม่ย่านางช่วยขับไล่สิ่งที่ไม่ดีออกไป และช่วยปกป้องคุ้มครองมิให้เกิดอันตราย

นวนิยายเรื่อง ในกับัดกและกลางวงล้อม กล่าวถึง สมคิดให้กำลังใจแก่เพื่อน ๆ ในช่วงที่ยังจับปลาไม่ได้ เขาร้องเพลงเกี่ยวกับแม่ย่านางเพื่ออัญเชิญแม่ย่านางมาช่วยให้จับปลาได้มาก ๆ ดังตัวอย่าง

เสียงเฮฮาเจียบลองชั่วคราว พวกเขาสาวอวนเปล่าขึ้นจากน้ำ
สมคิดปลอบใจเพื่อน ๆ ว่าปลาไม่ได้คาบติดขึ้นมาทุกตัวหรอก... ว่า
แล้วเขาก็เป็นต้นเสียงทางด้านกราบขวา ให้จังหวะด้วยเพลง
อัญเชิญแม่ย่านางซึ่งถูกดัดแปลงไปตามแต่จะนึกขึ้นได้

ทองพันชั่งของแม่...

ของแม่...ยาเลลลล...

ขอให้แม่ช่วยลูก...

ช่วยลูก...ยาเลลลล...

(ในกับัดกและกลางวงล้อม. 2561 : 100)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงมีความเชื่อเรื่องแม่ย่านางมายาวนาน ในขณะที่กำลังประกอบอาชีพ นิยมร้องเพลงแม่ย่านางเพื่อขอความช่วยเหลือ ซึ่งบทกล่อมแม่ย่านางเป็นบทที่ขับร้องกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยจะใช้ขับร้องกันเมื่อจำเป็น เนื่องจากเชื่อว่าแม่ย่านางเป็นสิ่งนำโชค สามารถช่วยให้ประสบความสำเร็จและได้ปลาขึ้นมามาก แสดงให้เห็นว่าโดยส่วนใหญ่แล้วชาวประมงเชื่อและให้ความสำคัญแก่แม่ย่านางเป็นอย่างมาก

2) ความเชื่อในศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือเพื่อเป็นเครื่องบังคับพฤติกรรมที่ดีของมนุษย์ในสังคม คนไทยชอบเข้าวัด ไหว้พระ ปฏิบัติธรรม คำสอนของพระสงฆ์สอนให้คนไทยรู้จักเรื่องบาปบุญคุณโทษ และปล่อยวางความทุกข์ต่าง ๆ ไป เพื่อให้สบายใจมากขึ้น

นวนิยายเรื่อง เที้ยวเรือสุดท้าย กล่าวถึง คุณจะพา “ผม” ไปไหว้พระที่วัดในชุมชน และเขายืนยันว่าไปวัดหลาย ๆ วัดยิ่งดี เพื่อถอนกรรมที่เคยทำไว้ และไหว้เพื่อขอพรก่อนจากกันไป ดังตัวอย่าง

“วัดไหนดีวะคุณ”

“วัดโกรกกราก” คุณตอบ “ปิดทองพระประธาน ไหว้รูปหล่อหลวงพ่อ เสร็จแล้วจะพามึงข้ามไปวัดช่องลม จากนั้นก็ไปวัดบ้านแหลม ข้ามกลับมาฝั่งนี้ถ้ายังไม่ค่าเสียก่อนก็ไปวัดตึกจะได้มงคลแก่ตัวมึง”

“ไปวัดเดียวก็พอแล้ว” ผมต่อรอง

คุณยืนยัน “ไม่พอหรอก ไปหลายวัดถึงจะดี ทำเวรมามาก วัดเดียวถอนกรรมที่เคยทำไว้ไม่หมด ไหว้พระขอพร ทำให้ให้สงบก่อนไป มึงจะได้ไม่กลับมาออกทะเลอีก”

(เที้ยวเรือสุดท้าย. 2551 : 151-152)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อของชาวประมงที่นับถือศาสนาพุทธ สังคมไทยมีวัดในแต่ละชุมชนและตั้งอยู่ไม่ไกลกันมากนัก เพื่อให้ประชาชนได้เข้าวัดเพื่อปฏิบัติธรรม ผู้คนนิยมไปไหว้พระหลาย ๆ วัดกัน เนื่องจากถือว่าเป็นสิริมงคลและขจัดสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาให้หมดไป เพิ่มให้ตัวเองมีบุญมากขึ้นและทำให้เกิดความสบายใจ โดยเชื่อว่าการทำความดีไว้เพื่อจะได้รับผลดีในชีวิต และอาจส่งผลไปถึงอนาคตอีกด้วย ชาวประมงจึงเป็นกลุ่มคนไทยอีกกลุ่มหนึ่งที่ยึดมั่นในศาสนาพุทธมาอย่างยาวนาน

นวนิยายเรื่อง ฝั่งแสงจันทร์ กล่าวถึง ป้าฉิมอยากให้ลูกชายที่ชื่อแมวไปบวชสักพรรษา หลังเขากลับมาจากทะเล เพราะฆ่าสัตว์ทำบาปมามาก ควรบวชเพื่อพักจิตใจและสร้างบุญกุศลให้กับตัวเอง ดังตัวอย่าง

ป้าจันทร์ก็เล่าถึงลูกชายสองคนของแกอีก ไฉ่แมว ไฉ่น้อย ป้าหน้าฟ้าใหม่มันคงกลับมาหรอก ป้าจะให้ไฉ่แมวบวชสักพรรษา ออกเรือหากินมานาน ฆ่าปูฆ่าปลาก่อกรรมทำเวรมา มากแล้ว บวชพักผ่อนร่างกายพักฟื้นจิตใจ บุญกุศลป่าขอยกให้มันรับเอาไปทั้งหมดคนเดียว...

(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 180-181)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อของชาวประมงในศาสนาพุทธที่ยึดถือการบวชพระ ชายไทยที่เป็นพุทธศาสนิกชนเมื่ออายุครบยี่สิบปี พ่อแม่จะนิยมให้ลูกผู้ชายบวชเป็นพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ในวัดตลอดทั้งสามเดือน ชาวไทยถือว่าการบวชเป็นการตอบแทนคุณพ่อคุณแม่ที่ให้กำเนิดเพื่อให้พ่อแม่มีความสุข และผู้บวชเองก็ได้ตั้งใจที่จะถือศีลและปฏิบัติเป็นพระที่ดี ทำให้ผู้บวชได้บุญ และยังได้โอกาสศึกษาธรรมวินัย สวดมนต์ ฟังพุทิตใจ ปรับโครงสร้างความคิด และทำใจให้สงบด้วย

นวนิยายเรื่อง ใต้กัง กล่าวถึง พ่อของจางได้ทำบุญตักบาตรพระในตอนเช้าเพื่อขอขอบคุณความโชคดีที่ทำให้เรือของจางกลับมาถึงฝั่งได้อย่างปลอดภัย ดังตัวอย่าง

ปาฏิหาริย์เกิดขึ้นแล้ว ไม่เพียงตัวจางเองที่นึกขอบคุณที่เรือลำนี้ไม่จมหายไป หรือถูกปล้นนำไปขายต่อยังประเทศเพื่อนบ้าน เติญของเขาเองก็ถึงกับตื่นเข้ามาตักบาตรพระทำบุญ ไม่ได้ขอพรอะไรเพิ่ม นอกจากขอบคุณโชคที่เคียงข้างแกอีกครั้งหนึ่ง

(ใต้กัง. 2562 : 31)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงที่นับถือศาสนาพุทธได้ทำบุญตักบาตรพระในตอนเช้าเพื่อความเป็นสิริมงคล และขอบคุณในอำนาจของพระพุทธรูปที่ทำให้ชาวประมงรอดพ้นจากอันตรายกลางทะเลมาได้เป็นอย่างดี

3) ความเชื่อพระเครื่อง

พระเครื่องถือได้ว่าเป็นเครื่องรางของขลังที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ชาวประมงนิยมเช่าบูชาพระเครื่องขนาดเล็กที่พกติดตัวหรือมีเก็บไว้ในบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นการมุ่งหวังเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจตามแต่พุทธรูปของพระเครื่องที่มีไว้ครอบครอง

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ดอมเป็นใต้กังใหม่จะนำเรือออกทะเลทำประมงเที่ยวแรก บนลำคอกของเขาสวมพระเครื่องไว้ด้วย นอกจากนี้ ถ้าแกกักก็มักใส่พระเครื่องติดตัวตลอด เป็นการยึดถือบูชาพระเครื่อง ดังตัวอย่าง

เรือศิลา 5 ออกจากฝั่งเที่ยวแรก ดอมยื่นยิ้มผล่อยู่หลังพวงมาลัย เขาสวมกางเกงแพรใหม่เอี่ยม สร้อยทองและพระเครื่อง วาววับอยู่บนลำคอ หัวผมเรียบแปล้

ถ้าแกกักยื่นเท้าสะเอวมองจากหัวสะพาน กางเกงแพรสีสด สร้อยทองและพระเครื่องต้องแสงแดดเป็นประกาย เรือลำใหม่แล่นลับตาไปแล้ว แกยื่นถักกับเจียงถึงแผนการต่าง ๆ

(คนข้ามฝัน. 2556 : 153)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า พระเครื่องเป็นสิ่งที่ชาวประมงนิยมพกไว้ติดตัวตลอดเวลาตอนออกเรือไปทำประมง เจ้าของเรือหรือไต้มักจะมีพระเครื่องซึ่งความเชื่อที่ว่าพระเครื่องเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่เกิดอันตรายหรือไม่สบายใจ ชาวประมงเชื่อว่าพระเครื่องสามารถปกป้องตนและบันดาลให้ทำประมงได้สำเร็จ

4) ความเชื่อเรื่องวิญญาณ

ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณนับเป็นความเชื่อพื้นฐานของคนทุกเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ คนไม่ว่าจะเติบโตมาในสังคมใดหรือวัฒนธรรมใดก็ตามมักจะมีเชื่อเรื่องของวิญญาณปรากฏอยู่ในสังคมคู่กับความเป็นมนุษย์อยู่เสมอ

นวนิยายเรื่อง ไต้ก๋ง กล่าวถึง เหตุการณ์เกี่ยวกับชายคนเดียวที่ห้าข้อเรื่องนำศพทั้งหมดเข้าฝั่ง ผู้คนทุกคนเชื่อว่าเป็นวิญญาณของผู้ตายเข้าสิงร่างชายคนนี้จึงพาเรือกลับมาถึงฝั่งได้ ดังตัวอย่าง

*จางแม้จะเรียนจบมหาวิทยาลัย ปริญญาตรีที่
วิทยาศาสตร์ไม่อาจพิสูจน์ได้เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งกับคน
ทะเล กระแสเล่าลือที่ผู้คนรอบชายฝั่งเชื่อกันว่า วิญญาณไต้ก๋ง
และคนเรือที่ถูกฆ่าตายเข้าสิงร่างโจรสลัด แล้วบังคับให้เรือทำ
พาเรือเข้าฝั่ง...*

(ไต้ก๋ง. 2562 : 30)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณในสังคมชาวประมงที่ว่า คนที่เสียชีวิตแล้ววิญญาณของเขาจะเข้าสิงตัวร่างกายมนุษย์ เมื่อมนุษย์ถูกวิญญาณเข้าครอบงำ มนุษย์จะตกอยู่ใต้อำนาจของวิญญาณและแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่วิญญาณสั่ง แม้แต่คนที่เรียนหนังสือสูง ก็ยังมีความเชื่อแบบนี้เช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนในสังคมชาวประมงยังมีความเชื่อแบบดั้งเดิมในเรื่องของวิญญาณเข้าสิงร่างของมนุษย์ได้อยู่ ที่เชื่อเช่นนี้ก็เพื่ออธิบายเหตุการณ์หรือสิ่งที่แนวคิดหรือความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถอธิบายได้นั่นเอง

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง กลุ่มชาวประมงมีความเชื่อที่ว่าเมื่อพบเห็นศพในกลางทะเล และนำศพที่พบขึ้นเรือนำมาส่งยังฝั่ง ถือเป็นสิ่งที่ดี ดังตัวอย่าง

*...พวกเขาถือว่าศพเป็นสิ่งนำโชค ดวงวิญญาณเจ้าของร่าง
ที่ใกล้ย่อยสลายนั้นจะคอยคุ้มครองเรือพวกเขาให้ปลอดภัยจาก
ภัยอันตรายทั้งปวง ได้ปลามาเต็มลำทุกเที่ยว และประสบโชคดีใน
อีกหลาย ๆ ด้าน*

(คนข้ามฝัน. 2556 : 314)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องวิญญาณของศพที่พบเห็นในทะเล เมื่อช่วยนำขึ้นฝั่งเพื่อเผาและทำพิธีทางศาสนาให้ถือว่าเป็นโชคดี วิญญาณของศพจะคุ้มครองเรือให้ปลอดภัย และจะนำโชคลาภมาทำให้การทำมาหากินได้ดี แสดงถึงชาวประมงเชื่อสิ่งที่เหนือธรรมชาติ มีอยู่ในสังคม และวิญญาณมีอำนาจช่วยเหลือคนได้ หากพิจารณาความเชื่อนี้ว่าเป็นอุปายในการให้ชาวประมงที่ลอยเรือออกไปทะเลไกลแสนไกลได้เป็นผู้นำศพที่ลอยไปไกลในทะเลได้กลับขึ้นฝั่งมาทำพิธีทางศาสนาเพื่อให้ผู้ตายได้จากไปอย่างสงบและญาติพี่น้องคนตายได้เคารพศพคนตาย ก็นับเป็นอุปายที่แยบยลที่สร้างความเชื่อให้ชาวประมงได้ช่วยเหลือนำศพที่ลอยกลางทะเลได้กลับขึ้นฝั่ง ความเชื่อจึงเข้ามามีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพประมงเป็นอย่างสูง เพื่อทำให้เกิดความอุ่นใจ ความมั่นใจ เกิดขวัญและกำลังใจ เหล่านี้สะท้อนถึงความเชื่อซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางการดำเนินชีวิตของชาวประมง

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงชาวประมงนับถือแม่ย่านาง เชื่อว่าแม่ย่านางเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นำโชคลาภมาสู่ชาวประมงและคอยปกป้องคุ้มครองเรือมิให้เกิดอันตราย ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาพุทธ การไหว้พระ การตักบาตร การเข้าวัดทำบุญ ความเชื่อเรื่องกรรม ชาวประมงนิยมสวมใส่พระเครื่องด้วยความศรัทธาและสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับตัวเอง เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่เกิดอันตรายหรือไม่สบายใจ นอกจากนี้ ชาวประมงเชื่อว่าวิญญาณผู้ตายมีอำนาจช่วยเหลือชาวประมงและนำโชคลาภมาให้การทำประมงได้ดีขึ้นด้วย

3.4.2 ประเพณี

ประเพณีเป็นความประพฤติของกลุ่มชนที่ยึดถือเป็นแบบแผนสืบต่อกันมานาน และเป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติด้วย ในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ปรากฏภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในด้านประเพณี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ลอยกระทง

งานประเพณีลอยกระทงเป็นวัฒนธรรมที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน เป็นประเพณีที่แสดงถึงความผูกพันของวิถีชีวิตคนไทยกับสายน้ำที่หล่อเลี้ยงสรรพชีวิต จึงมีการจัดงานประเพณีลอยกระทงขึ้นเพื่อประชาชนจะได้รำลึกถึงพระคุณของสายน้ำที่ได้ใช้อุปโภคและบริโภคมาตลอด ชาวประมงได้ฉลองประเพณีลอยกระทงเหมือนกับกลุ่มคนอื่น ๆ ในประเทศไทย

นวนิยายเรื่อง ฝั่งแสงจันทร์ กล่าวถึง บรรยากาศของงานลอยกระทงได้ดึงดูดความสนใจของพลเมื่อเข้าฝั่งมา หน้าวัดถูกตกแต่งด้วยสายไฟที่สวยงาม มีกิจกรรมต่าง ๆ ในงานวัดและผู้คนเที่ยวเล่นอย่างสนุกสนาน ดังตัวอย่าง

บรรยากาศงานลอยกระทงเตะตามตมตั้งแต่ตอนเรือแล่น
ผ่านปากอ่าวเข้าสู่ลำคลอง ผ่านหน้าวัดแลเห็นสายรุ้งและไฟดวง
เล็ก ๆ ระโยงระยาง พอตกถึงคำคืนคงพร้อมกันส่องแสง
พริบพราย ... งานประจำปีของวัดปากคลองเริ่มตั้งแต่วันขึ้นเก้าค่ำ
... เสียงประทัดและดอกไม้ไฟจากมือชุกชนของพวกเขา
เด็ก ๆ เสียงเพลงจากเครื่องขยายเสียงของกองอำนวยการจัดงาน
ดังกระหึ่ม ครั้นถึงลานวัดก็แลเห็นร้านรวงกระจายกันเต็มบริเวณ
พื้นที่บร้อยไร่ ผู้คนเดินกันขวักไขว่

(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 119-120)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลอยกระทงเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับคนไทย ไม่ว่าจะ
เป็นชาวประมงหรือชุมชนกลุ่มอื่น ก็มีการฉลองวันลอยกระทง ในทุก ๆ ปีแต่ละชุมชนมักจะจัดงาน
ประจำปีในวัดและจัดติดกันยาวหลายวัน เนื่องจากวัดเป็นสถานที่สาธารณะและทำกิจกรรมทางสังคม
เพื่อให้ชาวบ้านได้มาฉลองวันลอยกระทง ทำบุญกับครอบครัว ในงานวัดจึงมีกิจกรรมมากมาย
และเต็มไปด้วยร้านขายของ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ก็จะมาเที่ยวเล่นอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน

นวนิยายเรื่อง ฝั่งแสงจันทร์ กล่าวถึง ป้าฉิมและจอมกำลังช่วยกันทำกระทงอยู่ใน
บ้านเมื่อพลเดินขึ้นไปบนเรือน ป้าฉิมพูดกับพลว่าเธอสามารถทำกระทงให้ถ้าเขาอยากได้ แต่พล
เกรงใจจึงจะไปซื้อที่วัดเอา ดังตัวอย่าง

...พอก้าวขึ้นบ้านก็เห็นป้าฉิมกับจอมกำลังช่วยกัน
ทำกระทง ใบกล้วยและดอกบานไม่รู้โรยเกลื่อนกระจายอยู่บน
พื้นบ้าน “มึงจะเอาไปลอยสักอันมัยพล กูจะทำเผื่อ” ป้าฉิมเงย
หน้าถาม

ผมส่ายหน้าตอบแกล้งเกรงใจ “ลำบากป้าเปล่า ๆ ผม
ไปซื้อเอาที่วัดดีกว่า”

(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 126)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนไทยจะทำกระทงในวันลอยกระทง เนื่องจากคนไทย
ต้องการลอยกระทงเพื่อขอบคุณแม่น้ำและอวยพรเพื่อขอความสุขแก่ตัวเองและครอบครัว การทำ
กระทงจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก และทำจากวัสดุธรรมชาติจะทำให้วันลอยกระทงมีความหมายมากขึ้น
ผู้ใหญ่มักจะชอบทำกระทงให้ลูกหลานหรือเพื่อนเอาไปลอยกระทงกันในวัด สะท้อนถึงความมีน้ำใจ
ของผู้คนในชุมชน จึงเห็นได้ว่าประเพณีลอยกระทงเป็นวัฒนธรรมไทยที่สวยงามและคนไทยรักษา
สืบทอดประเพณีของบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี

2) งานแต่งงาน

งานแต่งงานเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของคนไทยที่มีการจัดขึ้นตั้งแต่สมัยโบราณ เพราะเป็นพิธีการที่บุคคลสองคนตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัวเดียวกัน และเป็นการสร้างเครือขายระหว่างเครือญาติ การแต่งงานแบบไทยดั้งเดิมเป็นพิธีที่มีความงดงาม และเต็มไปด้วยวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลายออกไป

นวนิยายเรื่อง ไต่ก้ง ได้กล่าวถึง ประเพณีเกี่ยวกับงานแต่งงานของกลุ่มคนในท้องถิ่นริมทะเลที่มีความเรียบง่าย จะดำเนินการจัดเตรียมพีชมงคลและจัดพิธีเล็ก ๆ เจ้าบ่าวแต่งงานด้วยชุดไทยโบราณ ส่วนใหญ่จะมีคนในครอบครัวและเพื่อนสนิทแห่ขบวนขันหมากไปบ้านเจ้าสาวร่วมกัน ดังตัวอย่าง

*ประเพณีของคนพื้นถิ่นนี้ไม่มีอะไรยุ่งยากและมากพิธีการ
หนุ่มสาวที่เติบโตขึ้นพร้อมจะแต่งงานกับคนที่ตนพึงใจ หรือคน
ผู้หลักผู้ใหญ่เห็นควรแล้วสู่ขอให้ได้ทุกฤดูกาล ต้นกล้วยและอ้อยลำ
ใหญ่ถูกเตรียมพร้อมแล้ว กิ่งมาถึงไม่นานขบวนขันหมากเล็ก ๆ ก็
แห่เคลื่อนไปยังบ้านเจ้าสาว จอนแต่งตัวด้วยชุดไทย พาดสไบที่
ไหล ไบหน้าเข้ม ๆ อาบด้วยคราบแป้งจาง ๆ เคียงคู่กับเพื่อนสนิท
วัยเดียวกัน*

(ไต่ก้ง. 2562 : 323)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ประเพณีงานแต่งงานของกลุ่มชาวประมงบางพื้นที่ จัดพิธีแต่งงานให้ง่ายขึ้นตามความต้องการ ส่วนใหญ่ครอบครัวของฝ่ายเจ้าสาวและเจ้าบ่าวจะรู้จักกันดีหรือรู้จักกันพอควรแล้ว พ่อแม่มีแนวโน้มให้ลูกเป็นผู้ตัดสินใจเลือกคู่ครองเอง แต่ก็ยึดถือปฏิบัติขั้นตอนแต่งงานตามขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ การนำพีชมงคล ขนมงคลต่าง ๆ มาเป็นองค์ประกอบ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความหมายมงคลต่อชีวิตคู่ อาทิ ต้นกล้วยซึ่งสื่อถึงการแตกหน่อ มีลูกเยอะ และอ้อยซึ่งแสดงถึงความหวานของคู่บ่าวสาว เป็นต้น เจ้าบ่าวต้องใส่ชุดไทยตามประเพณี และเพื่อนสนิทร่วมนำขันหมากไปบ้านเจ้าสาวอย่างสนุกสนาน แสดงให้เห็นว่างานแต่งงานเป็นสิ่งสำคัญของคนไทยและเป็นสิริมงคลต่อคู่บ่าวสาวด้วย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า คนไทยมีประเพณีมากมายในสังคม ซึ่งประเพณีลอยกระทงเป็นวัฒนธรรมของคนไทยสืบทอดกันมาแต่โบราณ กลุ่มชาวประมงนิยมฉลองงานลอยกระทงอย่างใหญ่โต ในชุมชนมีงานวัดอำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านได้มาเที่ยวและทำบุญ สมาชิกในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำกระทงแล้วนำไปลอยน้ำ ถือเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมของไทยไว้มิให้สูญหายไป นอกจากนี้ ประเพณีงานแต่งงานก็ถือเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต ส่วนมากเป็นการแต่งงาน

แบบไทยโบราณ ประกอบด้วยพิธีต่าง ๆ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีแต่ละพื้นที่ไว้ แสดงถึงความ เป็นเอกลักษณ์และเป็นสิริมงคลต่อคู่บ่าวสาวด้วย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมในสังคมชาวประมงที่ปรากฏ ในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย พบว่า ด้านความเชื่อ ชาวประมงปฏิบัติความเชื่อเกี่ยวกับ แม่นาง เชื่อว่าแม่นางเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สามารถนำโชคลาภมาสู่ชาวประมงและแม่นางปกป้อง คุ่มครองเรือมิให้เกิดอันตรายได้ ความเชื่อในศาสนาพุทธ การไหว้พระและหมั่นสะสมทำบุญในวัดโดย เชื่อว่าการทำความดีจะได้รับกรรมดีและผลดีในชีวิต ยึดถือการบวชพระ และนิยมทำบุญตักบาตร ความเชื่อพระเครื่อง นิยมบูชาเพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับตัวเอง เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจใน ยามที่เกิดอันตรายหรือไม่สบายใจ ความเชื่อเรื่องวิญญาณ ชาวประมงเชื่อว่าวิญญาณเข้าสิงตัวร่างกาย มนุษย์ได้ และวิญญาณผู้ตายมีอำนาจช่วยเหลือคนได้และนำโชคลาภมา ทำให้การทำมาหากินได้ดี ด้านประเพณี ชาวประมงนิยมฉลองงานลอยกระทงที่วัดในชุมชน ผู้คนมาทำบุญและร่วมกิจกรรม คนไทยลอยกระทงเพื่อขอบคุณแม่น้ำและอวยพรเพื่อขอให้มีความสุขแก่ตัวเองและครอบครัว ประเพณีงานแต่งงาน กลุ่มชาวประมงบางพื้นที่จัดพิธีแต่งงานให้ง่ายขึ้นตามความต้องการ แต่ก็ได้ ยึดถือปฏิบัติขั้นตอนแต่งงานตามขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่จะต้องเป็น ผู้จัดการดูแลจัดเตรียมพานขันหมาก อีกทั้งมีการนำพิฆมมงคล ขนมงมงคล ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความหมาย มงคลต่อชีวิตคู่ เจ้าบ่าวใส่ชุดไทยโบราณและเพื่อนเจ้าบ่าวร่วมนำขันหมากไปบ้านเจ้าสาว อย่างสนุกสนาน แสดงให้เห็นถึงงานแต่งงานเป็นสิ่งสำคัญของคนไทย และเป็นสิริมงคลต่อคู่บ่าวสาว

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย ได้สะท้อนชีวิตความเป็น อยู่ของชาวประมงแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ชีวิตความเป็นอยู่บนเรือกับชีวิตความเป็นอยู่บนฝั่ง สภาพชีวิตความเป็นอยู่บนเรือของชาวประมงต้องพึ่งพาอากาศธรรมชาติทำมาหากินอยู่บนเรือ เป็นความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย พื้นที่ใช้นอนมีน้อยอย่างคับแคบ ด้านอาหารการกินบนเรืออย่าง อุดมสมบูรณ์ กินอาหารทะเลเป็นหลัก บางมื้อก็กินหมู ไก่ ผักชนิดต่าง ๆ ที่เตรียมมาจากฝั่ง เครื่องแต่งกายของชาวประมงที่อยู่บนเรือมีลักษณะเรียบง่าย มักจะใส่กางเกงทรงหลวม ชายาว ส่วนเสื้อชาวประมงมักจะใส่เสื้อยืดคอกลมแขนยาว สวมใส่สบาย เนื้อผ้าบางเบา และราคาถูก ขณะทำประมงในกลางทะเล มีอุปกรณ์สื่อสารบนเรืออย่างครบถ้วนและมีการติดต่อสื่อสารด้วยวิทยุ สื่อสารหลายชนิดเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้รวดเร็ว ทำให้ทำประมงได้ง่ายและเกิดผลประโยชน์ มากขึ้น สภาพชีวิตความเป็นอยู่บนฝั่งของชาวประมง มักตั้งที่อยู่ใกล้ชิตริมคลองและฝั่งทะเลเพื่อความ สะดวกในการขึ้นลงเรือไปทำประมง บ้านเรือนมักเป็นบ้านเดี่ยวและบ้านยกพื้นสูง ขนาดบ้าน ไม่กว้าง วัสดุทำด้วยไม้ บรรยากาศใกล้ชิตริมชิตริมชาติ ส่วนบ้านเรือนของคนทีฐานะดีเป็นบ้านสองชั้น หรือสามชั้นแบบทันสมัยขึ้น ขนาดบ้านใหญ่ซึ่งคนในครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข อาหารการกินบนฝั่งมีความเรียบง่าย มักซื้ออาหารสำเร็จหรือหาร้านอาหารที่ใกล้ท่าเรือเป็นหลัก

การแต่งกายของชาวประมงมีลักษณะสวยงาม มักสวมใส่เสื้อยืด กางเกงยีนที่ทันสมัย การคมนาคมในชุมชนประมงระบบขนส่งสาธารณะประเภทสองแถวไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวประมง จึงใช้รถจักรยานยนต์ในการเดินทางเป็นหลัก ครอบครัวที่ร่ำรวยมีรถยนต์ส่วนบุคคลใช้เพื่อสะดวกสบายมากขึ้น ภาพสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมชาวประมง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ที่ดี ทั้งเป็นสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก สามีกับภรรยา และพี่กับน้อง มักจะเป็นความสัมพันธ์ที่มีความเหนียวแน่น ผูกพันสายเลือดเดียวกันซึ่งทุกคนมีความรับผิดชอบหน้าที่ในครอบครัว ขยันทำงาน ยังมีความรักและความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้องในสังคมชาวประมงมีทั้งดีและไม่ดี ความสัมพันธ์ที่ดีมีความสามัคคีกันรักใคร่เป็นหนึ่งเดียวกัน หัวหน้าเอาใจใส่ดูแลลูกน้องและลูกน้องก็ซื่อสัตย์ต่อหัวหน้า ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ ความสัมพันธ์ที่ไม่ดี คือ หัวหน้านิสัยไม่ดี เอาเปรียบลูกน้อง จึงเกิดความขัดแย้งกัน ลูกน้องต้องอดทนและทำงานอย่างไม่มีความสุข ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนเป็นสิ่งที่ดีงาม เพื่อนให้ความช่วยเหลือแก่กัน มีความจริงใจต่อกัน เป็นมิตรภาพที่แท้จริง และเห็นคุณค่าของเพื่อนเสมอ ภาพสะท้อนคุณธรรมของชาวประมง ได้แก่ ความกตัญญู ลูกหลานชาวประมงรู้จักช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานมาตั้งแต่เล็ก และคนรุ่นใหม่มีความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ในชุมชน รู้จักเคารพและมีน้ำใจต่อผู้ใหญ่ อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ความขยัน ชาวประมงขยันในการทำมาหากิน พยายามเรียนรู้ทักษะในการหาปลา และขยันทำภารกิจต่าง ๆ ภายในบ้าน ความอดทน ชาวประมงมีความอดทนสูง ต่อสู้กับความยากลำบากในการทำงาน ปรับตัวทั้งร่างกายและจิตใจให้เข้ากับการทำงานให้มากที่สุด ความมีน้ำใจ ชาวประมงมีจิตใจที่ดีงาม มักเป็นผู้ให้และอาสาช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ ยังรู้จักแบ่งปันเสียสละเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจเพื่อนที่เดือดร้อน และยังรักสัตว์ ช่วยเหลือสัตว์ ทำให้คนในสังคมชาวประมงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความพอเพียง ชาวประมงยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการทำอาชีพ และการดำเนินชีวิต หารสัตว์น้ำในทะเล มีที่ดินสร้างบ้านและปลูกพืชพอเหมาะตามความต้องการของตน ภาพสะท้อนวัฒนธรรมไทยในสังคมชาวประมง ด้านความเชื่อ ชาวประมงปฏิบัติความเชื่อเกี่ยวกับแม่ย่านาง เชื่อว่าแม่ย่านางเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สามารถนำโชคลาภมาสู่ชาวประมง และแม่ย่านางปกป้องคุ้มครองเรือมิให้เกิดอันตราย ความเชื่อในศาสนาพุทธ การไหว้พระและหมั่นสะสมทำบุญในวัด เชื่อว่าทำความดีเพื่อจะได้รับกรรมดีและผลดีในชีวิต ยึดถือการบวชพระ และนิยมทำบุญตักบาตร ความเชื่อเรื่องพระเครื่อง นิยมบูชาเพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับตัวเอง เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ในยามที่เกิดอันตรายหรือไม่สบายใจ ความเชื่อเรื่องวิญญาณ ชาวประมงเชื่อว่าวิญญาณเข้าสิงตัว ร่างกายมนุษย์ได้ และวิญญาณผู้ตายมีอำนาจช่วยเหลือคนได้และนำโชคลาภมาทำให้การทำมาหากินได้ดี ด้านประเพณี ชาวประมงนิยมฉลองงานลอยกระทงที่วัดในชุมชน ผู้คนมาทำบุญและร่วมกิจกรรมคนไทยลอยกระทงเพื่อขอบคุณแม่น้ำและอวยพรเพื่อขอให้ตัวเองและครอบครัวมีความสุข ประเพณี

งานแต่งงาน กลุ่มชาวประมงบางพื้นที่จัดพิธีแต่งงานให้ง่ายขึ้นตามความต้องการ แต่ก็ยังยึดถือปฏิบัติ
ขั้นตอนแต่งงานตามขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่จะต้องเป็นผู้จัดการดูแล
จัดเตรียมพานขันหมาก อีกทั้งมีการนำพืชมงคล ขนมนมกล ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความหมายมงคลต่อชีวิตคู่
เจ้าบ่าวใส่ชุดไทยโบราณและเพื่อนเจ้าบ่าวร่วมนำขบวนขันหมากไปบ้านเจ้าสาวอย่างสนุกสนาน
แสดงให้เห็นว่างานแต่งงานเป็นสิ่งสำคัญของคนไทยและเป็น สิริมงคลต่อคู่บ่าวสาว

บทที่ 4

ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย

นวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย นอกจากการสะท้อนภาพสังคมชาวประมงแล้ว ยังได้เสนอเรื่องปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงด้วย ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย โดยแยกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาสังคมชาวประมง

4.1.1 ปัญหาครอบครัว

- 1) สามีใช้ความรุนแรงต่อภรรยาและลูก
- 2) สามีไม่มีรายได้ให้ครอบครัว
- 3) ภรรยามีชู้

4.1.2 ปัญหาความยากจน

- 1) รายได้ต่ำ
- 2) ภาวะหนี้สิน

4.1.3 ปัญหาอาชญากรรม

- 1) ยาเสพติด
- 2) การพนัน
- 3) การทำร้ายร่างกาย
- 4) การฆ่าคน

4.1.4 ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม

- 1) การถูกเอาเปรียบ
- 2) การถูกคนอื่นดูถูก

4.1.5 ปัญหาสิ่งแวดล้อม

- 1) ภัยธรรมชาติ
- 2) การทำลายระบบนิเวศ

4.1.6 ปัญหาการทำประมง

- 1) การเดินเรือผิดกฎหมาย
- 2) การจับปลาในพื้นที่หวงห้าม
- 3) การจับปลาผิดวิธี

4.1.7 ปัญหาสุขภาพ

- 1) โรคเอดส์
- 2) โรคหนองใน
- 3) โรคตับอักเสบ

4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมง

- 4.2.1 แนวทางแก้ไขปัญหาคงครว้
- 4.2.2 แนวทางแก้ไขปัญหาคงความยากจน
- 4.2.3 แนวทางแก้ไขปัญหาคงอาชญากรรม
- 4.2.4 แนวทางแก้ไขปัญหาคงความเหลื่อมล้ำในสังคม
- 4.2.5 แนวทางแก้ไขปัญหาคงสิ่งแวดล้อม
- 4.2.6 แนวทางแก้ไขปัญหาคงการทำประมง
- 4.2.7 แนวทางแก้ไขปัญหาคงสุขภาพ

โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 ปัญหาคงสังคมชาวประมง

การเปลี่ยนแปลงและความกดดันอย่างรุนแรงจากสภาพแวดล้อม สังคมชาวประมงของไทย ประสบปัญหาวิกฤตหลายประการ ที่จะมีผลกระทบต่อตรงหรือโดยอ้อมต่อเจ้าของและผู้ประกอบการประมง แรงงานประมงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ปัญหาคงสังคมชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย มีประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

4.1.1 ปัญหาคงครอบครัว

ปัญหาคงครอบครัวเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัว เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ทั่วไป เพราะคนในครอบครัวมีหลายคนหลายรุ่นซึ่งอาจจะมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันหรืออาจเกิดความไม่เข้าใจกันได้ ปัญหาในครอบครัวเป็นปัญหาที่สำคัญในชีวิตมนุษย์ เพราะครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของชีวิตมนุษย์ สำหรับปัญหาคงครอบครัวของกลุ่มชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย มีดังนี้

1) สามิใช้ความรุนแรงต่อภรรยาและลูก

นวนิยายเรื่อง ผึ้งแสงจันทร์ กล่าวถึง ตาเพิ่มพาลูกชายคนโตออกทะเลหาปลา ลูกชายตกเรือจมน้ำหายไป ภรรยาตาเพิ่มกล่าวโทษและไม่เคยให้อภัยตาเพิ่ม ต่อมาตาเพิ่มเปลี่ยนเป็นคนซี้โมโห คบเพื่อนไม่ดี ทะเลาะกับภรรยาบ่อยขึ้น ใช้ความรุนแรงตีภรรยาและลูก ดังตัวอย่าง

ลูกคนโตออกทะเลได้เพียงสองปี ขณะมีอายุสิบสองขวบ
คืนวันหนึ่งเรือแล่นออกจากเกาะสมุยมุ่งหน้าขึ้นเหนือเพื่อตระเวน
หาปลาที่หน้าปากน้ำชุมพร เขาตกเรือจมน้ำหายไปหาไม่เจอแม้
ซากศพ นั่นคือความผิดของพ่อที่ป่าจันทร์ไม่เคยให้อภัย...

ตาเพิ่มเปลี่ยนไปที่ละน้อย กลายเป็นคนโมโหร้าย
กินเหล้าเมายา และเริ่มคบเพื่อนฝูงมากหน้าหลายตา พ่อเมียมีย
ปากเสียงกันบ่อยครั้ง ชีวิตครอบครัวเต็มไปด้วยความขัดแย้ง
เข้าฝั่งมาแต่ละครั้งตาเพิ่มต้องหาเรื่องถกเถียงกับเมีย บางทีหันไป
ระบายอารมณ์ตบตีลูก ๆ หนักเข้าก็ลงไม้ลงมือกับเมีย

(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 89)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวของชาวประมงมีปัญหาสามีใช้ความรุนแรง
ต่อภรรยาและลูกซึ่งมีเหตุเกิดจากหัวหน้าครอบครัวพาลูกออกทะเลจับปลาแต่ไม่มีความรับผิดชอบต่อ
ความปลอดภัยของลูก ทำให้ลูกจมน้ำตาย ภรรยาจึงเอาผิดสามี ทั้งสองจึงเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน
สามีมีการถกเถียงกับภรรยาเมื่อเมาเหล้า ยังใช้ความรุนแรงตบตีภรรยาและลูก ๆ ของตน เด็กเติบโต
ในครอบครัวที่มีการใช้รุนแรง ทำให้ลูกไม่ได้รับความรักจากพ่อ ขาดความอบอุ่น ทำให้ชีวิตอยู่ร่วมกัน
อย่างไม่มีความสุข

นวนิยายเรื่อง ไต้ก๋ง กล่าวถึง แมนเป็นลูกของพัชรีและแต็ก แต่แต็กฟังแต่คำพูด
จากเพื่อนบ้านที่ว่าหน้าตาของแมนไม่เหมือนแต็ก สงสัยไม่ใช่ลูกของเขา แต็กจึงหาเรื่องและใช้ความ
รุนแรงต่อเมียและลูกยามเมาเหล้า ดังตัวอย่าง

...พัชรีตั้งท้องลูกคนนี้ก่อนแต็กจะถูกจับที่เวียดนาม
ถูกปล่อยตัวกลับมาเมียท้องโตขึ้น แรกไม่ได้ระวางสงสัยหรือเกิด
เรื่องบาดหมางต่อกัน จนกระทั่งแมนโตขึ้น ข้อสังเกตของเพื่อน
บ้านแว่วเข้าหู ลูกชายคนเล็กไม่มีอะไรเหมือนพ่อ เพื่อนบางคนเล่น
หนักสงสัยเมียมึงไปเอาคนข้างบ้าน ยามเมาหนัก ๆ แต็กจะหา
เรื่องอาละวาดบ่อยครั้งที่ทุบตีพัชรี และจับรางวัลเล็ก ๆ ของแมน
เหวี่ยงกระแทกฝาบ้าน

(ไต้ก๋ง. 2562 : 348)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาสามีทำร้ายร่างกายของเมียและลูกด้วยการตบตี
สาเหตุมาจากสามีขาดความเชื่อถือต่อภรรยา กลับไปเชื่อฟังคำพูดของคนข้างนอก ยังสงสัยภรรยา
ประพฤติดูไม่ดี ไปหาผู้ชายอื่นในเมื่อเขาไม่อยู่ฝั่ง จนเกิดปัญหาวุ่นวายขึ้น สามีติดสุราจน
มีนเมาและทำรุนแรงถึงขั้นลงไม้ลงมือกับภรรยาและลูกเสมอ ทำให้เกิดอันตรายหรือความเดือดร้อน

ทั้งทางกายและทางจิตใจต่อคนที่ถูกกระทำ ส่งผลเสียหายต่อสถาบันครอบครัวและคุณภาพของคู่สามีภรรยา ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องและความสงบสุขปลอดภัยของสังคมส่วนรวมด้วย

2) สามีไม่มีรายได้ให้ครอบครัว

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง ตาเพิ่มชอบดื่มเหล้า และแอบเที่ยวผู้หญิง รายได้ที่ได้มาจากการทำประมงจึงไม่เหลือให้ครอบครัว และบางครั้งมาแล้วเกิดมีเรื่องกับชาวบ้าน ทำให้ป่าจันทร์อับอายมาก ดังตัวอย่าง

ตาเพิ่มกินเหล้าหนัก แกรมคอดไปเที่ยวหญิงหลายครั้ง
จนป่าจันทร์จับได้ ไม่ค่อยมีเงินเหลือกลับบ้าน เมมาแล้วเอะอะ
โวยวายลั่นไปทั่วซอย ขว้างปาข้าวของใส่บ้านเรือนชาวบ้าน และมี
เรื่องกับคนละแวกนี้ ป่าจันทร์อับอายขายหน้าแต่ไม่กล้าต่อปาก
ต่อคำกับผี...

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 89)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาครอบครัวที่เกี่ยวกับสามีไม่มีรายได้ให้ครอบครัว เนื่องจากผู้นำในครอบครัวนำรายได้ไปซื้อเหล้าและเที่ยวผู้หญิงจนหมด จึงไม่เหลือเงินเลี้ยงดูคนในครอบครัว และภรรยาไม่สามารถเลี้ยงกับสามีได้ เนื่องจากกลัวสามีใช้ความรุนแรงต่อตน ส่งผลกระทบต่อคนในครอบครัวเกิดความเดือดร้อน ทำให้ครอบครัวมีเงินไม่พอกับการใช้จ่ายต่าง ๆ ในบ้าน จึงต้องดำรงชีวิตอย่างยากลำบาก

3) ภรรยามีคู่

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง รัมย์เคยแต่งงานมาก่อนและรักภรรยามาก แต่เขาจับได้ว่าภรรยาเป็นชู้กับผู้ชายอื่นเมื่อเขากลับมาถึงบ้าน ทำให้ชีวิตคู่แตกแยก เขากลายเป็นคนไร้เป้าหมายในชีวิต ดังตัวอย่าง

...สำหรับรัมย์ซึ่งเคยแต่งงานมาตั้งแต่วัยรุ่นหนุ่ม กับหญิง
สาวคนแรกที่เขาตกหลุมรัก... เข้าฝั่งเพราะเครื่องกัณฑ์เกิดเสีย
ขึ้นมา รัมย์กลับห้องเช่าด้วยความคิดถึงเมีย และเขาก็ตั้งใจที่เรือเข้า
ฝั่งเร็วกว่ากำหนด

นั่นคือจุดเปลี่ยนครั้งใหญ่ของชีวิต ภาพเมียคบชู้ผู้ชาย
ติดตามฝั่งใจเขามาเท่านั้น และเปลี่ยนเขาจากชายหนุ่มผู้เปี่ยมด้วยความ
ฝัน กลายเป็นคนเฉื่อยชา ทำงานตามหน้าที่ไปอย่าง
ซังกะตาย...

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 126)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาภรรยาไม่ซื่อสัตย์ต่อชีวิตคู่ของอาชีพชาวประมงเกิดขึ้นเนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ชายมักต้องออกทะเลไปทำประมงเป็นเวลานาน และทั้ง

ภรรยาให้คอยอยู่บนฝั่ง เมื่อเวลาผ่านไปนาน ๆ ก็ทำให้ภรรยาขาดความอบอุ่นใจและเกิดการกระทำนอกใจสามีด้วยการมีความสัมพันธ์กับผู้ชายคนอื่น การที่ภรรยามีชู้นั้นย่อมถือว่าเป็นการเสื่อมเสียเกียรติยศของชายผู้เป็นสามีอย่างร้ายแรงที่สุด ซึ่งส่งผลให้ทั้งคู่ต้องเลิกร้างกัน แต่ถึงแม้จะเลิกร้างกันไปแล้ว แต่การมีชู้ของภรรยาก็ได้ส่งผลต่อชีวิตทั้งชีวิตของผู้ชายคนหนึ่งให้กลายเป็นคนที่ไม่มีความสุข ไม่มีชีวิตที่ดีอีกต่อไปทั้งชีวิตของผู้ชายคนหนึ่งเลยทีเดียว

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาครอบครัวชาวประมงในด้านสามีใช้ความรุนแรงต่อภรรยาและลูก สาเหตุจากสามีมักถือตัวเองเป็นใหญ่ในครอบครัว แต่ขาดความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนซึ่งต้องเลี้ยงดูครอบครัว และครอบครัวที่พ่อติดเหล้ามักทำร้ายภรรยาและลูกเมื่อเกิดความขัดแย้งกัน ด้านสามีไม่มีรายได้ให้ครอบครัว เพราะผู้นำในครอบครัวเอารายได้ไปซื้อเหล้าและเที่ยวผู้หญิงจนไม่เหลือเงินให้คนในครอบครัวใช้ ทำให้ครอบครัวมีความเดือดร้อน ด้านปัญหาภรรยามีชู้ เนื่องจากอาชีพประมงต้องออกทะเลนาน คนที่มีภรรยามักถูกภรรยาทิ้งหรือภรรยามีชู้ ผู้เป็นสามีได้รับความอับอายขายหน้า ทำให้ทั้งสองคนเลิกหย่าร้างกัน

4.1.2 ปัญหาความยากจน

ความยากจนเป็นภาวะความขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การที่สังคมมีปัญหาความยากจนมากขึ้นเพียงใด ย่อมส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต รวมถึงการขาดโอกาสที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในหลาย ๆ ด้าน ในสังคมชาวประมงของไทย มีคนจำนวนมากที่มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพน้อย ต้องรับใช้แรงงานในการทำประมงเป็นหลัก มีสภาพความเป็นอยู่ที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่สังคมวางไว้ และไม่สามารถจะหาสิ่งจำเป็นมาสนองความต้องการทางร่างกายและจิตใจได้อย่างเพียงพอ

1) รายได้ต่ำ

นวนิยายเรื่อง ฝั่งแสงจันทร์ กล่าวถึง ลูกเรือประมงรอรับรายได้อยู่บ้านเจ้านายด้วยสีหน้าไม่ดีนัก การจับปลาได้น้อย ทำให้ส่วนแบ่งรายได้ก็น้อยลง บางคนจึงได้รับเงินค่าจ้างไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัวและไม่พอจ่ายหนี้สินที่ยังค้างไว้ ดังตัวอย่าง

...ลูกเรือเกือบสี่สิบคนนั่งออกันอยู่หน้าบ้าน รอเรียกชื่อเข้าไปรับเงินทีละคน พวกเขาสีหน้าไม่ดี เรือจับปลาได้น้อย เงินส่วนแบ่งที่หักจากการเบิกใช้สองวันห้าสิบสองวันร่อยแล้ว ทุกคนเหลือกันไม่ถึงพันบาท บวกกับเงินล่วงหน้าที่ต้องไปอีกเจ็ดร้อย คนมีลูกเมียต้องนั่งกุมขมับ คนมีหนี้สินไม่พอใช้จ่ายอย่างแน่นอน ...

(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 204-205)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กลุ่มชาวประมงส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับรายได้ที่ต่ำ รายได้ที่ได้จากการขายปลาในแต่ละเที่ยวมักขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำและกำหนดไม่ได้ตายตัวชัดเจน เพราะบางช่วงฤดูปลาน้อย ระดับรายได้น้อยส่งผลเสียให้ครอบครัวขาดเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีพ หรือไม่สามารถส่งลูกหลานเล่าเรียนได้เท่าที่ควร และบางคนที่มืหนี้จะไม่พอจ่ายหนี้สิน จนต้องกู้เงินเพิ่มเพื่อชีวิตอยู่รอด สภาพการดำรงชีวิตของชาวประมงที่มีรายได้น้อยไม่พอจ่าย ทำให้ครอบครัวยากจนและสถานภาพทางเศรษฐกิจไม่มั่นคง มีภาวะหนี้สินมากขึ้นอีกด้วย

นวนิยายเรื่อง เทียวเรือสุดท้าย กล่าวถึง คุณเล่าการทำงานของเขาเองซึ่งทำงานกับเรือประมงทุกคืน แต่ได้รับค่าแรงเป็นรายวันที่น้อยมาก จึงไม่เคยมีเงินเหลือใช้ ดังตัวอย่าง

*ข้ากลับมามหาชัยอีกครั้งหลังจากไปอยู่สตูลเกือบปี
ทำงานกับเรือลากแคะเย็นออกเช้าเช้า กินค่าแรงวันละแปดสิบบาท
มันเป็นชีวิตที่น่าเบื่อมาก ค่าแรงได้ทุกวันก็จริง แต่ไม่เคยมี
เหลือสักเก็ดเดียว...*

(เทียวเรือสุดท้าย. 2551 : 31)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ค่าตอบแทนที่ชาวประมงได้รับแบบจ่ายรายวัน มีอัตราค่าตอบแทนที่ต่ำมาก เนื่องจากพวกเขาเป็นกลุ่มคนชั้นแรงงานที่ต่ำ ใช้จ่ายร่างกายอย่างเดียว และเรือประมงธรรมดา คือแบบเย็นไปเช้ากลับจับปลาได้น้อยกว่าเรือลำใหญ่ที่ออกทะเลไปไกล และงานเรือเล็กก็เบา กว่างานเรือใหญ่ จึงได้รับค่าแรงน้อย ชาวประมงคนที่ใช้จ่ายมากก็มักจะไม่มีเงินอยู่กับตัว ทำให้ชีวิตเกิดความเบื่อหน่ายและขาดกำลังใจในการทำงาน

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง กลุ่มชาวประมงต้องทำงานหนัก และมักประสบความเจ็บปวดทางร่างกาย แต่ผลตอบแทนที่ได้รับเพียงเล็กน้อย เนื่องจากจับปลาไม่ได้ ดังตัวอย่าง

*ทุกคนเจ็บเนื้อปวดตัวกับการทำงานที่ผลตอบแทนน้อย
เข้าฝั่งพร้อมความหวังอันเล็กกระจอยและเงินสองร้อยบาท
ครั้งเรือแล่นออกสู่ทะเลอีกครั้ง พวกเขาหวังลึก ๆ ว่าเรือคง
จับปลาได้เสียที*

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 83)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับชาวประมงได้รับรายได้น้อยจากการทำประมง เนื่องจากงานประมงจะได้รับเงินค่าจ้างและค่าตอบแทนจากการแบ่งเปอร์เซ็นต์ในการหาปลาแต่ละเที่ยวได้ปริมาณปลาไม่เท่ากัน ลูกเรือประมงทุกคนออกไปหาปลา ความเสี่ยงสูงและยากลำบากแต่ผลตอบแทนน้อยนิด จึงไม่สามารถบำบัดความต้องการของการดำรงชีวิตได้ ก็ย่อมมีผลกระทบตามมาที่ก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ และคนในสังคมมีชีวิตยากจนมากขึ้น แต่ไม่ว่า

คำตอบแทนจะได้น้อยเพียงใด ชาวประมงก็ยังคงออกหาปลาด้วยความหวังที่จะได้ปลามากขึ้น จนเพิ่มรายได้ให้ตนเองในสักวันหนึ่ง

2) ภาวะหนี้สิน

นวนิยายเรื่อง กลางทะเลลึก กล่าวถึง ลูกเรือประมงคนที่เป็นหนี้ เมื่อได้รับค่าจ้าง แล้วต้องจ่ายหนี้ทันที เพราะพ่อค้าเงินกู้มายืนรอรับเงินใช้หนี้อยู่ตรงใกล้กับที่จ่ายเงิน จึงต้อง กู้เงินกับพ่อค้าเงินกู้อีกครั้งเรื่อยไป ดังตัวอย่าง

ขณะลูกหนี้เดินเข้าไปเบิกเงิน พ่อค้าเงินกู้จะยื่นรอใกล้
ปากประตูเก่ง... บางคราวลูกหนี้ผู้นำสงสารเดินทำตาละห้อย
ออกมา พุดวิงวอนเสียงสั่น “ผมไม่มีเงินเหลือเที่ยวเลยบัง”

“ใช้มาก่อน” เสียงชิงชังเด็ดขาด

“ผมเหลืออยู่เพียงแค่นี้” ลูกหนี้คลี่เงินในมือซึ่งเหลืออยู่
เพียงไม่กี่ร้อย

เจ้าหนี้ยิ้มอย่างมีเมตตา “ใช้มาให้ครบก่อนอันนี้
ขาดเหลือเท่าไรค่อยมากู้ใหม่”

(กลางทะเลลึก. 2553 : 68)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงส่วนหนึ่งมีปัญหาเรื่องหนี้สิน หนี้เกิดจากการใช้จ่ายเกินตัวและนำเงินอนาคตมาใช้ เมื่อได้รับรายได้ที่ได้มาจากการทำงานก็ต้องนำไปจ่ายหนี้ ทำให้ไม่เหลือเงินที่จะใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้ชาวประมงต้องกู้เงินอีกเพื่อซื้อของใช้ในชีวิตประจำวัน และยังต้องจ่ายค่าดอกเบี้ยอีกด้วย เกิดปัญหาทางการเงิน แม้จะทำงานหนัก ได้ค่าจ้าง แต่เงินหายไปหมดกับการจ่ายหนี้ และจ่ายค่าดอกเบี้ย จนทำให้ชาวประมงตกอยู่ในวงจรแห่งหนี้สินนี้ อย่างยาวนาน ไม่มีที่สิ้นสุด

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง เจตต์และหมงเล่าเรื่องความโหดร้ายของเจ้าหนี้เงินกู้ให้เพื่อน ๆ ฟัง ดังตัวอย่าง

เจตต์พร้อมหมงคู่หู นำข่าวสารมาถ่ายทอดสู่เพื่อนร่วม
ลำเรือ เขาพูด “นำสงสาร บางคนซื้อของติดหนี้ไว้หกร้อย รับเงิน
มาใช้หนี้แล้วยังติดลบอีกร้อยหนึ่ง คนค้าขายอย่างฉันทนพอจะยกหนี้
ให้ได้ พวกแขกเงินกู้ไม่ได้ใจดีแบบนี้ ลูกหนี้คนไหนจ่ายเงินที่
ติดค้างไว้ไม่ครบ เพอร์นิเจอร์ที่พอมีราคาติดตัวอยู่ก็จะถูกริบ ไม่ว่าจะ
สร้อยแหวน นาฬิกา หรือแม้แต่กางเกงยีนเก่า ๆ”

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 231)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การเกิดภาวะหนี้สินมีให้เห็นอยู่บ่อย ๆ ในสังคม ชาวประมงที่ตกอยู่ในวงจรมีหนี้สิน รายจ่ายจึงมากกว่ารายได้ตลอดเวลา เงินรายได้จากการออกเรือหมดไปกับการจ่ายหนี้ทั้งหมดและหากเงินที่ได้รับไม่พอจ่ายหนี้ก็จะถูกยึดทรัพย์สินของในบ้านไปจ่ายแทนเงิน การเป็นหนี้จึงเป็นปัญหาหนักที่สุดสำหรับชาวประมง และการมีหนี้สินมานานทำให้ชีวิตต้องเดือดร้อน ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของตนเองและคนในครอบครัวได้

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความยากจนในสังคมชาวประมง รวมทั้งรายได้ต่ำและภาวะหนี้สิน ชาวประมงได้เงินรายได้จากการจับปลาอย่างไม่มั่นคง และอัตราค่าจ้างตอบแทนที่ต่ำ ส่งผลให้รายได้ไม่พอใช้สำหรับในการดำรงชีวิตของครอบครัว ด้านภาวะหนี้สิน ชาวประมงมักใช้สินเชื่อบุคคลกู้เงินจากพ่อค้าเงินกู้มาใช้ล่วงหน้า และต้องชดเชยดอกเบี้ยของการกู้ ทำให้เกิดปัญหาหนี้สินติดตัวตลอดมาและบางคนชำระหนี้ไม่ได้ จนถูกเจ้าหนี้ยึดทรัพย์สินที่มีอยู่ ส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต

4.1.3 ปัญหาอาชญากรรม

ปัญหาอาชญากรรมเป็นการกระทำของคนในสังคมที่ผิดทางกฎหมายและมีความรุนแรง เช่น การติดยาเสพติด การพนัน การฆ่าคน เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และยังสร้างความไม่สงบให้แก่สังคมด้วย ปัญหาอาชญากรรมที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย มีหลายปัญหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ยาเสพติด

การเสพยาเสพติดเป็นปัญหาวิกฤตที่มีแนวโน้มการขยายตัวแพร่ระบาดเพิ่มขึ้นในสังคม และปัญหานี้ไม่ใช่แค่ปัญหาตัวบุคคลอย่างเดียว แต่เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ และก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมอื่น ๆ ตามมามาก กลุ่มชาวประมงบางคนติดยาเสพติดประเภทเฮโรอีนและกัญชา

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง หลิวติดยาเสพติด เขาจึงไม่กล้ากลับบ้านหาญาติพี่น้อง เขากลับถูกตำรวจจับในระหว่างเดินทาง และไม่ยอมให้คนใกล้ชิดรู้และเป็นห่วงอาการผิดปกติของเขา ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่คนในครอบครัว ดังตัวอย่าง

ทางกลับบ้านที่ทั้งยาวและไกล หลิวเคยนึกภาพการเดินทาง หากเขาพกผงขาวติดตัวไปสักหัวตะปูแล้วถูกตำรวจจับก็คงติดคุกหลายปี และถ้ารอดปลอดภัยถึงบ้าน แอบฉีดยาตัวเองอาการก็คงฟ้องให้ป้ารุ่นจับได้ แรกแก่ก็คงไม่เข้าใจหรอกว่าเขาคนอะไรหนักหนา สงสัยแล้วก็คงเฝ้าถามด้วยความเป็นห่วง ถึงเขาจะ

โกหกใครบ่อย แต่บ้านุ่นเป็นยิ่งกว่าแม่คนที่สอง เขาไม่กล้าพูดกับ
กับเขา

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 160)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาเสพติดเป็นปัญหารุนแรงในสังคมชาวประมง การติดยาเสพติดเป็นสิ่งที่กฎหมายกำหนดห้ามไว้ และผู้ที่กระทำความผิดเสพสารเสพติดจะต้องได้รับการลงโทษหากถูกตำรวจจับได้ ลูกเรือประมงส่วนใหญ่ห่างไกลจากบ้าน จึงแอบติดผงขาวจนยากที่จะเลิกได้ เป็นการกระทำที่ทำร้ายต่อสุขภาพของตนเองและส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของสมาชิกในครอบครัว ทำให้ชีวิตของทุกคนประสบแต่ความทุกข์

นวนิยายเรื่อง ไต้ก๋ง กล่าวถึง กลุ่มชาวประมงซึ่งผู้ที่ติดยาเสพติด ทำงานเช้าและไม่มีแรงหลังหมดยาให้เสพ จนเกิดอาการปวดร่างกาย ต้องนอนชมอยู่บนเรือ ดังตัวอย่าง

สิ่งหล่อเลี้ยงเลือดหมดกระดูก งานหน้าเรือเริ่มเอื่อยช้า
อาการแทรกซ้อนเล่นงานนักนิยมฉีตตัวเองจนถึงขั้นนอนชม ลูกขึ้น
ทำงานไม่ไหว ปวดกระดูกเมื่อต้องนั่งเลือกปลากลางสายฝน
บางคนห้อยตัวเองกับท้ายเรือถ่ายอุจจาระที่ไหลเป็นน้ำ

(ไต้ก๋ง. 2562 : 297)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกเรือประมงที่ติดยาเสพติด ส่วนมากเวลาออกเรือไปทำการประมงต้องเตรียมผงขาวไปใช้เสพให้มีจำนวนเพียงพอจนถึงเวลาที่เรือกลับเข้าฝั่ง แต่หากมีไม่พอเสพจะมีอาการทางร่างกายที่แสดงออกมาอย่างชัดเจน ตั้งแต่การปวดตามส่วนต่าง ๆ รวมทั้งกล้ามเนื้อ กระดูก และปวดศีรษะอย่างรุนแรง นอกจากนี้ ยังมีอาการจุกภายใน อ่อนเพลียอย่างหนัก เฮอร์นีนออกฤทธิ์โดยการเข้าไปกดระบบประสาท ถ้าได้เสพผงแล้วมักทำงานอย่างขยันขันแข็ง แต่ถ้าไม่มีเสพจะไม่กระตือรือร้นในการทำงาน และง่วงนอนตลอดเวลา ทำให้การทำงานไม่ประสบความสำเร็จ ไม่สามารถทำงานหนักบนเรือได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป ส่งผลเสียต่อร่างกายของตนเอง ต่อเจ้าของเรือที่จะต้องมีคนงานที่ไม่มีประสิทธิภาพอยู่บนเรือ ทำให้การออกเรือในครั้งนั้นได้ผลงานไม่เป็นไปตามที่เจ้าของเรือหวังไว้ เพราะคนงานในเรือติดยา ขาดยาจนทำงานบนเรือได้ไม่ดีเท่าที่ควร

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง รมย์ชวนหลิวลองเสพผงขาว ตอนแรกเสพเพื่อใช้เที่ยวผู้หญิงได้สนุกมากขึ้น แต่ต่อมา หลิวก็ติดยาเสพติดอย่างหนัก ต้องซื้อยามาเสพตลอดเวลา ดังตัวอย่าง

เขารับหลิวเป็นศิษย์รุ่นน้องร่วมสำนัก ด้วยเหตุผลตาม
คำชี้แนะที่สืบทอดกันมา ผงขาวเป็นตัวช่วยให้เที่ยวผู้หญิงได้
รื่นรมย์ยาวนานที่สุด แรก ๆ หลิวก็ทิ่มแทงเส้นเลือดตัวเองด้วย
จุดประสงค์นี้ ครั้นต่อเนืองมานานปี เขาก็ไม่ต่างจากรมย์ ผลจาก

ตรอกแห่งนั้นมาถึงเรือ เขาก็อยู่กับตัวเองในมุมเงียบ
โดยไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวใดในโลกใบนี้

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 127)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกเรือประมงส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นอยู่ในช่วงศึกษาคณะ
มีความอยากรู้อยากลองเมื่อเพื่อนชวนให้ทดลองก็ทดลองเสพและติดในที่สุด และในเรื่องลำเดียวกัน
หากมีลูกเรือติดยาเสพติด ก็ จะหาพรรคพวกชักชวนลูกเรือคนอื่นให้ทดลองสูบเหมือนกัน
ส่งผลกระทบต่อผู้เสพยามมีอาการติดยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ ขาดความสนใจในตนเองและเรื่องราว
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และยิ่งอาจชักชวนทำให้ผู้อื่นเสพยามมากขึ้นอีกด้วย

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง ลุงซุ่มกับเขากำลังสูบกัญชาอยู่
บนหลังคาเรือ ไม่นานได้พจนก็ลงมาชอกกัญชาแบ่งมาสูบด้วยกัน ดังตัวอย่าง

ลุงซุ่มกับเขทลานชาย ลงมาเปิดห้องชุดน้ำแข็งขึ้นมาล้าง
หัวกระป๋องขึ้นหลังคาได้ไม่นาน กลิ่นฉุนของกัญชาก็ลอยคลุ้งไปกับ
สายลม ได้พจนซึ่งเหนียวล้ากับจ้อโซนาร์ผลลงมาขอแบ่งไป
พันลำสูบ

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 49)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กัญชาเป็นยาเสพติดประเภทหนึ่งที่ชาวประมงมักใช้
เสพในช่วงที่เครียดหรือเหนื่อยจากการทำงาน ผู้เสพกัญชาจะมีภาวะอารมณ์และจิตใจที่เปลี่ยนไป
ส่งผลต่อสมองและร่างกาย ทำให้ผู้เสพเกิดความตื่นตัว คึกแ่ง สนุกสนาน และหัวเราะร่าเริงได้
ตลอดเวลา แต่กัญชาก็เข้าไปทำลายสมอง ทำให้มีอาการเหมือนเมามึนอ่อน อย่างไรก็ตาม การเสพ
กัญชาก็ส่งผลเสียต่อปอดและทำลายระบบภูมิคุ้มกันในร่างกายให้เสื่อมสภาพทรุดโทรมต่อไป
แต่ชาวประมงบนเรือมักไม่ได้คิดถึงผลเสียนี้ แต่คิดแค่ว่าเสพกัญชาเพื่อคลายเครียดเท่านั้น

2) การพนัน

การพนันเป็นการเล่นชนิดหนึ่งเพื่อเอาเงินหรือสิ่งอื่นใดด้วยการเสี่ยงโชค การพนัน
แบ่งได้หลายอย่าง รวมทั้งการพนันในการแข่งขันและการพนันโดยการทำนายผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน
อนาคต ถึงแม้กฎหมายไทยกำหนดว่าการพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่ก็มีคนจำนวนมากไม่น้อยในสังคมนี้
ยังเล่นพนันอยู่อย่างแพร่หลาย รวมทั้งกลุ่มชาวประมงด้วย

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง กลุ่มลูกเรือประมงชอบเล่นการพนันในเรื่อง
ยามว่าง เจ้ามือนั่งตรงกลาง มีถ้วยและลูกเต๋าวางอยู่ คนอื่นมักเข้าไปเสี่ยงโชค แต่เวลาไม่นานทุกคน
ก็แพ้ให้เจ้ามือทั้งหมด ดังตัวอย่าง

...สัปดาห์ขึ้นไปดูบ่อนไฮโลกำลังพันตุ๊กกันอย่างดุเดือด พู่นั่ง

พุงพับอยู่กลางวงล้อม ถ้วยและลูกเต๋าวางอยู่บนแผ่นกระดานอัน

เป็นเสมือนลายแทงขุมทรัพย์แห่งการเสี่ยงโชค เกิดและคนอวนอีก
แปดรายรวมทั้งลุงหนุ่ยรวมแทงเจ้ามือที่นั้งยี่มแผ่น
หน้าตักฟูเต็มไปด้วยเหรียญและธนบัตรหลายราคา
เพิ่งเปิดฉากเล่น แต่ไฮโลดูร้ายกว่าไพ่ป๊อกหลายเท่า นายท้ายอาจ
เผด็จศึกลูกขาทั้งหมดลงได้ภายในไม่กี่ชั่วโมง
(คนข้ามฝั่ง. 2556 : 99)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการเล่นพนันในสังคมชาวประมงในช่วงที่ใช้ชีวิต
อยู่บนเรือประมง การพนันเป็นสิ่งที่ลูกเรือนิยมเล่นโดยเฉพาะเล่นบนเรือขณะที่ว่างจาก
งานประจำ คนเล่นพนันร่วมกันอย่างตื่นเต้น แต่บางคนเล่นพนันมากจนไม่เหลือเงิน การพนันทำให้
เกิดผลเสียหลายอย่าง ทั้งด้านสมอง และจิตใจ และยังทำให้เกิดปัญหาด้านการเงินซึ่งไม่พอใช้ใน
ชีวิตประจำวัน ทำให้ชีวิตเกิดความยากจนได้ แต่สำหรับกลุ่มชาวประมงบนเรือ พวกเขามองว่าการ
พนันไม่ใช่ปัญหาร้ายแรงสำหรับพวกเขานัก เพราะพวกเขาไม่ได้มีเงินมาเล่นการพนันมากมายอะไรนัก
แต่เป็นการเล่นเพื่อพักผ่อนและผ่อนคลายจิตใจมากกว่า

นวนิยายเรื่อง ฝั่งแสงจันทร์ กล่าวถึง กลุ่มชาวประมงใช้เวลาว่างเล่นพนันไม่ว่าใน
เรือหรือบนฝั่งก็ตาม มีการพนันหลายอย่างที่ใช้เงินเสี่ยงโชค ตัวละคร“ผม”เข้าหาตุ้มม้าหลังเสร็จงาน
บนฝั่ง เล่นจนเงินหมด แต่ก็ยังเข้าหาการพนันตามเคย ดังตัวอย่าง

ในเรืออวนดำ ยามว่างงานพวกเรามีการละเล่นสารพัด
ไม่ว่าหมากฮอส ไพ่ ไฮโล นันนี่ว ตัดปลา ตามเมืองชายฝั่งแต่ละ
แห่งก็เช่นเดียวกัน เรือเข้าฝั่งชายปลาตอนเช้า หลังจากทำงาน
ทุกอย่างแล้วเสร็จ ผมใช้เวลาว่างซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่ชั่วโมงก่อนเรือ
ออกวะเข้าหาตุ้มม้า แม้หลายครั้งมันทำให้ผมหมดตัว อดเหล้าและ
ไม่มีค่าขนม แต่ผมยังเฝ้ารอเข้าหานัน้อย่างดีอีวัน
(ฝั่งแสงจันทร์. 2553 : 75)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การพนันได้ระบาดในสังคมชาวประมงอยู่ใน
หลายพื้นที่ทั้งบนเรือและตามชายฝั่งและการพนันก็มีหลากหลายชนิด ทุกครั้งที่เข้าฝั่ง ชาวประมง
ที่ติดการพนันมักจะเล่นพนันจนเป็นนิสัย ไม่สามารถควบคุมการกระทำของตนให้เลิกเล่นการพนันได้
การพนันส่งผลให้เงินที่ได้มาจากการทำงานก็หมดไปอย่างรวดเร็ว ต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก
ต่อไป

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง รัมย์เล่นพนันจนเคยชิน บางครั้ง
ได้เงินมาเยอะ แล้วเขาก็เล่นมากขึ้นในครั้งต่อไป ทำให้เสียเงินหมดจนต้องนอนตากุ้งในเรืออย่างไม่มี
ทางเลือก ดังตัวอย่าง

...รัมย์เข้าร่วมแควดวงพนั้นจนเป็นที่คุ้นเคย บางคืนเขา
 ขณะไฮโลได้เงินเป็นหมื่น แล้วอีกคืนถัดมาก็แทบหมดตัวกับบวงไฟ
 ทุกครั้งที่หมดตัวนอนตากยุงในคานเรือ รัมย์ก็ยอมรับสถานภาพ
 นั้นโดยไม่ปริปากบ่น นั่นอาจเป็นคืนแรกบนฝั่ง ที่เขาไม่ได้ใช้เข็ม
 แแทงเส้นเลือดของตัวเอง

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 127)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กลุ่มชาวประมงบางคนจิตใจจดจ่อกับการพนัน
 ตลอดเวลา ไม่สามารถคิดและทำอย่างอื่น มีความอยากเล่นและขาดสติควบคุมตัวเอง เวลาเล่นได้
 ก็เกิดความโลภอยากได้มากขึ้น ในที่สุดก็สูญเสียเงินจำนวนมาก ไม่เคยตระหนักในความจริงที่ว่ามี
 คนที่ประสบผลสำเร็จจากการพนันน้อยมาก และได้เสียกันคราวละมาก คนที่เล่นหมดตัวก็เสียใจ
 ซึ่งส่งผลเสียที่ร้ายแรงทั้งต่อตนเองและสังคม และมีแนวโน้มที่จะหันไปหายาเสพติดหรือ
 ทำสิ่งผิดกฎหมายอื่น ๆ ได้อีก

3) การทำร้ายร่างกาย

การทำร้ายร่างกายเป็นการก่อพฤติกรรมรุนแรงต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะกระทำด้วยใช้
 แรงกายหรือด้วยวิธีอื่นก็ตาม ทำให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจซึ่งเป็นปัญหาของสังคมที่มีผลกระทบ
 ต่อความปลอดภัยของชีวิต และสังคมนี้เมื่อเรื่องทำร้ายร่างกายเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ดอมมักหาเรื่องทำร้ายลูกเรือคนใหม่ที่อยู่
 ร่วมกันบนเรือ ทำให้ได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรง ดังตัวอย่าง

คนงานใหม่จำนวนนับไม่ถ้วนเคยตกเป็นเหยื่ออารมณ์ร้าย
 ของดอม บางคนหัวร้างข้างแตก บ้างแขนขาหัก หลายคนสาหัสจน
 ต้องหยอดน้ำข้าวต้ม ไม่เพียงหมดเท่าเข้าศอกเท่านั้น ของใกล้มือที่
 หยิบฉวยง่าย ไม่ว่าจะเป็นคราด พลั่ว และเหล็กยึดปลาไก่อ่
 พร้อมจะเป็นอาวุธให้ดอมทำร้ายคนอื่นได้ทุกเมื่อ

(คนข้ามฝัน. 2556 : 23-24)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการกระทำรุนแรงระหว่างชาวประมงด้วยกัน
 เหตุจากผู้กระทำผิดใช้อารมณ์ของตนตัดสินปัญหา และมีเจตนาทำร้ายร่างกายของลูกเรือใหม่ให้ได้รับ
 บาดเจ็บสาหัส เป็นพฤติกรรมที่มีความผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกายผู้เสียหายซึ่งไม่สามารถ
 ช่วยเหลือตนเองได้ สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นและทำให้สังคมไม่มีความสงบสุข

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ถ้าแกกักให้ดอมจัดการกับลูกจ้างคนที่หนีไป
 โดยใช้กำลังทำร้ายลูกจ้างให้เจ็บช้ำแต่ไม่ได้ถึงขั้นตาย รับรองด้านกฎหมายเอาโทษหนักต่อผู้กระทำผิด
 ไม่ได้ ดังตัวอย่าง

เจ้าแก๊กก็เปิดโอกาสให้ดอมทำร้ายนักโคตรมได้เต็มที
 รับประกันว่าเรื่องราวไม่ไปถึงตำรวจอย่างเด็ดขาด แกพรรำเตือน
 ดอมว่าอย่าให้มันถึงตาย เอาแค่ให้หลาบจำ เจ้าแก๊กก็รอบคอบ
 มากในเรื่องนี้ สอนให้ดอมรู้วิธีทำร้ายคนโดยมีกฎหมายเอาโทษ
 หนักไม่ได้ ทำให้เจ็บหรือซ้ำข้างใน อย่าให้บาดแผล

(คนข้ามฝัน. 2556 : 43)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การทำร้ายร่างกายเป็นปัญหาหนึ่งที่ไม่พึงปรารถนา
 ให้เกิดขึ้นในสังคมชาวประมง เหตุมาจากทุกคนมีความต้องการผลประโยชน์ของตน และเจ้านาย
 ปล่อยให้ลูกน้องคนหนึ่งลงโทษลูกจ้างคนที่หนีไปโดยใช้วิธีทำร้ายร่างกายให้เจ็บ แต่ไม่ปรากฏให้เห็น
 บาดแผลทางกาย ทำให้เรื่องถูกบิดเบือนไปจากความเป็นจริง จนตำรวจก็เอาโทษผู้กระทำผิดไม่ได้
 ส่งผลให้ผู้ร่วมสังคมเลียนแบบการทำร้ายร่างกายคนอื่นเมื่อเกิดความแค้น ทำให้สังคมชาวประมงที่มี
 การทำร้ายกันกลายเป็นสังคมที่น่าอยู่

นวนิยายเรื่อง เที้ยวเรือสุดท้าย กล่าวถึง ได้กั้งบังคับให้ลูกเรือทำงานอยู่ตลอดและ
 ไม่ให้เวลาพัก ฟันทองไม่ทำตามคำสั่ง จนโดนลงโทษด้วยวิธีการที่รุนแรงและน่ากลัว ดังตัวอย่าง

...ฟันทองโดนจับได้ขณะที่ยังหลับสนิท จุมโป่ถือบังตอจี
 หลังมาที่ข้างตุ๊กวาน บังคับให้คุกเข่าลงกับพื้น ช่างเครื่องหัวถังสี
 ซึ่งมีน้ำมันเครื่องอยู่เกือบเต็มตามมา แล้วก็เทราดบนหน้าฟันทอง
 “ไม่หลาบจำเสียที” ช่างเครื่องถอยห่างจากร่างโขก
 น้ำมันเครื่องของฟันทอง ซึ่งตามองแล้วขู่ว่า “ถ้าจับได้อีก
 หนเดียว กูราดน้ำมันแล้วจะจุดไฟเผา”

(เที้ยวเรือสุดท้าย. 2551 : 102)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า แรงงานประมงจำเป็นต้องอยู่กลางทะเลที่ห่างไกลและ
 โดดเดี่ยวเป็นเวลานาน ขณะเดียวกันก็เอื้อให้นายจ้างหลบเลี่ยงข้อกฎหมายที่ช่วยคุ้มครองสวัสดิภาพ
 ของแรงงาน จึงเกิดปัญหาการทำร้ายร่างกายกันได้โดยไม่กลัวความผิด ในกรณีที่ได้กั้งทำร้ายร่างกาย
 ลูกเรือกลางทะเล ไม่มีใครสามารถเอาผิดได้ ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตของลูกเรือประมง

นวนิยายเรื่อง ในกั๊กดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง เขมาเหล่าจึงหาเรื่องจิตร
 แต่จิตรชกหน้าเขา ทำให้เขตกน้ำ ดังตัวอย่าง

เขาไม่ได้พลัดตกน้ำเพราะฤทธิ์เหล้าดองยา แม้น้ำสีแดงกำ
 จะทำให้เขาเมาจนเกิดเขม่นกับเพื่อนลูกเรือด้วยกัน แต่แรงที่
 ส่งร่างของเขาหงายหลังฝั่งตกรือ คือกำปั้นไม่หุ้มนวมของจิตรที่ชก
 สวนออกไปเต็มแรง

(ในกั๊กดักและกลางวงล้อม. 2561: 132)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการใช้รุนแรงในสังคมชาวประมงมีมากขึ้นเรื่อย ๆ เหตุจากลูกเรือชอบตีทะเล้าบนเรือและเกิดความไม่ชอบหน้ากัน จนก่อเหตุความรุนแรงกับเพื่อนบนเรือด้วยการทำร้ายร่างกายกัน จนอาจเกิดอันตรายอื่น ๆ ตามมาอีกได้

4) การฆ่าคน

การฆ่าคนเป็นการกระทำที่มนุษย์ถึงแก่ความตายทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา การฆ่าคนเป็นการทำผิดกฎหมายขั้นสูงสุด

นวนิยายเรื่อง กลางทะเลลึก กล่าวถึง บนเรือประมงเกิดเหตุการณ์การฆ่าคนตาย เพราะแย่งอาหารกัน ปั่นแย่งของกินจากต้มด้วยการใช้แขนรัดคอต้ม หยิกควักป็นพวงจะยิงปืน นัยรัดคอหยี หยิกยิงปืนอีกสองนัด จนทั้งสี่คนตายหมด ดังตัวอย่าง

*เสียงปืนสามนัดเรียกคนอวนทั้งหมดกรูกันเข้ามาที่
หน้าเรือ แม้อ่อนล้าและอดทิว แต่พวกเขาไม่อาจทนนิ่งเฉยอยู่ได้
สี่คนอนิ่งสิ้นใจไปแล้วเมื่อปลิวขึ้นมาจากห้องเครื่อง
ต้มค้ออ่อนพับลิ้นจุกปาก ส่วนอีกสามศพล้วนเปื้อนเลือด สายตา
ทุกคู่ตะลึงมอง นิ่งเงียบ ไม่มีความเห็น บางคู่เฉยชาและกระด้าง
บางคู่ตื่นตระหนกหวาดกลัว บางคู่มองตามหยาดเลือดที่ไหลผ่าน
รูระบายน้ำข้างกราบ หยดลงไปทางเงาสีแดงของกราบเรือ*

(กลางทะเลลึก. 2553 : 215)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ได้เกิดปัญหาการฆ่าคนภายในเรือประมง คนร้ายผู้ก่อเหตุ คือ ลูกเรือประมงลำเดียวกัน ด้วยเหตุต้องการความอยู่รอดของตน และเกิดความขัดแย้งขึ้นมาในการชิงทรัพย์ ลูกเรือประมงใช้อาวุธปืนยิงเข้าร่างกายของเพื่อนอีกคน เป็นการทำลายชีวิตผู้อื่นอย่างจงใจเพื่อผลตอบแทนผลประโยชน์ของตน แสดงให้เห็นว่าลูกเรือประมงไม่มีความปลอดภัยในเรือ และคนที่มองเห็นเหตุการณ์การฆ่าคนที่เกิดขึ้นนั้น บางคนไม่ใส่ใจและยืนอยู่ไกล เนื่องจากไม่อยากรหาเรื่องให้กับตัวเอง แต่บางคนก็เริ่มหวาดกลัวต่อเหตุการณ์การฆ่ากันตาย และเริ่มคิดว่าชีวิตลูกเรือประมงนั้นเสี่ยงต่อการถูกฆ่าตายได้ง่าย

นวนิยายเรื่อง เที้ยวเรือสุดท้าย กล่าวถึง ผู้นำในเรือบางคนมีปืนพกติดตัว บังคับให้ทุกคนต้องเชื่อฟังเขาและทำตามคำสั่ง และเคยเกิดเหตุการณ์ฆ่าลูกเรือประมงแล้วทิ้งลงใต้ทะเลมาแล้ว ดังตัวอย่าง

*พวกมันมีอำนาจควบคุมเรือ และปืนในมือก็สามารถ
ตั้งกฎเถื่อนอะไรขึ้นมาก็ได้
มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับลูกเรือที่หายไปไม่ได้กลับเข้าฝั่ง
พวกเขาเป็นคนจากที่อื่นนั่นแหละ หายไปเหมือนกอสวะเน่า ๆ*

*สักกอนหนึ่ง เคยมีลูกเรือหัวแข็งถูกฆ่าตาย แล้วก็ถูกถ่วงด้วย
ของหนักโยนทิ้งน้ำจมดิ่งลงสู่ก้นทะเล สาบสูญไร้ร่องรอย*

(เที่ยวเรือสุดท้าย. 2551 : 96)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การขาดกรรมบนเรือประมงที่ลอยลำอยู่กลางทะเล เป็นปัญหารุนแรงที่สุดในสังคมชาวประมง สาเหตุเกิดจากการไม่ทำตามกฎบนเรือและผู้มีอำนาจบนเรือมีอาวุธร้ายแรงคือปืน จึงใช้ปืนยิงลูกเรือจนตายและจับศพโยนทิ้งทะเลโดยเอาผิดกับคนยิงปืนไม่ได้เลย การฆ่าคนที่ลงทะเลทำให้การสูญเสียชีวิต เป็นการฆ่าคนตายโดยเจตนา ส่งผลกระทบต่อลูกเรือประมงมีการเสี่ยงต่อปัญหาการถูกฆ่ามากขึ้น

นวนิยายเรื่อง ใต้กัง กล่าวถึง ลูกเรือชาวพม่าโดนกดขี่รังแกบนเรือมากจนทนไม่ไหว จึงฆ่าคนบนเรือหมด ยกเว้นกิงที่จับเรือได้โดยถูกมัดขู่ว่าจับเรือไปส่งชาวพม่าที่เขตพม่าดังตัวอย่าง

*กิงยื่นจับหลังพวงมาลัยขณะมีดปลายแหลมสามเล่มท่าง
แผ่นหลังของเขาไม่ถึงครึ่งเมตร พร้อมจะเสือกแทงปลิดชีวิตได้
ทุกเมื่อ กลิ่นเลือดจากร่างอ้วนอูของนายท้ายซึ่งนอนสิ้นใจอยู่
บนพื้นกระดานคาวคลุ้งไปทั่ว บนพื้นกระดานหน้าเรือ ร่างหมดลม
หายใจอีกหกชีวิตถูกมัดเชือกนอนสงบอยู่คนละมุม ทั้งหัวหน้า
รองหัวหน้า ช่างเครื่อง พ่อครัว ช่างน้ำมัน และได้ผาด*

*คนงานพม่าสามคนพร้อมมีดปลายแหลมครบมือยืนอยู่
ทางด้านหลัง เบื้องหน้าไถลออกไปเกาะลูกใหญ่ในเขตพม่าโผล่พื้น
น้ำสูงขึ้นเป็นลำดับ...*

(ใต้กัง. 2562 : 40-41)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาอาชญากรรมทางทะเลมักจะมี ความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์เพื่อนำแรงงานเข้าสู่อุตสาหกรรม แรงงานต่างด้าวทำหน้าที่เป็นลูกเรือประมง แต่สภาพการทำงานเลวร้าย ถูกบังคับใช้แรงงานและละเมิดสิทธิมนุษยชน จนทนไม่ไหวเกิดการฆ่ากันกลางทะเลขึ้นอย่างร้ายแรง สร้างความเสียหายให้กับทั้งสองประเทศ อาชญากรรมทางทะเลไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้ถูกฆ่า แต่ยังมีผลเชื่อมโยงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลูนาซัยได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพปัญหาสังคมชาวประมงด้านอาชญากรรม ได้แก่ ปัญหายาเสพติด คนในสังคมชาวประมงมีผู้ที่ติดยาเสพติดมาก ทั้งฝั่งขาวและกัญชา เหตุเกิดจากลูกเรือประมงส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น มีความอยากรู้อยากลองเมื่อเพื่อนชวนให้ทดลอง และส่วนมากห่างไกลจากบ้าน เมื่อเกิดความไม่สบายใจก็แอบเสพ

ผงขาวจนติด ถ้าไม่มียาเสพจะไม่กระตือรือร้นในการทำงาน ทำให้การทำงานไม่ประสบความสำเร็จ ปัญหาการพนัน ชาวประมงมักเล่นพนันในยามว่างจากงานประจำ ไม่ว่าจะอยู่บนเรือหรืออยู่ตามชายฝั่ง บางคนเล่นพนันจนติดเป็นนิสัย ขาดสติควบคุมตนเอง จนกระทั่งเงินที่ได้มาจากการทำงานก็หมดไปอย่างรวดเร็ว การพนันทำให้เกิดผลกระทบหลายอย่างทั้งด้านสมอง จิตใจและทำให้เกิดปัญหาด้านการเงินซึ่งไม่พอใช้ในชีวิตประจำวัน ปัญหาการทำร้ายร่างกาย สังคมชาวประมงมีการใช้ความรุนแรงระหว่างกลุ่มคนชาวประมงด้วยกันจนได้รับบาดเจ็บ เหตุเกิดจากทุกคนเพื่อผลประโยชน์ของตน เจ้านายปล่อยให้ลูกน้องทำร้ายลูกจ้าง ซึ่งทางกฎหมายไม่สามารถเอาผิดได้ ส่งผลให้ผู้ร่วมสังคมเลียนแบบการทำร้ายร่างกายคนอื่นเมื่อเกิดความแค้น สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นและทำให้สังคมไม่มีความสุข ปัญหาการฆ่าคน เป็นการฆาตกรรมทางทะเลที่รุนแรงมากในสังคมชาวประมง คนร้ายผู้ก่อเหตุมักเป็นลูกเรือประมงลำเดียวกัน เป็นการทำลายชีวิตผู้อื่นอย่างจงใจเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของตน หรือการค้ามนุษย์เพื่อนำแรงงานเข้าสู่อุตสาหกรรม จนเกิดการฆ่ากลางทะเลอย่างร้ายแรง

4.1.4 ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำในสังคม

ความเหลื่อมล้ำ คือ ความไม่ได้รับการปฏิบัติหรือสิทธิ์อันควรได้จากสังคมอย่างเท่าเทียมกันของกลุ่มคนที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มคนที่มีเงิน มีอำนาจ มักได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่า ได้สิทธิ์ที่มากกว่ากลุ่มคนที่ยากจนและไม่มีอำนาจ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย มีดังนี้

1) การถูกเอาเปรียบ

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ยายเฉ่งและเจ้าแก้วกั๊กตัดรายได้ของซัพออกและจ่ายเงินค่าจ้างให้ซัพเพียงพันเดียว ใช้เป็นค่าเดินทางกลับบ้าน โดยอ้างว่าซัพทำเครื่องมือจับปลาให้เสียหาย และเกิดเรื่องวุ่นวายในเวลาทำประมง ดังตัวอย่าง

“ทำเต็มทีเที่ยวเดียวใช้ใหม่” ยายเฉ่งสรุป “จันทิเงินเดือนให้เที่ยวเดียว จะให้เหมือนคนอื่น ๆ ไม่ได้หรอก”

... ยายเฉ่งแยกแยะงศ์ห้าร้อยสองใบออกจากปีกใหญ่

“ส่งคาร์ถมันพันหนึ่งแล้วกัน ให้มากกว่านี้ไม่ได้หรอก”

“เอาตามนี้” เจ้าแก้วกั๊กเห็นด้วย “พันหนึ่งก็ถึงบ้านแล้ว”

ยายเฉ่งส่งเงินให้เจียง นางไม่หันมองมาทางซัพเลย

(คนข้ามฝัน. 2556 : 75)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการถูกเอาเปรียบในสังคมชาวประมง ผู้มีอำนาจในอุตสาหกรรมประมงได้รับประโยชน์จากการเอารัดเอาเปรียบแรงงานค่าจ้าง ชนชั้นแรงงานมักถูกคนที่มีความมั่งคั่งตัดสิน ถึงแม้ว่าทำงานเหมือนกันกับคนอื่น แต่เงินที่ได้น้อยกว่า นายจ้างเห็นแรงงาน

ของลูกจ้างไร้ค่า ทำให้คนที่ต่ำต้อยกว่ามีแต่ชีวิตยากจน คนจนยิ่งจนเพราะไม่มีทางที่จะหาเงินได้ คนรวยก็ยิ่งรวยทั้งกตซีคนจน ทำให้ฐานะของคนในสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง ลูกเรือประมงไม่ได้ส่วนแบ่งหลังทำงานครบปี แต่เพียงได้เงินคนละห้าร้อยบาท ถูกเถ่าแกโง่งอ้างว่าจับปลาไม่ดี ไม่พอแบ่ง บางคนต้องหาเรือใหม่ทำ เงินก็ไม่พอค่าเดินทางกลับบ้าน ดังตัวอย่าง

...ชายหนุ่มผู้นี้กำลังหาเรือลำใหม่ลง ภายหลังจากเรืออวน ล้อมซึ่งเขาทำงานมาสิบสามเดือนเพิ่งหยุดนี้ เงินไม่พอลำกลับบ้านที่ ปากพั่นนครศรีธรรมราช จับปลามาสิบสามเดือนไม่มีส่วนแบ่ง เถ่าแกให้คำรถกลับบ้านคนละห้าร้อยบาท

“หยัดแหม...” หน้าเข้มรกทหวดสะบัดไปมา “เขาว่าเรือ ได้ปลาขายสองสามร้อยหมื่น เถ่าแกบอกไม่พอแบ่ง ไอ้หยัดแหม... มันโง่ง”

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561: 229)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกเรือประมงได้รับการปฏิบัติจากนายจ้างด้วยความ เหลือมล้ำ ถูกละเมิดและเอาเปรียบจากนายจ้าง ซึ่งนางจ้างส่วนใหญ่เห็นแก่ตัวจนถึงขนาด ไร้มนุษยธรรม การกดราคาค่าแรงงาน เมื่อคิดบัญชีเสร็จลูกน้องมักถูกโง่งเพราะนายจ้างไม่บอกความ เป็นจริง สังคมชาวประมงที่มีการเอาเปรียบสูงเป็นสังคมที่ไม่น่าอยู่ ทำให้ลูกเรือประมงได้รับความ เดือดร้อน

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝืน กล่าวถึง สักพูดถึงเรื่องที่เจียงเคยรับปากไว้ว่า จะแบ่ง เปอร์เซ็นต์ให้ทุกคนหากจับปลาได้มาก แต่เถ่าแกไม่เชื่อและปฏิเสธแบ่งเงินให้ ดังตัวอย่าง

“ได้เจียงตกลงกับพวกเราไว้แล้ว” สักลุกขึ้นพูด “เมื่อเที่ยวที่เรือขายปลาได้ถึงสามสิบสองหมื่น เขาบอกได้ซัพและ บอกกับทุกคนว่าถ้าเรือจับปลาได้ระดับนี้ทุกเที่ยว เถ่าแกจะแบ่ง เปอร์เซ็นต์ให้”

“เจียงบอกพวกลืออย่างนั้นได้อย่างไร” ยายเอ่งเสียงแปร้น เหมือนข้างร้อง “เจียงไม่บ้าขนาดนั้นหรอก เห็นเขาไม่อยู่ลือก็เอา มาอ้าง ลือจะบ้าแล้ว เรือขนาดนี้ที่ไหนมีเปอร์เซ็นต์”

(คนข้ามฝืน. 2556 : 277)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลูกเรือประมงไม่น้อยที่ถูกเอาเปรียบจากเถ่าแก เรือเป็นอย่างมาก เรื่องที่รับปากด้วยวาจาจากลูกเรือประมงก็ไม่มีใครยอมทำตามสิ่งที่พูดไว้และถูกมอง ว่าพูดไม่จริงอีกด้วย นอกจากลูกเรือต้องทำงานหนักและอยู่อย่างลำบากแล้ว ยังไม่ได้รับความเป็น

ธรรมทางรายได้จากนายจ้างโดยแจ้งตัวเลขผลกำไรต่ำกว่าความเป็นจริงเพื่อเอาส่วนหนึ่งเข้าข้างตัวเอง ส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาวประมงจำนวนมากต้องเผชิญกับสภาพความแตกต่างในสังคม

2) การถูกคนอื่นดูถูก

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง ลูกเรือประมงไปถึงท่าเรือชายฝั่งแห่งใด มักถูกชาวบ้านที่อยู่ใกล้ชุมชนมองด้วยสายตาที่ดูถูกนิทา ดังตัวอย่าง

*ทุกหนทุกแห่งที่เรือพาสักบुकคลื่นฝ่าลมไปเยือน เขาจะ
เห็นสายตาคูหมิ่นไม่ไว้วางใจ คนเฒ่าคนแก่บางคนมองลูกเรือเป็น
เหมือนโจรสลัด สกปรกและโหดเหี้ยม เพิ่งปล้นฆ่าเรือลำอื่นมา
หยก ๆ*

(คนข้ามฝัน. 2556 : 205)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กลุ่มลูกเรือประมงส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น มักไม่ได้รับการไว้วางใจและการให้เกียรติจากคนในท้องถิ่น และถูกคนอื่นแสดงกิริยาวาจาเหยียดหยามในเรื่องของอาชีพการทำงาน ทำให้ชาวประมงได้รับความเสียหายโดยไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในสังคม และส่งผลกระทบต่อคนเหล่านี้เกิดความท้อแท้ทั้งชีวิตและจิตใจ ยังรู้สึกมีความต่ำต้อยของความเป็นมนุษย์ในสังคม การถูกผู้อื่นดูถูกจึงเป็นความเหลื่อมล้ำที่ลูกเรือประมงได้รับมาอยู่ทุกวัน

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลุนซัยได้สะท้อนให้เห็นถึงภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมชาวประมงด้านปัญหาการถูกเอาเปรียบ ลูกเรือประมง ทำงานหนัก แต่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางรายได้ นายจ้างขาดความยุติธรรม แบ่งรายได้ให้น้อยกว่าจำนวนเงินที่ควรได้รับ ทำให้คนเหล่านี้ต้องอยู่อย่างลำบาก ปัญหาการถูกคนอื่นดูถูก ทั้งในเรื่องของฐานะหรือความสามารถ กลุ่มลูกเรือประมงส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น มักถูกคนอื่นแสดงกิริยาวาจาเหยียดหยาม มีความต่ำต้อยของความเป็นมนุษย์ในสังคม

4.1.5 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรกลายเป็นปัญหาที่สำคัญในปัจจุบัน ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบซึ่งเป็นผลจากการกระทำของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงอยู่และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ สำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมในสังคมชาวประมง มีดังนี้

1) ภัยธรรมชาติ

ภัยธรรมชาติ หมายถึง ภัยอันตรายที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ การเกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น วัตภัย อุทกภัย ฯลฯ บางอย่างร้ายแรงน้อย บางอย่างร้ายแรงมากซึ่งอาจสร้างผลเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน

นวนิยายเรื่อง ผึ้งแสงจันทร์ กล่าวถึง มนัสเล่าถึงเหตุการณ์เรือประมงจมทะเลที่เกิดขึ้นในหลายปีก่อน ลูกเรือตายสูญหายไปจำนวนมาก เนื่องจากในทะเลอ่าวไทยและอันดามันประสบคลื่นพายุอย่างรุนแรง ดังตัวอย่าง

“ฉันเอ็งน่าจะได้อ่าวเรือจมที่อ่าวเบงกอล” เสียงของมนัสเรียบเรื่อย “ปีนั้นทะเลคลื่นจัด ทั้งอ่าวไทยด้านตะวันออกและทางอันดามัน พายุลูกนั้นชื่ออะไรจำไม่ได้ มันรุนแรงที่สุดเท่าที่เคยเห็นมา ตอนนั้นข้าออกเรือลากพม่า วันแล่นเข้าฝั่งก็เห็นคลื่นลูกขนาดภูเขาลูกแล้ว อีกสองสามวันถัดมามีข่าวว่าเรือลากบังกลาเทศหลายสิบลำจมลงที่ข้างเกาะมาร์ติน ลูกเรือหายไปเป็นร้อยเหลือรอดกลับมาไม่ถึงครึ่งด้วยมัง”

(ผึ้งแสงจันทร์. 2553 : 212)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาภัยธรรมชาติจากพายุเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมชาวประมงบ่อยมาก การประกอบอาชีพประมง เมื่อเกิดเหตุพายุพัดในทะเล อาจจะทำให้เรือประมงลำเล็กล่มได้ ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงทั้งลูกเรือจำนวนมากเสียชีวิต ไม่มีโอกาสอยู่รอดได้ และธุรกิจประมงทะเลก็ได้รับผลกระทบจากพายุมากเช่นกัน ชาวประมงต้องเผชิญกับความโหดร้ายของทะเล เสี่ยงอันตรายทั้งทรัพย์สินและชีวิต

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง เมืองปัตตานีเกิดภัยธรรมชาติ น้ำท่วมใหญ่จนถนนบางสายต้องใช้เรือเล็กในการเดินทางแทนรถ จนเกิดความวุ่นวายไปทั่วเมือง ดังตัวอย่าง

ลมหนาวเหมือนหมดแรงไปกับภูเขาสูงและท้องทะเลกว้าง ก่อนจะพัดถึงแผ่นดินใต้ แม้กระนั้น อากาศแห้งแล้งยังกระทบความรู้สึก ธงทิวบนหลังคาเรือซึ่งจอดเทียบฝั่งโบกสะบัดไม่หยุด เป็นช่วงปลายปีที่ปัตตานีเกือบทั้งเมืองจมอุทกภัย ถนนบางสายกลายเป็นที่สัญจรของเรือลำเล็ก ๆ แทนรถยนต์คันอื่น ตำรวจจราจรก็มีกุมหมวกกันน็อกเป็นบางครั้ง แล้วเป่านกหวีดลุยน้ำเข้าหาเรือพร้อมใบสั่ง จับปรับในฐานะฝ่าไฟแดง เอาผิดคนในเรือที่พยายามโต้แย้งข้อหาแรกกว่าใช้รถยนต์ผิดประเภท

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 205)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ ชุมชนชาวประมงประสบปัญหาอุทกภัย น้ำท่วมถนนหลายสาย ทำให้เดินทางลำบาก คนในชุมชนจึงใช้เรือเล็กแทนรถ น้ำท่วมได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของกลุ่มคนในสังคมโดยเฉพาะเรื่องการเดินทาง จนตำรวจต้องออกมา

ควบคุมการจราจรให้เป็นระเบียบ แต่ก็ทำได้ยากท่ามกลาง อุทกภัยจึงทำให้การทำงานของตำรวจ มีความยุ่งยากมากขึ้น

2) การทำลายระบบนิเวศ

ปัญหาการทำลายระบบนิเวศเกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่เข้าไปใช้ประโยชน์ จากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติมากเกินไป จนทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล กลายเป็นการทำลาย สิ่งแวดล้อมซึ่งทำให้ทรัพยากรลดน้อยลงและบางชนิดสูญพันธุ์ไป

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง ชาวประมงร่วมกันช่วยหาม ปลาฉลามสองตัวที่ได้มาขึ้นฝั่งขาย ปลาฉลามตัวใหญ่ซึ่งเล็กรองรับไม่ไหว ดังตัวอย่าง

*ฉลามยักษ์สองตัวที่สิ้นชีพลงกับเบ็ด ถูกกว้านขึ้นมาจาก
ห้อง ต้องใช้กำลังคนกว่าครึ่งโหลหามขึ้นฝั่ง ตราซังขนาดเล็ก
บนสะพานปลา ไม่อาจรองรับ ยกขึ้นรถไปซังที่อื่น น้ำหนักรวม
และมูลค่าการขายทั้งหมดนั้น ผู้รับซื้อจะแจ้งกลับมาภายหลัง*

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 145)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ชาวประมงทำประมงแบบทำลายล้างกำลังการผลิต ของระบบนิเวศ เน้นแต่เพียงกอบโกยผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหา การทำลายระบบนิเวศซึ่งชาวประมงจับปลาฉลามในทะเลขึ้นมาขายเพื่อกำไร อาจทำให้ฉลามหมดไป จากระบบนิเวศซึ่งจะส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหาร ชาวประมงไม่ได้รักษา ทรัพยากรธรรมชาติให้ดี ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านอาหารของโลก ในขณะที่บริษัท ประมงทำกำไรมากขึ้น มหาสมุทรและท้องทะเลก็ค่อย ๆ ว่างเปล่าลง

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลูนาซัยได้สะท้อนให้เห็นถึง ภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านภัยธรรมชาติ ทั้งวาตภัยและอุทกภัย ชาวประมงประสบปัญหาภัย ธรรมชาติจากคลื่นพายุอย่างรุนแรง เกิดเหตุเรือล่มกลางทะเล ส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ในชุมชนเกิดน้ำท่วม ทำให้ชาวประมงเกิดความเดือดร้อนและวุ่นวาย ด้านปัญหา การทำลายระบบนิเวศ ชาวประมงหวังผลประโยชน์จากการทำประมงมากเกินไปจนไม่อนุรักษ์สัตว์น้ำ จับสัตว์น้ำทุกชนิดรวมทั้งปลาฉลาม ซึ่งส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหารขาดความสมดุล ทำให้สัตว์น้ำ ลดลงและบางชนิดสูญพันธุ์ไป

4.1.6 ปัญหาการทำประมง

การทำประมงของประเทศไทยกำลังประสบปัญหาหลายประการอยู่ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้น จะทยอยเข้ามาและมีความรุนแรงขึ้นเนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ใน

การประมง การขาดการบริหารจัดการประมงที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น ปัญหาการประมงที่ปรากฏ
ในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย มีดังนี้

1) การเดินเรือผิดกฎหมาย

นวนิยายเรื่อง กลางทะเลลึก กล่าวถึง ไต้ก๋งไม่ได้จดทะเบียนเพื่อเข้าไปทำการ
ประมงในน่านน้ำต่างประเทศอย่างถูกต้อง มีการละเมิดข้อกำหนด เพราะไม่ยอมแบ่งกำไรให้เจ้าของ
น่านน้ำ ดังตัวอย่าง

*ปีแรกที่แกมา เพื่อนไต้ก๋งบางคนชวนตีตัวให้ถูกต้อง
ไต้ก๋งได้แต่แบ่งรับแบ่งสู้ บอกว่าสักวันหนึ่งแกคงทำให้ถูกต้องเสีย
ที่จะได้มีสิทธิในการทำมาหากินเต็มที่ ไม่ต้องกังวลกับสิ่งอื่น
ครึ่งเวลาผ่านไป แกตรองดูอย่างรอบคอบแล้วตัดสินใจไม่ทำดีกว่า
ปลาหายาก ค่าน้ำมันแพงขึ้นทุกเดือน ยิ่งหากเติมบนฝั่งน้ำมันก็
กลายเป็นโสหุ้ยเกือบครึ่งค่อนของทั้งหมด และราคาปลาขึ้นลงเอา
แน่นอนไม่ได้ ชายได้ส่วนหนึ่งต้องแบ่งสะพานปลา หากตีตัวก็ต้อง
ชกเปอร์เซ็นต์ให้กับเจ้าของน่านน้ำอีกไม่น้อย ...*

(กลางทะเลลึก. 2553 : 42-43)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เรือประมงของไทยที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนสัมปทานทำ
การประมงนอกน่านน้ำ แต่การทำประมงข้ามแดนที่ผิดกฎหมายหรือนอกเหนือน่านน้ำไทยโดยไม่มี
สิทธิตามกฎหมาย สาเหตุเกิดจากผู้เป็นเจ้าของเรือบางคนเพื่อผลประโยชน์ ไม่ได้ถือและปฏิบัติตาม
หลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทำประมงอย่างไม่ถูกต้อง ส่งผลกระทบต่อ
ความสัมพันธ์และความร่วมมือทางด้านประมงอันดีของไทยกับต่างประเทศได้

นวนิยายเรื่อง ไต้ก๋ง กล่าวถึง เรือประมงของบริษัทที่กิจการไม่ได้มีสัมปทาน
ทุกลำ ถ้าแกซื้อไว้ให้บางลำเท่านั้นที่สามารถทำประมงได้ถูกต้อง เรือที่เหลือต้องแอบขโมยปลา
นอกน่านน้ำและยังเสี่ยงต่อการถูกจับด้วย ดังตัวอย่าง

*เรือโชคนำชาย 10 ยังรอดตัวสัมปทาน กิ่งรับรู้โดยไม่ได้แจ้ง
ว่าทางบริษัทซื้อสัมปทานให้เพียงลำเดียว อีกสี่ลำยังต้องลอบขโมย
ลากอวนโดยพึ่งพาเขาคอยเป็นฉากหน้าหรือกำแพงป้องกันเรือลำ
อื่นร่วมบริษัทไม่ให้ถูกจับโดยง่าย...*

*เรืออีกเจ็ดลำที่ทะเลลุยทะเลพม่าก็เช่นเดียวกัน ตีตัว
ลากอวนถูกต้องเพียงสองลำ ที่เหลือยังเป็นหน่วยโจรกรรมเสี่ยงคุก
และกระสุนปืน พ่วงไปกับตัวสัมปทานสองใบซึ่งนักวางแผนของ
ฝ่ายบริหารเชื่อว่า การยึดใส่เช่นนี้ทุกลำจะปลอดภัย*

(ไต้ก๋ง. 2562 : 269)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการประมงของไทยประสบปัญหาการเดินเรือผิดกฎหมาย ซึ่งไม่มีสัมปทานการทำประมงต่างประเทศ เนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรสัตว์น้ำ ค่าสัมปทานทำการประมงมีราคาสูง บีบบังคับให้เรือประมงต้องเข้าไปทำประมงในบริเวณใกล้อาณาเขตของประเทศเพื่อนบ้าน และมีเรือประมงไทยจำนวนหนึ่งที่ลักลอบเข้าไปทำประมงในเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านและถูกจับกุม ทำให้ลูกเรือประมงต้องทำงานอยู่บนความเสี่ยงว่าจะถูกจับขังคุกในสักวันหนึ่ง

2) การจับปลาในพื้นที่หวงห้าม

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง ชาวประมงใช้เรือขนาดใหญ่เข้ามาทำประมงในพื้นที่ใกล้ชายฝั่งซึ่งกฎหมายหวงห้าม ลากปลาทุกขนาด รวมทั้งปลาตัวเล็กที่ฟุ้งออกจากไซ่ไม่นานด้วย ดังตัวอย่าง

จากฝั่งตะวันออกเราย้ายมาทำงานกับเรือลากคู่หน้า
ประจวบ เรือปลาลำเท่าตึกแต่เข้าไปลากแนวตื้นแทบติดชายฝั่ง
อวนปากขนาดมหึมากวาดต้อนเอาลูกปลาทัวเล็ก ๆ ซึ่งออกจากไซ่
มาได้เพียงไม่นาน แม้อากเพียงวันละสามรอบ แต่เราต้องผจญกับ
กองปลาสูงท่วมหัว และอวนก็ขาดบ่อยจนต้องนั่งเย็บปะกันหลัง
ซดหลังแข็งแทบไม่มีเวลาพักผ่อน

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 171)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเรือประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่ใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำสูง แต่เป็นการลักลอบเข้ามาทำประมงในเขตพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล ซึ่งเป็นพื้นที่ของเรือประมงพื้นบ้านซึ่งส่วนใหญ่ทำการประมงด้วยเครื่องมือขนาดเล็กและพื้นที่นั้นก็เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำขนาดเล็กด้วย ซึ่งเป็นการละเมิดข้อห้ามทางกฎหมาย และทำให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นระหว่างเรือประมงพื้นบ้านกับเรือประมงพาณิชย์ และการใช้ทรัพยากรทางทะเลมากเกินไปทำให้สัตว์น้ำผลิตไม่ทันตอบสนองความต้องการของมนุษย์

3) การจับปลาผิดวิธี

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง ตัวละครเล่าเรื่องถึงเรือระเบิดปลามีอยู่ในสังคม เป็นเรือที่ใช้การระเบิดให้ปลาตาย แล้วเก็บปลาขึ้นมา เป็นวิธีการจับปลาอย่างผิดกฎหมาย เสี่ยงถูกรื้อจับกุมและอันตรายถึงชีวิต ดังตัวอย่าง

ผมไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับเรือระเบิดปลา รู้แค่เพียงว่า
มันมีอยู่ เป็นเรือลึกลับซึ่งไม่เปิดเผยตัวเอง เสี่ยงอันตราย
หลายอย่าง ว่ากันว่าหากถูกรื้อจับกุมได้มักถูกฆ่าทิ้ง
ทั้งลำ

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 147)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การใช้ระเบิดเป็นการทำประมงที่มีการลักลอบโดยใช้วิธีทำประมงที่ไม่ถูก ชาวประมงใช้เครื่องมือและวิธีการทำประมงที่มีภัยอันตรายร้ายแรงผิดกฎหมาย แต่ในสังคมชาวประมงมีการใช้การระเบิดปลาในการทำประมง เรือกลุ่มนี้จะเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ เนื่องจากเรือรบออกตรวจไม่ได้เต็มที่ เรือระเบิดปลาบางลำยังลักลอบทำการประมงในทะเลต่างประเทศอย่างผิดกฎหมาย อาจทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมตามมาได้ด้วย

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลูนาซัย ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการทำประมงด้านเดินเรือผิดกฎหมาย เรือประมงของไทยที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนสัมปทานทำการประมงนอกน่านน้ำ สาเหตุเกิดจากผู้เป็นเจ้าของเรือบางคนทำเพื่อผลประโยชน์ ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และมีเรือประมงไทยจำนวนหนึ่งที่ลักลอบเข้าไปทำประมงในเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านและถูกจับกุม ด้านการจับปลาในพื้นที่หวงห้าม เรือประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่ลักลอบเข้ามาทำประมงใกล้ทะเลชายฝั่งซึ่งละเมิดข้อห้ามของรัฐบาล จนทำให้ทรัพยากรทางทะเลผลิตไม่ทัน ด้านการจับปลาผิดวิธี ชาวประมงมีการใช้วัสดุระเบิดเป็นการทำประมงซึ่งเป็นการใช้วิธีทำประมงที่มีภัยอันตรายร้ายแรงและผิดกฎหมาย

4.1.7 ปัญหาสุขภาพ

ปัญหาสุขภาพเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดข้องทางร่างกายของประชาชนโดยความขัดข้องทางร่างกายนั้นเกิดจากความเจ็บป่วย เป็นโรคและความไม่ปลอดภัยในชีวิต ปัญหาสุขภาพมีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายด้าน เช่น พันธุกรรม การได้รับอาหารไม่เพียงพอ การติดเชื้อไวรัส อุบัติเหตุ เป็นต้น ขาดความสมดุลในการพัฒนาด้านวัตถุและด้านจิตวิญญาณ ประชากรจึงมีความแตกต่างกันมากขึ้นทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจและสังคม ปัญหาสุขภาพของชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลูนาซัย มีดังนี้

1) โรคเอดส์

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง โรคเอดส์กำลังแพร่ระบาดในสังคม ทั้งหญิงขายบริการและนักเที่ยวเกิดความกังวล และได้ข่าวมีหลายพื้นที่มีคนเสียชีวิตมาก เนื่องจากไม่มียารักษา ดังตัวอย่าง

ปลายทางของสายลมหนาวพัดผ่านมาพร้อมข่าวอันน่าตื่นตระหนก ไม่เพียงหญิงบริการในบ้านไฟสี บรรดานักเที่ยวทั้งชาจรและขาประจำต่างเกิดความกังวล เป็นปีแรกที่โรคไม่มีทางรักษาบังเกิดขึ้นในโลกใบนี้ ข่าวสะพัดมาอีกระลอก มีคนตายด้วยโรคเอดส์ไปแล้วนับร้อยราย

“ปัดตานี้ก็โดนไปแล้ว” นักคาบข้าวย่ำ

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 209)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า โรคเอดส์เป็นปัญหาที่มีความรุนแรง ซึ่งกลุ่มชาวประมงเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์เป็นพาหะของโรคที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง เกิดจากสาเหตุที่สำคัญ ลูกเรือประมงมีน้อยคนที่สนใจเรื่องโรคเอดส์และมีความรู้เรื่องโรคนี้นิดพอ เพราะลูกเรือแทบทุกคนก็เที่ยวผู้หญิงโดยไม่มีกำบังกันตัว ก่อให้เกิดความเสี่ยงสูงต่อการรับและแพร่เชื้อเอดส์ได้ตลอดเวลา และในสังคมยังไม่มียารักษาโรคเอดส์ ผู้ป่วยต้องเสียชีวิตทุกราย ผลกระทบของโรคเอดส์มิใช่มีผลเฉพาะตัวผู้ป่วยเท่านั้น ยังมีผลกระทบต่อครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด ต่อสังคมและประเทศชาติอีกด้วย

2) โรคหนองใน

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง สายชอบเที่ยวผู้หญิงในขณะที่อยู่บนฝั่งจนทำให้ติดเชื้อหนองใน เขากินยาแล้วก็ยังไม่หาย มีอาการปัสสาวะเจ็บแสบอย่างทรมาณ ส่งผลให้เขาทำงานไม่ถนัด ดังตัวอย่าง

*การเที่ยวชุกชอนอย่างไม่บันยะบันยังของสาย มีผลทำให้
อาวุธคู่กายของเขาเป็นแผล แถมยังติดเชื้อหนองในมาจากฝั่ง
ซ้อยามากินหลายชุดแล้วแต่ยังไม่หาย เจ้าหนองหัวดียังคงไหลซึม
ออกมาไม่หยุด ทั้งคราบต่างขาวไว้ตามกางเกงใน หน้าตาของสาย
ซีดเซียว สาวอ้วนไม่ค่อยถนัด ปัสสาวะแต่ละทีปวดแสบเหมือน
ตกรรททั้งเป็น แต่เขายังใจแข็งบอกว่า มันก็ดีไปอย่างที่ทำให้เขา
งดเที่ยวได้หลายวัน*

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 116)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การเที่ยวชองชองของลูกเรือประมงนั้น ส่วนใหญ่มักไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัย ผลจากการเที่ยวผู้หญิงโสรเหนืโดยขาดการป้องกันตัว ทำให้พวกลูกเรือมีการติดโรคหนองในซึ่งเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อาการรุนแรงและชัดเจน ถ้าอาการไม่มากนักก็สามารถกินยารักษาให้หายขาดได้ แต่ถ้าเป็นมากจนทำงานไม่ไหว ก็रोไปพบแพทย์เมื่อเรือเข้าฝั่ง แต่เมื่อรักษาหายแล้วก็เที่ยวผู้หญิงโดยไม่มีกำบังกันเหมือนเดิม ทำให้โรคหนองในเป็นปัญหาเรื่องสุขภาพร่างกายที่เกิดขึ้นได้ง่ายสำหรับกลุ่มชาวประมง และเป็นอุปสรรคต่อการทำงานหนักบนเรือประมงด้วย

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝัน กล่าวถึง พวกลูกเรือประมงมักหาที่เที่ยวบนฝั่งจนวันหนึ่งบั้งก็ติดโรคหนองในจากผู้หญิงขายบริการ ทำให้เขาเกิดความเจ็บป่วยทางร่างกายดังตัวอย่าง

*พวกเขาเข้าเมืองเที่ยวเตร่ครั้งแรกและครั้งเดียว
ไม่สนุกสนานอย่างที่คิด ทุกสิ่งทุกอย่างแปลกหน้าและไม่อบอุ่น*

แล้ววันหนึ่งบังเจอดีเข้าจนได้ ความชุกชนทำให้เขาป่วย
เป็นโรคผู้หญิง นอนหน้าปิดเบียดคร่ำคราญ ...

(คนข้ามฝัน. 2556 : 181)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ลักษณะการทำงานและสภาพแวดล้อมของ
ลูกเรือประมง ชีวิตหนุ่มโสดเป็นโอกาสในการแสวงหาความสุขของผู้ชาย มีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง
ชายบริการเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาติดโรคหนองในได้ง่ายและมีอัตราป่วยสูงสุด สถานการณ์
โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในสังคมอาจมีแนวโน้มสูงขึ้น และส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการใช้ชีวิต

3) โรคตับอักเสบ

นวนิยายเรื่อง กลางทะเลลึก กล่าวถึง ไต้ทิมร่างกายไม่ค่อยดี มีโรคตับอักเสบอยู่
เกิดอาการเจ็บปวดในบางช่วงเวลา หมอแนะนำให้เขาดื่มน้ำสุรา แต่เขาควบคุมตัวเองไม่ได้ในช่วงหลัง
ดื่มหนักมากขึ้น ดังตัวอย่าง

ไต้ทิมนอนอยู่ข้างสมุดบัญชีปลา... อากาศเริ่มเย็นลง
แกรู้สึกเจ็บหน้าอก เป็นการเจ็บปวดเรื้อรังที่แกไม่รู้สาเหตุ
นอกจากโรคตับอักเสบที่หมอแนะนำให้แกดื่มน้ำสุรา

แกเชื่อหมอยุ่ระยะหนึ่ง ครั้นเข้ากลุ่มเพื่อน ๆ ไม่วาย
ยกขึ้นจิบ ตอนแรกเตือนตัวเองว่าดื่มเพียงน้อยแค่สองแก้วพอ
คลายปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ จากนั้นไม่นานก็เผลอดูดเข้าไป
เต็มเหยี่ยว มั่นใจในตับที่แข็งแกร่งกว่าเหล็กของตน

(กลางทะเลลึก. 2553 : 72-73)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาชีพชาวประมงที่ต้องใช้แรงงานหนัก ทุกคนนิยม
ดื่มน้ำสุราเมื่ออยู่บนฝั่งโดยให้เหตุผลว่ากินเหล้าแล้วทำให้มีแรงทำงานหนักได้ แก้วปวดหลัง ปวดเมื่อย
ตามร่างกายและเป็นการบำรุงร่างกายด้วย การพบปะสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อนในสังคม ทำให้ชาวประมง
ละเลยการดูแลสุขภาพที่ดีของตนเองจนเกิดอาการเจ็บป่วยที่ส่งผลให้ร่างกายทรุดโทรมที่อาจส่งผลให้
เกิดอาการเจ็บป่วยอย่างหนักที่เป็นภาวะที่กระทบกระเทือนต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย ได้สะท้อนให้เห็นถึง
ปัญหาสุขภาพของชาวประมงด้านโรคเอดส์ กลุ่มชาวประมงเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการ
ติดเชื้อเอดส์ เนื่องจากลูกเรือประมงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์และไม่เคยป้องกันหรือ
ระมัดระวังเลย จึงติดโรคเอดส์จากการเที่ยวผู้หญิง ปัญหาโรคหนองใน ชาวประมงมักไม่นิยมใช้ถุงยาง
อนามัยป้องกันตัว จึงติดโรคหนองในจากการเที่ยวผู้หญิง ทำให้ร่างกายได้รับความเจ็บปวด
เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ปัญหาโรคตับอักเสบ ชาวประมงชอบดื่มน้ำสุราโดยให้เหตุผลว่ากินเหล้า

แล้วทำให้หายปวดเมื่อยและเป็นการบำรุงร่างกายด้วย ชาวประมงจึงละเลยการดูแลสุขภาพของตน ส่งผลให้ร่างกายทรุดโทรม เป็นโรคร้ายแรง และอาจเสียชีวิตได้

4.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมง

ปัญหาสังคมชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลูนาซัย มีหลากหลาย ทุกปัญหา ต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของสังคม ในการแสวงหาถึงสาเหตุของแต่ละปัญหาและร่วมกัน แก้ไขปัญหา ทั้งนี้หากทุกคนทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์โดยอยู่ในกรอบของกฎหมายและกฎเกณฑ์ ทางสังคมก็ย่อมจะช่วยแก้ไขสถานการณ์ปัญหาที่นับวันจะเลวร้ายเหล่านี้ให้ดีขึ้นได้ และทำให้สังคม เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยได้อย่างแน่นอน นวนิยายของประชาคม ลูนาซัยได้สะท้อน แนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงไว้บ้าง ดังนี้

4.2.1 แนวทางแก้ไขปัญหาครอบคร้ว

ด้านแนวทางแก้ไขปัญหาครอบคร้วนี้ ผู้วิจัยพบว่านวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ชาวประมงของ ประชาคม ลูนาซัย ได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาครอบคร้วไว้ดังนี้

นวนิยายเรื่อง ผีแสงจันทร์ กล่าวถึง ป้าจันทร์รู้ว่าไม่สามารถพึ่งพารายได้ของสามีได้ อีกต่อไป จึงพยายามหารายได้จากการทำงานต่าง ๆ ขายเป็นเงินเลี้ยงดูคนในครอบครัว ดังตัวอย่าง

...และคร้านจะรอรายได้จากหัวหน้าครอบครัวอีกต่อไป

แก่พยายามช่วยเหลือตัวเอง หาทางออกด้วยการทำงานขาย

เช่าเพิงหมาแหงนริมถนนต่อจากเพื่อนบ้านขายข้าวต้มมัด

ข้าวเหนียวสังขยา และขนมไทยอีกสองสามอย่าง...

(ผีแสงจันทร์. 2553 : 89)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า แนวทางแก้ไขปัญหาครอบคร้วด้านสามีไม่มีรายได้ให้ ครอบครัว ซึ่งผู้ที่เป็นภรรยา มีความพยายามช่วยเหลือตนเองและลูกด้วยการขายของกินเพื่อหาเงินได้ เพิ่มเกื้อกูลครอบครัว ใช้ความสามารถของตนเองมาทำให้เกิดประโยชน์ ถือเป็นทางออกที่ดีในการหา รายได้มากขึ้นจากเดิมโดยไม่ต้องรอเงินของสามีเพียงทางเดียว ทำให้คนในครอบครัวมีชีวิตอยู่รอดได้

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง รัมย์จับได้เมียมีชู้เมื่อเขากลับ มาถึงบ้าน เขาไม่สามารถรับเรื่องนี้ได้ รัมย์จึงตัดสนใจเลิกเป็นผัวเมียกัน กลายเป็นคนโสด ดังตัวอย่าง

...หลังกลับสู่สถานภาพโสด รัมย์เที่ยวช่องเป็นครั้งแรก

แล้วเขาก็อับอายขายหน้าต่อหญิงคู่ขา ที่แทบไม่ทันได้ลงมือทำ

อะไรเลยเขาก็ถึงปากอ่าว

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 126-127)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การนอกใจที่เกิดในครอบครัวเป็นเรื่องพบได้บ่อย และแนวทางแก้ไขปัญหาครอบครัวด้านเมียมีชู้ ซึ่งชาวประมงเผชิญหน้ากับความจริง และมักหาทางแก้ด้วยการหย่าร้างเลิกรากัน เนื่องจากไม่มีเวลาให้กันและกัน และสามีก็ไม่สามารถอดทนต่อความไม่ซื่อสัตย์ของภรรยาได้ต่อไป จึงใช้ชีวิตโสดอย่างอิสระ การตัดสินใจหย่าร้าง จึงเป็นหนทางที่ดีที่สุด

4.2.2 แนวทางแก้ไขปัญหาความยากจน

ปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในสังคมชาวประมง คือ การประกอบอาชีพประมงมีรายได้น้อย และมีภาวะหนี้สิน ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของชาวประมงเป็นอย่างมาก ดังนั้น ควรมีการเพิ่มความสามารถและพัฒนาศักยภาพของคนยากจนให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาความยากจนของชาวประมง ดังนี้

นวนิยายเรื่อง ในกับดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง สมคิดได้เปิดกิจการทำเบ็ดขายให้เพื่อนตกปลาบนเรือยามว่าง ปลาที่ได้เป็นรายได้ของแต่ละคนเอง และเขาได้คิดหาทางออกทำการค้าขายของกินบนเรือเพิ่มอีกด้วย ดังตัวอย่าง

*ทุกคนได้ปลาโดยพร้อมหน้าในคืนต่อ ๆ มา เป็นรายได้
ส่วนตัวที่ไม่ต้องแบ่งให้กับได้กั้งหรือเจ้าแกเรือ สมคิดพอค้าเบ็ดซึ่ง
ได้เพียงปลาน้ำตอกไม้ตัวไม่ถึงโล หัวการค้าฉายวาบขึ้นมาต่อเนื่อง
“เที่ยวหน้าลงของมาขายดีกว่า ขนมนมเนย ปลากระเป๋
ไข่ไก่ กุนเชียง เสบียงไอ้โพ่หมดก็ไม่ต้องกลัว”*

(ในกับดักและกลางวงล้อม. 2561 : 96)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยการคิดหาช่องทางให้ชาวประมงมีรายได้เพิ่มด้วยการตกปลาบนเรือในตอนว่าง เมื่อได้ปลาก็นำมากินหรือขายส่วนตัวได้ ไม่ต้องแบ่งให้ใคร ทำให้ชาวประมงมีรายได้ส่วนตัวเพิ่มขึ้นได้ ชาวประมงที่ขยันทำงานหาเงิน พยายามช่วยเหลือตัวเอง มองหาอาชีพเสริมทำเพิ่ม เป็นโอกาสสร้างรายได้ สามารถช่วยเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น การหารายได้เสริมสามารถแบ่งเบาภาระทางการเงินและเป็นวิธีแก้ไขปัญหาคความยากจนที่วิธีหนึ่ง

4.2.3 แนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมชาวประมง มีทั้งปัญหายาเสพติด ปัญหาการพนัน ปัญหาทำร้ายร่างกาย และปัญหาการฆ่าคน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นการกระทำผิดกฎหมายและทำให้เกิดความเดือดร้อนในสังคม ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ดังนี้

นวนิยายเรื่อง กลางทะเลลึก กล่าวถึง หลังเกิดเหตุลูกน้องฆ่ากันตายในเรื่องเนื่องจากหนีพนัน ไต้ทิมได้ตั้งกฎระเบียบในเรื่องอย่างเคร่งครัด ห้ามเล่นพนันและชกต่อยกันเด็ดขาด ใครละเมิดจะถูกตัดเงินหรือไล่ออก ทุกคนจึงได้ปฏิบัติตามกฎอย่างดี ดังตัวอย่าง

ถ้าเป็นเมื่อสองสามปีก่อน ทุกครั้งที่เรือแล่นเข้าฝั่ง นาคจะนั่งเล่นไพ่กับลูกน้องฆ่าเวลา บรรเทาความอึดอัดใจกับการรอคอย... นั่งจ่อมอยู่วงไฟเวลาผ่านไปรวดเร็ว บางครั้งเสียหนัก ๆ ไม่อยากให้เรือถึงฝั่งด้วยซ้ำ ไต้ทิมสั่งห้ามขาดหลังมีเรื่องทะเลาะวิวาท คนอ้วนเคยฆ่ากันตายเพราะหนีพนัน

ไต้ทิมวางกฎเหล็กแน่นหนา ห้ามเล่นพนันในเรื่องเด็ดขาด ใครละเมิดตัดเงิน ชกต่อยกันในเรือไล่ออก วงไฟในเรื่องหายไปไม่มีใครกล้าเล่น

(กลางทะเลลึก. 2553 : 70-71)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ไต้ทิมได้ตั้งกฎระเบียบไว้ห้ามเล่นการพนัน เพราะเคยยอมให้เล่นแล้วเกิดการทะเลาะเบาะแว้งและขาดความสามัคคีกัน เล่นไพ่จนติดหนี้ถึงขั้นเกิดเหตุการณ์การฆ่ากันตาย การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในกลุ่มชาวประมงโดยผู้ที่เป็นหัวหน้าบนเรือทำหน้าที่กำกับดูแลความประพฤติ ลูกเรือทุกคนจะได้ปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง ป้องกันการก่ออาชญากรรมในการทำงาน และเป็นการรักษาความปลอดภัยของทุกคน ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีความสุขในการร่วมมือร่วมแรงกันทำงาน

นวนิยายเรื่อง ในกัปตักและกลางวงล้อม กล่าวถึง หลิวติดยาเสพติดมานาน เขาได้ตัดสินใจจะเลิกยา เขาพยายามควบคุมจิตใจตัวเองให้เข้มแข็ง และมักหาเพื่อนพูดคุยเพื่อแก้เหงาดังตัวอย่าง

หลิวมักลงมาที่แก๊งชั้นสองบ่อยครั้ง หลังพยายามใช้ความเข้มแข็งเพื่อขอแยกทางกับเข็มฉีดยา ความเหงาทำให้เขาต้องการเพื่อนคุย แก๊งชั้นสองมักจะเหลือหยองกับแก้ว สมิงและน้ำนิตอีกคู่หนึ่ง หนุ่มแม่กลองช่างคุย จะไม่ถึงการเดินทางไปกับเรือแต่ละประเภท...

(ในกัปตักและกลางวงล้อม. 2561 : 260)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สำหรับชาวประมงผู้ที่หลงผิดไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การแก้ปัญหาเสพติดทำได้โดยผู้ที่ติดยาหรืออยู่ในระหว่างการเลิกยา มีการป้องกันตัวเองและมีความอดทนเพื่อหลบเลี่ยงให้ห่างจากการใช้ยาเสพติด ต้องอาศัยความพยายามควบคุมจิตใจตนเอง ทำสมาธิ

ให้สงบและปรึกษากับเพื่อนที่ดี การพูดคุยกับเพื่อนในยามเหงาทำให้รู้สึกเป็นสุขและเกิดอาการผ่อนคลาย จนสามารถสู้ออกพ้นจากยาเสพติดได้

4.2.4 แนวทางแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม

ด้านแนวทางแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ผู้วิจัยพบว่า นวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย ไม่ได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไว้อย่างชัดเจน พบเพียงการนำเสนอปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไว้อย่างละเอียด แล้วค้างปัญหาไว้แบบนั้น โดยให้ผู้อ่านไปขบคิดต่อเองว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมที่นำเสนอไว้จะแก้ไขอย่างไรต่อไป

4.2.5 แนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

ชาวประมงประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านปัญหาภัยอันตรายที่เกิดจากคลื่นพายุอย่างร้ายแรง ส่งผลกระทบต่อการค้าทางชีวิตของชาวประมงที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลักในการยังชีพ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชาวประมงในการป้องกันภัยธรรมชาติ เพื่อความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน นวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษด้านสิ่งแวดล้อมด้านภัยธรรมชาติ ดังนี้

นวนิยายเรื่อง ในกัณฑ์และกลางวงล้อม กล่าวถึง กรมอุตุฯนิยามวิทย์มีการเตือนกลุ่มชาวประมงในเรื่องความกดอากาศสูงกำลังมาถึง และแนะนำว่าเรือประมงควรงดออกจากฝั่งเพื่อความปลอดภัยจากพายุ ดังตัวอย่าง

*คลื่นสูงจากห่อความกดอากาศเดินทางมาถึง
กรมอุตุฯนิยามวิทย์ประกาศเตือน เรือเล็กควรงดออกจากฝั่ง
คำว่าเรือเล็กไม่ได้หมายถึงเรือประมงพื้นบ้านลำกระจอย
หรือเรือกอกและลายสวยซึ่งออกห่างฝั่งเพียงไม่กี่ไมล์ทะเล เรือใหญ่
ขนาดสิบสี่วาเศษอย่างทองพันชั่ง 1 ก็รวมอยู่ในจำนวนนั้น...*

(ในกัณฑ์และกลางวงล้อม. 2561 : 145)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า แนวทางแก้ไขปัญหาภัยธรรมชาติพายุโดยกรมอุตุฯนิยามวิทย์ให้ความร่วมมือและทำหน้าที่ประกาศเตือนข่าวสารด้านพายุอย่างถูกต้อง รวดเร็วทันเหตุการณ์แก่ชาวประมงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์สูงสุดและเป็นการป้องกันการเกิดภัยพิบัติ โดยเฉพาะกลุ่มชาวประมงสามารถรับรู้ข่าวสารได้สม่ำเสมอและหลีกเลี่ยงการออกทะเลเมื่อเกิดคลื่นพายุ เป็นการเพิ่มมาตรการเสริมความปลอดภัยให้มากยิ่งขึ้นในช่วงฤดูการมรสุมในทะเล

4.2.6 แนวทางแก้ไขปัญหาการทำประมง

ในสังคมชาวประมง ปัญหาต่าง ๆ ทั้งการเดินเรือผิดกฎหมาย การจับสัตว์น้ำในพื้นที่หวงห้าม และจับสัตว์น้ำผิดวิธี เกิดจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมุ่งแต่สร้างผลกำไรให้กับธุรกิจของตน และมี

จริยธรรมในการทำประมงน้อย ดังนั้น สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาการทำประมง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาการทำประมงที่ผิดกฎหมายเป็นรูปธรรมและจริงจังชัดเจน ดังนี้

นวนิยายเรื่อง ใต้กัง กล่าวถึง จางกับคณะรัฐมนตรีจะไปเวียดนามเพื่อเจรจาเรื่องทางการค้าและแก้ไขปัญหาการทำประมงทั้งเรื่องสัมปทาน และเรือไทยที่ถูกจับกุม ดังตัวอย่าง

“อีกสามวันผมจะเดินทางไปเวียดนาม” จางพูด
 “ไปพร้อมคณะรัฐมนตรีเพื่อเจรจาทางการค้า ประมงก็เป็นหนึ่งใน
 ปัญหาที่จะต้องถกกัน ทั้งเรื่องสัมปทานและปัญหาอื่น ๆ ผมจะถือ
 โอกาสเสนอให้ปล่อยเรือไทยทุกลำที่ถูกจับกุม”

(ใต้กัง. 2562 : 246-247)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารกิจการประมง นอกน่านน้ำไทยมากขึ้น ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศ ช่วยเจรจาประสานงานกับหน่วยงานของต่างประเทศ โดยผ่านข้อตกลงของทั้งสองประเทศ และให้เป็นระบบมาตรฐานเดียวกัน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเดินเรือ การใช้สิทธิในการผ่านน่านน้ำของเรือประมง ส่งเสริมให้การทำประมงอย่างถูกต้อง

นวนิยายเรื่อง ในกัปดักและกลางวงล้อม กล่าวถึง เจ้าแก้วเรือได้ขอสัมปทานของอินโดนีเซียจากนายหน้า ให้ช่างมาจัดการประทับตัวเลข ตัวอักษรอังกฤษ และติดธงของประเทศอินโดนีเซียเรียบร้อยตามข้อกำหนด ดังตัวอย่าง

ช่างเขียนซึ่งเจ้าแก้วว่าจ้างมา ใช้เวลาไม่นานก็จัดการ
 ประทับตัวเลขและตัวอักษรภาษาอังกฤษแถวสั้น ๆ จารึกไว้บนข้าง
 เก่งทั้งสองด้าน จากนั้นเพียงไม่กี่ชั่วโมง สีที่เขียนไว้ก็แห้งสนิท
 ถัดมาอีกวัน บนหลังคาคาด้านท้าย ธงพื้นใหม่บนเสาไม้สั้น ๆ ก็โบก
 สะบัดล่อลม ธงไตรรงค์พื้นเก่ามอมแมมไปแล้ว ขณะธงสีแดง-ขาว
 ของอินโดนีเซียนั้นใหม่เอี่ยม

สัมปทานซึ่งใต้กังและลูกเรือทุกคนรอคอย บริษัท
 นายหน้าจัดการเสร็จเรียบร้อย...

(ในกัปดักและกลางวงล้อม. 2561 : 121)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการและชาวประมงไทยได้ทำการประมงด้วยความรับผิดชอบและไม่กระทำผิดกฎหมาย การแก้ไขปัญหการทำประมงด้วยวิธีการขอสัมปทานการทำประมงของต่างประเทศตามขั้นตอนที่ถูกต้องผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติตามนโยบายที่ชัดเจนและเป็นทางการ ทำให้เรือประมงนอกน่านน้ำสามารถทำการประมงได้ถูกต้องตามกฎหมาย

สากล ซึ่งผู้ประกอบการด้านการประมงมีการปฏิบัติทำตามข้อกำหนดของรัฐบาล และมีการขอสัมปทานประมงจากหน่วยงานนั้น ช่วยให้การประมงได้พัฒนาและยั่งยืนต่อไป

4.2.7 แนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพ

ปัญหาสุขภาพเป็นภาวะที่กระทบกระเทือนต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หากขาดความใส่ใจสุขภาพของตน อาจทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บได้ ดังนั้น แนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพ เราจึงควรมีสุนัขที่ดีและป้องกันการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิบัติตัวตามแนวทางสู่การมีสุขภาพที่ดี หรือเพื่อลดอาการแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้ นวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพของกลุ่มชาวประมง ดังนี้

นวนิยายเรื่อง คนข้ามฝั่ง กล่าวถึง ปังป่วยเป็นโรคหนองใน สักได้พาเขาไปร้านขายยา เพื่อให้หมอดิศักดิ์จัดยาให้ปัง และหมอกก็ได้แนะนำให้เขาใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันติดเชื้อโรคในการเที่ยวครั้งต่อไป ดังตัวอย่าง

*สักลากแขนปังเข้าร้าน เจ้าของร้านกลางคนยิ้มต้อนรับ
เหมือนรู้ล่วงหน้าแล้วว่าโรคร้ายชนิดไหนกำลังเกาะกินร่างกาย
ลูกเรือหนุ่มจอมซุกซน “หนองในหรือฝีมะม่วง” เขาถาม
ปังก้มหน้านิ่ง สักบอก “หนองใน หมอจัดยาให้ที”
หมอดิศักดิ์เจ้าของร้านจัดยาให้ปังและแนะนำการใช้
แถมบอกให้รู้จักป้องกันตัวเองด้วยการใช้ถุงยางหากจะเที่ยว
ครั้งต่อไป...*

(คนข้ามฝั่ง. 2556 : 182)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า กลุ่มลูกเรือประมงเมื่อติดโรคหนองในมาจากการเที่ยวผู้หญิง แนวทางการรักษาโรคโดยเพื่อนผู้ป่วยพาไปซื้อยาแก้หนองในตามร้านขายยาที่อยู่ใกล้ท่าเรือ ขณะกลับเข้าถึงฝั่ง และหมอเจ้าของร้านได้ให้การแนะนำของการใช้ยา ตลอดจนส่งเสริมให้ใช้ถุงยางอนามัยในการดูแลสุขภาพทางเพศซึ่งเป็นการมีความรับผิดชอบต่อกันและสังคม เพื่อให้ปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย ผู้เขียนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมง เนื่องจากส่วนมากผู้เขียนจะทิ้งปัญหาไว้ให้ผู้อ่านคิดหาคำตอบ และแนวทางแก้ไขเอง แต่ก็พอจะปรากฏแนวทางแก้ไขปัญหาอยู่บ้าง แนวทางแก้ไขปัญหาครอบครัว โดยภรรยาหารายได้เพิ่มด้วยการขายขนมเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และสามีหย่ากับภรรยาที่มีสุขภาพ แนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยชาวประมงทำการค้าขายในเรือเสริมรายได้ พยายามช่วยเหลือตัวเองให้มีชีวิตที่ดีขึ้น แนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมโดยผู้นำในเรือได้ตั้งกฎระเบียบ

ทำหน้าที่กำกับดูแลความประพฤติของทุกคน การเลิกยาเสพติดโดยผู้ที่ติดยาหาเพื่อนพูดคุยยามเหงา ควบคุมจิตใจให้สงบ แนวทางแก้ไขปัญหาล้างแวล้อมโดยกรมอุตุฯนิมิตวิทยาให้ความร่วมมือ ประกาศเตือนให้ชาวประมงหลีกเลี่ยงการออกทะเลเมื่อเกิดพายุ แนวทางแก้ไขปัญหาการทำประมง โดยรัฐบาลไทยช่วยเจรจาประสานงานเกี่ยวกับกิจการประมง มีนโยบายเป็นทางการ และ ผู้ประกอบการประมงมีการขอสัมปทานของต่างประเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง แนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพโดยผู้ป่วยโรคหนองในหาซื้อยารักษาตามร้านขายยา หมอให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพ ไม่พบแนวทางแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในสังคม มีการนำเสนอปัญหาไว้เท่านั้น โดยให้ผู้อ่านไปขบคิดต่อเองว่าจะแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไรต่อไป

จากการวิเคราะห์ข้างต้น สรุปได้ว่า นวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย ได้สะท้อนให้เห็นถึง ภาพปัญหาสังคมชาวประมงมีอยู่หลายด้าน ปัญหาครอบครัว พบว่า สามีใช้ความรุนแรงต่อภรรยาและ ลูก สาเหตุจากสามีขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนซึ่งต้องเลี้ยงดูครอบครัว มักทำร้ายภรรยาและ ลูกเมื่อเกิดความขัดแย้งกัน สามีไม่มีรายได้ให้ครอบครัว เพราะผู้นำในครอบครัวนำรายได้ไปซื้อเหล้า และเที่ยวผู้หญิงจนไม่เหลือเงินให้คนในครอบครัวใช้ คนที่มีภรรยา มักถูกภรรยาทิ้งหรือภรรยามีชู้ เนื่องจากอาชีพประมงต้องออกทะเลนาน ทำให้ทั้งสองคนเลิกรายร้างกัน ปัญหาความยากจน พบว่า ชาวประมงมีรายได้น้อยจากการจับปลา ส่งผลให้รายได้ไม่พอใช้สำหรับในการดำรงชีวิตของ ครอบครัว ชาวประมงมักใช้สินเชื่อบุคคลกู้เงินจากพ่อค้าเงินกู้ ทำให้เกิดปัญหาหนี้สินติดตัว ส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต ปัญหาอาชญากรรม พบว่า ชาวประมงมีผู้ที่ติดยาเสพติดมาก ทั้งผัวและภรรยา เหตุเกิดจากลูกเรือประมงส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น มีความอยากรู้อยากลอง เป็นการ ทำร้ายตนเองและส่งผลกระทบให้เกิดความเดือดร้อนแก่ครอบครัวและคนในสังคม ชาวประมงมัก เล่นพนันในยามว่างจากงานประจำ บางคนเล่นจนติดเป็นนิสัยจนกระทั่งเงินที่ได้มาจากการทำงาน ก็หมดไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาด้านการเงินไม่พอใช้จ่าย สังคมชาวประมงมีการใช้ความรุนแรง ต่อกัน จนได้รับบาดเจ็บ เจ้านายปล่อยให้ลูกน้องทำร้ายลูกจ้างและการฆ่ากันกลางทะเลอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นการทำลายชีวิตผู้อื่นอย่างจงใจ และสร้างความเสียหายต่อชีวิต ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม พบว่า ชาวประมงไม่ได้รับความเป็นธรรมทางรายได้ นายจ้างเอาเปรียบลูกน้อง ทำให้คนเหล่านี้ต้อง อยู่อย่างลำบาก มีฐานะในสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน กลุ่มชาวประมงมักถูกคนอื่นแสดงกิริยาว่าจา เหยียดหยามทั้งฐานะและความสามารถ มีความต่ำต้อยของความเป็นมนุษย์ ปัญหาสิ่งแวล้อม พบว่า ชาวประมงประสบปัญหาภัยธรรมชาติคลื่นพายุและอุทกภัย ส่งผลกระทบเสียหายทั้งชีวิตและ ทรัพย์สิน และชาวประมงทำลายระบบนิเวศซึ่งจับปลาทุกชนิดรวมทั้งปลาฉลาม ทำให้สัตว์น้ำลดลง และบางชนิดสูญพันธุ์ไป ปัญหาการทำประมง พบว่า เรือประมงของไทยไม่ได้ขึ้นทะเบียนสัมปทาน ทำการประมงนอกน่านน้ำ มีเรือประมงไทยจำนวนหนึ่งลักลอบเข้าไปทำประมงในเขตน่านน้ำของ ต่างประเทศ เรือประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่ละเมิดกฎเข้ามาทำประมงใกล้ทะเลชายฝั่ง ชาวประมงแอบ

ใช้ระเบิดในการทำประมง ปัญหาสุขภาพ พบว่า กลุ่มชาวประมงเสี่ยงต่อการเป็นเอชไอวี และโรคหนองในจากการเที่ยวผู้หญิง เพราะไม่ใช้ถุงยางอนามัยป้องกันตัว และชาวประมงเป็นโรคตับอักเสบ เนื่องจากดื่มเหล้ามากเกินไป ในนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย ได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาลังคมชาวประมงไว้ พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยภรรยาหารายได้เพิ่มด้วยการขายอาหารเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และสามีหย่ากับภรรยาที่มีชู้ แนวทางแก้ไขปัญหาความยากจนโดยทำการค้าขายเสริมรายได้ แนวทางแก้ไขปัญหาอาชญากรรมโดยผู้นำในเรือได้ตั้งกฎระเบียบ ทำหน้าที่กำกับดูแลความประพฤติของทุกคน การเลิกยาเสพติดโดยผู้ที่ติดยาหาเพื่อนพูดคุยยามเหงา และควบคุมจิตใจให้สงบ แนวทางแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยกรมอุตุฯ วิทยาลัยฯ ให้ความร่วมมือ ประกาศเตือนให้ชาวประมงหลีกเลี่ยงการออกทะเลเมื่อเกิดพายุ แนวทางแก้ไขปัญหาการทำประมงโดยรัฐบาลไทยช่วยเจรจาประสานงานเกี่ยวกับกิจการประมง มีนโยบายเป็นทางการ และผู้ประกอบการประมงมีการขอสัมปทานของต่างประเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง แนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพโดยผู้ป่วยซื้อยารักษาตามร้านขายยา และหมอให้คำแนะนำที่ถูกต้องในการดูแลสุขภาพ ไม่พบแนวทางแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม มีเพียงการนำเสนอปัญหาไว้เท่านั้น โดยให้ผู้อ่านไปขบคิดต่อเองว่าจะแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไรต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย และเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย โดยศึกษาวิจัยจากนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชาวประมง จำนวน 6 เล่ม และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มีผลการวิจัยซึ่งสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

5.1.1 ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย

ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย มี 4 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมง

ภาพสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย มีดังนี้

1) ชีวิตความเป็นอยู่บนเรือ นวนิยายของประชาคม ลุณาชัย สะท้อนให้เห็นภาพสังคมชาวประมงใน 4 ด้าน ได้แก่

1.1) ที่อยู่อาศัย ชาวประมงออกเรือหาปลาในแต่ละครั้งเป็นเวลานาน การกินอยู่ หลับนอนจึงอยู่บนเรือ เรือจึงเป็นบ้านอีกหลังของชาวประมงบนเรือ ชีวิตความเป็นอยู่บนเรือจึงเป็นแบบเรียบง่าย พื้นที่ใช้นอนมีน้อยและคับแคบ ต้องนอนรวมกันอย่างแออัด ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพักผ่อนที่เหมาะสม

1.2) อาหารการกิน อาหารการกินบนเรือมีความอุดมสมบูรณ์ กินอาหารทะเลเป็นหลัก บางมื้อก็กินหมู ไก่ ผักชนิดต่าง ๆ ที่เตรียมมาจากฝั่ง เน้นการประกอบอาหารที่สะดวกเรียบง่าย

1.3) การแต่งกาย เครื่องแต่งกายของชาวประมงที่อยู่บนเรือมีลักษณะเรียบง่าย มักใส่กางเกงทรงหลวม ขายาว ใส่เสื้อยืดคอกลมแขนยาว สวมใส่สบูย เนื้อผ้าบางเบา และราคาถูก

1.4) การติดต่อสื่อสาร ขณะทำประมงกลางทะเล มีอุปกรณ์สื่อสารบนเรืออย่างครบถ้วนและมีการติดต่อสื่อสารด้วยวิทยุสื่อสารหลายชนิดเพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้รวดเร็ว ทำให้การทำประมงได้ง่ายและเกิดผลประโยชน์มากขึ้น

2) ชีวิตความเป็นอยู่บนฝั่ง นวนิยายของประชาคม ลูนาชัย สะท้อนให้เห็นภาพสังคมชาวประมงใน 4 ด้าน ได้แก่

2.1) ที่อยู่อาศัย ชาวประมงมักตั้งที่อยู่ใกล้ริมคลองและฝั่งทะเลเพื่อสะดวกในการขึ้นลงเรือไปทำประมง บ้านเรือนมักเป็นบ้านเดี่ยวและยกพื้นสูง ขนาดบ้านไม่กว้าง วัสดุทำด้วยไม้ มีบรรยากาศที่ใกล้ชิดธรรมชาติ ส่วนบ้านเรือนของคนที่มีฐานะดีเป็นบ้านสองชั้นหรือสามชั้นแบบทันสมัยขนาดบ้านใหญ่ซึ่งคนหลายคนในครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันในบ้านใหญ่หลังเดียวกันได้

2.2) อาหารการกิน อาหารการกินบนฝั่งของชาวประมงมีความเรียบง่าย มักซื้ออาหารสำเร็จจากในตลาดหรือร้านอาหารที่ใกล้ท่าเรือเป็นหลัก ไม่นิยมทำอาหารเอง

2.3) การแต่งกาย การแต่งกายบนฝั่งของชาวประมงบางคนมีลักษณะสวยงาม มักสวมใส่เสื้อยืด กางเกงยีนที่ทันสมัยและราคาค่อนข้างแพง

2.4) การคมนาคม ชุมชนประมงมีระบบขนส่งสาธารณะประเภทสองแถวที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงใช้รถจักรยานยนต์ในการเดินทางเป็นหลัก ครอบครัวที่ร่ำรวยมีรถยนต์ส่วนบุคคลใช้เพื่อสะดวกสบายมากขึ้น

2. ด้านความสัมพันธ์ของคนในสังคมชาวประมง

นวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของคนในสังคมชาวประมง 3 ด้าน ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นความสัมพันธ์ที่ดี ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก สามีกับภรรยา หรือพี่กับน้อง มักจะเป็นความสัมพันธ์ที่มีความเหนียวแน่นต่อกัน ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัว ขยันทำงาน ถึงแม้อยู่ห่างไกลเวลานาน แต่ไม่เคยทอดทิ้งครอบครัว ยังมีความรักและความเข้าใจให้กันเสมอ ทำให้ครอบครัวเข้มแข็งและสมาชิกในครอบครัวก็มีความสุข

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้อง ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้องในสังคมชาวประมงมีทั้งดีและไม่ดีด้วย ความสัมพันธ์ที่ดีจะมีความสามัคคีกันรักใคร่เป็นหนึ่งเดียวกันซึ่งหัวหน้าเอาใจใส่ ดูแลลูกน้องในการทำงาน และลูกน้องก็ซื่อสัตย์ต่อหัวหน้า ขยันในการทำงาน ทำให้การทำงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีซึ่งหัวหน้ามีนิสัยไม่ดี เอาเปรียบลูกน้อง ไม่เอาใจใส่ เกิดความขัดแย้งกัน ลูกน้องต้องอดทนและทำงานอย่างไม่มีความสุข

3) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ในสังคมชาวประมง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมักเป็นสิ่งที่ดีงาม ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น เพื่อนก็ให้ความช่วยเหลือกันและมีความจริงใจต่อกัน เป็นมิตรภาพที่แท้จริง เห็นคุณค่าของเพื่อนและจริงใจต่อเพื่อนเสมอ อีกทั้งยังหวงแหนเวลาที่อยู่กับเพื่อน เพราะชีวิตที่อยู่ท่ามกลางเพื่อน ๆ เป็นชีวิตที่มีความสุข

3. ด้านคุณธรรมของชาวประมง

นวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย สะท้อนให้เห็นคุณธรรมของชาวประมง 5 ด้าน ดังนี้

1) ความกตัญญู ในสังคมชาวประมงที่แม่จะมีฐานะยากจน แต่เด็ก ๆ กตัญญูต่อพ่อแม่ ช่วยพ่อแม่ทำงานมาตั้งแต่เล็ก เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่สร้างความสะดวกร้อนให้ครอบครัว นอกจากนี้เด็กรุ่นใหม่มีความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ในชุมชนด้วย รู้จักเคารพและมีน้ำใจต่อผู้ใหญ่ ทำให้ทุกคนในสังคมชาวประมงดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

2) ความขยัน ชาวประมงมีความขยันในการทำมาหากิน จะแสวงหาโอกาสเพิ่มทักษะในการทำงาน พัฒนาตัวเองให้เก่งขึ้นจนเกิดความชำนาญในการหาปลา ยอมเหนื่อยกว่าคนอื่น นอกจากนี้ ยังมีความขยันทำภารกิจภายในบ้านได้อย่างเรียบร้อยเพื่อคนในครอบครัวมีชีวิตที่ดีขึ้นด้วย

3) ความอดทน อาชีพประมงเป็นงานที่หนักและเหน็ดเหนื่อย แต่ชาวประมงก็พยายามต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำงานอย่างไม่ท้อต่อความยากลำบาก ปรับตัวให้เข้ากับการทำงาน จนทำให้ทุกอย่างผ่านพ้นไปได้ และได้รับผลที่ดีต่อตนเอง

4) ความมีน้ำใจ กลุ่มชาวประมงจะคอยช่วยเหลือกัน มีจิตใจที่ดีงามต่อผู้อื่น มักเป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยแรงกาย รู้จักแบ่งปันเสียสละเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจเพื่อนที่เดือดร้อน และยังรักสัตว์ช่วยเหลือสัตว์ ทำให้สังคมชาวประมงเป็นสังคมที่น่าอยู่และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

5) ความพอเพียง การทำอาชีพประมง ชาวประมงมักยึดหลักคุณธรรมความพอเพียงในการดำเนินชีวิต พึ่งพาตนเองทำมาหากิน ออกทะเลหาปลามาได้เก็บกินส่วนหนึ่งและขายส่วนหนึ่งเพื่อเก็บเงิน ชาวประมงรู้จักประมาณตนอยู่อย่างพอเพียง และใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม มีบ้านที่อยู่และแหล่งเลี้ยงชีพอย่างพออยู่พอกิน

4. ด้านวัฒนธรรมไทยในสังคมชาวประมง

นวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมไทยในสังคมชาวประมง ดังนี้

1) ความเชื่อ มี 4 ด้าน มีดังนี้

1.1) ความเชื่อเรื่องแม่ย่านาง ชาวประมงเชื่อว่าแม่ย่านางเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถนำโชคลาภมาสู่ชาวประมง และคอยปกป้องคุ้มครองเรือมิให้เกิดอันตราย

1.2) ความเชื่อในการนับถือศาสนาพุทธ นิยมเข้าวัดไหว้พระทำบุญตักบาตร มีการบวชพระ เชื่อว่าการทำความดีย่อมได้รับผลดีในชีวิต

1.3) ความเชื่อพระเครื่อง ชาวประมงสวมใส่พระเครื่องด้วยความศรัทธา บูชาเพื่อสร้างความเป็นสิริมงคลให้กับตัวเอง เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่เกิดอันตรายหรือไม่สบายใจ

1.4) ความเชื่อเรื่องวิญญาณ ชาวประมงเชื่อว่าวิญญาณเข้าสิงตัวร่างกายมนุษย์ได้และวิญญาณผู้ตายมีอำนาจช่วยเหลือคนได้และนำโชคลาภมาสู่การทำมาหากินได้

2) ประเพณี มี 2 ประเพณี ดังนี้

2.1) ลอยกระทง ชาวประมงนิยมฉลองงานลอยกระทงที่วัดในชุมชน ผู้คนมาทำบุญและร่วมกิจกรรมลอยกระทงเพื่อขอบคุณแม่น้ำและอวยพรเพื่อขอให้ตนเองและครอบครัวมีความสุข

2.2) งานแต่งงาน กลุ่มชาวประมงบางพื้นที่จัดพิธีแต่งงานแบบเรียบง่าย แต่ก็ได้ปฏิบัติขั้นตอนแต่งงานตามขนบธรรมเนียมประเพณีไว้ครบถ้วน เจ้าบ่าวเจ้าสาวใส่ชุดไทยโบราณ ฝ่ายเจ้าบ่าวแห่ขบวนขันหมากไปบ้านเจ้าสาวอย่างสนุกสนาน งานแต่งงานเป็นสิริมงคลต่อคู่บ่าวสาว

5.1.2 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย

ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงที่ปรากฏในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาสังคมชาวประมง

ปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย มี 7 ประการ ดังนี้

1.1) ปัญหาครอบครัว พบ 3 ด้าน ดังนี้

1.1.1) สามีใช้ความรุนแรงต่อภรรยาและลูก เนื่องจากสามีถือตัวเองเป็นใหญ่ในครอบครัว แต่ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนซึ่งต้องเลี้ยงดูครอบครัว สามีติดเหล้ามักทำร้ายภรรยาและลูกเมื่อเกิดความขัดแย้งกัน ทำให้ครอบครัวเกิดความเดือดร้อน

1.1.2) สามีไม่มีรายได้ให้ครอบครัว เพราะผู้นำในครอบครัวนำรายได้ไปซื้อเหล้าและเที่ยวผู้หญิงจนไม่เหลือเงินให้คนในครอบครัวใช้ ครอบครัวจึงต้องใช้ชีวิตอย่างลำบาก

1.1.3) ภรรยามีชู้ เนื่องจากอาชีพประมงต้องออกทะเลนาน คนที่มีภรรยามักถูกรรยาทหรือมีชู้ ผู้เป็นสามีได้รับความอับอายขายหน้า ทำให้ทั้งสองคนเลิกราหย่าร้างกัน

1.2) ปัญหาความยากจน พบ 2 ด้าน ดังนี้

1.2.1) รายได้ต่ำ ชาวประมงได้รับรายได้จากการจับปลาที่ต่ำ ส่งผลให้รายได้ไม่พอใช้สำหรับการดำรงชีวิตของครอบครัว

1.2.2) ภาวะหนี้สิน ชาวประมงมักใช้สินเชื่อบุคคลกู้เงินจากพ่อค้าเงินกู้ มาใช้ล่วงหน้าและต้องชดเชยดอกเบี้ยของการกู้ ทำให้เกิดปัญหาหนี้สินติดตัวตลอดมาและบางคนชำระหนี้ไม่ได้ จนถูกเจ้าหนี้ยึดทรัพย์สินที่มีอยู่ ส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต

1.3) ปัญหาอาชญากรรม พบ 4 ด้าน ดังนี้

1.3.1) ยาเสพติด ชาวประมงติดยาเสพติดทั้งผงขาวและกัญชา เนื่องจาก ลูกเรือประมงส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่น มีความอยากรู้อยากลองเมื่อเพื่อนชวนให้ทดลอง เมื่อเกิดความไม่สบายใจก็แอบเสพยาจนติด หากขาดยาจะทำให้การทำงานไม่ประสบความสำเร็จ

1.3.2) การพนัน ชาวประมงมักเล่นพนันในยามว่าง ไม่ว่าจะยามอยู่บนเรือหรือ อยู่ตามชายฝั่ง บางคนเล่นพนันจนติดเป็นนิสัย จนกระทั่งเงินที่ได้มาจากการทำงานก็หมดไป การพนันทำให้เกิดปัญหาด้านการเงินไม่พอใช้ในชีวิตประจำวัน

1.3.3) การทำร้ายร่างกาย สังคมชาวประมงมีการใช้ความรุนแรงกัน เนื่องจาก เจ้านายปล่อยให้ลูกน้องทำร้ายลูกจ้าง ซึ่งทางกฎหมายไม่สามารถเอาผิดได้ ส่งผลให้ผู้ร่วมสังคม เลียนแบบการทำร้ายร่างกายคนอื่นเมื่อเกิดความแค้น สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นและทำให้สังคม ไม่มีความสุข

1.3.4) การฆ่าคน คนร้ายผู้ก่อเหตุมักเป็นลูกเรือประมงลำเดียวกัน เป็นการ ทำลายชีวิตผู้อื่นอย่างจงใจเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของตน หรือการค้ำมนุษย์เพื่อนำแรงงานเข้าสู่ อุตสาหกรรม จนเกิดการฆ่ากันกลางทะเลอย่างร้ายแรง

1.4) ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม พบ 2 ด้าน ดังนี้

1.4.1) การถูกเอาเปรียบ ลูกเรือประมงทำงานหนัก แต่ไม่ได้รับความ เป็นธรรมทางรายได้ นายจ้างขาดความยุติธรรม แบ่งรายได้ให้น้อยกว่าจำนวนเงินที่ควรได้รับ ทำให้ ชาวประมงเหล่านี้ต้องอยู่อย่างลำบาก

1.4.2) การถูกคนอื่นดูถูก กลุ่มลูกเรือประมงส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น มักถูก คนอื่นแสดงกิริยาจาเหยียดหยามในเรื่องของฐานะว่ามีความต่ำต้อยในสังคม

1.5) ปัญหาสิ่งแวดล้อม พบ 2 ด้าน ดังนี้

1.5.1) ภัยธรรมชาติ ทั้งวาตภัยและอุทกภัย ชาวประมงประสบปัญหา ภัยธรรมชาติจากคลื่นพายุอย่างรุนแรง เกิดเหตุเรือล่มกลางทะเล ส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหาย ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และในชุมชนเกิดน้ำท่วม ทำให้ชาวประมงเกิดความเดือดร้อนและวุ่นวาย

1.5.2) การทำลายระบบนิเวศ ชาวประมงหวังผลประโยชน์จากการทำประมง มากเกินไปจนไม่อนุรักษ์สัตว์น้ำ จับสัตว์น้ำทุกชนิดรวมทั้งปลาฉลาม ซึ่งส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหาร ขาดความสมดุล ทำให้สัตว์น้ำลดลงและบางชนิดสูญพันธุ์ไป

1.6) ปัญหาการทำประมง พบ 3 ด้าน ดังนี้

1.6.1) การเดินเรือผิดกฎหมาย เรือประมงของไทยที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน สัมปทานทำการประมงนอกน่านน้ำ เพราะผู้เป็นเจ้าของเรือบางคนเพื่อผลประโยชน์ ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย และมีเรือประมงไทยลักลอบเข้าไปทำประมงในเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านและ ถูกจับกุม

1.6.2) การจับปลาในพื้นที่หวงห้าม เรือประมงพาณิชย์ขนาดใหญ่ลักลอบ เข้ามาทำประมงใกล้ทะเลชายฝั่งซึ่งละเมิดข้อกำหนดของรัฐบาล จนทำให้ทรัพยากรทางทะเลผลิตไม่ทัน

1.6.3) การจับปลาผิดวิธี ชาวประมงมีการใช้วัสดุระเบิดในการทำประมง ซึ่งเป็นการทำประมงที่ผิดวิธีและผิดกฎหมายด้วย

1.7) ปัญหาสุขภาพ พบ 3 ด้าน ดังนี้

1.7.1) โรคเอดส์ กลุ่มชาวประมงเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการ ติดเชื้อเอดส์ เนื่องจากลูกเรือประมงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์และไม่เคยป้องกันหรือ ระวังตัว จึงติดโรคเอดส์จากการเที่ยวผู้หญิง

1.7.2) โรคหนองใน ชาวประมงมักไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัยป้องกันตัว จึงติดโรคหนองในจากการเที่ยวผู้หญิง ทำให้ร่างกายได้รับความเจ็บปวด เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน

1.7.3) โรคตับอักเสบ ชาวประมงชอบดื่มเหล้าโดยให้เหตุผลว่ากินเหล้าแล้ว ทำให้หายปวดเมื่อยและเป็นการบำรุงร่างกาย ชาวประมงจึงละเลยการดูแลสุขภาพของตน ส่งผลให้ เป็นโรคร้ายแรงและอาจเสียชีวิตได้

2. การแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมง

แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย ผู้เขียนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมง มี 6 ประการ สรุปได้ดังนี้

2.1) แนวทางแก้ไขปัญหาคอรัปชั่นโดยภรรยาหารายได้เพิ่มด้วยการขายอาหาร เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และสามีหย่ากับภรรยาที่มีชู้

2.2) แนวทางแก้ไขปัญหาคาญหายโดยชาวประมงหาปลาได้เพิ่มจากการ ตกปลา และค้าขายในเรือเสริมรายได้ และพยายามช่วยเหลือตัวเองให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

2.3) แนวทางแก้ไขปัญหาวาณิชยกรรมโดยผู้นำในเรือได้ตั้งกฎระเบียบ ทำหน้าที่ กำกับดูแลความประพฤติของทุกคนบนเรือ และการเลิกยาเสพติดโดยผู้ที่ติดยาหาเพื่อนพูดคุยแก้เหงา ควบคุมจิตใจให้สงบ

2.4) แนวทางแก้ไขปัญหาล้างแฉกโดยกรมอุตุนิยมวิทยาประกาศเตือนให้ ชาวประมงหลีกเลี่ยงการออกทะเลเมื่อเกิดพายุ

2.5) แนวทางแก้ไขปัญหาการทำประมงโดยรัฐบาลไทยช่วยเจรจาประสานงานเกี่ยวกับกิจการประมง มีนโยบายเป็นทางการ และผู้ประกอบการประมงมีการขอสัมปทานของต่างประเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง

2.6) แนวทางแก้ไขปัญหาสุขภาพโดยการหาซื้อยารักษาตามร้านขายยา และหมอให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพ

ไม่พบแนวทางแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยให้ผู้อ่านไปขบคิดต่อเองว่าจะแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไรต่อไป

5.2 อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุนาชัย จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบภาพสะท้อนที่โดดเด่น คือ ด้านชีวิตความเป็นอยู่บนเรือ ที่พักบนเรือมีพื้นที่แคบและแออัด ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการพักผ่อนที่เหมาะสม อาหารการกินมีอาหารทะเลกินอย่างความอุดมสมบูรณ์ ด้านชีวิตความเป็นอยู่บนฝั่ง ที่อยู่อาศัยใกล้ชายหาดแม่น้ำลำคลอง มีลักษณะเป็นบ้านไม้ไผ่ การคมนาคม ชาวประมงนิยมใช้รถจักรยานยนต์ในการเดินทางเป็นหลัก ทั้งนี้ทำให้อ่านเกิดความเข้าใจชีวิตชาวประมงได้ลึกซึ้งมากขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องแนวคิดของ ตรีศิลป์ บุญขจร (2542, น. 5) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม โดยเป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคม สอดแทรกอยู่ด้วย วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรม เกี่ยวกับเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม และด้านนามธรรม เป็นค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม และสอดคล้องกับแนวคิดของ วารินทร์ ธนาสมหวัง (2556, น. 3) กล่าวว่า ในอดีตประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะทรัพยากรประมงเนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศมีแหล่งน้ำธรรมชาติจำนวนมาก ชาวประมงเลือกทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านจึงมักเลือกอาศัยอยู่ริมน้ำ ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ความคิด ความเชื่อและประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชน วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นที่ใกล้แหล่งน้ำสะท้อนออกมาในลักษณะของเครื่องมือที่ใช้จับสัตว์น้ำ วัฒนธรรมในการกินและการทำอาหาร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ LIAO WEIQING (2561) เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของ อัศศิริ ธรรมโชติ ผลการวิจัยพบว่า ด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประกอบด้วยที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นบ้าน

หลังเลิกอยู่ริมทะเล สร้างจากวัสดุที่หาได้ง่ายจากธรรมชาติ ด้านอาหารการกินส่วนใหญ่เป็นอาหารสดจากทะเล ด้านวัฒนธรรมชาวประมงเชื่อในอำนาจที่ลึกลับและมีความเชื่อที่สืบทอดกันมา ด้านการประกอบอาชีพการทำประมงชายฝั่งที่สืบทอดกันมาแต่เดิม และด้านการเปลี่ยนแปลงของชุมชนมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำอาชีพประมงและนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวบริเวณพื้นที่ริมทะเลของรัฐบาล ซึ่งผลการศึกษภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย มีความแตกต่างจากเรื่องภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของ อัครศิริ ธรรมโชติ เนื่องจากประชาคม ลุณาชัยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพประมงและในนวนิยายได้เสนอถึงสังคมชาวประมงในช่วงระหว่างเปลี่ยนยุค แต่อัครศิริ ธรรมโชติ เสนอถึงกลุ่มชาวประมงแบบดั้งเดิมเป็นหลัก การวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม เป็นเพราะวรรณกรรมเป็นเสมือนกระจกเงาของสังคม สะท้อนสภาพสังคมออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน

5.2.2 งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย จากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า นวนิยายสะท้อนด้านปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่เด่นที่สุดในสังคมชาวประมง ชาวประมงส่วนมากมีฐานะยากจนและยากลำบาก จึงต้องต่อสู้ดิ้นรน แข่งขัน การทำงานต้องออกทะเลเป็นแรมเดือนขาดหลักประกันที่แน่นอนทั้งค่าตอบแทนน้อยและบางคนมีหนี้สินติดตัวเพื่อใช้ดำรงชีวิตต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มชาวประมงเป็นคนที่มีการศึกษาต่ำ จึงไม่มีความรู้ความสามารถพอในการทำมาหากิน และเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคงในสังคมเป็นสาเหตุทำให้ชีวิตของชาวประมงเกิดความเดือดร้อน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องแนวคิดของ ดำเนิน วงศ์วุฒิ และคณะ (2546, น. 16) กล่าวว่า กลุ่มคนอาชีพประมงส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บหรือเงินออม ต้องใช้จ่ายประจำวันในการยังชีพประกอบกับการมีหนี้สิน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีหนี้สินกับนายทุนและร้านค้า การกู้ยืมมาเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ และการซื้อสิ่งของอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่มีรายได้ที่ไม่แน่นอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวณีย์ ณ นคร (2557) เรื่อง พฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ และคุณภาพชีวิตของชาวประมงทะเลในตำบลสิชล อำเภอสิชล จังหวัด นครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริโภคและการเป็นหนี้ของชาวประมงทะเลที่สำคัญคือ ชาวประมงเลือกซื้อสินค้าที่มีราคาสูงมากที่สุด สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้ามากที่สุด คือ ความต้องการของตนเอง ประเภทและค่าใช้จ่ายในการบริโภครายเดือนที่มากที่สุด คือ ด้านอาหารและเครื่องดื่มทั่วไป ซึ่งผลการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชาคม ลุณาชัย สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาสังคม เป็นเพราะในสังคมจริงของมนุษย์ก็มีปัญหาความยากจนอยู่ โดยสภาพเศรษฐกิจที่ไม่มีความมั่นคงส่งผลให้เกิดความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิต คนในสังคมจะต้องปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตให้ดีขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของประชาคม ลุณาชัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

1. ควรวิเคราะห์นวนิยายของประชาคม ลุณาชัย ในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการใช้ภาษา ด้านฉาก ด้านโครงเรื่อง เป็นต้น
2. ควรวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมกลุ่มอื่นในนวนิยายประชาคม ลุณาชัย เช่น สังคมชนบท ไทย สังคมเด็กและเยาวชน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- ชไมพร พรเพ็ญพิพัฒน์. (2549). *คมความคิดในวรรณกรรมร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพานิช.
- ชรินทร์ อินทะสุวรรณ. (2554). *ศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏ
ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ ประจวบ วงศ์วิชา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต).
มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- จิตติธิตา นาคเกษม. (2550). *ไทยศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ณัฐพล อังคประเสริฐกุล. (2559). *ผลกระทบของชาวประมงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง จาก
มาตรการการแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมายตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ดำเนิน วงศ์วุฒิ และคณะ. (2546). *สภาพชีวิตของกลุ่มคนจนอาชีพประมงในลุ่มแม่น้ำอิง อำเภอเทิง
อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ตรีศิลป์ บุญจรรย์. (2542). *นวนิยายกับสังคมไทย (2475 - 2500)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถนัด ศักดิ์แสงโสภณ. (2542). *วิเคราะห์ตัวละครและแนวคิดในงานประพันธ์ ของ ประชาคม ลูนาชัย
(ปริญญาโทบริหารศึกษิต)*. มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2541). *นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์*. สงขลา:
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- บรรจง นะแสง. (2545). *การจัดการทรัพยากรโดยชุมชน: กรณีศึกษาจากชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน
ภาคใต้*. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้.
- ประชาคม ลูนาชัย. (2562). *ใต้กึ่ง*. นนทบุรี: ดินแดนบู๊ค.
- _____. (2561). *ในกำบังและกลางวงล้อม*. นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- _____. (2556). *คนข้ามฝัน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- _____. (2553). *ฝั่งแสงจันทร์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: เอโนเวล.
- _____. (2553). *กลางทะเลลึก* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: เอโนเวล.
- _____. (2551). *เที่ยวเรือสุดท้าย*. กรุงเทพมหานคร: แพรวสำนักพิมพ์.
- ประไพ ศรีสุข. (2541). *ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นและนวนิยายของ ชาติ กอบจิตติ
(ปริญญาโทบริหารศึกษิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปาริชาติ คงสังข์. (2556). *จินตภาพกับการตีความในรวมเรื่องสั้นและนวนิยายของประชาคม ลูนาชัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- ปิ่นอนงค์ อ่ำปะละ. (2548). *ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของโศคนันตามแนววาทกรรมวิเคราะห์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พัชชญาพร พิณิจพุทธพงศ์. (2557). *การดำเนินชีวิตและปรับตัวของชาวประมงบ้านแก้วเสด็จ ตำบล บ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- พิเชษฐ คงโต. (2546). *แนวความคิดและภาพสะท้อนสังคมในเรื่องสั้นของประชาคม ลูนาชัย : การศึกษาเชิงวิเคราะห์* (ปริญญาโทปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- เพ็ญจันทร์ มาประชา. (2541). *การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายของ นิเวศน์ ก้นไทยราษฎร์* (ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ไพโรธ เลิศพิริยกุลม. (2542). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- มณีมัย ทองอยู่ และคณะ. (2549). *ทุนชุมชน : รากแก้วของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและ สังคม*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.
- รีนฤทัย สัจจพันธุ์. (2555). *วรรณกรรมปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย รามคำแหง.
- รุ่งวิทย์ สุวรรณอภิชน. (2546). *วรรณคดีการเมืองกับสังคมรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2418-2421)*. ปทุมธานี: วิชญา.
- วนิดา บำรุงไทย. (2544). *ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วารินทร์ ธนาสมหวัง. (2556). *สถานภาพทรัพยากรประมงในแหล่งน้ำนิ่งและแหล่งน้ำไหล ขนาดใหญ่บางแห่งในปี 2554*. กรุงเทพมหานคร: ราชการบริหารส่วนกลาง, กรมประมง.
- วิชาญ ศิริชัยเอกวัฒน์. (2544). *ยุทธวิธีแก้ไขปัญหาประมงทะเลของไทยอย่างเป็นทางการเพื่อความ ยั่งยืน*. สมุทรสาคร: ศูนย์ประมงศึกษา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2541). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ธรรมชาติ.
- วิภา กงกะนันทน์. (2540). *กำเนิดนวนิยายในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- สมบูรณ์ คำแหง. (2541). *สถานการณ์และปัญหาของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้ปี 2540*. กรุงเทพมหานคร: เฟื่องฟ้า พรินติ้ง.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- สุนันทา นิลเพชร. (2544). *“อวนลาก” ภาพสะท้อนวิกฤตทะเลไทย: แก้ไขโดยองค์กรชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โครงการการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้.
- สุภางค์ จันทวานิช และคณะ. (2559). *การศึกษาสภาพการจ้างงานและการทำงานในภาคการประมงทะเลของไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชียฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวณีย์ ณ นคร. (2557). *พฤติกรรมการบริโภค การเป็นหนี้ และคุณภาพชีวิต ของชาวประมงทะเลในตำบลลิซล อำเภอลิซล จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- โสภา ทองประเสริฐ. (2550). *การศึกษาวิถีชีวิตชาวประมงชุมชนคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- หทัยวรรณ ไชยะกุล. (2544). *วรรณกรรมศึกษา*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- องอาจ โอโลม. (2555). *วรรณคดีศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล.
- อนุสรณ์ อินบุตร. (2553). *แนวทางการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กรณีศึกษาแรงงานภาคประมงทะเล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- อิงอร สุพันธ์ุณี. (2554). *วรรณกรรมกับสังคม: ภาพสะท้อนจากนวนิยายปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2552). *นวนิยายนิทัศน์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- CHANG XIAOQU. (2558). *ภาพสะท้อนสังคมชนบทไทยในนวนิยายของโชติ ศรีสสุวรรณ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- LI JIAJIA. (2562). *ภาพสะท้อนสังคมชนบทภาคใต้ในนวนิยายของ สถาพร ศรีสัจจัง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- LIAO WEIQING. (2561). *ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงจากวรรณกรรมของ อัครศิรี ธรรมโชติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- WEI WANLU. (2563). *ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายรางวัลซีไรต์ พ.ศ. 2546-2561* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- MA YUAN. (2554). *ภาพสะท้อนสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในนวนิยายของ ประภัสสร เสวิกุล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.

ฐานข้อมูลออนไลน์

ประชาคม ลุณาชัย. (ม.ป.ป.). *ทำเนียบนักประพันธ์*. ค้นคืนจาก

http://www.praphansarn.com/home/detail_author_th/276

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

เรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม

เอกสารรับรอง

(Certificate of Exemption)

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่ 12 ตุลาคม 2563

ชื่อเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชาวประมงในนวนิยายของ ประชมนคม สุนาชัย
 ชื่อนักวิจัย/หัวหน้าโครงการ MISS LU XUELIAN
 คณะวิชา/หลักสูตร หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ขอรับรองว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับ
 ประกาศเสดซิงกิ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

ลงนาม

(อาจารย์ ดร.วิรัตน์ ทองรอด)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

วันที่รับรอง

วันที่ 12 ตุลาคม 2563

เลขที่รับรอง

อ.1015/2563

วันที่ให้การรับรอง: 12 ตุลาคม 2563

วันหมดอายุใบรับรอง: 11 ตุลาคม 2565

ภาคผนวก ข

เรื่องย่อนวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย

นวนิยายของ ประชาคม ลูนาชัย ที่มีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับชีวิตชาวประมง มีจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ เทียวเรือสุดท้าย ผีแสงจันทร์ กลางทะเลลึก คนข้ามฝัน ในกับดักและกลางวงล้อม ไต้ก๋ง มีเรื่องย่อ ดังต่อไปนี้

1. เทียวเรือสุดท้าย (พ.ศ. 2551)

เรื่องราวของชายหนุ่มชื่อ “ยาว” เขาใช้ชีวิตอยู่กับเรือประมงมานานถึงสิบปี และตัดสินใจจะออกทะเลทำประมงเป็นเทียวเรือสุดท้าย คนบนเรือผลัดกันเล่าถึงเทียวเรือแห่งความทรงจำของตน ในยามว่าง เพื่อนร่วมลำเรือชื่อ “คุก” เขาก็เล่าประสบการณ์ที่เลวร้ายในชีวิต เขาเคยเจอความโหดร้ายแห่งท้องทะเล งานหนักและถูกการกดขี่ของกลุ่มคนเรือด้วยกัน ในขณะนั้น เรือรบมาเลเซีย ออกมาไล่จับเรือประมง พวกเขาพยายามเอาตัวรอด และกลับมาถึงฝั่งได้อย่างปลอดภัย ยาวกับคุก แยกทางกันกลับบ้าน ยาวอำลาทะเลและชีวิตลูกเรือประมงไปตลอดกาล

2. ผีแสงจันทร์ (พ.ศ. 2553)

เรื่องราวของชีวิตลูกเรือชื่อ “พล” และเพื่อน ๆ อีกสามคนทำงานใช้แรงงานแลกเงินอย่างยากลำบาก ออกเรือไปครั้งแล้วครั้งเล่า พวกเขาใช้ชีวิตเร่ร่อนไม่มีวันสิ้นสุด แต่มีความผูกพันกับหมู่บ้านชาวประมงแห่งหนึ่ง พวกเขาอาศัยอยู่บ้านของแม่มายชื่อป้าจันทร์ที่เมตตาดอกห้องติดกับบ้านให้อยู่ ลูกชายทั้งสองของป้าจันทร์เสียชีวิตขณะออกทะเล เหลือลูกสาวเป็นใบ้คนเดียว แต่ป้าจันทร์ก็ยังรอคอยเพราะคิดว่าลูกชายยังมีชีวิต เพื่อนบ้านมีน้ำใจอาทรด้วยการช่วยกันส่งเงินให้ป้าจันทร์ทุกปีโดยป้าจันทร์คิดว่าเป็นเงินของลูกชาย ทุกคนจำเป็นต้องโกหกเพราะป้าจันทร์ป่วยหนักด้วยโรคหัวใจ จึงไม่ได้บอกความจริงให้รู้ จนป้าจันทร์เสียชีวิตไป

3. กลางทะเลลึก (พ.ศ. 2553)

เรื่องราวของคนเรืออวนลาก ไต้ก๋งที่ชื่อ “ทิม” เขาเติบโตมาเป็นอาชีพชาวประมง นำเรือออกทะเลไปหาตามปกติแล้วเผชิญเจอสมบัติมากมายบนเรือโดดที่มีคนตาย ด้วยความโลภใต้ที่มั่งคั่งให้ลูกน้องขนย้ายทองคำและเครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีค่ามาไว้บนเรือของตน จัดการทิ้งสัตว์น้ำที่หาได้มาอย่างยากลำบากให้จมลงก้นทะเลโดยไม่เสียตาย และจัดการจมเรือโดดลำนั้นทิ้งเพื่อไม่ให้เรือลำอื่นได้เห็น แต่ความสุขของทุกคนก็ดับลง เพราะใต้ที่มั่งคั่งที่บรรจุทองคำทับจนเสียชีวิต คนบนเรือตื่นกลัวและเกิดความขัดแย้งกัน บางคนหนีตายเอาตัวรอดกันอย่างเห็นแก่ตัวโดยการขโมยทองคำและว่ายน้ำหนีไป บางคนยอมกินน้ำทะเล กินหนูเพื่อชีวิตอยู่รอด แต่ในที่สุดเรือรั่วและจมลงสู่ก้นทะเล คนเรือทั้งหมดเสียชีวิต

4. คนข้ามฝัน (พ.ศ. 2556)

เรื่องราวของชายหนุ่มชื่อ “ซัพ” และเพื่อนเขาชื่อ “สัก” ทั้งสองเป็นลูกเรือบนเรืออวนลาก สักเป็นคนเก่า ผ่านเวลาในท้องทะเล แต่ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ซัพเป็นคนใหม่ เขามีความฝันซึ่งหวังในอนาคตว่าอยากมีไร่สักแห่งหรือเกาะสักเกาะเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของตน ถึงแม้ชีวิตลูกเรือคนหน้าใหม่ถูกทดสอบ มีการซ้อมกัน ทูตักกัน ใครที่ทนไม่ได้จะพยายามหนีเมื่อเรือเข้าฝั่ง บางคนก็เสี่ยงตายลอยไปกับทุ่นลอย แต่ซัพขยันและสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ จนได้เลื่อนตำแหน่งเป็นได้ก้งเรือ เขาได้จัดประกายชีวิตให้กับลูกเรือประมงหลายคนให้มองเห็นชีวิตที่ดีในอนาคต และสุดท้าย ความฝันก็เป็นจริง ซัพกับเพื่อน ๆ ไปสร้างบ้านบนเกาะเล็กแห่งหนึ่ง มีสวนครัว และหาปลาเลี้ยงชีวิตอย่างมีความสุข

5. ในกับดักและกลางวงล้อม (พ.ศ. 2561)

เรื่องราวของบรรดาหนุ่มต่างถิ่นที่ถูกนายหน้าหางานเถื่อนหว่านล้อมให้มาร่วมทำงานในเรือประมงอวนล้อมขนาดใหญ่ที่เพิ่งออกทะเลครั้งแรก คนเรือหลายคนเป็นผู้บกพร่องทางร่างกาย ทั้งพายนัวขาดเกือบหมดหัวนิ้วที่มีมือข้างหนึ่ง นาทมิแขนขาด ธมใส่ขาเทียมข้างหนึ่ง เรย์เป็นคนตาเหล่และไตพจน์เองก็มีตาข้างเดียว พวกเขาออกทะเลไปวางอวนที่เยวแรกแทบไม่ได้ปลา จนลูกเรือหน้าใหม่เหล่านี้เกือบเสื่อมศรัทธา แต่พวกเขาก็พยายามหาทางเอาตัวรอด ทำผลงานได้เหนือความคาดหมายในการออกทะเลครั้งถัด ๆ ไป และทุกคนก็ได้รับเงินส่วนแบ่งที่ควรได้ ถึงแม้ชีวิตของพวกเขาตกอยู่ในวังวนของยาเสพติด การพนัน การเที่ยวผู้หญิงบนฝั่ง แต่พวกเขาก็ฝ่าฟันมาได้และได้เรียนรู้การสู้ชีวิตให้พ้นกับดักและวงล้อมไปสู่อิสรภาพ

6. ใต้ก้ง (พ.ศ. 2562)

เรื่องราวชีวิตของใต้ก้งคนหนึ่งชื่อ “ก้ง” เขาเริ่มออกเดินเรือตั้งแต่อายุยังไม่ถึงยี่สิบ และเผชิญหน้ากับการฆาตกรรมกลางทะเล คนบนเรือถูกแรงงานพม่าฆ่าตายทั้งหมด เหลือเพียงก้งถือท้ายคุมเรือเข้าฝั่งเพียงคนเดียว ต่อมาก้งไปออกเรือกับใต้จ้อด ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมาย ทั้งการหาปลา การเดินเรือ และทักษะการเป็นผู้นำในเรือ ไม่นานก้งก็มีโอกาสขึ้นตำแหน่งเป็นใต้ก้งเรือ แต่ก้งถูกปืนใหญ่ของเรือรบเวียดนามยิงเข้าที่แขนจนแขนขาด กลายเป็นใต้ก้งแขนเดียว เขาก็ยังคงเป็นใต้ก้งที่ได้รับการยอมรับนับถือจากทุก ๆ คน และอยู่กับเรือจนปลดเกษียณ ก้งอยู่กับบริษัทนานที่สุดและรอดตายจากทุกอุปสรรคที่เจอในทะเล บริษัทได้นำเรือของก้งไปทำเป็นอนุสรณ์สถานให้คนมาเที่ยวชม และก้งก็ได้รับการสดุดีราวกับเป็นสุภาพบุรุษแห่งท้องทะเลด้วย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	MISS LU XUELIAN (กชกร)
วัน เดือน ปีเกิด	03 ตุลาคม 2533
ที่อยู่ปัจจุบัน	1398/376 พหลมคอนโด รามคำแหง สเตชั่น ถนนรามคำแหง แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250
ประวัติการศึกษา	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร)